

Nr 115

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om straff för varusmuggling, m. m.; given Stockholms slott den 25 mars 1960.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om straff för varusmuggling;
- 2) lag om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker;
- 3) lag om ändring i lagen den 4 juni 1913 (nr 159) angående förbud mot införsel till riket av varor med oriktig ursprungsbeteckning;
- 4) lag om ändring i lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror;
- 5) lag om ändrad lydelse av 7 och 8 §§ atomenergilagen den 1 juni 1956 (nr 306);
- 6) lag om ändring i strålskyddslagen den 14 mars 1958 (nr 110);
- 7) förordning om ändrad lydelse av 11 § 3 mom. och 20 § förordningen den 1 juli 1918 (nr 564) angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m.;
- 8) förordning om ändrad lydelse av 9 § förordningen den 19 maj 1939 (nr 174) angående tillverkning, införsel och försäljning av gasskyddsmateriel;
- 9) förordning angående ändrad lydelse av 3 a och 11 §§ förordningen den 25 maj 1941 (nr 251) om varuskatt;
- 10) förordning angående ändring i förordningen den 5 mars 1948 (nr 85) om försäljningsskatt;
- 11) förordning om ändring i förordningen den 5 juni 1953 (nr 372) angående reglering av införseln av vissa slag av fisk och skaldjur;
- 12) förordning om ändrad lydelse av 19 § förordningen den 26 februari 1954 (nr 73) angående tillverkning av brännvin;
- 13) förordning om ändrad lydelse av 86 § 2 mom. rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521);
- 14) förordning om ändring i förordningen den 7 juni 1956 (nr 401) angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m.;
- 15) förordning om ändring i förordningen den 7 juni 1956 (nr 403) angående reglering av införseln av fettråvaror och fettvaror, m. m.; samt

16) förordning om ändrad lydelse av 5 och 28 §§ förordningen den 23 november 1956 (nr 545) angående omsättningsskatt å motorfordon i vissa fall.

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen framlägges förslag till ny lagstiftning rörande straff för olovlig införsel och utförsel av varor. Bestämmelserna om påföljder för sådan införsel eller utförsel är för närvarande upptagna i ett stort antal författningar. De föreslås nu skola sammanföras till en gemensam lag om straff för varusmuggling. Genom denna lag upphäves 1923 års lag om straff för olovlig varuinförsel och 1949 års lag om straff för olovlig varuutförsel; 1924 års spritinförsellag skall ej erhålla förlängd giltighet. Lagen träder också i stället för de straffbestämmelser mot varusmuggling som nu upptas i en rad import- och exportförfattningar.

Den föreslagna nya lagen avses i princip bli tillämplig på all slags införsel och utförsel av varor i strid mot gällande bestämmelser vare sig gärningen innebär undandragande av tull eller annan allmän avgift eller utgör överträdelse av import- eller exportförbud. Också spritsmugglingen omfattas av den föreslagna lagen. Olovlig införsel eller utförsel av valutor berörs däremot ej av förslaget.

Brott mot den nya lagen benämnas varusmuggling. Härunder hänföres såväl de fall, då en vara hemlighålles för tullverket, som de fall, då man vilseleder tullmyndigheten. Även den som köper, säljer eller tager annan olovlig befattning med smuggelgoods kan straffas.

Reglerna om förverkande av smuggelgoods och hjälpmedel vid smuggling har utformats i nära anslutning till motsvarande bestämmelser i strafflagen. Domstolen erhåller möjlighet att helt eller delvis underlåta förverkande. Huvudregeln skall dock vara, att smuggelgoods förverkas till kronan.

Den straffregistrering av smugglingsmål, som nu sker hos generaltullstyrelsen, skall upphöra.

Härjämte föreslås, att tullmålsdomstolarna och tullåklagarna skall avskaffas och att smugglingsmålen i stället skall handläggas av de allmänna domstolarna och de allmänna åklagarna. Såsom åklagare i enklare smugglingsmål skall dock befattningshavare vid tullverket fortfarande fungera.

Bestämmelserna om olovlig införsel av spritdrycker till svenskt territorialvatten i 1924 års spritinförsellag samt ett par av träffade konventioner föranledda lagar mot spritsmuggling av år 1925 och år 1935 föreslås skola i huvudsak oförändrade sammanföras till en ny lag av permanent karaktär om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker.

Den nya lagstiftningen är avsedd att träda i kraft den 1 januari 1961.

Förslag
till
lag om straff för varusmuggling

Härigenom förordnas som följer.

Om straff

1 §.

Den som utan att giva det tillkänna hos vederbörlig myndighet till riket inför eller från riket utför gods, för vilket tull eller annan allmän avgift skall erläggas till statsverket eller som enligt stadgande i lag eller författning ej må införas eller utföras, dömes, om gärningen sker uppsåtligen, för *varusmuggling* till dagsböter, lägst tio, eller fängelse i högst ett år. Samma lag vare, om någon medelst vilseledande i samband med tullbehandling av gods uppsåtligen föranleder, att tull eller annan allmän avgift undandrages statsverket eller att gods införes eller utföres i strid mot förbud.

2 §.

Är varusmuggling som avses i 1 § första punkten med hänsyn till godsets värde och övriga omständigheter vid brottet att anse som ringa, dömes till böter, högst trehundra kronor.

3 §.

Är varusmuggling att anse som grov, skall dömas till straffarbete i högst två år eller fängelse.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas om det förövats yrkesmässigt eller avsett gods av betydande myckenhet eller värde eller om gärningen eljest varit av särskilt farlig art.

4 §.

Såsom varusmuggling skall ock anses, om någon uppsåtligen

1. förfogar över oförtullat eller obeskattat gods, restitutionsgods eller införsel- eller utförselförbud underkastat gods, som i vederbörlig ordning anmälts hos tullmyndighet, och därigenom föranleder att tull eller annan allmän avgift undandrages statsverket eller att godset i strid mot införsel- eller utförselbud utkommer i den fria rörelsen eller att utförsel sker i strid mot utförsel- förbud;

2. förfogar över infört gods, för vilket åtnjutits tullfrihet eller tullnedsättning under stadgad särskild förutsättning, i strid mot vad sålunda förutsatts;

3. förfogar över gods, för vilket meddelats tillstånd till införsel eller utförsel under stadgad särskild förutsättning, i strid mot vad sålunda förutsatts;

4. medelst vilseledande förmår tillståndsgivande myndighet att medgiva införsel eller utförsel av gods och därigenom föranleder att godset införes eller utföres i strid mot förbud.

5 §.

Den som av grov oaktsamhet förövar gärning som i 1 eller 4 § sägs, dömes till dagsböter. I ringa fall skall dock ej till straff dömas.

6 §.

Den som förvärvar, forslar, döljer, förvarar eller avyttrar gods, som varit föremål för varusmuggling, dömes, om gärningen sker uppsåtligen, för *olovlig befattning med smuggelgods* till dagsböter, lägst tio, eller fängelse i högst ett år.

Om gärningsmannen icke insåg men hade skälig anledning antaga, att godset varit föremål för varusmuggling, dömes till dagsböter.

Är brott som avses i denna paragraf ringa, skall ej till straff dömas.

7 §.

Påträffas gods undandolt i fartyg, luftfartyg eller tåg på plats, som icke är upplåten till medföljande resandes personliga begagnande, och framgår av omständigheterna, att varusmuggling, som ej är att anse som ringa, är tillämnad eller har ägt rum, dömes befälhavaren för *bristande tillsyn över transportmedel* till dagsböter, där ej ansvar bör ådömas honom enligt annan bestämmelse i denna lag. Har befälhavaren gjort vad på honom skäligen ankommit för att förhindra varusmuggling, vare han fri från ansvar. Vad nu sagts om befälhavare skall, där tillsynen över transportmedlet i det avseende, varom här är fråga, genom skriftlig instruktion eller på annat dylikt sätt anförtratts annan person av befälsgrad, i stället gälla denne.

8 §.

Lika med varusmuggling anses försök därtill.

Hava flera medverkat till gärning, som enligt denna lag är belagd med svårare straff än böter, högst trehundra kronor, skall gälla vad i 3 kap. strafflagen är stadgat.

Om förverkande

9 §.

Gods, som varit föremål för varusmuggling eller försök därtill, skall, tillika med emballage och kärl, vari godset förvaras, förklaras förverkat till kronan; finnes egendomen ej i behåll, skall i stället värdet förklaras förverkat. Är påföljd som nu sagts uppenbart obillig, må den helt eller delvis eftergivas.

Vad i första stycket sägs skall ej gälla mot den som i god tro förvärvat egendomen eller särskild rätt därtill.

10 §.

Vad som använts som hjälpmedel vid varusmuggling eller försök därtill eller vid olovlig befattning med smuggelgods må, såvitt ägaren eller någon som var i hans ställe uppsåtligen förövat gärningen eller medverkat därtill, förklaras helt eller delvis förverkat till kronan, om det är påkallat till förebyggande av brott, som nu sagts, eller eljest särskilda skäl föreligga och det ej är uppenbart obilligt; finnes egendomen ej i behåll må i stället värdet, helt eller delvis, förklaras förverkat. Vad nu sagts skall dock ej gälla mot den som i god tro förvärvat egendomen eller särskild rätt därtill. I stället för förverkande äge rätten föreskriva åtgärd till förebyggande av missbruk.

11 §.

Avser förverkandeförklaring fartyg, som besväras av sjöpanträtt eller in-teckning, eller luftfartyg, besvärat av luftpanträtt eller in-teckning, må dom-stolen ock förklara, att panträtten skall upphöra i den förverkade egendo-men. Finnes i annat fall någons rätt till föremål, som förklaras förverkat, böra oaktat förklaringen bestå, göre domstolen förbehåll därom.

12 §.

Rätten må, i stället för att förklara egendom förverkad till viss del, med-dela sådan förklaring med avseende å motsvarande del av egendomens värde.

Om förundersökning m. m.

13 §.

Förundersökning rörande brott, som avses i denna lag, må inledas av tullmyndighet. Har den inletts av tullmyndighet, skall beträffande myndig-heten gälla vad i rättegångsbalken är stadgat om undersökningsledare. Är saken ej av enkel beskaffenhet, skall ledningen övertagas av åklagaren, så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet. Åklagaren skall ock eljest övertaga ledningen, när det finnes påkallat av särskilda skäl.

Åklagaren äge, då undersökningen ledes av tullmyndighet, meddela an-visningar rörande undersökningens bedrivande.

Då undersökning ledes av åklagaren, äge han vid undersökningens verk-ställande anlita biträde av tullmyndighet, så ock uppdraga åt tulltjänsteman att vidtaga särskild till undersökningen hörande åtgärd, om dess beskaffen-het tillåter det.

Med tullmyndighet avses i denna paragraf tullverkets ombudsman, tull-direktör, tullförvaltare, kustdistriktschef och gränsdistriktschef. Generaltull-styrelsen äge förordna jämväl annan befattningshavare i tullverket än nu sagts att fullgöra vad enligt denna paragraf ankommer på tullmyndighet.

14 §.

Tulltjänsteman, tjänsteman vid lots- och fyrstaten, posttjänsteman och tjänsteman vid statens järnvägar åligger att i den mån honom anbefalld tjänstgöring därtill föranleder noggrant övervaka, att brott, som avses i denna lag, icke äger rum. Vid sådan tillsyn äge, utan hinder av vad eljest är stadgat, posttjänsteman föranstalta om undersökning av postpaket, som inlämnats för befordran till utrikes ort eller ankommer till riket.

Tulltjänsteman äge enahanda rätt som enligt rättegångsbalken tillkom-mer polisman att gripa den som misstänkes för brott, som avses i denna lag, samt att till förhör medtaga den som är tillstades å plats, där sådant brott förövats.

Om beslag

15 §.

Tulltjänsteman, tjänsteman vid lots- och fyrstaten ävensom polisman må taga egendom, som kan antagas vara enligt denna lag förverkad, i beslag. I samband med tillsyn enligt 14 § första stycket för uppdagande av varu-smuggling må ock posttjänsteman och tjänsteman vid statens järnvägar verkställa beslag som nyss sagts. Tulltjänsteman äge i övrigt i fråga om

brott, som avses i denna lag, den rätt att taga egendom i beslag, som enligt rättegångsbalken tillkommer polisman.

Verkställes beslag av annan än undersökningsledaren eller åklagaren och har denne ej beslutat beslaget, skall anmälan skyndsamt göras hos honom, och skall han därvid omedelbart pröva, om beslaget skall bestå.

16 §.

När beslag lagts å egendom, som kan antagas vara enligt denna lag förverkad, skall åklagaren antingen så snart ske kan väcka åtal för brott, som föranlett beslaget, eller talan vid domstol med yrkande om egendomens förverkande eller ock förfara på sätt i 21 § sägs.

Vad i rättegångsbalken är stadgat om den tid, inom vilken åtal sist skall hava väckts, skall ej åga tillämpning.

17 §.

Beslagtagen egendom skall, där ej föreskrift i särskild författning till annat föranleder eller åklagaren annorlunda bestämmer, omhändertagas och förvaras av tullverket.

Om husrannsakan och kroppsvisitation

18 §.

För eftersökande av egendom, som kan antagas vara enligt denna lag förverkad, må polisman och tulltjänsteman utan förordnande företaga husrannsakan i lägenhet, som avses i 28 kap. 3 § rättegångsbalken, samt i magasin, upplagsbodar och uthus. I övrigt åge tulltjänsteman i fråga om brott, som avses i denna lag, samma rätt att utan förordnande företaga husrannsakan som enligt nämnda balk tillkommer polisman.

19 §.

Förekommer mot någon, som anträffas vid gräns- eller kustort eller ankommer till plats, där förbindelse med utlandet äger rum, anledning att han har på sig gods, som enligt denna lag är underkastat beslag, må för eftersökande av sådant gods tulltjänsteman företaga kroppsvisitation å honom. Om vederbörande chef för tull-, kust- eller gränsbevakning finner skärpning av tullkontrollen å persontrafiken till eller från utlandet med viss lägenhet eller för viss tidrymd å någon plats oundgängligen nödvändig, må efter bevakningschefens förordnande kroppsvisitation verkställas å envar, som med lägenheten eller under tidrymden till platsen ankommer från eller från platsen avreser till utlandet. Sådant förordnande skall ofördröjligen underställas generaltullstyrelsens prövning men går likväl genast i verkställighet.

Kroppsvisitation, som är av mera väsentlig omfattning, skall verkställas inomhus i avskilt rum eller i lämpligt utrymme i fartyg samt, om undersökningsman eller den undersökte begär det och det kan ske utan större omgång, i vittnens närvaro. Kroppsvisitation å kvinna må ej verkställas eller bevittnas av annan än kvinna.

Förande av protokoll och utfärdande av bevis om företagen kroppsvisitation erfordras ej med mindre föremål, som påträffas, tages i beslag.

Om förfarandet i vissa fall vid egendoms förverkande**20 §.**

Är fråga om förverkande av annan egendom än forslingsredskap och är ägaren ej känd eller har han icke känt hemvist inom riket eller kan eljest ej på sätt om stämning i brottmål är stadgat delgivning ske här i riket, må talan om egendomens förverkande föras mot forslare eller annan innehavare av den beslagtagna egendomen, om han kan anträffas med stämning.

21 §.

Kan ej mot någon föras ansvarstalan för brott, som föranlett, att egendom enligt denna lag tagits i beslag, må åklagaren, där fråga är allenast om annan egendom än forslingsredskap och egendomens värde uppskattas till mindre än femhundra kronor, i stället för att vid domstol väcka talan om egendomens förverkande meddela skriftligt förordnande, att beslaget skall tills vidare bestå; och skall i sådant fall egendomen vara förverkad, därest icke inom en månad, sedan förordnandet meddelats, ägaren eller annan, som påstår sig äga rätt till egendomen, hos åklagaren anmäler missnöje med beslaget.

Anmäles missnöje, skall åklagaren, om ej beslaget finnes böra hävas, väcka talan vid domstol med yrkande om egendomens förverkande. Väckes ej talan inom en månad, sedan anmälan gjorts, skall beslaget gå åter.

Har förordnande enligt första stycket meddelats och anställs, innan frågan om egendomens förverkande blivit avgjord i den ordning, som ovan angivits, åtal angående brott, som föranlett beslaget, skall frågan om egendomens förverkande i stället prövas i samband med åtalet; och skola förty jämlikt första och andra styckena vidtagna åtgärder förfalla.

Om förfarandet med förverkad egendom**22 §.**

Sedan slutligen avgjorts, att egendom, som enligt denna lag tagits i beslag, skall vara förverkad, skall egendomen, där ej föreskrift i särskild författning till annat föranleder, efter åklagarens bestämmande försäljas på offentlig auktion genom tullverkets eller utmätningsmannens försorg. Förvaringspersedel, som på grund av sin beskaffenhet är särskilt ägnad att användas för varusmuggling, må dock försäljas allenast om den gjorts otjänlig för sådant ändamål. Där detta ej lämpligen kan ske, skall med persedeln förfaras på sätt generaltullstyrelsen bestämmer.

Har med avseende å egendom meddelats förklaring som i 12 § sägs och erlägges ersättningsbelopp som där avses inom två månader efter det saken slutligen avgjorts, skall egendomen återställas. I annat fall må egendomen för ersättningsbeloppets utlagande försäljas i den ordning som i första stycket föreskrives.

23 §.

Är beslagtagen egendom underkastad förskämning eller snar förstörelse eller annan nedgång i värde, må den genast försäljas på offentlig auktion, och skall så alltid ske om ägaren begär det. Uppskattas egendomens värde till femhundra kronor eller mera och har ej försäljning påkallats av ägaren, skall dock tillstånd till försäljningen sökas hos rätten. Rätten må utan ägarens hörande meddela beslut om egendomens avyttring.

Om åtal

24 §.

I mål rörande brott enligt författningar, vilkas efterlevnad tullverket har att övervaka, må, om ej svårare straff än böter kan följa å brottet, talan föras av befattningshavare vid tullverket som generaltullstyrelsen bestämmer. Sådan befattningshavare må ock såsom åklagare meddela förordnande enligt 21 § första stycket.

Vad nu stadgats skall icke lända till inskränkning i allmän åklagares åtalsrätt i fråga om brott, som nyss sagts.

Särskilda bestämmelser

25 §.

Häves beslag å utländskt oförtullat gods, skall egendomen eller, om godset redan försålts, köpeskillingen överlämnas till tullmyndigheten för behörig redovisning.

26 §.

Tullmyndighet skall i enlighet med vad därom är särskilt stadgat medverka vid verkställighet av böter och andra påföljder, som ådömas enligt denna lag.

27 §.

Hava i lag eller författning angående förbud mot införsel eller utförsel av visst gods givits särskilda föreskrifter om påföljd för överträdelse av förbudet, skola bestämmelserna i denna lag, där ej annat uttryckligen angives, icke äga tillämpning.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1961.
 2. Genom denna lag upphävas lagarna den 8 juni 1923 (nr 147) om straff för olovlig varuinförsel och den 18 juni 1949 (nr 398) om straff för olovlig varuutförsel.
 3. Vad i lag eller författning är stadgat om tullmålsdomstol och tullåklagare skall ej vidare äga tillämpning; dock att mål, vari talan väckts före den nya lagens ikraftträdande, i sådant hänseende skall handläggas enligt äldre lag.
 4. Utan hinder av vad i denna lag stadgas om åtalsrätt må åklagaruppgifter fullgöras av de nuvarande tullfiskalerna i Stockholm, Göteborg och Malmö enligt de närmare föreskrifter generaltullstyrelsen i samråd med riksåklagarämbetet äger meddela.
 5. Har åklagare före denna lags ikraftträdande meddelat skriftligt förordnande, som avses i 17 § 2 mom. lagen om straff för olovlig varuinförsel, 17 § lagen med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin eller 6 § 2 mom. lagen om straff för olovlig varuutförsel, skall, utan hinder av vad i den nya lagen är föreskrivet, förfaras enligt förordnandet.
 6. Förekommer i lag eller författning hänvisning till eller avses däri eljest stadgande, som ersatts genom bestämmelse i denna lag, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

Förslag

till

lag om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

1 mom. Spritdrycker må icke med fartyg av mindre nettodräktighet än femhundra ton införas från internationellt eller utländskt område till svenskt territorialvatten.

Då särskilda omständigheter därtill föranleda, må Konungen beträffande fartyg av större nettodräktighet, än nu sagts, meddela motsvarande förbud att gälla i fråga om införsel till visst område av svenskt territorialvatten.

2 mom. Förbud, som i 1 mom. avses, skall icke utgöra hinder för införsel till svenskt territorialvatten av spritdrycker

a) då dryckerna äro att hänföra till skeppsproviant för det fartyg, med vilket de forslas, eller tillhöra med fartyget följande resande eller ombord å detsamma anställda personer, allt i den mån dryckerna provas icke överstiga behovet under resan eller dryckerna eljest enligt gällande stadgande må av den resande för eget bruk till riket införas; samt

b) vid genomfart utan onödigt uppehåll genom Öresund mellan Falsterbo rev och Kullens fyr från internationellt eller utländskt område till annat sådant område, såvida det av omständigheterna uppenbarligen framgår, att dryckerna icke äro avsedda att olovligen införas till riket; dock må vattenområde inom en halv kilometer från svenska landet icke befaras.

3 mom. Generaltullstyrelsen må för särskilda fall medgiva undantag från förbud, som avses i denna paragraf.

2 §.

1 mom. Bryter någon mot förbud, som avses i 1 §, vare det ansett såsom varusmuggling enligt lagen om straff för varusmuggling.

Framgår uppenbarligen av omständigheterna, att dryckerna icke varit avsedda att olovligen införas till riket, skall dock förverkande icke äga rum.

Visas, att det fartyg, med vilket dryckerna forslats, på grund av sjönöd för räddande av fartyg, last och människoliv tvingats att ingå på svenskt territorialvatten och att där förbliva, vare den tilltalade från ansvar fri.

2 mom. Åtal för brott, som avses i 1 mom., må ej äga rum med mindre generaltullstyrelsen lämnar tillstånd därtill.

3 §.

1 mom. Tulltjänsteman äger, där honom anbefalld tjänstgöring därtill föranleder, å fartyg företaga den visitation, som oundgängligen erfordras för utrönande, huruvida mot förbud, som avses i 1 §, spritdrycker medföras å fartyget.

2 mom. Har chef för tull- eller kustbevakning med hänsyn till befarad

olovlig införsel av spritdrycker funnit särskild tullbevakning böra anordnas å fartyg av mindre nettodräktighet än femhundra ton, vilket ankommer från eller avgår till utrikes ort, må, därest beslag ägt rum å drycker, vilka under resan medförts å fartyget, bevakningschefen kunna förordna, att kostnaden för bevakningen skall gäldas av fartygets ägare.

Kostnaden för bevakningen skall utgå efter gällande taxa för extra tullförrättningar samt gäldas i den ordning, som härutinnan är stadgat i fråga om ersättningsbelopp för sådan förrättning.

4 §.

Hava spritdrycker med fartyg av mindre nettodräktighet än femhundra ton införts till farvatten, som ligger utanför svenska territorialvattengränsen och sträcker sig intill tolv sjömil från svenska kusten eller där utanför belägna yttersta skär, och framgår uppenbarligen av omständigheterna, att syftet med fartygets uppehåll i nämnda farvatten är att företaga eller främja olovlig införsel av dryckerna till riket, vare det ansett såsom olovlig införsel till svenskt territorialvatten enligt 1 §.

I gränsvatten av mindre bredd än tjugofyra sjömil skall gränsen för det farvatten, som avses i första stycket, anses sammanfalla med mittellinjen eller den gränslinje, som eljest är fastslagen genom överenskommelse, hävd eller annorledes.

Vad i denna paragraf är stadgat skall icke tillämpas med avseende å fartyg av främmande nationalitet, med mindre Konungen förordnar, att paragrafen skall äga tillämpning beträffande fartyg av den nationaliteten.

5 §.

Vad enligt 1 § 2 mom. b) och 2 § 1 mom. andra stycket gäller för de fall, då beträffande spritdrycker, som införts till svenskt territorialvatten, av omständigheterna uppenbarligen framgår, att dryckerna icke äro eller varit avsedda att olovligen införas till riket, skall, i den mån Konungen så förordnar, icke äga tillämpning vid införsel till område inom territorialvattnet, i fråga om vilket avtal med främmande stat om gemensam bevakning för bekämpande av olovlig införsel av alkoholvaror träffats, med mindre av omständigheterna tillika uppenbarligen framgår, att dryckerna icke äro eller varit avsedda att olovligen införas till den stat, med vilken avtalet ingåtts.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1961. Där i lag eller författning förekommer hänvisning till stadgande, som ersatts genom bestämmelse i denna lag, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

Förslag

till

lag om ändring i lagen den 4 juni 1913 (nr 159) angående förbud mot införsel till riket av varor med oriktig ursprungsbeteckning

Härigenom förordnas, att 5, 11 och 13—15 §§ lagen den 4 juni 1913 angående förbud mot införsel till riket av varor med oriktig ursprungsbeteckning skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

5 §.

Innan målet av generaltullstyrelsen företages till avgörande, skall tillfälle lämnas *den tullfiskal, inom vars tjänstgöringsdistrikt beslaget skett*, ävensom varuägaren, varmed i denna lag förstås emottagaren av varan eller, om han är ombud för annan här i riket, vilken över densamma äger förfoga, denne senare, att i målet sig yttra; och förelägge styrelsen för sådant ändamål envar av dem att inom viss tid från erhållen del av föreläggandet avgiva dylikt yttrande, vid äventyr att målet ändå avgöres. Är ägaren ej känd, eller kan han icke med kallelse anträffas, skall styrelsen låta i allmänna tidningarna införa kungörelse angående beslaget med föreläggande för ägaren att, vid nyssnämnda äventyr, inom tre månader från kungörandet inkomma med yttrande i målet. Där så prövas nödigt, inhämta styrelsen jämväl yttrande från den, som verkställt beslaget.

11 §.

Påkallar *tullfiskalen* eller varuägaren vittnesförhör vid domstol, eller finner generaltullstyrelsen eljest sådant förhör erforderligt, må styrelsen därom förordna.

13 §.

Är *tullfiskalen* eller varuägaren missnöjd med beslut, som generaltullstyrelsen jämlikt 6, 7, 8 eller 9 §

(Föreslagen lydelse)

5 §.

Innan målet av generaltullstyrelsen företages till avgörande, skall tillfälle lämnas *befattningshavare, som generaltullstyrelsen förordnar*, ävensom varuägaren, varmed i denna lag förstås emottagaren av varan eller, om han är ombud för annan här i riket, vilken över densamma äger förfoga, denne senare, att i målet sig yttra; och förelägge styrelsen för sådant ändamål envar av dem att inom viss tid från erhållen del av föreläggandet avgiva dylikt yttrande, vid äventyr att målet ändå avgöres. Är ägaren ej känd, eller kan han icke med kallelse anträffas, skall styrelsen låta i allmänna tidningarna införa kungörelse angående beslaget med föreläggande för ägaren att, vid nyssnämnda äventyr, inom tre månader från kungörandet inkomma med yttrande i målet. Där så prövas nödigt, inhämta styrelsen jämväl yttrande från den, som verkställt beslaget.

11 §.

Påkallar *den av generaltullstyrelsen förordnade befattningshavaren* eller varuägaren vittnesförhör vid domstol, eller finner generaltullstyrelsen eljest sådant förhör erforderligt, må styrelsen därom förordna.

13 §.

Är *den av generaltullstyrelsen förordnade befattningshavaren* eller varuägaren missnöjd med beslut, som

(Gällande lydelse)

meddelat, äge han att, vid talans förlust, däröver hos Konungen anföra besvär *före klockan tolv å tjugonde dagen från beslutets dag*; dock att *tullfiskalen* ej må fullfölja talan mot beslut enligt 8 §, såvitt angår sättet för den oriktiga ursprungsbeckningens oskadliggörande.

Över beslut, — — — icke föras.

14 §.

Förklarar före besvärstidens utgång såväl *tullfiskalen* som varuägaren hos generaltullstyrelsen sig åtnöjas med styrelsens jämlikt 6 eller 8 § meddelade beslut, skall detsamma såsom lagakraftvunnet anses.

Har talan — — — finnes stadgat.

15 §.

Vara, som — — — försorg förstöras.

Vara, som — — — fria disposition.

I händelse beslagtagna vara finnes underkastad förskämning, minskning eller annan sådan nedgång i värde, såframt med försäljningen därav fördröjes, må generaltullstyrelsen, jämväl där målet är beroende på Konungens prövning, efter därom av *tullfiskalen* eller varuägaren gjord framställning eller om eljest så prövas skäligt, förordna om varans försäljning utan avbidan på målets slutliga avgörande.

Innan vara — — — är, förstöras.

(Föreslagen lydelse)

generaltullstyrelsen jämlikt 6, 7, 8 eller 9 § meddelat, äge han att, vid talans förlust, däröver hos Konungen anföra besvär; dock att *den av generaltullstyrelsen förordnade befattningshavaren* ej må fullfölja talan mot beslut enligt 8 §, såvitt angår sättet för den oriktiga ursprungsbeckningens oskadliggörande.

Över beslut, — — — icke föras.

14 §.

Förklarar före besvärstidens utgång såväl *den av generaltullstyrelsen förordnade befattningshavaren* som varuägaren hos generaltullstyrelsen sig åtnöjas med styrelsens jämlikt 6 eller 8 § meddelade beslut, skall detsamma såsom lagakraftvunnet anses.

Har talan — — — finnes stadgat.

15 §.

Vara, som — — — försorg förstöras.

Vara, som — — — fria disposition.

I händelse beslagtagna vara finnes underkastad förskämning, minskning eller annan sådan nedgång i värde, såframt med försäljningen därav fördröjes, må generaltullstyrelsen, jämväl där målet är beroende på Konungens prövning, efter därom av *den av generaltullstyrelsen förordnade befattningshavaren* eller varuägaren gjord framställning eller om eljest så prövas skäligt, förordna om varans försäljning utan avbidan på målets slutliga avgörande.

Innan vara — — — är, förstöras.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1961.

Förslag**till****lag om ändring i lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol
å tillverkning och import av tobaksvaror**

Härigenom förordnas, att 44 och 49 §§ lagen den 11 juni 1943 angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror skola upphöra att gälla samt att 36 och 46 §§ samma lag¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

36 §.

Till riket inkommen vara, som enligt denna lag ej må införas, må, där-
est den icke är att enligt lagen om
straff för *olovlig varuinförsel* anse
såsom olovligen införd, av varuäga-
ren återutföras i enlighet med de fö-
reskrifter generaltullstyrelsen äger
meddela. Sker ej återutförsel, skall
med varan förfaras på sätt Konungen
förordnar.

36 §.

Till riket inkommen vara, som en-
ligt denna lag ej må införas, må, där-
est den icke är att enligt lagen om
straff för *varusmuggling* anse såsom
olovligen införd, av varuägaren åter-
utföras i enlighet med de föreskrifter
generaltullstyrelsen äger meddela.
Sker ej återutförsel, skall med varan
förfaras på sätt Konungen förordnar.

46 §.

I denna lag avsedd egendom, som
enligt denna lag eller lagen om straff
för *olovlig varuinförsel* förklarats
förbruten eller skolat enligt tullstad-
gan eller annan författning försäljas,
skall behandlas på sätt Konungen
förordnar.

46 §.

I denna lag avsedd egendom, som
enligt denna lag eller lagen om straff
för *varusmuggling* förklarats förbru-
ten eller skolat enligt tullstadgan el-
ler annan författning försäljas, skall
behandlas på sätt Konungen förord-
nar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1961.

¹ Senaste lydelse av 36 § se 1955:202.

Förslag

till

**lag om ändrad lydelse av 7 och 8 §§ atomenergilagen den 1 juni 1956
(nr 306)**

Härigenom förordnas, att 7 och 8 §§ atomenergilagen den 1 juni 1956 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Gällande lydelse)***7 §.**

Bryter någon mot vad i 1 eller 2 § stadgas eller iakttagar han icke villkor som meddelats med stöd av 4 §, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader eller, om brottet är grovt, med fängelse eller straffarbete i högst två år. *Samma lag vare där någon i strid med 3 § ur riket utför eller söker utföra ämne eller annat som avses i 3 §.*

8 §.

Har någon brutit mot vad i 1 eller 2 § stadgas, skall, om det ej är uppenbart obilligt, i 1 § avsett ämne eller förening, som han därvid innehaft, bearbetat eller eljest tagit befattning med, förklaras helt eller delvis förverkat till kronan. Innehar han icke längre ämnet eller föreningen, må i stället värdet förklaras förverkat. *Samma lag vare beträffande ämne eller annat som någon i strid med vad i 3 § stadgas utfört eller sökt utföra ur riket.*

*(Föreslagen lydelse)***7 §.**

Bryter någon mot vad i 1 eller 2 § stadgas eller iakttagar han icke villkor som meddelats med stöd av 4 §, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader eller, om brottet är grovt, med fängelse eller straffarbete i högst två år. *Angående påföljd för olovlig utförsel av ämne eller annat som avses i 3 § och för försök därtill stadgas i lagen om straff för varusmuggling.*

8 §.

Har någon brutit mot vad i 1 eller 2 § stadgas, skall, om det ej är uppenbart obilligt, i 1 § avsett ämne eller förening, som han därvid innehaft, bearbetat eller eljest tagit befattning med, förklaras helt eller delvis förverkat till kronan. Innehar han icke längre ämnet eller föreningen, må i stället värdet förklaras förverkat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1961.

Förslag

till

lag om ändring i strålskyddslagen den 14 mars 1958 (nr 110)

Härigenom förordnas, att 23 § 1 mom., 26 och 27 §§ strålskyddslagen den 14 mars 1958 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

23 §.

1 mom. Med dagsböter eller fängelse straffes

1. den som olovligen bedriver radiologiskt arbete *eller obehörigen inför eller söker införa radioaktivt ämne* eller som eljest bryter mot vad i 2, 4 eller 6 § sägs;

2. den som — — — andra föreskrifter;

3. den som — — — eller 19 §;

4. den som — — — uppgift; och

5. den som — — — 21 § sägs.

26 §.

Brukas radioaktivt ämne olovligen i radiologiskt arbete *eller införes eller söker någon obehörigen till riket införa* eller innehar någon här olovligen sådant ämne, må detta jämte strålskyddsanordning, vari det förvaras, förklaras förverkat till kronan, om det ej är uppenbart obilligt. Finnes ämnet ej i behåll, må i stället värdet förklaras förverkat.

Anordning, som — — — äro därtill.

Med förverkad — — — strålskyddsmyndigheten bestämmer.

27 §.

Påträffar tulltjänsteman egendom, som skäligen kan antagas vara förverkad enligt 26 §, skall han taga egendomen i beslag.

1 övrigt gäller om beslag vad därom finnes särskilt stadgat.

Om verkställt — — — i beslag.

(Föreslagen lydelse)

23 §.

1 mom. Angående påföljd för olovlig införsel av radioaktivt ämne och försök därtill stadgas i lagen om straff för varusmuggling.

Med dagsböter eller fängelse straffes

1. den som olovligen bedriver radiologiskt arbete eller som eljest, *annorledes än genom olovlig införsel*, bryter mot vad i 2, 4 eller 6 § sägs;

2. den som — — — andra föreskrifter;

3. den som — — — eller 19 §;

4. den som — — — uppgift; och

5. den som — — — 21 § sägs.

26 §.

Brukas radioaktivt ämne olovligen i radiologiskt arbete eller innehar någon här olovligen sådant ämne, må detta jämte strålskyddsanordning, vari det förvaras, förklaras förverkat till kronan, om det ej är uppenbart obilligt. Finnes ämnet ej i behåll, må i stället värdet förklaras förverkat.

Anordning, som — — — äro därtill.

Med förverkad — — — strålskyddsmyndigheten bestämmer.

27 §.

Om beslag gäller vad därom finnes särskilt stadgat.

Om verkställt — — — i beslag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1961.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 11 § 3 mom. och 20 § förordningen den 1 juli 1918 (nr 564) angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m.

Härigenom förordnas, att 11 § 3 mom. och 20 § förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m. skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Gällande lydelse)***11 §.**

3 mom. Den, som — — — fem hundra kronor.

Lag samma vare, därest någon i strid mot förbud eller annan föreskrift, varom i 9 och 10 §§ sägs, fortsätter tillverkning eller försäljning av alkoholhaltigt preparat, *så ock där någon försäljer eller håller till salu dylikt preparat, vilket, honom veterligen, blivit olovligen till riket infört.*

20 §.

Till riket inkommen vara, som enligt denna förordning icke får införas, må, därest den icke enligt *tullstadgan* är att anse såsom olovligen införd, av varuägaren återutföras. Sker ej återutförelse, skall med varan förfaras på sätt Konungen förordnar.

*(Föreslagen lydelse)***11 §.**

3 mom. Den, som — — — fem hundra kronor.

Lag samma vare, därest någon i strid mot förbud eller annan föreskrift, varom i 9 och 10 §§ sägs, fortsätter tillverkning eller försäljning av alkoholhaltigt preparat.

20 §.

Till riket inkommen vara, som enligt denna förordning icke får införas, må, därest den icke enligt *lagen om straff för varusmuggling* är att anse såsom olovligen införd, av varuägaren återutföras. Sker ej återutförelse, skall med varan förfaras på sätt Konungen förordnar.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1961.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 9 § förordningen den 19 maj 1939 (nr 174) angående tillverkning, införsel och försäljning av gasskyddsmateriel

Härigenom förordnas, att 9 § förordningen den 19 maj 1939 angående tillverkning, införsel och försäljning av gasskyddsmateriel skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

9 §.

Tillverkar någon olovligen gasskyddsmateriel av första klass, eller inför någon till riket gasskyddsmateriel av första klass utan att hava erhållit tillstånd därtill eller gör försök till sådan införsel,

eller saluhåller eller försäljer någon gasskyddsmateriel i strid mot bestämmelserna i denna förordning,

straffes, där ej gällande bestämmelser om ansvar för olovlig varuinförsel äro tillämpliga, med dagsböter eller fängelse, och vare egendomen förverkad.

Äro omständigheterna — — — vara förverkad.

Kan egendom, — — — värde gäldas.

(Föreslagen lydelse)

9 §.

Angående påföljd för olovlig införsel av gasskyddsmateriel av första klass och för försök därtill stadgas i lagen om straff för varusmuggling.

Tillverkar någon olovligen gasskyddsmateriel av första klass,

eller saluhåller eller försäljer någon gasskyddsmateriel i strid mot bestämmelserna i denna förordning,

straffes med dagsböter eller fängelse, och vare egendomen förverkad.

Äro omständigheterna — — — vara förverkad.

Kan egendom, — — — värde gäldas.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1961.

**Förslag
till
förordning angående ändrad lydelse av 3 a och 11 §§ förordningen
den 25 maj 1941 (nr 251) om varuskatt**

Härigenom förordnas, att 3 a och 11 §§ förordningen den 25 maj 1941 om varuskatt¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

3 a §.

Kontrollstyrelsen är — — — och försäljning.

Beträffande införsel är, med den inskränkning som nedan sägs, generaltullstyrelsen beskattningsmyndighet.

11 §.

Om ansvar i vissa fall för den, som i deklaration *eller försäkran* lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

(Föreslagen lydelse)

3 a §.

Kontrollstyrelsen är — — — och försäljning.

Beträffande införsel är, med den inskränkning som nedan sägs, generaltullstyrelsen beskattningsmyndighet. *Bestämmelserna i 46 § nyssnämnda förordning skola gälla jämväl vid införsel.*

11 §.

Angående påföljd i vissa fall för den, som i samband med införsel av skattepliktig vara i deklaration eller försäkran lämnat oriktig uppgift, skall gälla vad i lagen om straff för varusmuggling är stadgat.

Om ansvar i vissa fall för den, som *eljest* i deklaration lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

Denna förordning träder i kraft, såvitt avser 3 a §, dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, och i övrigt den 1 januari 1961.

¹ Senaste lydelse av 3 a § se 1959: 93 samt av 11 § se 1946: 144.

Förslag

till

förordning angående ändring i förordningen den 5 mars 1948 (nr 85) om försäljningsskatt

Härigenom förordnas, att 34 § förordningen den 5 mars 1948 om försäljningsskatt skall upphöra att gälla samt att 8 och 33 §§ samma förordning¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

8 §.

Kontrollstyrelsen är — — — sådan försäljning.

Beträffande införsel är, med den inskränkning som nedan sägs, generaltullstyrelsen beskattningsmyndighet.

33 §.

Om ansvar i vissa fall för den, som i deklaration eller försäkran lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

(Föreslagen lydelse)

8 §.

Kontrollstyrelsen är — — — sådan försäljning.

Beträffande införsel är, med den inskränkning som nedan sägs, generaltullstyrelsen beskattningsmyndighet. *Bestämmelserna i 46 § nyssnämnda förordning skola gälla jämväl vid införsel.*

33 §.

Angående påföljd i vissa fall för den, som i samband med införsel av skattepliktig vara i deklaration eller försäkran lämnat oriktig uppgift, skall gälla vad i lagen om straff för varusmuggling är stadgat.

Om ansvar i vissa fall för den, som eljest i deklaration lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

Denna förordning träder i kraft, såvitt avser 8 §, dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, och i övrigt den 1 januari 1961.

¹ Senaste lydelse av 8 § se 1959:94.

Förslag

till

förordning om ändring i förordningen den 5 juni 1953 (nr 372) angående reglering av införseln av vissa slag av fisk och skaldjur

Härigenom förordnas, att 15 § förordningen den 5 juni 1953 angående reglering av införseln av vissa slag av fisk och skaldjur skall upphöra att gälla samt att 11—14 §§ samma förordning skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

11 §.

Till riket inkommen vara som på grund av bestämmelserna i denna förordning icke får införas må, där-
est varan ej enligt 13 § eller enligt lagen om straff för olovlig varuinförsel skall vara förverkad samt hinder ej heller eljest möter mot utförsel av varan, under tullkontroll återutföras enligt de föreskrifter som i tullstadgan äro givna för gods anmält till returfortullning.

Vad i — — — föreskriven tid.

12 §.

Skall i denna förordning avsedd vara enligt tullstadgan eller lagen om straff för olovlig varuinförsel eller på grund av stadgande i denna förordning säljas å auktion genom tullverkets försorg, må försäljning ske endast till någon, som erhållit tillstånd varom i 1 § sägs, eller ock under förbehåll att varan återutföres.

Kan försäljning — — — generaltullstyrelsen förordnar.

13 §.

Den som utan behörig tullangivning eller medelst vilseledande åtgärder till riket inför eller söker införa vara, som enligt denna förordning icke får införas, straffes med dagsböter.

Vara som någon i strid mot denna förordning olovligen infört eller sökt införa skall förklaras förverkad jämte emballage eller kärl vari den förvaras. Kan egendom, som enligt den-

11 §.

Till riket inkommen vara som på grund av bestämmelserna i denna förordning icke får införas må, där-
est varan ej enligt lagen om straff för varusmuggling skall vara förverkad samt hinder ej heller eljest möter mot utförsel av varan, under tullkontroll återutföras enligt de föreskrifter som i tullstadgan äro givna för gods anmält till returfortullning.

Vad i — — — föreskriven tid.

12 §.

Skall i denna förordning avsedd vara enligt tullstadgan eller lagen om straff för varusmuggling eller på grund av stadgande i denna förordning säljas å auktion genom tullverkets försorg, må försäljning ske endast till någon, som erhållit tillstånd varom i 1 § sägs, eller ock under förbehåll att varan återutföres.

Kan försäljning — — — generaltullstyrelsen förordnar.

13 §.

Angående påföljd för olovlig införsel av vara, som enligt denna förordning ej får införas, och för försök därtill stadgas i lagen om straff för varusmuggling.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

na förordning skolat förklaras förverkad, ej tillrättaskaffas gälde den brottslige dess värde. Framgår av omständigheterna att brottet skett av förbiseende, må av domstolens prövning bero, huruvida förverkandepåföljd skall inträda.

I fråga om åtal för förseelse, som avses i första stycket, och talan om förverkande av gods eller värde på grund av föreskrifterna i andra stycket ävensom beslag av gods, som kan antagas vara förverkat, och förfarandet med beslagtaget gods skall vad i allmänhet är stadgat om olovlig införsel av tullpliktig vara äga motsvarande tillämpning.

14 §.

Den som bryter mot villkor för tillgodonjutande av tillståndsbevis eller i strid mot stadgandet i 4 § första stycket disponerar å provianteringsfrilager upplagd vara annorledes än till fartygs, buss eller luftfartygs proviantering eller utrustning i föreskriven ordning straffes med dagsböter.

14 §.

Den som, utan att vara förfallen till ansvar enligt lagen om straff för varusmuggling, bryter mot villkor för tillgodonjutande av tillståndsbevis eller i strid mot stadgandet i 4 § första stycket disponerar å provianteringsfrilager upplagd vara annorledes än till fartygs, buss eller luftfartygs proviantering eller utrustning i föreskriven ordning straffes med dagsböter.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1961.

Förslag

till

**förordning om ändrad lydelse av 19 § förordningen den 26 februari 1954
(nr 73) angående tillverkning av brännvin**

Härigenom förordnas, att 19 § förordningen den 26 februari 1954 angående tillverkning av brännvin¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

19 §.

1. Den som olovligen tillverkar brännvin eller bereder mäsik i uppenbart syfte att därav framställa bränn-

19 §.

1. Den som olovligen tillverkar brännvin eller bereder mäsik i uppenbart syfte att därav framställa bränn-

¹ Senaste lydelse av 19 § se 1955:35.

(Gällande lydelse)

vin, så ock den som *innehar* mäs-k, uppenbarligen avsedd för olovlig brännvinstillverkning, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet — — — två år.

Vid bedömande — — — framställt brännvin.

Begår någon — — — äro däremot.

2. Har någon *förövat gärning, som avses i 1 mom.*, skola därvid nyttjade redskap, å stället befintliga förråd av för den olovliga tillverkningen eller beredningen uppenbarligen avsedda råämnen *samt av brännvin och mäs-k ävensom de kärl, i vilka brännvinet och mäskan förvaras*, tagas i beslag och dömas förverkade.

3. Den som — — — etthundra kronor.

(Föreslagen lydelse)

vin, så ock den som *for-slar, döljer el-ler förvarar brännvin, vilket uppen-barligen är olovligen tillverkat, eller* mäs-k, som uppenbarligen är avsedd för olovlig brännvinstillverkning, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet — — — två år.

Vid bedömande — — — framställt brännvin.

Begår någon — — — äro däremot.

2. Har någon *olovligen tillverkat brännvin eller berett mäsk*, skola därvid nyttjade redskap *samt* å stället befintliga förråd av för den olovliga tillverkningen eller beredningen uppenbarligen avsedda råämnen tagas i beslag och dömas förverkade. *Påträffas brännvin, som olovligen tillver-kats, skall brännvinet, tillika med kärl, vari det förvaras, tagas i beslag och dömas förverkat. Vad nu sagts om brännvin, som olovligen tillverkats, skall äga motsvarande tillämpning i fråga om mäsk, som uppenbarligen är avsedd för olovlig brännvinstill-verkning.*

3. Den som — — — etthundra kro-nor.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1961.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 86 § 2 mom. rusdrycksförsäljnings-förordningen den 26 maj 1954 (nr 521)

Härigenom förordnas, att 86 § 2 mom. rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

86 §.

2 mom. Är *införsel av rusdrycker belagd med straff enligt gällande be-stämmelser om ansvar för olovlig va-ruinförsel, skola de i sådant avseen-de meddelade föreskrifter lända till*

(Föreslagen lydelse)

86 §.

2 mom. *Angående påföljd för olov-lig införsel av rusdrycker och för för-sök därtill stadgas i lagen om straff för varusmuggling. I fråga om för-säljning av olovligt införda rus-*

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

efterrättelse. I fråga om försäljning drycker skall gälla vad i 90 § 2 mom. av olovligt införda rusdrycker skall sägs.
gälla vad i 90 § 2 mom. sägs.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1961.

Förslag

till

förordning om ändring i förordningen den 7 juni 1956 (nr 401) angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m.

Härigenom förordnas, att 17 § förordningen den 7 juni 1956 angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m. skall upphöra att gälla samt att 13—16 §§ samma förordning skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

13 §.

Till riket inkommen vara som på grund av bestämmelserna i denna förordning icke får införas må, där-
est varan ej enligt 14 § skall vara förverkad samt hinder ej heller eljest möter mot utförsel av varan, under tullkontroll återutföras enligt de föreskrifter som i tullstadgan äro givna för gods anmält till retur-
företullning.

Vad i — — — föreskriven tid.

14 §.

Den som utan behörig tullangivning eller medelst vilseledande åtgärder till riket inför eller söker införa vara, som enligt denna förordning icke får införas, straffes med dagsböter.

Vara som någon i strid med denna förordning olovligen infört eller sökt införa skall förklaras förverkad jämte emballage eller kärl vari den förvaras. Kan egendom som sålunda skolat förklaras förverkad ej tillrättaskaffas, gälde den brottslige dess värde. Framgår av omständigheterna

13 §.

Till riket inkommen vara som på grund av bestämmelserna i denna förordning icke får införas må, där-
est varan ej enligt lagen om straff för varusmuggling skall vara förverkad samt hinder ej heller eljest möter mot utförsel av varan, under tullkontroll återutföras enligt de föreskrifter som i tullstadgan äro givna för gods anmält till retur-
företullning.

Vad i — — — föreskriven tid.

14 §.

Angående påföljd för olovlig införsel av vara, som enligt denna förordning icke får införas, och för försök därtill stadgas i lagen om straff för varusmuggling.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

att brottet skett av förbiseende, må av domstolens prövning bero, huruvida förverkandepåföljd skall inträda.

I fråga om åtal för förseelse, som avses i första stycket, och talan om förverkande av gods eller värde på grund av föreskrifterna i andra stycket samt om beslag av gods, som kan antagas förverkat, och förfarandet med beslagtaget gods skall vad i allmänhet är stadgat om olovlig införsel av tullpliktig vara äga motsvarande tillämpning.

15 §.

Den som bryter mot villkor för tillgodonjutande av tillstånd enligt 1 § eller i strid med stadgandet i 5 § första stycket disponerar å provianteringsfrilager upplagd vara annorledes än till fartygs eller luftfartygs proviantering eller utrustning i föreskriven ordning eller underlåter att fullgöra i 4 § stadgad uppgiftsskyldighet, straffes med dagsböter.

16 §.

Skall i denna förordning avsedd vara enligt tullstadgan eller på grund av stadgande i denna förordning säljas å auktion genom tullverkets försorg, må försäljningen ske endast till någon, som enligt denna förordning äger införa varan, eller ock under förbehåll att varan återutföres.

Kan försäljning — — — generaltullstyrelsen förordnar.

15 §.

Den som, utan att vara förfallen till ansvar enligt lagen om straff för varusmuggling, bryter mot villkor för tillgodonjutande av tillstånd enligt 1 § eller i strid med stadgandet i 5 § första stycket disponerar å provianteringsfrilager upplagd vara annorledes än till fartygs eller luftfartygs proviantering eller utrustning i föreskriven ordning eller underlåter att fullgöra i 4 § stadgad uppgiftsskyldighet, straffes med dagsböter.

16 §.

Skall i denna förordning avsedd vara enligt tullstadgan eller på grund av stadgande i denna förordning eller lagen om straff för varusmuggling säljas å auktion genom tullverkets försorg, må försäljningen ske endast till någon, som enligt denna förordning äger införa varan, eller ock under förbehåll att varan återutföres.

Kan försäljning — — — generaltullstyrelsen förordnar.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1961.

Förslag

till

**förordning om ändring i förordningen den 7 juni 1956 (nr 403) angående
reglering av införseln av fettråvaror och fettvaror, m. m.**

Härigenom förordnas, att 25 § förordningen den 7 juni 1956 angående reglering av införseln av fettråvaror och fettvaror, m. m. skall upphöra att gälla samt att 5, 18, 19 och 24 §§ samma förordning skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

5 §.

Till riket inkommen vara som på grund av bestämmelserna i denna förordning icke får införas må, där-
est varan ej enligt 18 § skall vara förverkad samt hinder ej heller eljest möter mot utförsel av varan, under tullkontroll återutföras enligt de föreskrifter som i tullstadgan äro givna för gods anmält till returfortullning.

Vad i — — — föreskriven tid.

18 §.

Den som utan behörig tullangivning eller medelst vilseledande åtgärder till riket inför eller söker införa vara, som enligt denna förordning icke får införas, straffes med dagsböter.

Vara som någon i strid med denna förordning olovligen infört eller sökt införa skall förklaras förverkad jämte emballage eller kärl vari den förvaras. Kan egendom som sålunda skolat förklaras förverkad ej tillrättaskaffas, gälde den brottslige dess värde. Framgår av omständigheterna att brottet skett av förbiseende, må av domstolens prövning bero, huruvida förverkandepåföljd skall inträda.

I fråga om åtal för förseelse, som avses i första stycket, och talan om förverkande av gods eller värde på grund av föreskrifterna i andra stycket samt om beslag av gods, som kan

(Föreslagen lydelse)

5 §.

Till riket inkommen vara som på grund av bestämmelserna i denna förordning icke får införas må, där-
est varan ej enligt *lagen om straff för varusmuggling* skall vara förverkad samt hinder ej heller eljest möter mot utförsel av varan, under tullkontroll återutföras enligt de föreskrifter som i tullstadgan äro givna för gods anmält till returfortullning.

Vad i — — — föreskriven tid.

18 §.

Angående påföljd för olovlig införsel av vara, som enligt denna förordning icke får införas, och för försök därtill stadgas i lagen om straff för varusmuggling.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

antagas vara förverkat, och förfarandet med beslagtaget gods skall vad i allmänhet är stadgat om olovlig införsel av tullpliktig vara äga motsvarande tillämpning.

19 §.

Den som bryter mot villkor för tillgodonjutande av tillstånd enligt 1 § eller i strid med stadgandet i 4 § första stycket disponerar å provianteringsfrilager upplagd vara annorledes än till fartygs eller luftfartygs proviantering eller utrustning i föreskriven ordning eller underlåter att fullgöra i 3 § stadgad uppgiftsskyldighet straffes med dagsböter.

24 §.

Skall i denna förordning avsedd vara enligt tullstadgan eller på grund av stadgande i denna förordning säljas å auktion genom tullverkets försorg, må försäljningen ske endast till någon, som enligt denna förordning äger införa varan, eller ock under förbehåll att varan återutföres.

Kan försäljning — — — generaltullstyrelsen förordnar.

19 §.

Den som, *utan att vara förfallen till ansvar enligt lagen om straff för varusmuggling*, bryter mot villkor för tillgodonjutande av tillstånd enligt 1 § eller i strid med stadgandet i 4 § första stycket disponerar å provianteringsfrilager upplagd vara annorledes än till fartygs eller luftfartygs proviantering eller utrustning i föreskriven ordning eller underlåter att fullgöra i 3 § stadgad uppgiftsskyldighet straffes med dagsböter.

24 §.

Skall i denna förordning avsedd vara enligt tullstadgan eller på grund av stadgande i denna förordning *eller lagen om straff för varusmuggling* säljas å auktion genom tullverkets försorg, må försäljningen ske endast till någon, som enligt denna förordning äger införa varan, eller ock under förbehåll att varan återutföres.

Kan försäljning — — — generaltullstyrelsen förordnar.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1961.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 5 och 28 §§ förordningen den 23 november 1956 (nr 545) angående omsättningsskatt å motorfordon i vissa fall

Härigenom förordnas, att 5 och 28 §§ förordningen den 23 november 1956 angående omsättningsskatt å motorfordon i vissa fall¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

5 §.

Kontrollstyrelsen är — — — nu sagts.

Beträffande skattepliktig införsel är generaltullstyrelsen beskattningsmyndighet.

28 §.

Om ansvar i vissa fall för den, som i deklaration lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

(Föreslagen lydelse)

5 §.

Kontrollstyrelsen är — — — nu sagts.

Beträffande skattepliktig införsel är generaltullstyrelsen beskattningsmyndighet. *Bestämmelserna i 46 § nyssnämnda förordning skola gälla jämväl vid införsel.*

28 §.

Angående påföljd i vissa fall för den, som i samband med införsel av skattepliktigt motorfordon i deklaration lämnat oriktig uppgift, skall gälla vad i lagen om straff för varusmuggling är stadgat.

Om ansvar i vissa fall för den, som *eljest* i deklaration lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

Denna förordning träder i kraft, såvitt avser 5 §, dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, och i övrigt den 1 januari 1961.

¹ Senaste lydelse av 5 § se 1959: 95.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 19
februari 1960.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, NETZÉN, AF GEIJERSTAM, NORDLANDER.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, *fråga om ny strafflagstiftning rörande varusmuggling, m. m.* samt anför därvid följande.

I. Inledning

Frågan om en allmän översyn av lagstiftningen rörande straff för olovlig införsel och utförsel av varor upptogs av första lagutskottet i dess utlåtande (nr 37) till 1949 års riksdag i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om straff för olovlig varuutförsel, m. m. I utlåtandet framhöll utskottet, att den gällande smuggellagstiftningen var synnerligen svåröverskådlig och att de grundläggande författningarna på området tillkommit vid olika tidpunkter och var uppbyggda på olika sätt. Svårigheter vid tillämpningen uppkom även därigenom, att likartade spörsmål ofta lösts efter skilda principer utan att bärande skäl för dessa skiljaktigheter längre kunde anföras. Den framlagda propositionen var enligt utskottet att beteckna såsom en partiell reform och ett försök att avhjälpa vissa särskilt påtagliga brister, som blivit aktuella vid den nya rättegångsbalkens ikraftträdande. Propositionens förslag innebar visserligen att vissa ojämnheter undanröjdes men att i stället andra tillskapades. Utskottet påvisade med åtskilliga exempel svagheter i den gällande smuggellagstiftningen och berörde därvid särskilt den oenhetlighet som förelåg i fråga om åklagarväsen, forumregler, bötesystem, förverkandebestämmelser samt regler angående förundersökning. Det var enligt utskottets mening knappast möjligt att nå fram till konsekventa och klara lagstadganden enbart genom partiella ändringar, utan ett tillfredsställande resultat kunde nås endast om man obunden av gällande författningar från grunden byggde upp ett nytt regelsystem. Vid detta förhållande kunde ifrågasättas, framhöll utskottet vidare, att avstå från partiella ändringar i lagstiftningen i avvaktan på en mera genomgripande omdaning av densamma. Men då de i propositionen föreslagna ändringarna innebar påtagliga förbättringar på åtskilliga punkter borde de

enligt utskottets mening genomföras. Samtidigt ville emellertid utskottet förorda, att en utredning igångsattes med uppgift att utarbeta förslag till helt ny lagstiftning om straff för smugglingsbrott, uppbyggd efter enhetliga synpunkter och tillkommen under tillgodogörande även av de erfarenheter, domstolarna vunnit vid tillämpningen av de gällande bestämmelserna. Vid denna utredning kunde måhända visa sig möjligt att samla alla erforderliga stadganden om straff för överträdelser mot olika import- och exportbestämmelser inom en och samma lag, som i så fall skulle innehålla endast straffbestämmelser jämte erforderliga straffprocessuella regler, medan de materiella reglerna rörande införsel till och utförsel från riket av gods, vilka bestämmelser skulle straffsanktioneras genom ifrågavarande lag, fick utfärdas i annan ordning. I enlighet med utskottets förslag hemställde riksdagen, att Kungl. Maj:t ville låta utarbeta och för riksdagen framlägga förslag till ny lagstiftning rörande straff för olovlig införsel och utförsel av varor (rskr nr 326/1949).

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 april 1956 tillkallade jag den 23 i samma månad en utredningsman jämte expert och sekreterare med uppdrag att utarbeta förslag till ny lagstiftning rörande straff för olovlig införsel och utförsel av varor. I enlighet med de direktiv som därvid lämnades borde utredningen få den av riksdagen angivna omfattningen och syfta till ett nytt enhetligt regelsystem. De synpunkter, som första lagutskottet anfört rörande såväl principerna för ett sådant lagstiftningsarbete som de konkreta spörsmål vilka fordrade en lösning, borde tjäna såsom utgångspunkt vid arbetets bedrivande. I direktiven erinrades om att vid utredningen självfallet måste beaktas de ändrade betingelser för en lagstiftning på området, som 1955 års nykterhetsreform kunde ha medfört. Vad angick utformningen av lagstiftningen i straffrättsligt hänseende borde samråd äga rum med den sakkunnige som av chefen för justitiedepartementet tillkallats med uppdrag att verkställa en förberedande undersökning för reformering av specialstraffrätten. Även eljest borde utredningen ske med beaktande av det pågående reformarbetet inom straffrätten.

Utredningen har den 2 september 1959 avgivit *betänkande* med förslag till lag om straff för varusmuggling m. m. (SOU 1959: 24). Betänkandet, som är undertecknat av hovrättsrådet E. Walberg såsom utredningsman, omfattar jämväl följdförfattningar samt motiv. Utredningens förslag till författningar i ämnet är avsedda att ersätta såväl de nu gällande centrala författningarna på smuggellagstiftningens område som ock i största utsträckning bestämmelser angående straff och påföljder för överträdelser av speciella import- och exportförbud.

De viktigaste av de vid betänkandet fogade författningsförslagen torde såsom *Bihang* få fogas vid stadsrådsprotokollet i detta ärende.

Efter remiss har *utlåtanden* över utredningens förslag i dess helhet eller i vissa delar avgivits av generaltullstyrelsen, riksåklagarämbetet, hovrätten över Skåne och Blekinge, hovrätten för Västra Sverige, hovrätten för Övre Norrland, rådhusrätterna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Hälsingborg,

riksräkenskapsverket, kontrollstyrelsen, generalpoststyrelsen, järnvägsstyrelsen, sjöfartsstyrelsen, överståthållarämbetet efter hörande av statsåklagaren och poliskammaren i Stockholm, länsstyrelserna i Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Värmlands, Kopparbergs, Jämtlands och Norrbottens län, statspolisintendenten, utredningen rörande specialstraffrätten, 1951 års rättegångskommitté samt 1955 års stadsutredning. Såvitt angår författningar inom vederbörande myndighets verksamhetsområde har yttranden avgivits av chefen för försvarsstaben, medicinalstyrelsen, civilförsvarsstyrelsen, riksantikvarieämbetet, lantbruksstyrelsen, skogsstyrelsen, veterinärstyrelsen, fiskeristyrelsen, statens jordbruksnämnd, kommerskollegium, statens provningsanstalt, statens handelslicensnämnd och statens växtskyddsanstalt.

Vid generaltullstyrelsens yttrande har fogats ett av styrelsen utarbetat förslag till lag om straff för varusmuggling m. m., innefattande i väsentliga hänseenden avvikelser från utredningens förslag.

Generaltullstyrelsen har jämväl överlämnat yttranden från tulldirektionerna och tullfiskalerna i Stockholm, Göteborg och Malmö, cheferna för tullverkets kustdistrikt och flertalet tullkamrar i riket, ävensom från Sveriges allmänna tulltjänstemannaförening och Svenska tullmannaförbundet. Riksåklagarämbetet har bifogat yttranden från statsåklagarna i Stockholm, Göteborg och Malmö. Flertalet länsstyrelser har överlämnat yttranden från landsfogden i länet samt därutöver länsstyrelsen i Malmöhus län yttranden av poliskamrarna i Malmö och Hälsingborg, stadsfiskalerna i Hälsingborg och Landskrona samt föreningen Malmöhus läns landsfiskaler, länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län yttrande av poliskammaren i Göteborg, länsstyrelsen i Värmlands län yttrande av Värmlands länsavdelning av föreningen Sveriges landsfiskaler, länsstyrelsen i Norrbottens län yttranden av stadsfiskalen i Luleå samt landsfiskalerna i Haparanda, Pajala och Kiruna distrikt. Kommerskollegium har överlämnat yttranden från handelskamrarna i riket.

Tillfälle att avgiva yttrande över förslaget eller över vissa delar av detta har även beretts fullmäktige i riksbanken, Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet, Sveriges advokatsamfund, Föreningen Sveriges häradshövdingar, Föreningen Sveriges stadsdomare, Föreningen Sveriges landsfogdar, Föreningen Sveriges landsfiskaler och Föreningen Sveriges polismästare. Från samtliga utom från Föreningen Sveriges polismästare har yttranden inkommit.

Vid utredningen har fogats en särskild promemoria med förslag till ändring i lagen angående förbud mot införsel till riket av varor med oriktig ursprungsbeteckning. Med hänsyn till det samband nämnda förslag har med den pågående utredningen om varumärkes- och firmalagstiftningen torde med åtgärder i anledning av förslaget böra anstå tills vidare.

Jag anhåller nu att få upptaga den föreliggande lagstiftningsfrågan. Innan jag övergår till att närmare behandla lagförslagen torde jag emellertid få lämna en översiktlig redogörelse för de gällande bestämmelserna på området.

II. Gällande rätt

Bestämmelser om straff för olovlig införsel och utförsel av varor är upptagna i ett flertal författningar. Såvitt avser olovlig införsel utgöres huvudförfattningarna av lagen den 8 juni 1923 (nr 147) om straff för olovlig varuinförsel — varuinförsellagen — lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin — spritinförsellagen — samt kungörelsen den 14 mars 1947 (nr 82) angående allmänt importförbud — importförbudskungörelsen. I fråga om olovlig utförsel är den centrala författningen lagen den 18 juni 1949 (nr 398) om straff för olovlig varuutförsel — varuutförsellagen. Varuinförsellagen är närmast att anse som en tullförfattning, tillämplig endast å tullpliktiga varor och tillkommen i syfte att förhindra att sådana varor införes utan att vederbörliga tullavgifter erlägges till statskassan. Även spritinförsellagen är motiverad av fiskaliska skäl men den har dessutom ett nära samband med rusdryckslagstiftningen. Lagen innehåller bl. a. bestämmelser om straff och förverkande såväl vid olovlig införsel av spritdrycker och vin som vid annan olovlig befattning med sådana varor. Till spritinförsellagen ansluter sig två författningar, nämligen lagen den 27 november 1925 (nr 463) om utsträckt tillämpning av spritinförsellagen samt lagen den 31 maj 1935 (nr 234) med tillägg till gällande bestämmelser rörande införsel av spritdrycker och vin till svenskt territorialvatten. Dessa båda lagar är att se mot bakgrund av en mellan Sverige och övriga Östersjöstater ävensom Norge träffad konvention den 19 augusti 1925 angående motarbetande av smuggling av alkoholvaror — den s. k. Helsingforskonventionen. Importförbudskungörelsen har näringspolitisk motivering och innehåller bl. a. bestämmelser om straff och förverkande för olovlig införsel av varor, vilka enligt det gällande allmänna importförbudet ej får införas, oavsett om varorna är tullpliktiga eller ej. Varuutförsellagen är en s. k. blankettstrafflag, som — med få undantag — innehåller bestämmelser om straff och förverkande för alla fall då vara i strid mot ett av Kungl. Maj:t utfärdat exportförbud utförts ur landet. Spritinförsellagen samt de båda till denna anslutna lagarna är till sin giltighet tidsbegränsade och den nuvarande giltighetstiden utgår den 31 december 1960. Övriga författningar är av permanent beskaffenhet.

Vid sidan av dessa centrala författningar finns stadganden om straff och förverkande för överträdelse av olika import- och exportförbud i ett stort antal specialförfattningar av synnerligen skiftande natur. En omfattande grupp inom detta område bildar de författningar, som tillkommit närmast i syfte att reglera prissättningen och avsättningsmöjligheterna för jordbruksprodukter. Andra grupper utgöres av författningar som motiveras av sanitära skäl eller av hänsyn till allmän säkerhet eller till förekommande av smittosamma sjukdomar å djur eller växter. Föremål för specialreglering i angivet hänseende är vidare bl. a. införseln och utförseln av valutor och andra betalningsmedel. — Införsel- eller utförselförbudet i dessa specialför-

fattningar kan vara mer eller mindre ovillkorligt utformat. I undantagsfall är införsel eller utförsel (samt innehav) av viss vara över huvud förbjuden. Exempel härpå erbjuder bestämmelserna i 9 § kungörelsen den 16 september 1933 (nr 559) med vissa bestämmelser angående narkotiska ämnen och beredningar. Regelmässigt gäller emellertid, att förbudet är i olika hänseenden modifierat och att genom föreskrift om licensförfarande eller eljest stadgas undantag från detsamma.

Brottsbeskrivningen vid olovlig införsel eller utförsel är i de olika författningarna i regel anknuten till den i tullstadgan föreskrivna anmälningsplikten vid in- eller utförsel av gods. Förutsättning för straffbarhet är i dessa fall att varan införes eller utföres under åsidosättande av anmälingsskyldigheten till tullverket. Enligt 1 § 1 mom. varuinförsellagen föreligger sålunda olovlig varuinförsel om tullpliktig vara införes till riket »utan behörig tullangivning». I 1 § varuutförsellagen beskrives olovlig utförsel såsom att någon »utan att giva det tillkänna hos vederbörlig myndighet eller medelst vilseledande åtgärd» från riket utför gods, som ej må utföras. I ett mindre antal författningar med speciella import- eller exportförbud är emellertid brottsbeskrivningen ej utformad på detta sätt. Olovlig införsel eller utförsel föreligger enligt dessa författningar så snart en vara införes eller utföres i strid mot förbudet, oavsett om varan anmäles för tullverket eller ej. Brottsbeskrivningar av sist angiven typ återfinnes främst i vissa författningar som avser varor vilkas in- eller utförsel kan vara förenad med allmänfara av något slag. Om brottsbeskrivningen utformats på det ena eller det andra sättet torde i rättstillämpningen ej tillmätas någon större betydelse. Enligt vedertagen praxis torde nämligen lagföring ej ske om varan i behörig ordning anmäles hos tullmyndigheten, även om den ifrågavarande straffbestämmelsen ej anknyter till anmälingsskyldigheten. Annan påföljd inträder ej än att varan stoppas.

Vilseledande förfaranden i samband med tullbehandling av vara i syfte att undandraga tull eller avgift är i 4 § 1 mom. varuinförsellagen föremål för särskild reglering. Enligt detta stadgande, vilket skall äga motsvarande tillämpning då fråga är om brott, som avses i 1 kap. spritinförsellagen, bestraffas såväl faktiska vilseledande åtgärder med varan som oriktiga uppgifter — muntliga eller skriftliga — ägnade att bibringa tulltjänstemannen en felaktig föreställning angående varans behandling i tullhänseende. Är den vilseledande åtgärden straffbar enligt strafflagen skall vad där stadgas äga tillämpning och i annat fall bestraffas det vilseledande förfarandet lika med olovlig varuinförsel. Hänvisningen till strafflagen medför, att vilseledande förfaranden vid brott mot varuinförsellagen i väsentlig utsträckning bestraffas såsom bedrägeri eller försök till sådant brott. Enligt importförbudskungörelsen och ett flertal speciella importförfattningar liksom ock enligt varuutförsellagen hänföres vilseledande förfaranden under huvudstadgandet i författningen om olovlig införsel eller utförsel. Enligt vissa skatteförfattningar, där i samband med införsel skall avlämnas deklaration, blir oriktiga uppgifter i deklarationen att bestraffa enligt skattestrafflagen. At-

skilliga speciella författningar om import- och exportförbud innehåller emellertid ej särskilda bestämmelser om vilseledande förfaranden.

Förutsättningarna för straffbarhet i subjektivt hänseende angives i regel ej i de särskilda författningarna. Det torde emellertid kunna antagas, att i vart fall varuinförsel-, spritinförsel- och varuutförsellagarna endast avser uppsåtliga förfaranden. I fråga om straffbestämmelserna i särskilda författningar om import- eller exportförbud är det ej helt klart, i vilken omfattning jämväl gärningar begångna av oaktsamhet är straffbara. Ett utmärkande drag hos varuinförsel- och spritinförsellagarna är uppställandet av presumtioner till den tilltalades nackdel. Sålunda riktar sig det nyssnämnda stadgandet i 4 § 1 mom. varuinförsellagen mot varumottagaren, vilken straffas ändå att det icke styrkts, att han ägt vetskap om den vidtagna åtgärden. För att undgå ansvar skall han göra sannolikt, att åtgärden vidtagits utan hans vetskap eller tillskyndan. Särskilt påfallande är tendensen att lägga bevisbördan på den tilltalade i spritinförsellagen. Gentemot de betänkligheter, som på sin tid ur rättssäkerhetssynpunkt yppades mot införandet av dessa bestämmelser invändes, att den starkt stegrade spritsmugglingen påkallade extraordinära åtgärder.

S t r a f f e t för olovlig införsel eller utförsel av varor är i regel böter. I vissa fall kan emellertid även frihetsstraff ådömas. Enligt varuinförsellagen är bötesstraffet som regel normerat på visst sätt i förhållande till den avgift som för varan bort för statsverkets räkning erläggas till tullverket. I kvalifikationsfallen ingår i straffskalan jämväl frihetsstraff och vid återfall kan ådömas straffarbete i högst två år. I spritinförsellagen är böterna normerade i relation till den olovligen införda varans kvantitet. Vid olovlig införsel och olovlig befattning med spritdrycker och vin ingår i straffskalan jämväl frihetsstraff och i kvalifikationsfall kan ådömas upp till två års straffarbete. Enligt såväl varuinförsellagen som spritinförsellagen skall i vissa fall bötesstraffet ådömas i dagsböter, bl. a. enligt 6 a § varuinförsellagen vid olovlig befattning med insmugglad vara. I varuutförsellagen och importförbudskungörelsen liksom ock i flertalet speciella författningar angående import- eller exportförbud utgöres bötesstraffet av dagsböter eller — i någon enstaka författning — endast penningböter. Däremot förekommer ej normerade böter. Enligt varuutförsellagen kan vid viss kvalificerad brottslighet ådömas frihetsstraff och vid grovt brott må dömas till straffarbete i högst två år. Försök straffas lika med fullbordat brott. Beträffande medverkan till brott gäller enligt varuinförsel-, spritinförsel- och varuutförsellagarna vad i 3 kap. strafflagen är stadgat. Vid återfall ådömes straff efter förhöjd straffskala. För att främst möjliggöra en rätt tillämpning av återfallsbestämmelserna sker hos generaltullstyrelsen en central registrering av bestraffningar enligt varuinförsellagen, 1 kap. spritinförsellagen ävensom tullstadgan. Styrelsen erhåller de erforderliga uppgifterna härför genom föreskrifter att domar i mål angående brott mot varuinförsellagen eller tullstadgan eller 1 kap. spritinförsellagen skall överlämnas till tullmyndighet. Gene-

raltullstyrelsens straffregister rörande tullmål är ej föremål för sekretesskydd.

Vid brott mot smuggellagstiftningen inträder regelmässigt förverkande av det olovligen införda eller utförda godset eller av dess värde. Enligt varuinförsel-, spritinförsel- och varuutförsellagarna kan därjämte under vissa förutsättningar ifrågakomma förverkande av forslingsredskap, som brukats vid smugglingen. Enligt 1 § 8 mom. varuinförsellagen är sålunda olovligen infört gods förverkat och eftergivande av förverkandepåföljden kan ske endast i visst fall. Tillika med gods skall förklaras förverkad bl. a. förvaringspersedel, i vilken godset påträffats. Farkost eller luftfartyg av viss mindre nettodräktighet ävensom annat forslingsredskap skall enligt 1 § 9 mom. förverkas om det begagnats för transport av smuggelgodset vid resa, som måste antagas hava ägt rum i väsentligt syfte att företaga olovlig varuinförsel eller eljest vid tillfälle, då de forslade varorna till väsentlig del utgjorts av olovligen infört gods. Förutsättning för förverkande av forslingsredskap är dock, att godset anträffats under själva forslingen samt att transportmedlet tillhör eller på grund av avbetalningsköp innehaves av godsets ägare eller annan, som finnes ha ägt kännedom om den olovliga varuinförseln eller skälig anledning misstänka densamma. I fråga om förutsättningarna för beståndet av tredje mans rätt i gods som skall förklaras förverkat gäller enahanda föreskrifter som i strafflagen om skälighetsprövning av domstolen då annans rätt är i fråga. Den som förskingrar egendom, som skolat dömas förverkad, skall enligt 8 § gälda egendomens värde. Bestämmelsen avser även forslingsredskap.

I spritinförsellagen är reglerna om förverkande strängare utformade än i varuinförsellagen. Såsom förutsättning för förverkande av forslingsredskap gäller sålunda enligt 8 § 1 mom. ej att godset skall ha anträffats under forslingen. Härjämte är storleksgränsen för förverkande av farkoster och luftfartyg högre än i varuinförsellagen. Bevisbördan är vidare i vissa fall omkastad till den misstänktes nackdel. Såvitt avser beaktandet av tredje mans intresse i egendom, som förklaras förverkad, liksom ock beträffande skyldighet att ersätta förskingrad egendom, som skolat dömas förverkad, hänvisar spritinförsellagen till motsvarande stadganden i varuinförsellagen.

Enligt 4 § varuutförsellagen skall gods som någon olovligen utfört eller sökt utföra förklaras förverkat. Kan godset ej tillrättaskaffas skall den brottslige gälda dess värde. Forslingsredskap förverkas under förutsättningar motsvarande dem som gäller enligt varuinförsellagen med undantag av att värdekonfiskation ej äger rum. I fråga om beaktandet av tredje mans intresse i egendom som förklaras förverkad gäller motsvarande regler som enligt varuinförsel- och spritinförsellagarna. Enligt varuutförsellagen äger domstolen alltid möjlighet att diskretionärt pröva, huruvida förverkandepåföljd skall inträda i fall då det av omständigheterna framgår att brottet skett av förbiseende.

Enligt importförbudskungörelsen skall olovligen införd vara förverkas under motsvarande förutsättningar som gäller enligt varuutförsellagen. Bestämmelser om förverkande av forslingsredskap saknas liksom ock särskil-

da föreskrifter om beaktande av tredje mans intresse i egendom, som förklaras förverkad. Förverkanderegler återfinnes slutligen i ett flertal speciella författningar om import- eller exportförbud. I många fall är förverkandereglerna i dessa författningar utformade efter förebild av importförbudskungörelsens bestämmelser men i vissa författningar är regleringen avvikande. Någon gång kan bestämmelser om förverkande helt saknas. Bestämmelser om värdekonfiskation förekommer likaledes i en del författningar men ej i andra. Förverkande av forslingsredskap kan aldrig ifrågakomma enligt nu ifrågavarande författningar.

Enligt varuinförsel-, spritinförsel- och varuutförsellagarna gäller särskilda bestämmelser om förfarandet vid förverkande av beslagtagen egendom. Gemensamt för dessa bestämmelser är att med stöd därav talan om förverkande i vissa fall kan föras mot annan än egendomens ägare samt att även eljest möjligheten att ernå ett avgörande i förverkandefrågan underlättats. Sålunda kan beträffande annan beslagtagen egendom än forslingsredskap, om egendomens värde uppskattas till mindre än 100 kronor, åklagaren i stället för att vid domstol väcka talan om egendomens förverkande, meddela skriftligt förordnande, att beslaget tills vidare skall bestå. Anmäles icke missnöje med beslaget inom en månad efter det dylikt förordnande meddelats är egendomen förverkad.

Vad beträffar organisationen av domstolar och åklagare vid handläggning av smuggelmål gäller att sådana mål i väsentlig utsträckning skall anhängiggöras vid vissa rådhusrätter eller häradsrätter — tullmålsdomstolar — och åtalas av befattningshavare vid tullverket — tullåklagare. Tullmålsdomstol är enligt 16 § 2 mom. varuinförsellagen för stad, där såväl rådhusrätt som tullkammare eller på avdelningar fördelad tullförvaltning finnes, stadens rådhusrätt och för annan ort rådhusrätten i närmaste stad, där tullkammare eller sådan tullförvaltning finnes. Finnes ej rådhusrätt i stad, där tullkammare är inrättad, äger Kungl. Maj:t förordna, att häradsrätt med tingsställe i staden skall vara tullmålsdomstol för staden och för ort, till vilken staden är närmare än annan stad, i vilken finnes tullmålsdomstol. Tullmålsdomstolar finnes för närvarande i alla städer med rådhusrätt utom i Enköping, Växjö, Vänersborg och Alingsås. Vanligen i samband med stads läggande under landsrätt har Kungl. Maj:t förordnat, att häradsrätten i det tingslag med vilket staden förenats skall vara tullmålsdomstol för staden och för ort till vilken staden är närmare än annan stad, i vilken finnes tullmålsdomstol. Sådant förordnande har meddelats beträffande ett flertal häradsrätter. Mål i vilka åtal ankommer på tullåklagare — tullmål — skall i regel anhängiggöras vid tullmålsdomstolen för den plats, där brottet skett eller blivit upptäckt. Har brottet skett eller upptäckts å inkommande fartyg skall målet anhängiggöras vid tullmålsdomstolen för den plats, dit den brottslige med fartyget först ankommer eller där han eljest anträffas. Såsom tullåklagare är i Stockholm, Göteborg och Malmö förordnade tullfiskaler med tjänstgöringsdistrikt, tillsammans omfattande hela riket. Tullmål som anhängiggöres vid rådhusrätt i Stockholm, Göteborg, Malmö eller Hälsingborg skall handläggas av tullfiskal inom distriktet. Tull-

fiskal är vidare skyldig att inom sitt distrikt handlägga andra tullmål i den utsträckning generaltullstyrelsen förordnar. Härutöver ankommer på tullfiskalerna vissa åligganden enligt lagen den 4 juni 1913 angående förbud mot införsel till riket av varor med oriktig ursprungsbeteckning varjämte tullfiskalerna i Göteborg och Malmö har att verkställa vissa inventeringar. På övriga orter, där tullmålsdomstol finnes, har chefen för vederbörande tullkammare (tullförvaltare) att i egenskap av tullåklagare väcka och utföra åtal i tullmål som skall anhängiggöras vid domstolen. Förutom tullfiskaler och tullförvaltare är även tullverkets ombudsman tullåklagare. Enligt instruktionen för tullverket är byrådirektören å generaltullstyrelsens kansli-byrå i egenskap av tullverkets ombudsman behörig att utan styrelsens uppdrag i varje distrikt fullfölja talan mot domar i tullmål samt att i övrigt å tullverkets vägnar tala och svara i alla förekommande mål i vilka han i sådan egenskap inställer sig. Tullåklagare är att anse som sådan särskild åklagare varom förmåles i 7 kap. 8 § första stycket rättegångsbalken och står ej under tillsyn av riksåklagaren eller statsåklagare. Däremot är tullåklagarnas verksamhet underkastad kontroll av generaltullstyrelsen.

För anställning som tullfiskal uppställs krav på juris kandidatexamen. Tullfiskalerna, som förordnas av generaltullstyrelsen, är anställda mot årligt arvode. Av de nuvarande befattningshavarna är tullfiskalen i Stockholm ordinarie byråsekreterare i generaltullstyrelsen och uppbär på denna tjänst halva lönen, medan tullfiskalen i Göteborg och Malmö är ordinarie åklagare i dessa städer med tullfiskaltjänsten såsom bisyssla. Tullförvaltarna är tulladministrativa befattningshavare utan särskild åklagarutbildning. De uppbär ingen särskild ersättning för sitt sysslande med åklagargöromålen.

I den mån åtal ankommer på tullåklagare anges detta i de särskilda författningarna. Åtal utföres sålunda av tullåklagare vid brott mot varuinförsellagen, 1 kap. spritinförsellagen, importförbudskungörelsen och vissa speciella författningar om importförbud. Däremot ankommer åtal i mål om brott mot varuutförsellagen liksom ock i regel mot speciella import- och exportförfattningar på allmän åklagare. För dessa mål gäller ej speciella forumregler.

I fråga om förundersökning skall i första hand de allmänna bestämmelserna i RB om förundersökning i brottmål tillämpas men i de olika författningarna meddelas understundom avvikande regler. På tullåklagare ankommer att enligt de regler som gäller för allmän åklagare verkställa förundersökning och annan utredning angående brott som skall beivras av tullåklagare och han äger därvid samma befogenheter med avseende å användningen av straffprocessuella tvångsmedel som allmän åklagare. Även andra tulltjänstemän än tullåklagare har tillerkänts viss befogenhet att anlita tvångsmedel. Bl. a. äger tulltjänsteman under närmare angivna förutsättningar gripa misstänkt person, verkställa beslag samt företaga husrannsakan och kroppsvisitation. Även lotstjänsteman, posttjänsteman och tjänsteman vid statens järnvägar äger under vissa förutsättningar taga egendom, som kan antagas ha varit föremål för olovlig införsel eller utförsel, i

beslag. I några författningar enligt vilka åtal ankommer på allmän åklagare har stadgats rätt för tulljänsteman att taga egendom i beslag.

Befordran till verkställighet av bötesstraff och förverkandepåföljder vid brott mot varuinförsellagen och 1 kap. spritinförsellagen ankommer enligt gällande bestämmelser på tullverket. Tullverkets åligganden enligt de nämnda författningarna omfattar endast bötesstraff och förverkandepåföljder men däremot ej annan betalningsskyldighet gentemot det allmänna som kan åläggas i mål angående dylika brott, såsom böter för förfallolös utevaro, förpliktande att återgälda förskjutna vittneslöner e. d. Beträffande andra tullmål än de nu nämnda gäller i regel att allmänna föreskrifter angående verkställighet skall tillämpas även om åtalet ankommer på tullåklagare. Bestämmelserna i bötesindrivningsförordningen är ej tillämpliga beträffande böter som indrives av tullverket i vidare mån än att det på anmodan av tullmyndighet skall åligga utmätningsman att indriva sådana böter samt i förekommande fall ombesörja böternas förvandling. Ej heller är bötesindrivningsförordningens bestämmelser tillämpliga i fråga om indrivning av värdekonfiskation i tullmål. Tullverket saknar exekutiva befogenheter. Till följd härav förutsätter verkställighet genom tullmyndighet, att frivillig betalning eller frivilligt utgivande av egendom äger rum. I lagen den 9 april 1937 om verkställighet av bötesstraff meddelade föreskrifter om anstånd med erläggande av böter och avbetalning av böter i särskilda poster äger tillämpning också såvitt avser tullverkets indrivning av böter. Sker ej frivillig betalning överlämnas ärendet av tullmyndigheten till vederbörlig exekutiv myndighet för vidtagande av indrivning enligt lagen om verkställighet av bötesstraff. Talan om förvandling av böter utföres av allmän åklagare. Bestämmelserna i bötesindrivningsförordningen angående avskrivning och avkortning av böter är icke tillämpliga å böter, som ådömts enligt tullförfattningarna. Under i stort sett samma förutsättningar, som enligt bötesindrivningsförordningen gäller för avkortning av böter, brukar emellertid generaltullstyrelsen meddela beslut om avförande av böter. Avförande av tullböter förutsätter, att böterna bortfallit t. ex. på grund av preskription eller den bötfälldes död. Någon motsvarighet till systemet med avskrivning av böter enligt bötesindrivningsförordningen förekommer däremot ej såvitt avser böter, ådömda enligt tullförfattningarna.

I syfte att bevara kronans rätt till utdömda ersättningsbelopp brukar tullmyndigheterna vidtaga preskriptionsbrytande åtgärder. Detta system har lett till att åtskilliga verkställighetsärenden angående ersättningsbelopp kvarstår sedan lång tid tillbaka oavslutade i konfiskationsjournalerna. Under vissa närmare angivna förutsättningar äger emellertid generaltullstyrelsen avskriva ersättningsbelopp, som ej överstiger 1 000 kronor.

III. Allmän motivering

Inledande synpunkter

Utredningen

Som en allmän synpunkt framhåller utredningen, att en ny lagstiftning om straff för olovlig införsel och utförsel av varor bör utformas efter enhetliga principer och att avvikelser från allmänt tillämpliga regler bör ifrågakomma endast om detta är påkallat med hänsyn till smugglingsbrottens speciella karaktär. I linje med denna tankegång innebär utredningens förslag, att den speciella reglering i skilda hänseenden, som kännetecknar vissa smugglingsbrott i den gällande lagstiftningen, i största utsträckning upphäves och att de föreslagna reglerna i stället ansluter till vedertagna straffrättsliga och processrättsliga principer. I förslaget, som avser att i princip omfatta all slags införsel och utförsel av varor i strid mot gällande bestämmelser, sammanföres med få undantag alla påföljder för olovlig införsel eller utförsel av varor till en enda s. k. blankettstrafflag, vars påföljdsbestämmelser erhåller sitt materiella innehåll genom författningar om tull- eller avgiftsplikt eller angående import- eller exportförbud. Förslagets bestämmelser omfattar såväl gärningar, vilka innebär undandragande av tull eller avgift, som gärningar, vilka utgör överträdelser av import- eller exportförbud. I enlighet härmed föreslås, att varuinförsel- och varuutförsellagarna upphäves samt att spritinförsellagen ej erhåller förnyad giltighet. Vad beträffar i särskilda författningar angående import- eller exportförbud upptagna bestämmelser om påföljd för överträdelse av förbudet föreslår utredningen, att dessa bestämmelser i regel skall utgå och ersättas med hänvisning till den föreslagna lagen. I denna har under ett centralt brottsbegrepp, benämnt varusmuggling, hänförts de viktigaste av de förfaranden, varigenom någon uppsåtligt föranleder, att införsel eller utförsel sker i strid mot import- eller exportförbud eller att statsverket undandrages tull eller avgift, som uppbäres av tullverket. I likhet med flertalet av de nuvarande bestämmelserna om straff för olovlig införsel och utförsel av varor anknyter brottsbeskrivningen till plikten att vid införsel eller utförsel av en vara anmäla varan hos vederbörlig myndighet, som regel tullmyndighet. Föresättning för straffbarhet är, att varan ej tillkännagives för myndigheten. Med införsel eller utförsel utan vederbörligt tillkännagivande likställes att någon medelst vilseledande i samband med tullbehandling av gods föranleder, att införsel eller utförsel sker i strid mot import- eller exportförbud eller att tull eller avgift undandrages statsverket. I denna del ersätter förslaget såväl i varuutförsellagen och särskilda författningar om import- eller exportförbud upptagna bestämmelser om straff för den som medelst vilseledande åtgärd inför eller utför vara i strid mot förbud som stadgandet i 4 § 1 mom. varuinförsellagen om straff för vilseledande åtgärd, som i samband med tullbehandling av vara vidtagits i avsikt att undandraga varan tull eller avgift. Under de föreslagna bestämmelserna om vilseledande faller även gär-

ningar som uppfyller rekvisiten för bedrägeri enligt strafflagen eller för deklara-tionsbrott enligt skattestrafflagen. Utredningen förutsätter att dylika gärningar uteslutande skall bestraffas enligt bestämmelserna i den föreslagna lagen.

Utredningen har ej ansett motiverat att bibehålla en särskild reglering av olovlig införsel av spritdrycker och vin, motsvarande den i spritinförsellagen. Den yrkesmässiga spritsmuggling, mot vilken spritinförsellagen vid sin tillkomst framför allt riktade sig, upphörde under andra världskriget och har efter krigsslutet icke återupptagits i någon omfattning av betydelse. Härtill kommer, att genom 1955 års nykterhetsreform det förut gällande restriktionssystemet med avseende å inköp av rusdrycker avskaffats. Därigenom har en viktig brottsfrämjande faktor vid spritsmuggling bortfallit. Det har dock ansetts påkallat att i en särskild lag upptaga bestämmelser om straff i vissa fall för införsel av spritdrycker till svenskt territorialvatten, i huvudsak motsvarande de nuvarande stadgandena i 2—4 §§ spritinförsellagen, ävensom bibehålla viss annan lagstiftning föranledd av internationella överenskommelser rörande bekämpande av spritsmuggling. Spritinförsellagen innehåller i 2 kap. bestämmelser om olovlig befattning med annan illegal sprit än smuggelsprit. Dessa bestämmelser, som huvudsakligen avser inom landet olovligen tillverkade spritdrycker, har — i den mån de ansetts böra bibehållas — föreslagits överflyttade till brännvinstillverkningsförordningen.

I fråga om bötesystemet innebär utredningens förslag, att systemet med normerade böter för vissa kategorier smugglingsbrott avskaffas och att ett enhetligt system med dagsböter, i vissa fall kombinerat med penningböter, införes på hela det område lagstiftningen avser att reglera.

Reglerna om förverkande har utformats i nära anslutning till de allmänna bestämmelserna om förverkande i 2 kap. 16 och 17 §§ strafflagen. Bestämmelserna har gjorts fakultativa och domstolen har tillerkänts möjlighet att helt eller delvis eftergiva förverkandepåföljden om den finnes uppenbart obillig. Huvudregeln är emellertid att smuggelgods — i likhet med vad som är fallet i den gällande lagstiftningen — skall förklaras förverkat. I fråga om föremål, som använts som hjälpmedel vid smugglingsbrott, innebär förslaget, att föremålet må om det ej är uppenbart obilligt förklaras förverkat när det är påkallat till förebyggande av smugglingsbrott eller eljest av särskilda skäl. Rätten äger i stället för förverkande föreskriva åtgärd till förebyggande av missbruk. Några storleksgränser för förverkande av fartyg eller luftfartyg — på sätt föreskrives i nuvarande lagstiftning — har ej ansetts påkallade. Skyddet för tredje mans intresse i gods, som förklaras förverkat, föreslås skola utformas i enlighet med de allmänna reglerna härom i strafflagen. Förslaget upptar bestämmelser om subsidiär värdekonskiskation i fall när av någon anledning själva egendomen ej är åtkomlig för förverkande. Även i denna del har förslaget utformats i överensstämmelse med strafflagsreglerna.

Den registrering av smugglingsbrott, som nu sker hos generaltullstyrel-

sen, avses, med hänsyn till föreslagna bestämmelser om straffskärpning vid återfall, skola bibehållas i huvudsak oförändrad. Dock föreslås, att registrering utvidgas till att omfatta jämväl utförselbrott.

En av de väsentliga nyheterna i förslaget är, att tullåklagarinstitutionen avskaffas och att åklagarskapet i de nuvarande tullmålen överflyttas på de allmänna åklagarna. Vidare föreslås upphävande av de nuvarande reglerna om tullmålsdomstol och att vanliga forumregler blir tillämpliga i smuglingsmål.

Bestämmelserna om förundersökningsförfarandet i utredningens förslag överensstämmer i stort sett med motsvarande stadganden i varuinförsel-, spritinförsel- och varuutförsellagarna. Tullmyndighet föreslås dock skola erhålla befogenhet att inleda förundersökning i mål angående brott, som avses i lagen.

Genom att systemet med normerade böter ersättes med dagsböter och penningböter blir det möjligt att använda strafföreläggande i enlighet med reglerna i rättegångsbalken.

Verkställighet av straff och andra påföljder för brott, som avses med förslaget, föreslår utredningen skola ankomma på de allmänna exekutiva myndigheterna. Detta innebär i fråga om gärningar, som nu är hänförliga under varuinförsel- och spritinförsellagarna, ett överflyttande av verkställigheten från tullverket till de allmänna exekutiva organen.

Vad slutligen angår organisations- och kostnadsfrågor förutsättes överflyttningen av tullmålen till de allmänna åklagarna ej skola i allmänhet föranleda någon utökning av den allmänna åklagarorganisationen. Någon ersättning från statsverkets sida till städer med kommunalt avlönade åklagare för smuglingsmålen handläggning av dessa städers åklagare har utredningen ej funnit motiverad.

Yttrandena

Flera av remissinstanserna understryker i sina yttranden särskilt behovet av enhetliga och överskådliga regler på smuggellagstiftningens område. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* uttalar att utredningen enligt hovrättens mening på ett skickligt sätt röjt undan en djungel av svåröverskådliga och inbördes motstridiga bestämmelser om olovlig införsel och utförsel och ersatt dem med enklare, klarare och mera enhetliga regler. *Rådhusrätten i Göteborg* finner det i hög grad önskvärt att nuvarande regler ersättes med en ny lagstiftning, uppbyggd efter ett enhetligt regelsystem. *Rådhusrätten i Malmö* delar tillfullo den från skilda håll uttalade uppfattningen att på ifrågavarande rättsområde föreligger ett starkt behov av en ny lagstiftning, innefattande enklare och mera enhetliga regler än de nu gällande. Liknande uttalanden göres av *Föreningen Sveriges häradshövdingar* och *Föreningen Sveriges stadsdomare*. *Överståthållarämbetet* anför att det sedan länge framstått som önskvärt att erhålla en centralisering av de för närvarande på olika författningar splittrade bestämmelserna beträffande förevarande likartade brott och att vinna likformighet i processuellt och exeku-

tivt hänseende med övriga rättsområden. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* yttrar att bristen på enhetlighet och överskådlighet i den nuvarande lagstiftningen varit ägnad att medföra svårigheter av skilda slag i tillämpningen, och *Föreningen Sveriges stadsfiskaler* framhåller, att en systematisering av de gällande svårtillgängliga bestämmelserna om in- och utförsel länge tett sig önskvärd.

De remissinstanser, med undantag av generaltullstyrelsen och Sveriges allmänna tulltjänstemannaförening, som avgivit något h e l l e t s o m d ö m e om utredningens förslag, har i allmänhet ansett detta väl ägnat att läggas till grund för lagstiftning. *Riksåklagarämbetet* uttalar att det är sällan man finner ett lagförslag på specialstraffrättens område, där de straffrättsliga problemen är så genomarbetade som i utredningens betänkande. Där behandlas enligt ämbetets mening på ett förtjänstfullt sätt många allmänstraffrättsliga frågor, varför betänkandet torde komma att få betydelse långt utöver det område som det avser att reglera. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* framhåller att förslagets förtjänster beror icke minst på det omfattande arbete som utredningen nedlagt på att häva smuggelbestämmelsernas ställning som en isolerad speciallagstiftning och i stället ansluta de föreslagna reglerna till vedertagna principer på det straffrättsliga och straffprocessuella området. Ur denna synpunkt finner hovrätten det betydelsefullt att utredningen föreslår en avveckling av den särskilda åklagarorganisationen och ett avskaffande av systemet med särskilda tullmålsdomstolar. Förslaget torde, under förutsättning att även dessa åtgärder vidtages, kunna leda till en väsentlig rationalisering av åtgärderna mot varusmuggling. *Hovrätten för Västra Sverige* finner förslaget i stort sett tillgodose det föreliggande behovet av enhetligare och klarare regler på ifrågavarande rättsområde.

Stockholms rådhusrätt anser att med förslagets genomförande skulle lagstiftningen på området vinna i enhetlighet och klarhet samt bringas i bättre överensstämmelse med såväl särskilda stadganden i den allmänna strafflagen som allmänna straffrättsliga grundsatser. Liknande uttalanden göres av *Göteborgs rådhusrätt*. *Rådhusrätten i Hälsingborg* finner utredningens förslag innebära en överskådlig, systematiskt tillfredsställande och väl genomarbetad lösning av de frågeställningar, till vilka utredningen haft att taga ställning vid revideringen av den svåröverskådliga och oenhetliga lagstiftningen på området. *Föreningen Sveriges stadsdomare* uttalar allmänt om förslaget att det är systematiskt tillfredsställande och synnerligen väl genomtänkt och föreningen vill ej underlåta att uttala sin tillfredsställelse över den utförliga motiveringen. Även om den föreslagna lagstiftningen otvivelaktigt kommer att avsevärt minska tillämpningssvårigheterna i förhållande till de nu gällande författningsbestämmelserna så är det dock sannolikt att det på detta område även i framtiden kommer att uppstå vissa tolkningsproblem. Jämväl *Föreningen Sveriges stadsfiskaler* finner utredningens förslag fylla högt ställda anspråk på enkelhet och klarhet och den väl genomarbetade motiveringen kan förväntas bli av stor nytta vid

framtida ställningstaganden till uppdykande tolkningsspörsmål inom denna del av specialstraffrätten.

Kommerskollegium hälsar med tillfredsställelse att utredningen med sitt förslag lagt en grundval för en överskådlig och enhetlig lagstiftning på förevarande område.

Bland övriga remissmyndigheter, som uttalat sin uppskattning av förslaget, må nämnas *överståthållarämbetet* samt *länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus, Värmlands, Kopparbergs, Jämtlands och Norrbottens län, advokatsamfundet* ävensom *Föreningarna Sveriges landsfogdar* och *Sveriges landsfiskaler*. Jämväl *Föreningen Sveriges häradshövdingar* anser förslaget vara i allt väsentligt väl avvägt och ändamålsenligt.

Viss tvekan huruvida icke förslaget i något eller några hänseenden gått för långt i sin strävan mot förenkling och enhetlig reglering av rättsområdet uttalas av *rådhusrätten i Malmö*. Sålunda finns det — enligt rådhusrättens mening — kanske visst utrymme för farhågor för bristande effektivitet till följd därav att så många av de bevispresumtioner, som den gällande lagstiftningen innefattar, saknar motsvarighet i förslaget. Även det fullständiga frångåendet av normerade böter kan måhända vara ägnat att inge vissa farhågor beträffande lagstiftningens effektivitet. Rådhusrätten vill emellertid vid sitt slutliga ståndpunktstagande ej ifrågasätta avvikelser i sak från vad utredningen föreslagit. Också *länsstyrelsen i Malmöhus län* ansluter sig till utredningens förslag, varvid *länsstyrelsen* dock i fråga om avskaffandet av tullåklagarinstitutionen och överflyttandet av tullmålen på de allmänna åklagarna vill understryka, att det måste beaktas att landsfiskaler-
nas arbetsbörda för närvarande är av sådan storlek, att ytterligare arbetsuppgifter icke utan tvingande skäl bör påläggas dem.

Kritisk till utredningens förslag i olika hänseenden ställer sig däremot *generaltullstyrelsen*. Styrelsen yttrar inledningsvis, att betänkandet i sina utredningsmässiga delar utgör ett mycket värdefullt bidrag till lagstiftningsfrågans belysning men att styrelsen på väsentliga punkter måste anmäla avvikande mening i fråga om de slutsatser som bör dragas av utredningsmaterialet. Styrelsen finner sig i väsentliga delar icke kunna tillstyrka den straffrättsliga reglering, förslaget innehåller, och ej heller de föreslagna förändringarna i fråga om bötessystemet, tullåklagarinstitutionen och tullverkets nuvarande befattning med verkställighetsförfarandet. *Sveriges allmänna tulltjänstemannaförening* uttalar att utredningens betänkande utgör ett värdefullt och fylligt material till belysande av det föreliggande problemkomplexet. Föreningen har dock ej undgått att bli frapperad av dissonansen i vissa avseenden mellan det sålunda tillgängliga underlaget och de konklusioner därav, som funnit uttryck i konkreta förslag. Särskilt beklagligt finner föreningen det vara att alternativa möjligheter till problemlösningar ej i tillräcklig grad utretts. Detta gör det enligt föreningens mening särskilt angeläget, att utredningens förslag göres till föremål för en relativt omfattande översyn, innan lagstiftningsåtgärder kommer till stånd.

Departementschefen

De nuvarande bestämmelserna om straff för olovlig införsel och utförsel av varor är spridda i ett stort antal författningar och är i olika hänseenden bristfälliga. De centrala bestämmelserna på området upptas i vissa fall i samfällt stiftad lag, i andra fall i administrativa författningar; de har tillkommit vid skilda tidpunkter och är uppbyggda på olika sätt. Likartade spörsmål har därför i lagstiftningen ofta lösts efter skilda principer. De olägenheter som uppkommer av en så splittrad och oenhetlig reglering har ytterligare skärpts genom lagstiftningens kraftiga ansvällning under senare år. Varuinförsel- och spritinförsellagarna har i flera omgångar varit föremål för partiella reformer, framför allt 1946, då ändringarna avsåg att anpassa bestämmelserna till den nya rättegångsordningens grundsatser, och 1949 i samband med tillkomsten av varuutförsellagen, då de ändrade grundsatser om förverkande, som kommit till uttryck i strafflagen, i viss utsträckning gjordes tillämpliga också på förevarande område. Det har emellertid ej visat sig vara möjligt att undanröja oklarheter och inbördes motstridiga bestämmelser i den nuvarande smuggellagstiftningen, och en genomgripande revision har länge framstått som påkallad. Icke minst för domstolar och åklagare medför de nuvarande bestämmelserna svårigheter och osäkerhet i tillämpningen såväl materiellt som formellt. Redan den omständigheten, att i det aktuella fallet en straffbelagd gärning kan falla såväl under brottsbeskrivningen i någon av de centrala författningarna i smuggellagstiftningen som under straffbudet i en speciell import- eller exportförfattning medför, att besvärliga konkurrensfrågor lätt uppkommer (jfr NJA 1949 s. 278). Den utformning brottsbeskrivningarna erhållit i vissa hithörande författningar medför vidare, att en del icke straffvärda fall på ett föga tillfredsställande sätt avgränsats från det straffbara området. Tvekan har i rättstillämpningen flera gånger uppkommit beträffande gränsdragningen mellan 1 § 1 mom. och 4 § 1 mom. varuinförsellagen (jfr NJA 1940 s. 750 och NJA 1958 s. 267). Den olikartade utformningen av bötesystemet med än normerade böter — som dessutom beräknas på olika sätt — än dagsböter har visat sig leda till en ojämnhet i strafftillämpningen, som ej är tillfredsställande.

Utredningens förslag till lagstiftning präglas främst av en strävan att tillskapa enhetliga regler på förevarande rättsområde. Ett utmärkande drag är sålunda, att den mångfald av särbestämmelser, som i olika hänseenden för närvarande gäller, föreslås i huvudsak skola upphävas och ersättas av regler som närmare ansluter till numera vedertagna principer på straffrättens och processrättens område. Förslaget avser att omfatta all slags införsel och utförsel av varor, som sker i strid mot gällande bestämmelser, oavsett om gärningen innebär undandragande av tull eller annan allmän avgift eller om den utgör överträdelse av import- eller exportförbud. Även vid utformningen av brottsbegreppen går utredningen långt i sin strävan efter enhetlighet och överskådlighet. Under ett gemensamt brottsbegrepp — varusmuggling — hänföres sålunda de viktigaste av de förfaranden, var-

igenom någon uppsåtliga föranleder att tull eller avgift undandragas statsverket eller att införsel eller utförsel sker i strid mot import- eller exportförbud. Under varusmuggling är att hänföra såväl fall då införsel eller utförsel sker utan vederbörligt tillkännagivande för myndighet som fall då i samband med införsel eller utförsel vilseledande av myndigheten äger rum med påföljd att godset införes eller utföres med undandragande av tull eller avgift eller i strid mot import- eller exportförbud. En särskild reglering av olovlig införsel av spritdrycker och vin finner utredningen ej längre påkallad men föreslår, att viss nu gällande speciallagstiftning rörande sådana drycker, delvis föranledd av träffade konventioner till förhindrande av sprit-smuggling, skall bibehållas. Ett enhetligt system med dagsböter, i vissa fall kombinerat med penningböter, föreslås av utredningen för hela det område förslaget avser att reglera. Reglerna om förverkande har uppmjukats och bestämmelserna härom har utformats i nära anslutning till 2 kap. 16 och 17 §§ strafflagen. Utredningen föreslår, att tullåklagarinstitutionen avskaffas och att reglerna om tullmålsdomstol upphäves samt att tullmålen överflyttas till de allmänna åklagarna och underkastas vanliga forumregler. Vad avser förundersökningsförfarandet innebär utredningens förslag att de nuvarande bestämmelserna i stort sett bibehålles. I fråga om verkställighet av bötesstraff och andra påföljder föreslår utredningen, att dylika åtgärder skall överflyttas från tullmyndighet till allmänna exekutiva organ.

Många av remissinstanserna har understrukit behovet av enhetliga och överskådliga bestämmelser inom förevarande område och har därvid funnit utredningens förslag i hög grad fylla önskemålet om en sådan lagstiftning. Även i fråga om utformningen av de särskilda bestämmelserna har de flesta remissmyndigheterna ansett förslaget vara väl ägnat att läggas till grund för lagstiftning, och åtskilliga har uttalat sin särskilda tillfredsställelse över den grundlighet varmed de olika problemen genomarbetats. Från något håll har framkommit viss tvekan huruvida icke utredningen i sin strävan mot en enhetlig reglering av hela rättsområdet gått alltför långt. Kritik mot förslaget i mera väsentliga hänseenden har dock egentligen endast anförts av generaltullstyrelsen och Sveriges allmänna tulltjänstemannaförening. Styrelsen anser sig icke kunna i väsentliga delar tillstyrka den straffrättsliga reglering, utredningsförslaget innehåller, liksom ej heller de föreslagna förändringarna i fråga om bötessystemet, tullåklagarinstitutionen och tullverkets nuvarande befattning med verkställighetsförfarandet. Tulltjänstemannaföreningen ger uttryck för i huvudsak samma uppfattning.

För egen del vill jag uttala mitt instämmande i vad som anförts om behovet av enhetliga och överskådliga regler på smuggellagstiftningens område. I betraktande av de gällande bestämmelsernas oenhetlighet och svåröverskådlighet anser jag utredningens strävan att enhetligt, enkelt och överskådligt utforma rättsreglerna värd allt erkännande. Till den kritik mot utredningens förslag, som främst generaltullstyrelsen anfört, ämnar jag återkomma i det följande. Jag vill emellertid redan nu förutskicka att jag anser de synpunkter generaltullstyrelsen anför i olika hänseenden beaktans-

värda. Erforderligt hänsynstagande till styrelsens önskemål synes emellertid kunna ske genom ändringar och jämkningar i vissa hänseenden av utredningens förslag. På grund härav kan jag ansluta mig till den av flertalet remissinstanser uttalade uppfattningen att utredningens förslag är väl ägnat att läggas till grund för en lagstiftning i ämnet.

Lagstiftningens omfattning och utformningen av smuglingsbegreppet

Utredningen

Såsom redan nämnts bör enligt utredningen en blivande lagstiftning utformas såsom en s. k. blankettstrafflag, som är tillämplig på i princip all slags olovlig införsel eller utförsel av varor, oavsett om gärningen innebär undandragande av tull eller annan avgift eller om den utgör överträdelse av import- eller exportförbud. Utredningen anser det möjligt och lämpligt att under ett gemensamt brottsbegrepp — varusmuggling — hänföra båda de nämnda gärningstyperna, varvid såsom förutsättning för straffbarhet skall gälla att införseln eller utförseln av varan sker utan att det tillkännagives för vederbörlig myndighet. Under samma brottsbegrepp hänföres i utredningens förslag också fall då väl tillkännagivande av införseln eller utförseln äger rum men medelst vilseledande i samband med tullbehandling av varan föranledes, att tull eller annan allmän avgift undandrages eller att införseln eller utförseln sker i strid mot import- eller exportförbud.

I fråga om tillämpningsområdet för en blankettstrafflag framhåller utredningen att såvitt avser importförbuds författningar de intressen som kan ligga bakom ett importförbud är av väsentligen två skilda slag. En typ av importförbud utgöres av sådana, som är förestavade av näringspolitiska hänsyn. Importregleringen är här närmast ett instrument för den ekonomiska politiken, ofta anordnad på ett sätt, som möjliggör kontroll över pris- och valutautvecklingen. Den andra typen utgöres av importförbuds författningar, vilka föranletts av vad som med en sammanfattande beteckning skulle kunna kallas allmänna säkerhetshänsyn. Hit är att hänföra förbud, som tillkommit av sanitära skäl eller till tryggnad av allmän ordning och säkerhet eller till förekommande av växt- eller djursjukdomar. Straffbestämmelserna i importförbuds författningar av den förstnämnda typen anknyter genomgående till tullangivningsplikten (t. ex. importförbudskungörelsen). Det är enligt utredningen tydligt, att dessa straffbestämmelser utan olägenhet kan ersättas av det föreslagna stadgandet om straff för varusmuggling, i vilket brottsbeskrivningen är uppbyggd efter samma principer. Vad angår importförbuds författningar förestavade av allmänna säkerhetshänsyn anknyter straffbestämmelserna i flera av dessa författningar likaledes till tullangivningsplikten (t. ex. den veterinära införselkungörelsen den 21 november 1958). Om dessa straffbestämmelser gäller detsamma som

beträffande straffstadgandena i de särskilda författningarna av den förstnämnda typen. Enligt vissa importförbuds författningar, tillkomna av allmänna säkerhetshänsyn, är emellertid straffpåföljden för överträdelse av förbudet icke anknuten till någon underlåtenhet att anmäla varan. Den brottsliga gärningen beskrives här i regel så, att någon »i strid mot» förbudet inför varan. Försök straffas lika med fullbordat brott. Efter ordalagen uteslutes således icke straff för försök till olovlig införsel därav, att varan anmälts. I praxis sker emellertid ej lagföring i fall, när varan i vederbörlig ordning anmälts. Annan påföljd inträder ej än att varan stoppas. Även dessa författningar anser utredningen kunna hänföras under den föreslagna lagen. Det syfte, som ligger bakom importförbudet, torde även i nu avsedda fall bli tillgodosett genom att varan stoppas hos tullverket. Skulle varans okontrollerade lossning eller en underlåtenhet att iakttaga av allmänna säkerhetshänsyn betingade försiktighetsmått i samband med införsel anses böra kriminaliseras, synes särskilda bestämmelser härom böra intagas i den speciella författningen angående importförbudet (jfr t. ex. 9, 10 och 20 §§ veterinära införselkungörelsen). Utredningen anser därför, att varken importförbudets syfte eller det sätt, varpå straffbestämmelserna i den särskilda importförbuds författningen utformats, i något fall i och för sig motiverar, att författningen föres utanför den föreslagna lagens tillämpningsområde. Ett litet antal importförbuds författningar, bl. a. valutaförordningen, bör emellertid av vissa andra skäl lämnas orubbade av den föreslagna lagen.

I fråga om exportförbuden framhåller utredningen att redan nu föreligger en i stort sett enhetlig reglering genom varuutförsellagen. Den brottsbeskrivning som där lämnas överensstämmer med den av utredningen föreslagna och även straffskalorna är i stort sett desamma. Det saknas därför anledning att från den föreslagna lagstiftningens tillämpningsområde utesluta gärningar, som nu faller under varuutförsellagen. Från varuutförsellagens tillämpningsområde är emellertid enligt stadgande i 12 § lagen undantagna vissa exportförbuds författningar. Även dessa författningar finner utredningen — med ett fåtal angivna undantag — kunna hänföras under den föreslagna lagens tillämpningsområde.

Utredningen erinrar om att tullverket i samband med införsel och i samma ordning som är stadgad för tull uppbär vissa skatter, till grund för vilkas beräkning skall läggas en till tullmyndigheten avgiven deklaration eller försäkran. Ansvar för den som i sådan deklaration eller försäkran lämnar oriktig uppgift utkräves på grund av hänvisningar i vederbörande författning med tillämpning av skattestrafflagen. Då utredningens förslag innebär att lämnandet av oriktig sådan deklaration eller uppgift skall bedömas som varusmuggling, föreslås att jämväl dessa hänvisningar ersättes med hänvisningarna till den föreslagna lagen.

För att ej ovisshet skall råda huruvida påföljd enligt den föreslagna lagen eller enligt särskild författning skall tillämpas, föreslår utredningen

att alla i särskilda import- eller exportförfattningar upptagna påföljdsbestämmelser, som ej längre skall tillämpas, upphäves samt att i författningarna intages en hänvisning till den föreslagna lagen. Upptages i en ny tillkommande författning särskilda påföljdsbestämmelser medför detta att dessa bestämmelser skall tillämpas med uteslutande av blankettstrafflagen.

Beträffande förslaget att under ett gemensamt brottsbegrepp hänföra gärningar i samband med införsel eller utförsel av varor, vilka antingen innebär undandragande av tull eller annan avgift eller utgör överträdelse av import- eller exportförbud anför utredningen, att en tänkbar lösning visserligen är att till olika gärningstyper hänföra å ena sidan gärningar, som riktar sig mot statens fiskaliska intressen — defraudationsbrott — och å andra sidan gärningar, som utgör överträdelser av import- eller exportförbud. En dylik uppdelning skulle emellertid enligt utredningen innebära, att man skilde på gärningar, som i yttre hänseende är med varandra helt överensstämmande. Underlåtenhet att anmäla en vara eller ett vilseledande vid tullbehandlingen kan sålunda i ett fall föranleda att tull eller avgift undandrages statsverket och i ett annat att varan införes eller utföres i strid mot förbud. Dessa gärningar har förutom den yttre överensstämmelsen även det gemensamt att de innebär kränkning av ett statligt intresse som är förbundet med en varas in- eller utförsel. Understundom torde det bero på mera tillfälliga omständigheter huruvida man för att tillgodose ett visst näringspolitiskt syfte valt tull- eller importreglering. Med hänsyn härtill finner utredningen den naturligaste lösningen vara att sammanföra dessa gärningstyper under ett gemensamt brottsbegrepp.

I fråga om brottsbeskrivningens anknytning till en anmälningsplikt påpekar utredningen att de gällande bestämmelserna om straff för olovlig införsel eller utförsel av varor i regel anknyter till skyldigheten att vid införsel eller utförsel anmäla varan hos vederbörlig myndighet, som regel tullmyndighet. Anledning att i detta hänseende frångå gällande rätt föreligger ej. Även beträffande sådana författningar, där straffbestämmelsen ej anknyter till tullangivningsplikten och följaktligen efter ordalagen straff för försök ej uteslutes därav att varan anmäles inträder enligt vedertagen praxis ej annan påföljd än att varan stoppas, om den i vederbörlig ordning anmälts. Utredningen finner det föga tillfredsställande att den som i god tro hos tullmyndighet anmäler en vara till införsel straffas för försök till olovlig varuinförsel. Straffbarheten i nu avsedda fall kan därför utan olägenhet anknytas till en skyldighet att anmäla varan för vederbörlig myndighet. I fråga om den formulering som därvid bör väljas framhåller utredningen att uttrycket måste passa för såväl införsel som utförsel av gods. Det bl. a. i varuinförsel- och spritinförsellagarna använda uttrycket »utan behörig tullangivning» lämpar sig mindre väl i fråga om utförsel. Efter att ha redogjort för vad i motsvarande fråga anfördes i samband med tillkomsten av varuutförsellagen (prop. nr 99/1949 s. 24 o. 59) uttalar utredningen att det i denna lag använda uttrycket »utan att giva det till känna hos vederbörlig myndighet» bör föredragas.

Med införsel eller utförsel utan vederbörligt tillkännagivande likställer utredningen att någon medelst vilseledande i samband med tullbehandling av gods föranleder att tull eller avgift undandrages statsverket eller att införsel eller utförsel sker i strid mot import- eller exportförbud. Utredningen framhåller att denna reglering avviker från gällande rätts ståndpunkt. Vilseledande förfaranden i syfte att undandraga statsverket tull eller annan avgift bestraffas enligt 4 § 1 mom. varuinförsellagen antingen såsom olovlig varuinförsel eller om gärningen är straffbar enligt strafflagen med tillämpning av denna, vanligen då såsom bedrägeri eller försök därtill. Enligt några författningar bestraffas vilseledande förfaranden i samband med införsel enligt skattestrafflagen. Vilseledande förfaranden i samband med överträdelse av import- eller exportförbud bestraffas i gällande rätt endast enligt den speciella författningen (t. ex. 1 § varuutförsellagen). Med utredningens förslag avses att samtliga nu angivna förfaranden skall regleras enhetligt och bestraffas uteslutande med tillämpning av den föreslagna lagen.

I anslutning till motiveringen för utredningens ståndpunkt att under brottstypen varusmuggling hänföra jämväl sådana vilseledande förfaranden som i den gällande rätten bestraffas enligt strafflagen eller i vissa fall enligt skattestrafflagen — defraudationsbrott — lämnas en ingående redogörelse för rättsvetenskapens inställning till frågan om förhållandet mellan dessa brott och det allmänna bedrägeribrottet enligt strafflagen. Likaså redogöres för de överväganden beträffande denna fråga som förekom i samband med tillkomsten av skattestrafflagen. Härafter anför utredningen.

Vid utformningen av en ny lagstiftning om straff för olovlig införsel och utförsel av varor synes man icke kunna bortse från den lösning, som skattestrafflagen innebar i fråga om behandlingen av där avsedda defraudationer. Vad som förekom under förarbetena till skattestrafflagen visade, att man icke var beredd att hänföra sagda defraudationshandlingar under strafflagens bedrägeribestämmelser. De synpunkter, vilka i lagstiftningsärendet framfördes mot en sådan lösning, torde med minst samma fog kunna anföras mot att tillämpa bedrägeribestämmelserna på vilseledande förfaranden, varigenom i samband med tullbehandling av gods statsverket undandrages tull eller avgift. Särskilt må i anslutning till utskottets förut återgivna uttalande framhållas, att det även här är fråga om en speciell brottstyp, bestämd ej blott av det allmännas fiskaliska intresse utan jämväl av gärningens anknytning till en varas införsel eller utförsel. Den allmänna uppfattningen torde icke heller vara benägen att likställa undandragande av tull med vanligt bedrägeri, vare sig undandragandet sker genom att tullstället kringgås eller genom att tullmyndigheten vilseledes vid godsets tullbehandling. Härtill kommer den ytterligare synpunkten, att tillämpning av bedrägeribestämmelserna är utesluten, såvitt gäller kringgående av tullstället. Det torde kunna starkt ifrågasättas, om de båda formerna av tulldefraudation så väsentligt skilja sig från varandra, att det är befogat att utbryta vilseledande vid tullbehandling till särskild strängare bestraffning som bedrägeri. I detta avseende må hänvisas till vad förut anförts därom, att det ej sällan kan vara vanskligt att avgöra, huruvida ett visst förfarande bör bedömas som införsel av vara utan vederbörligt tillkännagivande eller som vilseledande vid varas tullbehandling. I själva verket synes med visst fog

kunna hävdas, att den förstnämnda gärningstypen — som enligt det diskuterade alternativet skulle bli föremål för mildare behandling inom specialstraffrätten — är den ur samhällets synpunkt farligaste. Med hänsyn till vad nu anförts synas övervägande skäl tala för att helt utesluta tillämpning av SL:s bedrägeribestämmelser på tulldefraudationernas område. Därmed avlägsnas också den svaghet hos den nuvarande ordningen, som ligger däri, att straff i vissa fall utmätas med tillämpning av strafflagen, medan förverkande sker enligt en specialstraffrättslig bestämmelse. I förevarande sammanhang kan uppenbarligen ej ifrågakomma, att särskilt för tulldefraudationerna införa någon ny straffbestämmelse i SL:s bedrägerikapitel.

Att bedrägeribestämmelserna icke skola tillämpas såvitt avser vilseledande i samband med tullbehandling, har ej ansetts behöva särskilt angivas i lagtexten. En specialbestämmelse, som från samma synpunkt straffbelägger ett visst förfarande, måste nämligen anses sätta en mera allmän bestämmelse i ämnet ur tillämpning (SOU 1944: 69 s. 347 samt Beckman s. 465).

Vad angår de föreslagna straffbestämmelsernas förhållande till skattestrafflagen påpekar utredningen att man vid skattestrafflagens tillkomst utgick från att denna lag på anförda skäl icke skulle äga tillämpning i fråga om brott mot tullförfattningarna. De skäl som därvid anfördes för att föra tulldefraudationerna utanför skattestrafflagen synes utredningen alltjämt härande. Det bör därför enligt utredningens mening ej ifrågakomma att utvidga skattestrafflagens tillämpningsområde till att avse även tulldefraudationer.

Beträffande gränsdragningen mellan fall av uraktlåten tullangivning och vilseledande förfarande framhåller utredningen att det understundom kan framstå som tveksamt om en gärning bör betraktas som underlåtenhet att ge varuförseln tillkänna eller som vilseledande i samband med tullbehandlingen. Den ledande synpunkten synes böra vara, om godset kan anses hemlighållet eller icke. Är det förstnämnda förhållandet förefaller det naturligt att se gärningen som in- eller utförsel utan vederbörligt tillkännagivande; kan godset ej anses hemlighållet, synes det som regel endast kunna bli fråga om vilseledande av myndigheten. Om däremot vid tullbehandlingen lämnas felaktiga uppgifter om t. ex. varas värde, föreligger försök att vilseleda tullmyndigheten. Såsom straffbestämmelsen om varusmuggling är konstruerad kommer emellertid frågan om ett visst förfarande bör bedömas på det ena eller andra sättet att sakna praktisk betydelse. Gärningen blir nämligen i vilket fall som helst att bestraffa som varusmuggling. — I praxis har som försök att utan behörig tullangivning införa vara bedömts det fallet, att en person, vilken utomlands låtit reparera en av honom från Sverige medförd bil och på grund därav icke ägt återinföra bilen utan att erlægga tull, motsvarande vissa procent av reparationskostnaden, vid tullklarering i samband med återinförsel av bilen, underlåtit att omtala att bilen reparerats (NJA 1958 s. 267). Utredningen framhåller att ett sådant förfarande enligt förslaget blir straffbart som försök till varusmuggling. Straffbestämmelsen om varusmuggling måste nämligen anses innebära skyldighet att utan anmaning giva tillkänna, icke allenast att en vara

införes eller utföres, utan jämväl — om detta icke omedelbart framgår av varans beskaffenhet eller omständigheterna i övrigt — att beträffande varan föreligger särskilda förhållanden som medför tullplikt respektive import- eller exporthinder.

För att underlåtenhet att tillkännagiva in- eller utförsel av en vara skall kunna straffas som varusmuggling kräves enligt utredningen att i det särskilda fallet skolat utgå tull eller avgift eller förelegat import- eller exporthinder. Det är sålunda icke tillräckligt, att godset tillhör ett i och för sig tullpliktigt varuslag eller att import- eller exportförbud meddelats rörande gods av det slag, varom fråga är. Om t. ex. en resande medför spritdrycker men icke i större kvantiteter än som får fritt införas, kan följaktligen ett underlåtet tillkännagivande av dryckerna vid tullklareringen av resgodset ej bli varusmuggling. Utredningen påpekar, att tulltaxeförordningen emellertid ibland för tullfrihet förutsätter viss prövning av tullmyndighet. Enligt 5 § m) tulltaxeförordningen åtnjutes sålunda tullfrihet för gamla och brukade husgeråds- eller andra lösörepersedlar, dock endast under villkor bl. a. att tullanstalten prövar dem icke överstiga ägarens behov. Eftersom tullanstaltens prövning av behovet uttryckligen angivits som villkor för åtnjutande av tullfrihet, anser utredningen, att det bör bedömas som varusmuggling, om persedlar, som i momentet avses, införes utan vederbörligt tillkännagivande, detta oberoende av om det vid ett åtal för varusmuggling skulle kunna visas, att persedlarna faktiskt ej överstigit behovet. Så länge prövning ej skett, lär nämligen godset få anses som tullpliktigt (jfr NJA 1948 s. 420 och 1949 s. 278).

I subjektivt hänseende fordras enligt utredningens förslag vid varusmuggling uppsåt, omfattande samtliga objektiva rekvisit. Eventuellt uppsåt är därvid tillfyllest. Utredningen framhåller att förslaget härutinnan överensstämmer med varuinförsel-, spritinförsel- och varuutförsellagarna. De presumtioner om smuggeluppsåt som utmärker den nuvarande smuggellagstiftningen saknar motsvarighet i utredningens förslag. Utredningen framhåller i detta hänseende att på grund av det gällande systemet med fri bevisprövning det inte torde behöva befaras att personer som förövat smuggling i någon utsträckning av betydelse skall undgå ansvar till följd av svårigheter att bevisa erforderligt subjektivt rekvisit. I samband med den subjektiva sidan av varusmugglingsbrottet behandlas också frågan om rättsvillfarelse. Utredningen yttrar härom.

Angår misstaget förhandenvaron eller innebörden av ett import- eller exportförbud, torde misstaget bli att bedöma som en s. k. egentlig rättsvillfarelse, som i princip icke utesluter straff för uppsåtligt brott men som kan medföra strafffrihet, när misstaget är klart ursäktligt. Vad åter beträffar fall, när misstaget angår varans egenskap att vara underkastad tull- eller avgiftsplikt, är frågan mera tveksam. Såsom i annat sammanhang framhållits torde vid tillämpning av skattestrafflagens bestämmelser om straff för oriktig deklaration en rättsvillfarelse, som föranlett att deklaranter lämnat en oriktig uppgift ägnad att leda till för låg skatt, i praxis bedömas som s. k. oegentlig rättsvillfarelse. Detta innebär, att misstaget jämställs med ett

misstag angående någon faktisk omständighet och följaktligen utesluter straff för uppsåtligt deklarationsbrott. Det lär knappast kunna åberopas något avgörande skäl att behandla en rättsvillfarelse angående tull- eller avgiftsplikt på annat sätt än en rättsvillfarelse, som föranlett att i en allmän självdeklaration lämnats oriktig uppgift, ägnad att leda till för låg skatt. Rättsvillfarelse angående tull- eller avgiftsbestämmelser torde emellertid knappast bli av större praktisk betydelse. Härutinnan må framhållas följande.

Vad till en början angår den kommersiella varutrafiken framgår av den lämnade redogörelsen för bestämmelser om tullkontroll å transportmedel och gods, att alla varor skola redovisas. En underlåtenhet att anmäla varan är här knappast tänkbar utan åtminstone eventuellt uppsåt att undandraga varan tull eller avgift. Vad åter beträffar resandetrafiken torde väl föreligga ett visst utrymme för rättsvillfarelse angående tull- eller avgiftsbestämmelser. En resande kan sålunda t. ex. ha förbisett en nyligen inträffad ändring rörande de kvantiteter spritdrycker eller tobaksvaror, som fritt få införas. Härvidlag är dock att märka, att såväl spritdrycker som tobaksvaror äro föremål för importförbud och att ett dylikt misstag därför, i vart fall såvitt angår importförbudet, torde vara att hänföra till egentlig rättsvillfarelse. Skulle emellertid i något fall en invändning om rättsvillfarelse, som endast angår tull- eller avgiftsplikt, förtjäna avseende, synes gärningen utan fara för straffbestämmelsernas effektivitet kunna lämnas fri från straff.

I fråga om straffskalan upptages i utredningens förslag tre svårhetsgrader av varusmuggling. Beträffande normalfallet föreslås att straffet bestämmes till dagsböter. I ringa fall skall dömas till penningböter, högst trehundra kronor. För de grova fallen föreslår utredningen att — förutom dagsböter — fängelse eller straffarbete i högst två år skall ingå i straffskalan. I förslaget anges vissa exempel på kvalificerande omständigheter, vilka bör föranleda att brottet betraktas som grovt. Försök till varusmuggling föreslås skola straffas lika med fullbordat brott.

Yttrandena

I fråga om lagstiftningens tillämpningsområde har ingen av de hörda myndigheterna och sammanslutningarna något att erinra mot att bestämmelser om straff och andra påföljder för defraudationsbrott i samband med in- och utförsel av gods samt för överträdelse av import- och exportförbudslagstiftningen samlas i en s. k. blankettstrafflag. *Föreningen Sveriges stadsdomare* uttalar att det är ett önskemål, att Kungl. Maj:t i minsta möjliga utsträckning måtte begagna sig av möjligheten att i lag eller författning om förbud mot införsel eller utförsel av visst gods meddela från den föreslagna lagen avvikande bestämmelser om påföljder vid överträdelse av förbudet. I annat fall kan följden lätt bli, att den enhetlighet i stort sett, som åstadkommits, efter någon tid går förlorad. Liknande synpunkter framföres av *rådhusrätten i Hälsingborg*.

Utredningen rörande specialstraffrätten ifrågasätter huruvida icke en översyn i förevarande sammanhang bort göras av den varusmugglingslagstiftningen närslående valutalagstiftningen. Utredningen påpekar därvid att förverkandebestämmelserna i 1959 års valutaförordning icke — såsom eljest varit vanligt under det senaste decenniets speciallagstiftning — formellt an-

passats efter förverkandereglerna i 2 kap. 16 och 17 §§ strafflagen. Det måste anses önskvärt att valutaförordningens ansvarsbestämmelser formellt bringas att så nära som möjligt överensstämma med en blivande lag om straff för varusmuggling. Jämväl *rådhusrätten i Malmö* anser att valutaförordningen i förevarande sammanhang bör underkastas översyn främst i syfte att åvägabringa överensstämmelse med den föreslagna lagen i fråga om straffskalorna.

Förslaget att under ett gemensamt brottsbegrepp hänföra såväl undandragande av tull eller annan avgift som överträdelse av import- eller exportförbud samt att anknyta brottsbeskrivningen till en anmälningsplikt angående godset har lämnats utan erinran eller tillstyrkts av flertalet remissinstanser, däribland *hovrätterna för Västra Sverige* och *för Övre Norrland*, *Föreningarna Sveriges häradshövdingar* och *Sveriges stadsdomare* samt *utredningen rörande specialstraffrätten*. *Riksåklagarämbetet* uttalar, att det visserligen förhåller sig så, att det samhällsintrasse, som är knutet till en varas införsel eller utförsel, ej är alldeles detsamma vid gärningar, som innebär undandragande av skatt eller avgift, som vid gärningar, vilka utgör överträdelser av import- eller exportförbud. Häri ligger emellertid enligt ämbetets mening ej tillräcklig anledning att särskilja gärningstyper, som i yttre avseenden är helt identiska. Ämbetet har därför intet att erinra mot förslaget i denna del.

Föreningen Sveriges stadsfiskaler framhåller att det kan synas djärvt att under gemensam brottsrubrik sammanföra de heterogena straffstadgandena i ett flertal författningar, delvis avsedda att tjäna vitt skilda syften, fiskaliska intressen, säkerhetssynpunkter etc. För den rätta tolkningen av ett dylikt straffstadgande är det ofta av väsentlig betydelse att de tankegångar, som uppbär stadgandet, kan utläsas ur lagtexten. Då emellertid den föreslagna lagen har karaktären av en blankettstrafflag, vars »utfyllnad» i det enskilda fallet återfinnes i annan författning, kan någon kritik ej riktas mot förslaget i denna del.

Överståthållarämbetet ifrågasätter om icke utredningen med sin visserligen klara brottsbeskrivning i förevarande hänseende gått väl långt i förenkling av brottsbegreppet. Ämbetet åberopar ett av statsåklagaren ingivet yttrande i vilket bl. a. framhålles att även om de båda gärningstyperna innebär kränkning av ett statligt intresse, detta intresse dock vid tulldefraudationerna väsentligen är av annan karaktär än vid in- eller utförselbrott i övrigt.

Vissa betänkligheter mot förslaget i denna del fast ur något annan synpunkt framföres av *hovrätten över Skåne och Blekinge*. Hovrätten yttrar.

Vid straffbestämmelsernas utformning har utredningsmannen eftersträvat att under en gärningsbeskrivning sammanföra olika former av varusmuggling, vare sig de går ut på införsel eller utförsel och oavsett om de riktar sig mot ett import- eller exportförbud eller om de åsidosätter föreskrifter av fiskalisk innebörd. Trots att de skäl som utredningsmannen åberopar för en sådan gemensam formulering synes övertygande, kan man dock uttala en viss tvekan, om det kan anses ha helt lyckats att finna en sådan.

Den föreslagna avfattningen, enligt vilken varusmuggling icke föreligger i sådana fall då tillkännagivande gjorts hos vederbörlig myndighet, kan väl godtagas då fråga är om åsidosättande av import- eller exportförbud som har en fiskalisk eller näringspolitisk motivering. Däremot kan det ifrågasättas om den är helt lyckad då det gäller importförbud som t. ex. går ut på att skydda landet mot epidemier eller epizootier. I dylika fall kan det vara motiverat att låta straffansvaret gälla uppsåtlig införsel, även i fall då gärningsmannen väl gjort anmälan hos tullmyndigheten men — utan vilseledande — begagnar sig av dess ouppmärksamhet eller förbiseende.

Avvisande till förslagets utformning i denna del ställer sig *generaltullstyrelsen*. Styrelsen anser, att undandragande av tull eller avgift, å ena, samt överträdelse av import- eller exportförbud, å andra sidan, är principiellt olika brottsliga förfaranden som bör regleras vart för sig. Därvid bör endast vid de förstnämnda förfarandena — de fiskaliska smugglingsbrotten — för straffbarhet krävas att den i tullstadgan föreskrivna anmälningsskyldigheten ej iakttagits. Vid brott mot import- och exportförbudslagstiftningen däremot kan straffbestämmelserna av principiella skäl ej anknyta till anmälningsskyldigheten. Anledningen härtill är dels vissa hänsyn till den särskilda lagstiftningen om frihamn dels att ett införsel- eller utförsel-förbud i vissa fall är absolut. Styrelsen utvecklar frågan på följande sätt.

Tullstadgan innehåller ett regelsystem för den legitima utrikes varutrafiken. Om gods in- eller utföres i enlighet med tullstadgans ordningsföreskrifter, kan ej föreligga något smugglingsbrott i egentlig mening. Vid sidan av tullstadgan gäller emellertid den särskilda import- och exportlagstiftningen, innefattande in- och utförsel-förbud för olika varuslag samt inskränkningar i in- och utförselrätten för gods. Denna lagstiftning är tillämplig även i frihamn (1 § transiteringsförordningen i dess lydelse enligt förordningen den 31 maj 1935, nr 252). Frihamn är att anse såsom utrikes ort allenast i fråga om tull- och andra införselavgifter samt tillverkningsavgifter (6 § frihamnsförordningen den 31 maj 1935, nr 250). Vid införsel till frihamn av vara, som är av avgiftspliktigt slag men som ej är införsel-förbjuden eller underkastad inskränkning i införselrätten, kan ej föreligga något brott mot gällande smuggellagstiftning. Däremot kunna in- och utförsel-förbud överträdas genom illegitim varutrafik till eller från frihamn. För sådant fall kan en straffbestämmelse icke lämpligen anknytas till anmälningsskyldighet. I fråga om gods, som införes till frihamn för uppläggning därstädes, utövar tullverket endast viss allmän tillsyn men tager i övrigt ej någon befattning med godset, förrän det eventuellt anmäles till tullklarering. I den mån frihamnsstrafik icke är underkastad tullkontroll, har det kommunala förvaltningsorgan, som driver frihamnsrörelsen, till åliggande att utöva tillsyn å efterlevnaden inom frihamnen av import- och exportförbudslagstiftningen (82 § frihamnsstadgan den 8 november 1935, nr 553).

Import- eller exportförbud kan vara antingen absolut (såsom för närvarande är fallet med vissa narkotiska ämnen, se 9 § kungörelsen den 16 september 1933, nr 559) eller i olika hänseenden modifierat. I senare fallet innebär förbudet i regel endast viss import- eller exportreglering, och ett införsel-förbud utgör i sådant fall ej hinder för att det av förbudet omfattade godset införes till riket och överlämnas i tullverkets förvar. Utförsel-reglerat gods, som ej i samband med dess införsel till riket omhändertages av tullverket, brukar dock i allmänhet ej mottagas i tullverkets förvar i avvaktan på att något villkor för tillåten varuutförsel uppfylles. Bortsett från vad ovan sagts om illegitim frihamnsstrafik, möter alltså ej hinder för

att brottsdefinitionen vid överträdelse av modifierat förbud anknytes till anmälningsskyldighet för godset. Är gods däremot underkastat absolut in- eller utförselförbud, kan brottsdefinitionen av principiella skäl ej anknytas till sådan skyldighet. Vid absoluta förbud blir nämligen den materiella in- och utbörden av förbudet avgörande för frågan, när överträdelse av sådant förbud föreligger. Straffbestämmelsen måste därför avfattas med hänsyn till förbudets tillämplighet i rummet. Vad angår nyss angivna varor (vissa narkotiska ämnen), torde, om desamma befordras med fartyg, dettas anlöpande av svensk hamn få anses innebära, att varorna införts till riket i strid mot förbudet, oavsett om varorna anmälas för tullverket eller ej. En annan sak är, att straff för överträdelse av förbudet kan bortfalla på grund av allmänna rättsprinciper (rättsvillfarelse) eller att straff med hänsyn till särskilda omständigheter eljest ej bör ifrågakomma, såsom exempelvis då godset i laga ordning anmälts för tullmyndighet. Stadgad förverkandepåföljd rubbas ej härav, vilket är av vikt med hänsyn till det preventiva syftet med sagda förbud. De avse nämligen uteslutande sådana varor, vilkas in- eller utförande är förenat med allmänfara av något slag. En straffbestämmelse, som är avsedd att täcka all förekommande smuggling av in- eller utförsel förbjudna varor, bör följaktligen gälla in- eller utförsel av sådana varor i strid mot förbud.

Styrelsen anför vidare bl. a.

Överträdelser av import- eller exportförbud eller åsidosättande av inskränkningar i in- eller utförselrätten för gods äro, såsom tidigare anförts, afhängiga av den materiella in- och utbörden av dessa förbud och inskränkningar. Straffbarheten av sådana förfaranden kan därför anknytas till anmälningsskyldighet allenast under förutsättning, att detta överensstämmer med in- eller utförselbegreppet i den särskilda import- eller exportförbuds-författningen. Vad angår åtskilliga sådana författningar framgår in- eller utförselbegreppet av själva författningen eller dess syfte. Så är dock ej alltid fallet. Transiteringsförfordningen innehåller ej heller någon fullständig reglering av vad som gäller i införselhänseende enligt olika importförbuds-författningar. Under alla förhållanden låter det sig emellertid av tidigare anförda skäl icke göra att reglera begreppet förbjuden in- eller utförsel genom en summarisk, generell föreskrift i den nya lagen. I vilken mån in- eller utförselreglerad vara må till riket införas och här uppläggas eller transiteras eller utföras, måste bli beroende av vad därom gäller enligt den särskilda författningen eller eljest meddelad föreskrift.

Styrelsen framhåller i fortsättningen av sitt yttrande, att överträdelse av in- eller utförsel förbud ej bör anknytas till anmälningsskyldigheten även ur den synpunkten, att straffbart sådant förfarande bör anses föreligga också i det fallet, att någon med uppsåt att överträda in- eller utförsel förbud anmäler av förbudet omfattad vara till in- eller utförsel och lyckas uppnå sitt syfte. Man får nämligen icke räkna med att tullverkets kontroll å efterlevnaden av införsel- och särskilt utförsel förbud utgör ett automatiskt osvikligt hinder mot överträdelser av sagda slag.

Utredningens förslag att under brottstypen varusmuggling exklusivt hänföra vilseledande förfaranden jämväl i sådana fall där dessa i gällande rätt bestraffas enligt strafflagen godtages av övervägande antalet remissinstanser. Bl. a. har samtliga judiciella myndigheter ej haft något att erinra mot en sådan lösning. *Utredningen rörande specialstraffrätten* uttalar att den genomgående delar de uppfattningar i rent straffrättsliga frå-

gor, som kommit till uttryck i betänkandet, och ansluter sig till de framlagda förslagen rörande ansvarsbestämmelsernas utformning. *Hovrätten för Övre Norrland* framhåller att utredningens förslag i förevarande hänseende innebär en icke oväsentlig ändring i den principiella utformningen av brottsbegreppet. Hovrätten finner dock ändringen ägnad att förenkla bedömningen utan att därmed i realiteten kraften i samhällets reaktion eftersättes. *Rådhusrätten i Hälsingborg* uttalar sin särskilda tillfredsställelse över den klara gränsdragning som förslaget innefattar mellan varusmugglingslagstiftningen och strafflagens bedrägeribestämmelser.

Riksåklagarämbetet yttrar i förevarande fråga följande.

Vad härfter beträffar förhållandet mellan varusmugglingsbrottet och det allmänna bedrägeribrottet finner ämbetet den av utredningen förordade lösningen, enligt vilken svikligt förfarande i samband med tullbehandling av gods uteslutande skall bedömas som varusmuggling eller försök därtill, i nuvarande läge vara den bästa. Den synes ur praktiska och systematiska synpunkter innebära betydande fördelar i förhållande till gällande ordning. Såsom utredningen framhållit läser det ej nu kunna komma i fråga att särskilt för tulldefraudationerna införa någon ny straffbestämmelse i strafflagens bedrägerikapitel. Med avseende å defraudationsbrotten överhuvud kan det emellertid vara anledning att i framtiden i ett vidare sammanhang överväga att sammanföra dessa brott i bedrägerikapitlet till en särskild brottstyp. En sådan åtgärd torde kunna medverka till att hos allmänheten åstadkomma en annan och allvarligare syn på defraudationsbrotten. En reform av antytt slag kan emellertid uppenbarligen ej genomföras i förevarande sammanhang. Värdet ur allmänpreventiv synpunkt av att även i fortsättningen ha vissa typer av tulldefraudation straffbara som bedrägeri synes å andra sidan icke uppväga de svagheter, som äro förbundna med en dylik ordning. Det må framhållas, att enligt förslaget maximistraflet för grov varusmuggling är detsamma som enligt 21 kap. 1 § strafflagen för bedrägeri av normal svårighetsgrad.

En viss tvekan beträffande lämpligheten av den föreslagna lösningen uttalas av *överståthållarämbetet*, som jämväl beträffande denna fråga hänvisar till det av statsåklagaren ingivna yttrandet i vilket framhålls, att ett genomförande av utredningens förslag skulle medföra att tullbedrägeri åsattes en avsevärt mindre vanhedrande stämpel, något som ur allmänpreventiva synpunkter kunde medföra icke önskvärd effekt.

Generaltullstyrelsen ställer sig avvisande till en reglering av de vilseledande förfarandena i enlighet med förslaget och understryker att det finns särskild anledning att ur preventionssynpunkt uppmärksamma denna brottstyp.

Styrelsen anför härom.

Tidigare var tulltaxeringen i huvudsak baserad på vad myndigheten själv iakttog rörande godsets beskaffenhet och myckenhet. Utrymmet för vilseledande, utöver manipulationer med själva godset, var därför begränsat. I den mån värdetullar fått ökad användning ha möjligheterna till vilseledande ökat, eftersom tullvärdeberäkningen måste i huvudsak baseras på importörens uppgifter och förtecknade handlingar. I den nya tulltaxan har värdetullsystemet blivit förhärskande. Sveriges deltagande i ett frihandelsom-

råde med avveckling av tullarna länderna emellan kan förutsättas ge utrymme för en ny form av vilseledande vid tullbehandling, nämligen vilseledande i fråga om importvaras ursprung. Under senare år har dessutom tulltaxeringsförfarandet förskjutits i riktning mot att även vid fastställandet av godsets beskaffenhet och mängd bygga mindre på inspektion av godset och mera på lämnade uppgifter. Denna utveckling fortgår.

Styrelsen fortsätter.

De vilseledande förfarandena kunna utgöra antingen defraudationsbrott, nämligen då tull eller annan allmän avgift genom sådant förfarande undandrages statsverket, eller överträdelse av import- eller exportförbud. I senare fallet föreligger ej något förmögenhetsbrott i egentlig mening. Det synes ej böra möta något hinder att underkasta sådana överträdelser av import- och exportförbud enahanda straffrättsliga reglering som **smugglingsbrott**. Vad angår de vilseledande defraudationsbrotten, ter sig saken däremot annorlunda. Sålunda ha i 4 § 1 mom. 1923 års varuinförsellag avsedda vilseledande förfaranden alltsedan tillkomsten av 1864 års strafflag ansetts innefatta bedrägeribrott. Såsom ovan nämnts innehåller stadgandet i detta hänseende en hänvisning till allmänna strafflagen. Där förutsättningar därför förelegat, ha sådana förfaranden också genomgående bestraffats såsom bedrägeri. Det möter därför starka betänkligheter mot att, såsom utredningsmannen föreslagit, undantaga tullbedrägeri från allmänna strafflagens tillämpning, i varje fall då fråga är om grövre former av tullbedrägeri. Detta skulle otvivelaktigt innebära en brytning med numera hävdvunnen rättsåskådning. Ej heller kan vad som förekom vid tillkomsten av skattestrafflagen anses utgöra tillräckligt stöd för utredningsmannens förslag i nu förevarande hänseende.

I anledning av vad utredningen anför därom att för straffbarhet fordras undandragande av tull eller annan avgift i det särskilda fallet uttalar generaltullstyrelsen att i fråga om de fiskaliska smugglingsbrotten bör brottsdefinitionen — i likhet med gällande rätt — innefatta avgiftspliktigt varuslag och ej förutsätta avgiftsplikt i det särskilda fallet. Styrelsen åberopar utgången i rättsfallet NJA 1948 s. 420. Styrelsen fortsätter.

Brottsdefinitionen bör vid dessa brott anknytas till den i tullstadgan föreskrivna anmälningsskyldigheten vid in- eller utförsel av gods. Undantag från denna skyldighet i fall, då förutsättningar för avgiftsfrihet föreligga, bör regleras i tullstadgan och ej i en strafflag. En sådan reglering förutsätter Styrelsen också skola äga rum i samband med den nya lagen. Vad angår gods av sådant slag, som endast är underkastat import- eller exportförbud, är det däremot naturligt, att brottsdefinitionen anknytes till förbudets **tillämplighet** i det särskilda fallet (jämför propositionen 99/1949 sid. 59, lagrådets uttalande).

Utredningens ställningstagande till frågan om **rättsvillfarelse** möter gensaga från *hovrätten över Skåne och Blekinge*, som anser att det saknas rationella skäl att göra skillnad mellan misstag beträffande existensen av ett import- eller exportförbud och misstag rörande tullplikt. Vad som anförts om bedömningen i praxis av vissa fall av oriktig deklaration synes enligt hovrättens mening knappast utgöra tillräckligt stöd för den

av utredningen intagna ståndpunkten. Misstag synes böra bedömas på samma sätt, oavsett varusmugglingens art och kunna leda till strafffrihet allenast då misstaget är ursäktligt.

Utformningen av straffskalan föranleder yttranden från vissa remissmyndigheter. Bl. a. föreslår *riksåklagarämbetet* att i straffskalan för fall av normal svårhetsgrad införes jämväl fängelse i högst sex månader och *hovrätten över Skåne och Blekinge* förordar att dagsböter utgår ur skalan för grovt brott. *Rådhusrätten i Göteborg* däremot anser att den särskilda straffskalan för ringa fall bör slopas och att straffskalan för normalfall i stället bör vara penningböter, högst 300 kronor, eller dagsböter.

Departementschefen

Utredningens förslag till lagstiftning avser att i princip omfatta all slags införsel eller utförsel av varor som sker i strid mot gällande bestämmelser. Möjlighet föreligger dock att i författning angående förbud mot införsel eller utförsel av visst gods meddela särskilda föreskrifter om påföljder som därvid skall tillämpas med uteslutande av de allmänna reglerna i förslaget. Under ett gemensamt brottsbegrepp — varusmuggling — hänför utredningen såväl gärningar som innebär undandragande av tull eller annan allmän avgift som gärningar som utgör överträdelser av import- eller exportförbud. Såsom rekvisit för straffbarhet kräves att in- eller utförseln sker utan att det gives till känna hos vederbörlig myndighet. Brottsbegreppet omfattar, förutom olovligt hemlighållande av en vara vid in- eller utförsel, jämväl vilseledande förfarande angående en varas behandling i tullhänseende.

Att den nya lagstiftningen göres tillämplig på i princip all slags olovlig införsel och utförsel av varor har inte väckt erinran i något remissyttrande. Även den av utredningen förordade utformningen av det centrala brottsbegreppet tillstyrkes av nära nog samtliga remissinstanser. Generaltullstyrelsen ställer sig dock i detta hänseende avvisande till utredningens förslag och förordar differentiering i olika hänseenden mellan brott mot tullbestämmelser och mot import- och exportbestämmelser.

I fråga om tillämpningsområdet delar jag utredningens mening, att den nya lagstiftningen i princip bör avse all slags införsel eller utförsel av varor, som sker i strid mot gällande bestämmelser. Därigenom vinnas bl. a. den fördelen, att man kan undanröja splittringen på olika författningar av de bestämmelser som nu finns om straff och andra påföljder för överträdelser av smuggellagstiftningen. Genom att alla slagganden som anses erforderliga i detta hänseende sammanföres i princip till en enda författning ernås att bestämmelserna blir enhetliga och överskådliga.

Av nu gällande författningar med bestämmelser om straff för olovlig införsel eller utförsel föreslår utredningen att ett fåtal — bl. a. valutaförordningen — skall undantagas från lagens tillämpningsområde. Även i denna del kan jag väsentligen ansluta mig till utredningens ståndpunkt. Jag återkommer till hithörande spörsmål i specialmotiveringen.

Utredningens förslag att under en gemensam straffrättslig reglering hänföra såväl förfaranden som medför att tull eller annan avgift undandrages statsverket som gärningar vilka innefattar överträdelser av import- eller exportförbud innebär, att det gemensamma brottsbegreppet omfattar förfaranden, som, sett ur synpunkten av de intressen som kränkes, kan vara av tämligen olikartad natur. Vid fall av undandragande av tull eller avgift föreligger ett s. k. defraudationsbrott, där angreppsobjektet främst utgöres av kronans fiskaliska intresse. Vid meddelande av import- eller exportförbud är det främst andra samhällsintressen än det fiskaliska som skall tillgodoses. Flertalet sådana förbud har näringspolitisk motivering, medan andra är förestavade av hänsyn till allmän säkerhet eller sundhet i samhället. De straffbelagda gärningar som här avses uppvisar emellertid alla det gemensamma draget att de innebär kränkning av ett statligt intresse som är förbundet med införsel eller utförsel av en vara. I yttre hänseende är gärningarna med varandra helt överensstämmande, såtillvida att underlåtenhet att tullangiva en vara eller lämnande i samband med en varas tullbehandling av vilseledande uppgift kan föranleda i ett fall att tull eller avgift undandrages statsverket och i ett annat fall att varan införes eller utföres i strid mot förbud. Att till en brottstyp hänföra det förra slaget av handlingar och till en annan brottstyp handlingar av det senare slaget skulle således innebära att man gjorde åtskillnad mellan handlingar som i yttre avseenden är helt identiska. På grund härav finner jag betänkligheter ej möta ur principiell synpunkt mot att underkasta de ifrågavarande gärningstyperna en enhetlig straffrättslig reglering.

Generaltullstyrelsen anser emellertid att en differentiering är påkallad ur synpunkten av att brottsbeskrivningen ej kan anknyta till anmälningssplikten vid båda gärningstyperna. Sålunda bör enligt styrelsen endast vid de hithörande defraudationsbrotten för straffbarhet krävas, att anmälningsskyldighet gentemot tullverket åsidosättes, medan dylikt åsidosättande icke bör angivas som rekvisit vid brott mot import- eller exportförbud. Anledningen härtill är enligt styrelsen, att brottsbeskrivningen vid överträdelse av s. k. absoluta import- eller exportförbud ävensom vid illegitim frihamnstrafik ej kan anknytas till anmälningsskyldigheten för godset. Såsom exempel på varuslag som är föremål för absolut import- eller exportförbud anger styrelsen vissa narkotiska ämnen enligt 9 § kungörelsen den 16 september 1933 (nr 559). Styrelsen anser att straffbar överträdelse av in- eller utförsel förbud bör anses föreligga även i det fallet att någon med uppsåt att överträda förbudet anmäler varan i vederbörlig ordning och lyckas uppnå sitt syfte.

Med anledning av vad generaltullstyrelsen anfört vill jag erinra om att brottsbeskrivningen vid överträdelser av gällande import- och exportförbuds-författningar i flertalet fall anknyter till anmälningsskyldighet och att följaktligen som rekvisit för straffbarhet kräves, att anmälningsskyldigheten åsidosatts. På detta sätt har brottsbeskrivningen utformats — förutom

i varuutförsellagen — genomgående i samtliga författningar om import- och exportförbud med handelspolitisk motivering ävensom i ett flertal författningar, som avser varor, vilkas in- eller utförande är förenat med allmänfara av något slag (t. ex. giftstadgan, veterinära införselkungörelsen). I de fall där brottsbeskrivningen i den särskilda författningen erhållit en mera vid avfattning och angivits avse införsel eller utförsel av varan »i strid mot» förbudet sker rättstillämpningen dock regelmässigt så, att lagföring ej ifrågakommer om varan i behörig ordning anmäles. Annan påföljd inträder då regelmässigt ej än att varan stoppas och omhändertages av tullmyndigheten. En generellt avfattad brottsbeskrivning för överträdelser av import- och exportförbud i enlighet med vad generaltullstyrelsen förordat skulle i vissa hänseenden kunna innebära en utökning av det straffbara området. Förutsättning för straffbarhet skulle sålunda enligt generaltullstyrelsens förslag kunna föreligga även i de fall då någon i god tro och med vederbörligt iakttagande av föreskriven anmälningsskyldighet söker införa eller utföra en vara som ligger under import- eller exportförbud. Erfarenheterna av de gällande bestämmelserna i ämnet talar ej för att någon utvidgning av det straffbara området är påkallad. Den praxis som utbildat sig för de fall då brottsbeskrivningen ej anknyter till anmälningsplikten utvisar fastmer, att det straffbara området i praktiken ansetts böra begränsas, oavsett författningarnas ordalydelse. Icke heller har någon av de myndigheter, som särskilt har att bevaka de intressen som uppbär förbuden i fråga ansett sig böra föreslå ett frångående av utredningens förslag på denna punkt.

Vad särskilt angår de av generaltullstyrelsen omnämnda absoluta import- eller exportförbuden bör framhållas, att de är ytterligt fåtaliga. Förutom införsel och utförsel är i dessa fall jämväl ofta innehav av varan underkastat straffpåföljd. I det nämnda exemplet, avseende bl. a. opium berett för rökning, är sålunda införsel, utförsel och innehav av varan straffbelagt och underkastat förverkandepåföljd. Utan risk för minskad effektivitet torde därför straffbestämmelsen mot olovlig införsel av varan kunna även för detta fall anknytas till anmälningsplikten. Jag vill därvid erinra om att enligt den nuvarande avfattningen av narkotikakungörelsen hänvisar straffbestämmelsen i fråga om utförsel till varuutförsellagen, som ju för straffbarhet förutsätter att varan ej givits till känna hos vederbörlig myndighet. Mot att jämväl införselbrottet uppbygges på likartat sätt har medicinalstyrelsen ej haft något att erinra. Brott mot förbudet att inneha varan torde föreligga så snart varan förts in på landterritoriet eller finnes ombord å fartyg, som anlöpt svensk hamn.

I fråga om frihamn gäller att denna är att anse som utrikes ort beträffande tull- och andra allmänna avgifter, medan däremot i princip import- och exportregleringen är tillämplig även därstädes. Undandragande av tull eller avgift kan således ej förövas inom frihamn men däremot kan införsel- eller utförselförbud överträdas genom illegitim varutrafik till eller från frihamn. Införes en importförbjuden vara till frihamnsområde i syfte att smuggla varan in i landet, föreligger försök till varusmuggling eller — om

den brottslige kan anses redan på detta stadium ha åsidosatt anmälningsskyldighet — fullbordat sådant brott. Även för dessa speciella fall torde sålunda utan olägenhet en straffbestämmelse för överträdelse av import- eller exportförbud kunna anknytas till en anmälningsskyldighet för godset.

I anledning av vad som vid remissbehandlingen anförts om att det vid vissa importförbud kunde vara motiverat att låta straffansvaret gälla uppsåtlig införsel även i de fall då gärningsmannen väl gjort anmälan hos tullmyndighet men — utan vilseledande — begagnat sig av dess ouppmärksamhet eller förbiseende, vill jag erinra om att i den viktigaste författningen på detta område, nämligen den veterinära införselkungörelsen, straffbestämmelserna utformats under anknytning till angivningsplikten utan att hittills olägenheter uppstått. Införsel- och utförselkontrollen är beträffande varuslag som representerar allmänfara av något slag så sträng, att risken är ganska ringa för att en vara, om anmälningsskyldigheten iakttages, inkommer eller utföres i strid mot förbudet. Jag vill slutligen understryka att i kravet på att varan skall givas till känna ligger, att anmälan angående varan skall vara riktig och fullständig.

Med hänvisning till vad jag nu anfört anser jag mig kunna biträda utredningens förslag om att under ett gemensamt brottsbegrepp sammanföra förfaranden, som innebär såväl undandragande av tull eller avgift som överträdelser av import- eller exportförbud, och att såsom förutsättning för straffbarhet vid båda brottstyperna kräva att anmälningsskyldigheten åsidosatts.

Vad härefter beträffar de vilseledande förfarandena är det enligt min mening en klar olägenhet att, såsom för närvarande, ha straffbestämmelser beträffande tulldefraudationer i skilda författningar. Ur praktiska och systematiska synpunkter skulle det innebära betydande fördelar i förhållande till gällande ordning om dessa förfaranden enhetligt reglerades. Såsom riksåklagarämbetet anfört skulle vissa skäl kunna tala för att defraudationsbrott överhuvud enhetligt regleras i strafflagen. En dylik lösning kan emellertid, som ämbetet också anmärker, ej genomföras i förevarande sammanhang. Vid ställningstagande till frågan har jag funnit, att värdet ur allmänpreventiv synpunkt att även i fortsättningen ha vissa typer av tulldefraudationer straffbara som bedrägeri ej uppväger de nackdelar som ur praktiska och systematiska synpunkter är förenade med en sådan ordning. Jag finner mig därför kunna förorda utredningens förslag att tulldefraudationerna bör i likhet med andra vilseledande förfaranden i samband med införsel eller utförsel av varor, med uteslutande av strafflagen, hänföras under den föreslagna lagen. Emellertid anser jag i likhet med generaltullstyrelsen att det är angeläget att särskilt uppmärksamma denna brottstyp ur preventionssynpunkt. Såsom närmare skall utvecklas i ett senare sammanhang anser jag att en viss höjning bör ske av de i betänkandet föreslagna straffskalorna. Bl. a. bör frihetsstraff införas i skalan för smugglingsbrott av normal svårhetsgrad. I samband därmed bör brott, vid vilket gärnings-

mannen begagnat sig av vilseledande, uteslutas från tillämpning av den lindrigare straffsats som föreslås för ringa brott.

I fråga om gränsdragningen mellan gärningar som innebär ett hemlighållande av varan och ett vilseledande i samband med varans tullbehandling framhåller utredningen, att den ledande synpunkten bör vara om godset kan anses hemlighållet eller icke. Till denna uppfattning kan jag ansluta mig. På området har utbildat sig en viss praxis i vilken ändring ej avses skola ske. Sålunda torde föreligga hemlighållande och ej vilseledande om t. ex. en resande i strid mot rätta förhållandet nekande besvarar en fråga om tullpliktigt eller in- eller utförsel förbjudet gods medföres. Den resande har i ett sådant fall endast sökt undandraga tullverket kännedom om godsets existens. Företeende av ett oriktigt intyg eller annan vilseledande handling, exempelvis en oriktig faktura, bör däremot ses som ett försök att vilseleda i samband med tullbehandlingen av godset. Det bör i detta sammanhang vidare anmärkas, att även i fall då en resande ställer sitt resgods till förfogande för tullkontroll torde hans anmälningsplikt innebära, att han är skyldig att självantaget riktigt anmäla medfört gods för vilket skall erläggas tull eller avgift eller vilket ej får fritt införas eller utföras.

För straffbarhet anser jag i likhet med utredningen att det icke bör vara tillräckligt att varan är av tullpliktigt slag eller att import- eller exportförbud meddelats beträffande den vara det gäller. Därutöver bör det på sätt utredningen utvecklat fordras att i det särskilda fallet, varom fråga är, skall erläggas tull eller annan avgift eller att införseln eller utförseln sker i strid mot förbud. Underlåtenhet att i annat fall anmäla vara för tullmyndighet utgör närmast en ordningsförseelse som blir att bedöma enligt tullstadgans ansvarsbestämmelser.

I anslutning till vad utredningen anfört angående rättsvillfarelse vill jag instämma i hovrättens över Skåne och Blekinge uttalande att sådana fall bör behandlas enhetligt vare sig misstaget hänför sig till tullplikten eller till existensen av ett import- eller exportförbud. Det finnes enligt min mening ej tillräcklig anledning att, såsom utredningen förutsatt, låta förutsättningarna för straffbarhet vara olika alltefter som misstaget hänför sig till tullplikten eller till existensen av import- eller exportförbudet. De förfaranden som straffbeläggs under den gemensamma brottsbeskrivningen är så närbesläktade, att hithörande bestämmelser bör vara enhetliga. Övervägande skäl torde därvid tala för att man tillämpar de allmänna grundsatser som utbildats inom straffrätten och att strafffrihet inträder allenast då misstaget är ursäktligt.

Till straffskalornas närmare utformning återkommer jag i detaljmotiveringen. Mot förslaget att rubricera samtliga hithörande brott med ordet varusmuggling har jag intet att erinra.

Bötessystemet

Utredningen

Utredningen erinrar om att inom smuggellagstiftningen saknas ett efter enhetliga regler utformat bötessystem. Enligt vissa författningar skall böterna sålunda bestämmas i dagsböter under det att vid flertalet brott enligt varuinförsel- och spritinförsellagarna böterna är normerade. Den bristande enhetligheten framhäves än mer därav att varuinförsel- och spritinförsellagarna uppvisar sinsemellan olika beräkningsgrunder för de normerade böterna. Även om det i princip är tänkbart att i en ny lagstiftning föreskriva normerade böter för gärningar som innebär undandragande av tull eller avgift och i övrigt dagsböter, är enligt utredningen en sådan lösning ej att förorda. Den skulle leda till ojämnheter i det straffrättsliga bedömandet som för det allmänna rättsmedvetandet måste te sig godtyckliga, varjämte den skulle medföra att sedvanliga konkurrensregler ej skulle kunna tillämpas. Vidare skulle det bli nödvändigt att till skilda gärningstyper hänföra å ena sidan gärningar, som innebär undandragande av tull eller annan avgift, och å andra sidan gärningar, som utgör överträdelser av import- och exportförbud. Utredningen anser därför att i en ny lagstiftning ett enhetligt bötessystem måste ifrågakomma.

Vid valet mellan ett system med normerade böter och ett system med dagsböter framhåller utredningen, att dagsbotssystemet numera praktiskt taget genomgående tillämpas och att det huvudsakliga tillämpningsområdet för normerade böter utgöres av skattestrafflagen samt varuinförsel- och spritinförsellagarna. Utredningen understryker, att den synpunkt som i samband med dagsbotssystemets införande främst anfördes till förmån för detta bötessystem, nämligen att bötesstraffet borde anpassas efter den dömdes betalningsförmåga, gör sig gällande med samma styrka inom smuggellagstiftningen som inom övriga områden av straffrätten. Med dagsbotssystemet är vidare förenat den fördelen att brottets svårhetsgrad kommer till uttryck i bötesdomen, vartill kommer den praktiska fördelen, att det möjliggör användning av strafföreläggande. Tillämpning av ett system med normerade böter i fråga om brott mot import- eller exportbestämmelser skulle innebära ett frångående av det på detta område i gällande lagstiftning genomgående tillämpade dagsbotssystemet.

Efter en redogörelse för de skäl, som vid tillkomsten av skattestrafflagen anfördes mot att göra dagsbotssystemet tillämpligt på deklaraionsbrotten, framhåller utredningen att dessa skäl ej kan anses äga motsvarande giltighet i fråga om smugglingsbrotten och yttrar.

Det förhåller sig visserligen så, att smuggling av tull- eller eljest avgifts- pliktiga varor liksom falskdeklaration som regel har vinningslystnad till motiv. Vid smugglingsbrott, som innebär överträdelse av import- eller exportförbud, föreligger emellertid icke något direkt syfte hos gärningsmannen att förskaffa sig en vinst på det allmännas bekostnad. Motivet är här vanligen likartat med motivet vid brott mot ransoneringslagstiftningen, som

genomgående stadgar dagsböter. Vad beträffar synpunkten, att den brottslige vid gärningar, som i utpräglad grad karakteriseras av ett vinningssyfte, bör icke blott berövas vinsten av sitt brottsliga handlande utan därutöver tillfogas en kännbar ekonomisk förlust, lärers denna synpunkt, i den mån den har aktualitet vid smugglingsbrotten, i tillräcklig grad kunna tillgodoses genom regler om förverkande av smuggelgods och forslingsredskap. Även med nuvarande bötesystem torde förverkandepåföljden ofta för såväl den brottslige som hans omgivning framstå som en långt mera kännbar påföljd än bötesstraffet. Jämväl det nu framlagda förslaget upptager regler om förverkande av smuggelgods och föremål, som använts som hjälpmedel vid smugglingsbrott. Förverkande av smuggelgodset eller dess värde skall som regel inträda. Endast om påföljden av särskilda skäl finnes uppenbart obillig må den helt eller delvis eftergivnas. Hjälpmedel förverkas, när det är påkallat till förebyggande av smugglingsbrott eller eljest av särskilda skäl. Den förlust, som genom förverkande drabbar den brottslige, inskränker sig sålunda icke till vinningen av det brottsliga handlandet utan sträcker sig i de flesta fall vida längre. Härtill kommer så bötesstraffet. Att vid sidan av bestämmelser om förverkande, sådana som de föreslagna, tillämpa ett bötesystem, som anordnats med tanke på att tjäna ett konfiskatoriskt syfte, kan i själva verket sägas innebära, att konfiskationssynpunkten tillgodoses i dubbel måtto. Till stöd för ett system med normerade böter i skattestafflagen anfördes också, att, då böternas storlek vore beroende av storleken av det undandragna skattebeloppet, det regelmässigt uppstode en viss relation även mellan den brottsliges ekonomiska förhållanden och det utdömda straffet. Något motsvarande argument kan uppenbarligen icke åberopas för smugglingsbrottens del. På detta område kan sålunda ett system med normerade böter icke i någon mån tillgodose det av sociala rättvisehänsyn betingade önskemålet, att bötesstraffet anpassas efter den sakfällades betalningsförmåga.

Utredningen framhåller vidare att som ett argument mot införandet av ett enhetligt dagsbotssystem har pekats på de svårigheter att införskaffa tillförlitliga dagsbotsutredningar som föranledes därav, att brottslingsklientelet till stor del utgöres av utlänningar och sjöfolk. Enligt utredningen kan väl vissa svårigheter att införskaffa tillförlitliga dagsbotsuppgifter tänkas uppkomma men dessa bör ej överdrivas.

Däremot finner utredningen att en övergång till dagsbotssystemet kan antagas komma att försvåra möjligheten för en tulltjänsteman som erbjudes deposition till säkerhet för blivande böter att med någon större grad av säkerhet beräkna det bötesbelopp, som kan tänkas bli utdömt. Denna svårighet anser emellertid utredningen i väsentlig utsträckning kunna undanröjas genom att för bagatellfallen införa en straffskala med penningböter. Med hänsyn till smugglingsbrottens i allmänhet mycket bagatellartade karaktär räknar utredningen med att det vida övervägande antalet smugglingsbrott kommer att bestraffas med penningböter. Till belysning härav anføres, att enligt en inom generallullstyrelsen verkställd beräkning antalet smugglingsmål i vilka bötesbeloppet ej översteg 300 kronor under åren 1957 och 1958 uppgick till åtminstone 90 % av hela antalet mål.

I enlighet med det anförda föreslår utredningen, att bötesystemet i en ny lagstiftning utformas enhetligt med dagsböter, kombinerat med penningböter, högst 300 kronor, för ringa fall.

Yttrandena

Utredningens förslag att övergå från systemet med normerade böter till dagsbotssystemet och för ringa fall penningböter intill visst belopp tillstyrkes eller lämnas utan erinran av samtliga remissinstanser med undantag av generaltullstyrelsen och kommerskollegium. I flera yttranden har därvid framhållits som en fördel att ett frångående av systemet med normerade böter möjliggör strafföreläggande i smuggelmål.

Hovrätten över Skåne och Blekinge vill särskilt uttala sitt gillande av förslaget i denna del. Hovrätten finner, att utredningen med rätta framhållit, att förverkandepåföljd jämte normerade böter, anordnade med tanke på att tjäna ett konfiskatoriskt syfte, i själva verket innebär att konfiskations-synpunkten tillgodoses i dubbel måtto. Det nuvarande systemet leder ej sällan till stötande resultat och det är enligt hovrätten önskvärt att detta avskaffas och ersättes med regler som gäller för praktiskt taget alla andra fall då förseelser straffas med böter. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* finner vid valet mellan normerade böter och dagsböter dagsbotssystemet äga avgjort företräde och länsstyrelsen kan ej finna något som helst skäl för att man inom smuggellagstiftningen icke skulle övergå till det inom övriga områden av straffrätten gällande dagsbotssystemet enligt vilket bötesstraffet anpassas efter den sakfälldes betalningsförmåga. *Utredningen rörande specialstraffrätten* vill understryka riktigheten av synpunkten att normerade böter, anordnade med tanke på att tjäna ett konfiskatoriskt syfte, i själva verket innebär att konfiskationssynpunkten tillgodoses i dubbel måtto. Utredningen framhåller vidare att den i samband med granskningen av förverkandelagstiftningen haft anledning att genomgå gällande bestämmelser om normerade böter och därvid kommit till den uppfattningen, att dessa i flertalet fall kan ersättas med dagsböter, i vissa fall i förening med förverkande. Den svårighet, som kan yppa sig att åstadkomma tillfredsställande dagsbotsutredningar, väger lätt i jämförelse med de fördelar som dagsbotssystemet medför.

Riksåklagarämbetet anser de av utredningen redovisade skälen för att frångå systemet med normerade böter övertygande samt fortsätter.

För närvarande förekommer i avsevärd omfattning, att den, som ertappats med smuggling, hos vederbörande tulltjänsteman deponerar ett belopp till säkerhet för blivande böter. Även om det efter en bötesreform blir möjligt att i smugglingsmål använda strafföreläggande, torde depositionssystemet icke heller i fortsättningen kunna avvaras. Det kan icke uteslutas, att en övergång från normerade böter till ett system med dagsböter och penningböter till en början kan medföra vissa svårigheter för tulltjänstemännen, när det gäller att beräkna storleken av belopp, som bör deponeras. Med hänsyn härtill torde det bli nödvändigt på något sätt åstadkomma taxor till ledning för tulltjänstemännen. I avvaktan på domstolspraxis synas dylika taxor lämpligen kunna uppgöras av vederbörande åklagarmyndigheter i samråd med generaltullstyrelsen. Därvid ligger det nära till hands att sätta bötesbeloppen i något slags relation till värdet eller kvantiteten av smuggelgodset. Sker detta, kommer förslaget i realiteten icke att medföra några mera djupgående förändringar, när det gäller bötesreaktionen. Det skulle vara värde-

fullt, om under lagstiftningsärendets vidare behandling något uttalande kunde göras rörande de principer, efter vilka straffmätningen bör ske. Här föreligger ett praktiskt problem, som måste lösas. Den antydda svårigheten kan emellertid uppenbarligen icke åberopas som något hinder mot ett genomförande av det bötesystem, som föreslagits av utredningen.

Hovrätten för Övre Norrland finner den nuvarande ordningen med deposition av böter i princip föga tilltalande. Möjligheterna till deposition utgör i och för sig inget skäl att införa en särskild straffskala med penningböter. Några större svårigheter torde ej föreligga att även i fråga om dagsböter avvägbringa schablonerade föreskrifter till tulltjänstemännens ledning. Då det ur straffmätningssynpunkt kan vara befogat att för rena bagatellförseelser stadga penningböter, har emellertid hovrätten inget att erinra häremot.

Föreningen Sveriges stadsfiskaler framhåller att skäl visserligen kan anföras till förmån för systemet med normerade böter, framför allt att detta system möjliggjort en säker förhandsberäkning av det bötesstraff som i det enskilda fallet kan komma i fråga samt att den rättvisaspekt som anföres till stöd för ett dagsbotssystem erhåller ringa utrymme om man beaktar svårigheterna i många fall att erhålla tillförlitlig dagsbotsutredning. Å andra sidan kan föreningen ej finna, att de skäl som talar för ett bibehållande av det nuvarande systemet med normerade böter överväger. Inte minst önskvärdheten av att slippa laborera med olika bötesformer beroende på om olaga införsel avser brott mot tullförfattning eller mot en bestämmelse om importförbud talar för en övergång till dagsböter. Då härtill kommer att det konfiskatoriska syftet som normerade böter tjänar bör tillgodoses enbart genom förverkanderegler, tillstyrker föreningen en övergång till dagsböter.

Föreningen Sveriges landsfiskaler vill endast ifrågasätta, om det är principiellt lämpligt att låta både penningböter och dagsböter ingå i en gemensam straffskala. Ur samma synpunkt förordar *Sveriges allmänna tulltjänstemannaförening*, att ett odelat dagsbotssystem bör tillämpas.

Generaltullstyrelsen motsätter sig utredningens förslag och anser att normerade böter av såväl principiella som praktiska skäl bör bibehållas för de fiskaliska smugglingsbrotten, medan däremot i övriga fall bör tillämpas dagsböter. De normerade böterna bör enligt styrelsens mening beräknas i förhållande till undandragen tull eller avgift, varjämte, efter förebild från skattestrafflagen, bör fixeras — förutom lämpligt bötesminimum — en maximigräns (högst sex gånger beloppet av undandragen avgift). Ett så konstruerat bötesstraff innebär, framhåller styrelsen, detsamma som penningböter intill ett visst maximibelopp, varför det blir möjligt för domstolarna att inom ramen för denna latitud ådöma rimliga böter för smugglingsbrott i sådana fall, där de nuvarande stela reglerna driver böterna i höjden. *Generaltullstyrelsen* framhåller i sitt yttrande bl. a. följande.

Smugglingsbrott äro av samma natur som skattestrafflagens deklara-tionsbrott så till vida, att båda dessa brottsarter ha sin grund i vinningssyftet.

Anledning att frånga bötesstraffets anknytning till det avgiftsbelopp, brottet gäller, synes därför ej föreligga. Konfiskationspåföljden vid sådant brott är en fristående påföljd, som ej alltid drabbar smugglaren. Även om denna påföljd kan ha samma verkan som straff utgör den dock ej i princip något straff. Påföljden har också underkastats särskild reglering, enligt vilken den i förekommande fall kan helt eller delvis bortfalla. Smuggelgods utgöres i allmänhet av obeskattade varor (spritdrycker, tobaksvaror, parfym etc.), vilka till ringa kostnader anskaffats utomlands, i betydande utsträckning såsom skeppsproviant, och sedan insmugglas antingen direkt eller efter inköp ombord å trafikmedel. Värdet av smuggelgodset motsvarar i allmänhet endast en bråkdel av den avgift, som undandrages statsverket. Konfiskationspåföljden medför, att avgiftsplikten bortfaller. Så är däremot ej fallet med deklaraionsbrotten i skattestrafflagen. Vid dessa brott kvarstår skyldigheten att utgiva undandragen skatt, oberoende av böterna. Avgiftsbestämda böter medgiva ett enkelt och kostnadsbesparande förfarande vid beivrandet av det stora flertalet smugglingsbrott. Övergång till dagsböter skulle medföra ökade kostnader och besvär för tullverket och dessutom försvåra indrivningen av böterna. Vad angår det betydande brottslingsklientel, som utgöres av personer utan hemvist här i riket, nämligen sjöfolk och resande, ter sig dagsbotssystemet såsom föga verklighetsbetonat. Det måste förutsättas, att systemets tillämpning beträffande sagda klientel skulle bli genomgående schablonmässig. Inom ramen för avgiftsbestämda böter enligt Styrelsens förslag blir det möjligt för domstolarna att genomföra enhetlig bötestaxering även för sådana fall, som förskylla högre böter än 300 kronor. Härigenom skulle icke blott användningen av strafföreläggande befrämjas utan även tullverkets befattning med bötesindrivningen i erkända fall i hög grad underlättas. Vad angår spritdrycker och vin samt tobaksvaror bör i överensstämmelse med vad som nu gäller om sistnämnda varuslag (22 § 1923 års varuinförsellag) såsom norm för bötesberäkningen användas den tullsats, som gäller vid resandes införsel av sådana varor.

I fråga om smuggling av sådant gods, som ej är av avgiftspliktigt slag, bör enligt generaltullstyrelsens mening endast ifrågakomma dagsböter. Styrelsen fortsätter.

Vid olovlig befattning med gods av avgiftspliktigt slag kan visserligen ifrågasättas användning av avgiftsbestämda böter. Behovet av sådana böter gör sig emellertid här ej med samma styrka gällande som vid huvudbrottet. De olika brotten begås i allmänhet ej i omedelbart sammanhang. Vanligen uppdagas den olovliga befattningen med gods, varom nu är fråga, i samband med annat brott, såsom fylleri, olovlig försäljning av rusdrycker och tobaksvaror etc. Mot att dagsböter genomgående användas såsom bötesstraff vid olovlig befattning med gods är därför ej något att erinra.

Jämväl *kommerskollegium* uttalar tveksamhet inför förslaget att ersätta systemet med normerade böter med dagsböter. Kollegium anser den nuvarande ordningen vara förenad med så påtagliga fördelar att det fordras tungt vägande skäl för att avskaffa den. I fråga om önskvärdheten av att kunna meddela strafföreläggande ifrågasätter kommerskollegium om icke denna möjlighet kunde öppnas genom en ändring i rättegångsbalken av innebörd att sådant föreläggande får användas även vid normerade böter intill ett visst högsta bötesbelopp.

Departementschefen

Utredningen föreslår, att systemet med normerade böter, som för närvarande i stor utsträckning förekommer inom smuggellagstiftningen, ersätts av dagsbotssystemet, kombinerat med en särskild straffskala med penningböter, högst 300 kronor, för ringa fall. Utredningen har till stöd för sitt förslag framhållit vikten av att ett enhetligt bötesystem införes. I valet mellan ett system med normerade böter och dagsbotssystemet anser utredningen att det sistnämnda av olika skäl är att föredraga.

Av remissinstanserna har endast generaltullstyrelsen och kommerskollegium framställt erinringar mot utredningens förslag. Generaltullstyrelsen anser att vid vissa smugglingsbrott böterna alltjämt bör vara normerade i förhållande till den undandragna avgiften medan vid andra smugglingsbrott dagsböter bör tillämpas.

För egen del vill jag understryka, att det i en ny lagstiftning är angeläget, att bötesystemet utformas på ett enhetligt sätt. Bristen på enhetlighet i detta hänseende betecknades också av första lagutskottet vid 1949 års riksdag som en av de mest betänkliga svagheter i den nuvarande lagstiftningen. Förutom de av utredningen påtalade olägenheterna av att i en och samma lag tillämpa ett system med i vissa fall normerade böter och i andra fall dagsböter medför en sådan anordning, att bestämmelserna blir komplicerade och svåröverskådliga.

Intager man ståndpunkten att bötesystemet i den nya lagen bör utformas på ett enhetligt sätt följer redan därav att man måste välja dagsbotssystemet. Det ligger nämligen i sakens natur, att man inte kan använda normerade böter i fråga om t. ex. brott mot import- eller exportförbud. Men jag vill understryka, att även i övrigt starka skäl talar för en övergång från normerade böter till dagsböter. Jag kan härvidlag ansluta mig till vad utredningen anför. Dagsbotssystemet gör det möjligt att vid straffets utmätande taga hänsyn till den brottsliges ekonomiska förhållanden, varigenom straffet blir lika kännbart för alla, oavsett deras förmögenhetsvillkor. Att böterna på detta sätt, bortsett från bagatellförseelser, skall anpassas efter den åtalades inkomstställning och drabba den bärkraftige och mindre bärkraftige lika hårt har i vårt land sedan årtionden ansetts vara ett självklart socialt rättvisekrav. Systemet med normerade böter däremot leder ej sällan till ojämnheter i det straffrättsliga bedömandet, och understundom drabbar det alltför hårt. Att vid sidan av förverkandepåföljd tillämpa normerade böter, som tillgodoser ett konfiskatoriskt syfte, innebär i själva verket, såsom utredningen framhåller, att konfiskationssynpunkten tillgodoses i dubbel måtto. Jag vill även i likhet med utredningen konstatera, att förhållandena vid varusmuggling inte är jämförbara med dem som gäller på skattestrafflagens vanliga tillämpningsområde, d. v. s. oriktig deklaration för inkomstskatt. Å ena sidan föreligger inte här såsom vid smugglingsbrotten normalt någon kompletterande konfiskationspåföljd. Å andra sidan innebär de normerade böternas anknytning till storleken av den undandragna inkomstskatten i sig själv en anpassning till den brottsliges ekonomiska bärkraft.

Vissa svårigheter, framför allt att erhålla tillförlitliga dagsbottsavgifter, kan givetvis uppkomma beträffande sjöfolk och utlänningar. Dessa svårigheter bör emellertid ej överdrivas. I många fall finns sålunda möjlighet att hos den lokala skattemyndigheten kontrollera den bötfälldes inkomster. I andra fall står erforderliga kontrollmöjligheter till buds genom förfrågning hos befälhavaren eller andra befälspersoner. Självfallet bör man i nu avsedda fall inte ställa alltför stora krav på en noggrann beräkning av betalningsförmågan. Genom att penningböter införes för bagatellbrotten torde för övrigt i praktiken penningböter komma att tillämpas i flertalet fall. Det vida övervägande antalet smugglingsbrott utgöres nämligen av bagatellartade fall, där endast penningböter torde komma i fråga.

Under hänvisning till det anförda vill jag förorda att bötessystemet utformas i enlighet med utredningens förslag. Till tulltjänstemännens ledning vid handhavandet av dagsbotssystemet torde vara lämpligt att, såsom riksåklagarämbetet anfört, vissa vägledande anvisningar utarbetas. Sådana torde i avvaktan på domstolspraxis kunna uppgöras av riksåklagarämbetet och generaltullstyrelsen i samråd.

Förverkande m. m.

Utredningen

Utredningen erinrar inledningsvis om att förverkande i doktrinen angivits kunna tjäna väsentligen tre olikartade rättsliga funktioner: en straffrättslig, en politirättslig och en privaträttslig. Vid den straffrättsliga funktionen av förverkande har påföljden främst till ändamål att tjäna som komplement till och förläna eftertryck åt en straffbestämmelse genom att utöver det egentliga straffet tillfoga lagöverträdaren förlust av egendom, som stått i viss närmare relation till brottet eller brottslingen. Förverkandet tillgodoser i dessa fall ett allmänpreventivt syfte och fungerar närmast som ett bötesstraff. Vid förverkandepåföljd med politirättslig funktion är förverkandets syfte främst att förebygga skada som hotar från egendom med hänsyn till dennas ur någon synpunkt farliga beskaffenhet. Antingen kan egendomen i sig själv besitta farliga egenskaper, såsom gifter och explosiva varor, eller vara avsedd att komma till användning vid förövandet av brott, såsom brottsverktyg och andra hjälpmedel. Vid den privaträttsliga funktionen har förverkandepåföljden till ändamål att utjämna en orättmätig förmögenhetsökning och fråntaga lagöverträdaren den vinning han eljest skulle erhålla av sitt brottsliga handlande.

Att med utgångspunkt från dessa olika funktioner av förverkandepåföljden systematisera förverkandebestämmelserna i olika författningar erbjuder svårigheter, framhåller utredningen, främst av den anledningen, att en förverkanderegels syfte ofta icke är renodlat. Utredningen anser förverkanderegelnas främsta ändamål inom smuggellagstiftningen vara att tillgodose allmänpreventiva hänsyn och att fylla väsentligen straffrättsliga funktioner. Bakom bestämmelserna ligger tanken att risken att förlora viss egendom

skall verka avhållande från att föröva smugglingsbrott. I fråga om förverkande av forslingsredskap finner dock utredningen att påföljden åtminstone delvis fyller en politirättslig funktion och avser att förebygga att redskapet på nytt kommer till användning som hjälpmedel vid smugglingsbrott. Utpräglad är den politirättsliga funktionen i sådana fall, när smugglingen avsett varor, vilkas okontrollerade införsel till riket ur någon synpunkt anses medföra allmänfara, såsom gifter, vapen, sjukdomsalstrande eller smittoförande föremål o. d. I vissa fall torde bakom reglerna om förverkande av smuggelgodset ligga syftet att beröva den brottslige vinningen av brottet.

Med hänsyn till att förverkandereglererna inom smuggellagstiftningen i olika hänseenden fyller viktiga funktioner, främst den att verka brottspreventerande, anser utredningen sådana regler icke kunna undvaras i en ny lagstiftning på området. Utredningen vill därför icke förorda att — såsom skett i den nya danska toldloven — alla regler om förverkande slopas. Förutsättningarna för förverkande bör emellertid regleras enhetligt samt utformas i så nära anslutning som möjligt till de allmänna reglerna om förverkande i 2 kap. 16 och 17 §§ strafflagen (SL). Från denna utgångspunkt ställer utredningen frågan i vilken utsträckning avvikelser från strafflagsbestämmelserna är påkallade av smugglingsbrottens beskaffenhet eller eljest av särskilda förhållanden.

En genomgående företeelse inom smuggellagstiftningen är att smuggelgodset tillika med emballage eller kärl, vari det förvaras, förverkas. Denna princip bör enligt utredningen i uppmjukad form bibehållas i en ny lagstiftning på området. I enlighet härmed föreslår utredningen att smuggelgods skall förverkas men att sådan påföljd må helt eller delvis eftergivnas om den av särskilda skäl är uppenbart obillig. Med hänsyn till de föreslagna reglerna om förverkande av smuggelgods anser utredningen ej påkallat med ett särskilt stadgande om förverkande av vinning av smugglingsbrott.

Reglerna i 2 kap. 17 § SL om förverkande av hjälpmedel vid brott motsvaras, framhåller utredningen, inom smuggellagstiftningen av bestämmelser om förverkande av forslingsredskap, som använts för transport av smuggelgods samt av förvaringspersedlar, i vilka smuggelgods påträffats, när persedlarna på grund av sin beskaffenhet är särskilt ägnade att användas för smugglingsbrott. Vid ett ställningstagande till frågan i vad mån avvikelser från bestämmelserna i 2 kap. 17 § SL är påkallade med avseende å föremål, vilka använts som hjälpmedel vid smugglingsbrott, är enligt utredningen i främsta rummet att beakta, att enligt strafflagsbestämmelserna förverkande skall vara påkallat till förebyggande av brott eller eljest av särskilda skäl. Utredningen erinrar om straffrättskommitténs uttalande att, ehuru förebyggande av brott borde vara den ledande synpunkten vid prövningen huruvida förverkande skulle ske, det dock borde kunna komma i fråga att meddela förverkandeförklaring även i vissa fall, där förverkande ej erfordrades från denna synpunkt. En tillämpning av principerna i 2 kap. 17 § SL vid utformningen av nya regler om förverkande av hjälpmedel vid smugglingsbrott skulle enligt utredningen medföra en förskjutning såtillvida, att den brottsförebyggande funktionen kom i förgrunden. Detta för-

hållande anser utredningen emellertid ej utgöra hinder mot att bestämmelserna utformas i överensstämmelse med strafflagsreglerna. Sambandet med den brottsliga gärningen är icke lika påtagligt i fråga om hjälpmedel vid smugglingsbrott som beträffande själva smuggelgodset och förverkande av hjälpmedel synes ur allmänpreventiv synpunkt icke ha samma berättigande som förverkande av smuggelgodset. Utredningen anser att allmänpreventionens krav i tillräcklig grad kan tillgodoses inom ramen för bestämmelser om straff och om förverkande av smuggelgodset. I enlighet med de anförda synpunkterna föreslår utredningen regler om förverkande av hjälpmedel vid smugglingsbrott, som utformats med ledning av motsvarande stadganden i 2 kap. 17 § SL. Efter förebild av SL föreslår utredningen, att rätten i stället för förverkande skall äga föreskriva åtgärd till förekommande av missbruk.

Till frågan om tillämpningen av reglerna om förverkande av hjälpmedel anför utredningen, att sådan påföljd ofta är påkallad till förebyggande av fortsatt brottslighet om smuggling förövas yrkes- eller ligamässigt. Ju grövre brottet är i desto högre grad träder de allmänpreventiva synpunkterna i förgrunden och som ett särskilt skäl att förklara hjälpmedel förverkat torde understundom kunna åberopas brottets grovhet. Jämfört med de gällande bestämmelserna inom smuggellagstiftningen innebär utredningens förslag den skillnaden, att någon storleksgräns ej kommer att gälla med avseende å möjligheten att förklara fartyg eller luftfartyg förverkat. Några begränsningar i detta hänseende har utredningen ej ansett påkallade med hänsyn till att den ledande synpunkten vid prövningen av förverkandefrågan skall vara den brottsförebyggande funktionen och då som en särskild förutsättning för förverkande dessutom föreslås skola gälla, att påföljden ej finnes uppenbart obillig. Utredningens förslag innebär vidare att den begränsning av möjligheten till förverkande av hjälpmedel som enligt varuinförsel- och varuutförsellagarna ligger däri att godset skall ha anträffats under forslingen bortfaller. I anslutning härtill påpekar utredningen att det ibland kan framstå som befogat att transportmedlet förverkas, oaktat godset anträffats först efter det forslingen avslutats.

Vid den skälighetsprövning av förverkandefrågan, som ankommer på domstolen, finns möjlighet att beakta om förverkandet skall leda till förfång för någon som ej haft del i brottet. Härutöver har emellertid utredningen funnit erforderligt att vid fråga om förverkande av hjälpmedel föreslå vissa särskilda bestämmelser till skydd för utomstående medan några motsvarande begränsningar ej uppställts såvitt angår förverkande av smuggelgoods. När egendom *efter* gärningen blivit föremål för överlåtelse eller upplåtelse av särskild rätt har till skydd för godtroende förvärvare upptagits bestämmelser som motsvarar stadgandena härom i 2 kap. 16 och 17 §§ SL.

I fråga om reglerna om värdekonfiskation förordar utredningen bestämmelser som i detta hänseende motsvarar strafflagsreglerna. Värdekonfiskation kan således drabba även den som gjort föremål oåtkomligt för förverkande genom att överlåta det till godtrosförvärvare.

De möjligheter som för närvarande finns att i vissa fall enligt ett förenklat förfarande förklara förverkad egendom till vilken ingen ägare kan anträffas föreslår utredningen skola bibehållas i huvudsak oförändrade.

Yttrandena

Behovet av uppmjukning av de nuvarande förverkandereglererna betonas av ett flertal remissinstanser. Den utformning bestämmelserna erhållit i utredningens förslag godtages i allmänhet av remissinstanserna eller lämnas utan erinran. *Riksåklagarämbetet* har ej något att erinra mot att förverkandebestämmelserna utformas i nära anslutning till de allmänna förverkandereglererna i 2 kap. 16 och 17 §§ SL. Det är enligt ämbetets mening önskvärt, att domstolen, såsom föreslagits, erhåller möjlighet att efter skälighetsprövning helt eller delvis eftergiva förverkandepåföljd som finnes uppenbart obillig. *Föreningen Sveriges häradshövdingar* har ej funnit anledning till erinran mot de ändrade bestämmelserna rörande förverkande och rörande förfarandet i vissa fall rörande egendoms förverkande. *Föreningen Sveriges stadsdomare* kan helt ansluta sig till utredningens förslag. Att de nu gällande bestämmelserna stundom lett till resultat, som närmast tett sig stötande för rättskänslan, torde vara ostridigt och den friare prövningsrätt som i förslaget anförts trots åt domstolarna kan endast bli till gagn. *Advokatsamfundet* framhåller att reaktionen mot smuggelbrotten ej sällan leder till konsekvenser, vilka framstår såsom orimligt hårda. Särskilt gäller detta tillämpningen av reglerna om förverkande av forslingsredskap. Förslagets bestämmelser om förverkande, vilka nära anknyter till reglerna i 2 kap. 16 och 17 §§ SL, bereder utrymme för en skälighetsprövning som måste vara ägnad att förebygga de orimliga resultat till vilka den nuvarande lagstiftningen stundom lett.

En något tveksam inställning till förslaget att utforma reglerna om förverkande efter förebild av allmänna strafflagen intar *Föreningen Sveriges stadsfiskaler*. Föreningen framhåller att det ligger stor vikt uppå att förverkandebestämmelserna är rationellt utformade. Ur denna synpunkt kan det anföras betänkligheter att utforma konfiskationsreglerna efter förebild av allmänna strafflagen. Förhållandena inom specialstraffrätten är så mångskiftande att speciella bestämmelser kan vara väl motiverade med hänsyn till förverkandepåföljdens brottsförebyggande effekt.

Utredningen rörande specialstraffrätten framhåller som en allmän synpunkt att den under sitt arbete fått den bestämda uppfattningen att användningen av förverkande bör inskränkas så långt som möjligt både vid lagstiftning och vid rättstillämpning. Utredningen tillägger, att förslaget att utforma förverkandereglererna inom smuggellagstiftningen efter mönster av 2 kap. 16 och 17 §§ SL i och för sig är att rekommendera. Mot dessa strafflagsbestämmelsers innehåll och form har emellertid riktats åtskillig kritik, och utredningen avser att inom kort avgiva ett betänkande rörande förverkande som brottspåföljd och kommer att i detta närmare diskutera dessa strafflagsregler och deras tjänlighet som förebilder för specialstraffrättsliga förverkandestadganden.

I fråga om förutsättningarna för förverkande av smuggelgoods vill *general-tullstyrelsen* ifrågasätta om icke en bestämmelse, motsvarande stadgandet i 2 kap. 16 § andra stycket SL, borde inflyta i den nya lagen. Det ter sig otillfredsställande att en smugglare, som med god förtjänst avyttrar smuggelgoods, skall få behålla sin vinning av den brottsliga handlingen om godset sedermera beslagtages hos en icke godtroende köpare.

Statens handelslicensnämnd finner de modifikationer som föreslagits beträffande bestämmelserna om förverkande av gods mycket påkallade och fortsätter.

Emellertid påverkas bedömningen, om ett förverkande skall anses obilligt, av om brottet i fråga är att anse som grovt, och detta har enligt förslaget bl. a. samband med om brottet avser betydande myckenhet eller värde. Fall av varusmuggling jämlikt import- respektive exportförbudskungörelserna skilja sig ofta i det avseendet från andra fall av varusmuggling, att förseelsen först upptäcks sedan den pågått under en längre tid, varigenom mängden och värdena ibland bliva mycket betydande. I de fall, då detta slag av varusmuggling icke satts i system utan beror på andra omständigheter, kan det ibland synas stötande, om den alltför sena upptäckten skall medföra förverkande av varan eller dess värde, varför jämväl i sådana fall en jämkning borde kunna komma till stånd.

Utformningen av reglerna om förverkande av hjälpmedel vid smugglingsbrott har behandlats i en del yttranden.

Riksåklagarämbetet framhåller att de föreslagna bestämmelserna härutinnan väsentligt skiljer sig från de nuvarande stadgandena i smuggelagstiftningen om förverkande av forslingsredskap. Ämbetet finner emellertid att utredningen förebragt övertygande skäl för att i denna del utforma förverkandebestämmelserna efter förebild av de allmänna reglerna om förverkande av hjälpmedel i 2 kap. 17 § SL. Visserligen kan ämbetet instämma i vad i ett till ämbetet från statsåklagaren i Stockholm inlämnat yttrande anförs därom, att vid organiserad smuggling presumptionen bör vara för förverkande av forslingsredskapet. Vid organiserad smuggling torde emellertid förverkande av forslingsredskap eller annat hjälpmedel som regel få anses påkallat till förebyggande av fortsatt smugglingsbrottslighet, varför de föreslagna bestämmelserna torde medge tillräckligt kraftigt ingripande mot den organiserade smugglingen. Ämbetet tillägger att det principiellt synes rikligast att förverkande av hjälpmedel sker från synpunkten att förebygga fortsatt brottslighet från gärningsmannens eller andra personers sida.

Sjöfartsstyrelsen anser att de föreslagna bestämmelserna om förverkande av forslingsredskap innebär en klar förbättring i förhållande till de nuvarande. Styrelsen tolkar dessa bestämmelser så att större fartyg ej skall förverkas för ett ringa smuggelparti. Fartygen utgör numera i allmänhet så komplicerad och dyrbar egendom att automatiskt förverkande, oberoende av brottets grovhet, skulle verka stötande.

Från ett par remissinstansers sida har ifrågasatts om icke förutsättningarna för förverkande av forslingsredskap alltför mycket inskränkts. Sålunda anser *kommerskollegium* att det med hänsyn till arten av förevarande brott möjligen kan ifrågasättas om icke de föreslagna bestämmelserna blivit

alltför uppmjukade. *Överståthållarämbetet* ifrågasätter om man vid ställningstagande till frågan om förverkande av forslingsredskap främst bör taga hänsyn till föreliggande risk för hjälpmedlets användning vid fortsatta smugglingsbrott. Ämbetet framhåller att smuggelbrotten i detta hänseende torde kunna anses intaga en särställning och att strängare regler beträffande förverkandet torde få anses behövligen än vid de flesta andra brott. Risken för att ett dyrbart forslingsredskap kan förklaras förverkat torde utgöra ett starkt avhållande moment vid smuggelbrotten och följaktligen ha ett betydande värde ur allmänpreventiv synpunkt. *Föreningen Sveriges stadsfiskaler* påpekar att utredningens förslag å ena sidan innebär en uppmjukning i förhållande till nu gällande bestämmelser men att det å andra sidan innebär en välmotiverad skärpning såtillvida, att förverkande av forslingsredskap kan ifrågakomma även om redskapet icke kunnat tagas i beslag under brottets begående.

Generaltullstyrelsen anser att förverkande av hjälpmedel av allmänpreventiva skäl bör underkastas en strängare reglering än som skett i lagförslaget. För det fall, att ett fortskaffningsmedel varit i verklig mening ett hjälpmedel för genomförande av ett smugglingsföretag, bör förverkande inträda med undantag endast för de fall då det framstår som uppenbart obilligt. I övrigt hänvisar styrelsen i denna fråga till ett av tullfiskalen i Stockholm avgivet yttrande, i vilket anföres följande.

Medan enligt SL förverkande skall vara påkallat till förebyggande av brott eller eljest av särskilda skäl, bygga förverkandebestämmelserna i smuggellagstiftningen väsentligen på rent allmänpreventiva synpunkter eller m. a. o. på samma tanke, som ligger till grund för förverkande av själva det insmugglade godset. Hänsyn av säkerhets- eller politikaraktär ha här icke något egentligt utrymme. Jag kan därför icke dela utredningens uppfattning, när den deklarerar, att »sambandet med den brottsliga gärningen icke är lika påtagligt i fråga om hjälpmedel vid smugglingsbrott som beträffande själva smuggelgodset och att förverkande av hjälpmedel därför ur allmänpreventiv synpunkt icke synes ha samma berättigande som förverkande av smuggelgodset». Tvärtom kan med fog hävdas, att exempelvis transportmedel, vilka utgöra de avgjort viktigaste hjälpmedlen i samband med smuggling, ofta fylla en primär funktion i den meningen, att de utgöra en förutsättning just för att brottet skall lyckas. Det kräves icke någon högre grad av fantasi för att inse bilars och båtars betydelse härvidlag. Att under sådana förhållanden skapa ett läge, där presumptionen, i motsats till vad som gällt hittills, är mot förverkande, är föga verklighetsbetonat. Anses de nuvarande stränga förverkandebestämmelserna böra uppmjukas, torde detta bäst kunna ske genom ett stadgande, som utesluter förverkande om detta befinnes uppenbart obilligt. Genom en sådan anordning erhålles en specialreglering av förverkandebestämmelserna, som å ena sidan, på sätt straffrättskommittén förutsatt, bringa dessa i viss överensstämmelse med strafflagsreglerna men å andra sidan ger uttryck åt smugglingsbrottens speciella karaktär.

Departementschefen

I likhet med vad som för närvarande regelmässigt gäller inom smuggellagstiftningen upptager utredningens förslag bestämmelser om förverkande

såväl av smuggelgods som av forslingsredskap eller annat hjälpmedel, som använts i samband med brottets förövande. Beträffande förutsättningarna för förverkande har utredningen utformat bestämmelserna efter förebild av motsvarande stadganden i 2 kap. 16 och 17 §§ SL. I enlighet härmed har förverkandereglerna gjorts fakultativa, och domstolen har att pröva huruvida förverkande i det särskilda fallet är påkallat. I fråga om förverkande av forslingsredskap eller annat hjälpmedel innebär utredningens förslag den principiella avvikelser i förhållande till de gällande bestämmelserna att man i främsta rummet skall beakta, huruvida förverkande är påkallat till förebyggande av smugglingsbrott.

Remissinstanserna har i allmänhet ej haft något att erinra mot utredningens förslag.

Jag biträder utredningens förslag att förverkandepåföljden ej bör vara obligatorisk utan fakultativ. Stelheten hos de nuvarande bestämmelserna inom smuggellagstiftningen om förverkande har lett till resultat som tett sig stötande och väckt allmän uppmärksamhet. Kungl. Maj:t har i icke obetydlig utsträckning funnit sig föranlåten att nådevägen helt eller delvis eftergiva förverkandepåföljder, som ålagts med tillämpning av dessa bestämmelser. Å andra sidan är givetvis av vikt att man därvid ej går så långt, att förverkandereglernas effektivitet försvagas. Erfarenheten visar, att bestämmelserna om förverkande många gånger är kännbarare än bestämmelserna om bötesstraff. Förverkandereglerna har därför en starkt brottsprevenande effekt, vilken bör upprätthållas också i en ny lagstiftning.

De bestämmelser som utredningen föreslagit i fråga om förverkande av smuggelgods synes tillfredsställande från nu angivna utgångspunkter. Enligt dessa skall såsom huvudregel gälla, att godset förverkas men att eftergivande av förverkandepåföljden kan inträda, om påföljden av särskilda skäl skulle vara uppenbart obillig. Domstolen blir således icke i något fall ovillkorligen skyldig att döma till förverkande. Partiellt förverkande kan också ifrågakomma, där det finnes tillräckligt för att tillgodose bestämmelsernas syfte. Vid smuggling av t. ex. sprit- och tobaksvaror torde dessa, liksom hittills, undantagslöst böra förverkas. Detsamma bör även gälla allmänfarliga varor, där förverkande är påkallat ur säkerhetssynpunkt. I fråga om förverkande av gods som införts i strid mot importförbud kan åter, såsom handelslicensnämnden påpekar, både mängden och värdena ibland bli mycket betydande av den anledningen att brottet upptäckes först sedan det pågått någon tid. I sådana fall kan det vara motiverat med jämkning av förverkandepåföljden. Sådan jämkning torde emellertid kunna ske inom ramen för den avfattning bestämmelserna erhållit i utredningens förslag.

Jag anser ej tillräcklig anledning föreligga att på sätt generaltullstyrelsen ifrågasatt komplettera de föreslagna bestämmelserna om förverkande av smuggelgods med ett särskilt stadgande om förverkande av vinning. Ett dylikt stadgande torde bli av ringa praktisk betydelse vid det förhållandet att värdet av godset skall utges, om godset göres oåtkomligt för förverkande t. ex. genom överlåtelse till godtroende person. Värdet torde böra avse mark-

nadsvärdet. I fråga om t. ex. sprit- och tobaksvaror innebär detta, att utförsäljningspriset i den legala handeln inom landet skall läggas till grund för bestämmandet av värdet.

Beträffande förverkande av hjälpmedel — aktuellt framförallt i fråga om fartyg och motorfordon — förordar utredningen bestämmelser som utformats med ledning av motsvarande stadganden i 2 kap. 17 § SL. Några remissinstanser har befarat att detta skulle medföra en alltför långtgående uppmjukning av de hithörande bestämmelserna och kunna ogynnsamt inverka på lagstiftningens allmänpreventiva effekt. Även i detta hänseende är jag emellertid beredd att godtaga utredningens förslag. Att märka är, som stadsfiskalsföreningen också påpekar, att de föreslagna bestämmelserna om förverkande av hjälpmedel i vissa hänseenden innebär en uppmjukning men att de i andra utgör en välmotiverad skärpning i förhållande till nuvarande regler. Det synes i princip riktigast, att förverkande av hjälpmedel sker från främst den synpunkten att åtgärden är påkallad för att förebygga fortsatt brottslighet från gärningsmannens eller andra personers sida. Ur denna synpunkt torde man böra se förverkande av hjälpmedel som använts vid organiserad smuggling. Å andra sidan kan man ej bortse från att i den gällande lagstiftningen förverkande av forslingsredskap torde betraktas som en speciell påföljd av huvudsakligen straffrättslig karaktär. Denna synpunkt torde emellertid i önskvärd utsträckning kunna tillgodoses även inom ramen för den föreslagna bestämmelsen. Genom att förverkande av hjälpmedel kan ske ej endast om det är påkallat till förebyggande av fortsatt brottslighet utan jämväl eljest av särskilda skäl, torde nämligen den straffrättsliga funktionen av förverkandebestämmelserna kunna beaktas. Sålunda synes förverkande av hjälpmedel oavsett omständigheterna i övrigt kunna ådömas vid mycket grova brott.

Till ett antal detaljfrågor torde jag få återkomma i specialmotiveringen.

Smuggling av rusdrycker

Utredningen

I betänkandet erinras inledningsvis om att den särskilda lagstiftning mot smuggling av spritdrycker och vin, som tillkom under 1920- och 1930-talen, är att se mot bakgrund av den då gällande rusdryckslagstiftningen. Närmast som en följd av restriktionsbestämmelserna med avseende å inköpsrätten till spritdrycker hade en alltmera omfattande spritsmuggling uppstått. Denna smuggling gynnades i hög grad av de goda möjligheterna att till billiga priser åtkomma spritvaror i andra länder omkring Östersjön, främst i de baltiska staterna och i Polen. Spritsmugglingen bedrevs i avsevärd utsträckning rent yrkesmässigt av fast organiserade smugglarband. Ofta ägde smugglarna egna fartyg, vilka uteslutande eller till väsentlig del fraktade spritdrycker. Med fartygen uppehöll sig smugglarna vanligen i närheten av territorialvattengränsen i väntan på mindre båtar, som förde smuggelspri-

ten i land. Den sprit, som på detta sätt inkom i landet, bestod till övervägande delen av s. k. exportsprit (96-procentig sprit) vanligen förvarad i plåtdunkar.

Under andra världskriget upphörde spritsmugglingen helt och ej heller under tiden därefter har den återupptagits. Den politiska maktförskjutning som efter kriget inträtt i länderna omkring Östersjön synes enligt utredningen ha medfört, att förutsättningar för en organiserad smugglingsverksamhet ej längre föreligger. Den yrkesmässiga spritsmugglingen är följaktligen en i stort sett försvunnen företeelse. Den smuggling av spritdrycker, som alltså äger rum, är av helt annan karaktär än tidigare. Det är sålunda framförallt bland besättningsmän å handelsfartyg i legitim fraktfart som spritsmuggling förekommer. Smugglingen avser därvid som regel sprit, tappad på flaskor och av vanlig alkoholstyrka. Vanligen är det fråga om sprit, som ombordtagits å fartyget såsom skeppsproviant i utländska hamnar och hållits undangömd i avvaktan på lägligt smugglingstillfälle. I allmänhet rör det sig endast om smärre kvantiteter. Viss spritsmuggling av resande förekommer också men torde ha mycket ringa betydelse. Såsom belysande för utvecklingen anför utredningen att medan kvantiteten beslagtagna sprit år 1922 uppgick till 91 075 liter och år 1923 till nära 192 000 liter antalet beslagtagna liter under åren 1951—1958 i medeltal endast uppgick till cirka 5 000.

Utredningen anför, att 1954 års nykterhetsreform, varigenom det dittills gällande restriktionssystemet beträffande inköpsrätten till spritdrycker avskaffades, var ägnad att minska efterfrågan på smuggelsprit. För belysande härav redovisar utredningen statistiska uppgifter om antalet spritsmugglingsmål vid vissa större domstolar under åren 1955—1958. Av de anförda siffrorna framgår, att antalet mål enligt 1 kap. spritinförsellagen minskat efter nykterhetsreformens genomförande. Även om utredningen ej finner det tillrådligt att av dessa siffror, avseende en förhållandevis kort tidrymd, draga några mera vittgående slutsatser angående den framtida utvecklingen, finner utredningen det vara otvivelaktigt, att 1954 års nykterhetsreform medfört att en viktig brottsfrämjande faktor vid denna form av smugglingsbrottslighet bortfallit.

Vid ställningstagande till frågan huruvida en särställning för spritsmugglingen alltså är motiverad framhåller utredningen att frågan härom kommit i ett ändrat läge genom restriktionssystemets avskaffande. De socialpolitiska skäl med vilka spritinförsellagen på sin tid motiverades har således väsentligen bortfallit sedan samhället valt att på andra vägar än genom en allmän begränsning av inköpsrätten motverka alkoholmissbruk. Å andra sidan kan, framhåller utredningen, gentemot dessa synpunkter som talar för att särbestämmelserna rörande spritdrycker icke längre är påkallade invändas, att de nuvarande förhållandena på detta område kan ändras. Om exempelvis alkoholmissbrukare i större utsträckning än hittills avstänges från inköpsrätt torde en sådan åtgärd vidga marknaden för smuggling. Likaså kan en mera betydande höjning av priset på legala drycker öka fre-

kvensen av detta slags brottslighet. Vidare kan de politiska förhållandena i länderna runt Östersjön förändras i en riktning, som gynnar spritsmuggling på Sverige.

Utredningen anser vidare böra beaktas, att den nuvarande lagstiftningen mot spritsmuggling är av provisorisk natur och vid sin tillkomst uttryckligen betecknades som »tillfälliga åtgärder av extraordinär art». Det förut-sattes tydligen att den särskilda lagstiftningen kunde visa sig obehövlig. Förhållandena har också under den tid spritinförsellagen gällt undergått en avgörande förändring till det bättre. Spritsmugglingen utgör därför icke längre ett problem av tillnärmelsevis den allvarliga beskaffenhet som på 1920- och 1930-talen, vare sig man ser till smugglingens omfattning eller till de former under vilka den utövas. Utredningen framhåller, att det är an-geläget att icke ha strängare bestämmelser än som påkallas av den aktuella situationen. Utredningen anser emellertid att det inom ramen för straff-skalorna i den föreslagna lagen om straff för varusmuggling kan tillräckligt beaktas om spritsmuggling förövats under kvalificerade former. Efter rät-te-gångsreformen med dess system med fri bevisprövning torde bevisregler, som lägger bevisbördan på den tilltalade, ej heller ha samma funktion att fylla som tidigare.

I enlighet med de anförda synpunkterna anser utredningen att särbestäm-melser rörande olovlig införsel till riket av spritdrycker och vin ej längre är påkallade. Utredningens förslag innebär att sådan införsel likställes med olovlig införsel av andra varor. Vid detta förhållande har utredningen ej funnit anledning överväga införande av särbestämmelser om smuggling av starköl.

Utredningen framhåller, att särskild uppmärksamhet i detta samman-hang måste ägnas bestämmelserna i spritinförsellagen om olovlig införsel till svenskt territorialvatten samt lagarna den 27 november 1925 om ut-sträckt tillämpning av spritinförsellagen och den 31 maj 1935 med tillägg till gällande bestämmelser rörande införsel av spritdrycker och vin till svenskt territorialvatten. Bestämmelserna i spritinförsellagen om olovlig införsel till svenskt territorialvatten liksom 1925 och 1935 års lagar är be-tingade av de former, under vilka spritsmugglingen tidigare bedrevs. Sedan den organiserade spritsmugglingen upphört, synes denna lagstiftning sakna nämnvärd praktisk betydelse. Tillstånd till åtal för olovlig införsel till svenskt territorialvatten jämlikt 3 § 2 mom. spritinförsellagen har sålunda av generaltullstyrelsen endast mera sällan meddelats under senare år. Vad angår 1925 och 1935 års lagar anser utredningen emellertid böra beaktas, att de tillkommit i anslutning till ännu gällande internationella överenskom-melser. Lagarna anknyter i sin tur till de nyssnämnda bestämmelserna i spritinförsellagen. Med hänsyn härtill anser utredningen det icke böra kom-ma i fråga att helt upphäva vare sig bestämmelserna om olovlig införsel till svenskt territorialvatten — som dock bör begränsas till att avse endast spritdrycker — eller 1925 och 1935 års lagar. Å andra sidan finns enligt ut-redningens mening icke tillräcklig anledning att — såsom från något håll

föreslagits — utvidga de ifrågavarande bestämmelsernas tillämpningsområde till att avse jämväl andra varor än spritdrycker, t. ex. tobaksvaror och narkotika. Bestämmelserna om olovlig införsel till territorialvattnet har till förutsättning smuggling i former, som man knappast har att räkna med när det gäller andra varor än spritdrycker.

Vad den lagtekniska utformningen beträffar finner utredningen — från den förut angivna utgångspunkten, att särbestämmelser om olovlig införsel till riket ej är erforderliga — den lämpligaste lösningen vara, att stadganden om olovlig införsel av spritdrycker till svenskt territorialvatten upptages i en särskild lag. En sådan lösning skulle överensstämma med den som användes, när dylika bestämmelser först infördes i samband med tillkomsten av varuinförsellagen. Liksom för närvarande bör för åtal fordras tillstånd av generaltullstyrelsen. Med en sådan regel om åtalsprövning torde det ej behöva befaras, att åtal väckes i andra fall än när fråga är om verkliga smugglingsföretag. 1925 och 1935 års lagar bör vidare ersättas med nya författningar av i huvudsak samma innehåll som de redan gällande. Såväl territorialvattenlagen som 1925 och 1935 års lagar torde böra förlänas definitiv karaktär.

I enlighet härmed har utredningen upprättat förslag till lag om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker till svenskt territorialvatten, förslag till lag om utsträckt tillämpning av lagen om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker till svenskt territorialvatten samt förslag till lag med tillägg till gällande bestämmelser rörande införsel av spritdrycker till svenskt territorialvatten.

Utredningen föreslår vidare att viss annan lagstiftning som riktar sig mot spritsmuggling och som föranletts av överenskommelser med andra länder skall lämnas orubbad, nämligen kungörelsen den 27 november 1925 med särskilda bestämmelser om utförsel från riket av spritdrycker och vin samt kungörelsen den 3 april 1934 med föreskrifter i anledning av en mellan Sverige och Finland den 29 december 1933 avslutad överenskommelse angående gemensam bevakning för bekämpande av olovlig införsel av alkoholvaror och den 24 januari 1936 med föreskrifter i anledning av en motsvarande överenskommelse med Danmark den 28 oktober 1935.

I fråga om de bestämmelser som är intagna i 2 kap. spritinförsellagen och som avser olovlig befattning med annan illegal sprit än smuggelsprit framhåller utredningen, att dessa väsentligen avser olovlig befattning med sådana olovligen tillverkade drycker, som omfattas av brännvinstillverkningsförordningen den 26 februari 1954. Utredningen föreslår därför att bestämmelserna — i den utsträckning de finnes böra bibehållas — skall överföras till brännvinstillverkningsförordningen.

Yttrandena

Ingen av remissinstanserna har något att erinra mot utredningens förslag i förevarande hänseende. *Generaltullstyrelsen* motsätter sig sålunda ej att de nuvarande territorialvattenbestämmelserna i spritinförsellagen upptages i

en särskild lag samt därvid begränsas till att avse allenast spritdrycker. *Riksåklagarämbetet* framhåller att stadgandena i 2 kap. spritinförsellagen i enlighet med förslaget bör överflyttas till brännvinstillverkningsförordningen. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* uttalar, att övervägande skäl talar för att icke bibehålla en särlagstiftning på förevarande område. Länsstyrelsen finner det ej sannolikt, att de förhållanden som på sin tid påkallade särbestämmelser för smuggling av rusdrycker ånyo skall uppkomma. Skulle så bli fallet, torde det icke vara förenat med några svårigheter att på nytt göra denna form av olovlig varuinförsel föremål för en särlagstiftning.

Departementschefen

Utredningens förslag, mot vilket erinran ej framkommit vid remissbehandlingen, innebär att den nuvarande särlagstiftningen om smuggling av rusdrycker och vin i princip avskaffas och att i stället sådana varor blir hänförliga under de allmänna bestämmelserna om varusmuggling. Härutöver föreslår utredningen att de nuvarande bestämmelserna i spritinförsellagen om olovlig införsel till territorialvattnet i allt väsentligt oförändrade överföres till en särskild lag om förbud mot införsel till territorialvattnet av spritdrycker och att denna lag göres permanent. Lagen föreslås dock skola begränsas till att avse enbart spritdrycker. I övrigt föreslås att man bibehåller och ger permanent karaktär åt ett par av träffade konventioner för anledda lagar av år 1925 och år 1935, varjämte de nuvarande bestämmelserna i 2 kap. spritinförsellagen i den mån de anses böra bibehållas föreslås skola intagas i brännvinstillverkningsförordningen. För egen del kan jag biträda utredningens förslag i dessa delar. Jag anser dock att nyssnämnda från spritinförsellagen samt 1925 och 1935 års lagar hämtade bestämmelser bör sammanföras i en gemensam lag. Som skäl för mitt ståndpunktstagande i sakfrågan får jag hänvisa till den av utredningen anförda motiveringen. Härutöver vill jag tillägga, att såvitt nu kan bedömas någon nämnvärd ökning av spritsmugglingen ej torde vara att befara. Den föreslagna lagstiftningen torde, om vissa av mig förordade skärpningar i straffsatserna genomföres, medge tillräckligt effektiva inskridanden mot denna art av brottslighet.

Återfall och brottsregistrering

Utredningen

Utredningen erinrar om att hos generaltullstyrelsen föres ett speciellt straffregister — som ej är underkastat sekretesskydd — över personer, som dömts till straff för brott mot varuinförsellagen, 1 kap. spritinförsellagen samt tullstadgan. Detta register har tillkommit i huvudsakligt syfte att möjliggöra en riktig tillämpning av bestämmelserna om straffhöjning vid återfall i smugglingsbrott. Registreringen är emellertid ej inskränkt till att av-

se uppgifter om iterationsgrundande straff enligt varuinförsellagen och 1 kap. spritinförsellagen, utan registrering sker även av vissa andra straff bl. a. sådana som ådömts enligt tullstadgan. Å andra sidan förekommer ej någon registrering av straff för brott som ådömts enligt varuutförsellagen. Utredningen anser erforderligt att frågan om registrering löses enhetligt på samma sätt för båda dessa brottskategorier.

Enligt det av utredningen nu framlagda förslaget skall förhöjt straff på grund av återfall kunna ådömas vid de viktigaste smugglingsbrotten, nämligen varusmuggling — varunder faller såväl införsel- som utförselbrott — och olovlig befattning med smuggelgods. Förhöjt straff vid återfall skall enligt förslaget kunna ådömas även vid ringa brott. För att tillämpningen av återfallsbestämmelserna icke skall bli helt slumpartad, anser utredningen en registrering nödvändig. Att många hithörande brott är av bagatellartat slag utgör enligt utredningens mening knappast skäl att icke eftersträva en konsekvent tillämpning av återfallsreglerna. Straff av beskaffenhet att enligt förslaget grunda förhöjt straff vid återfall bör alltså enligt utredningens mening bli föremål för registrering oaktat brottet är ringa. Detta skulle innebära en utvidgning av registreringen såtillvida, att denna kommer att avse jämväl utförselbrott. Däremot anser utredningen tillräckliga skäl ej föreligga för en fortsatt registrering av förseelser mot tullstadgan.

Frågan huruvida en registrering av straff för smugglingsbrott även i framtiden bör ske hos generaltullstyrelsen liksom spörsmålet om sekretesskydd för anteckningar i ett sådant register kommer, framhåller utredningen, att upptagas av 1956 års utredning för översyn av brottsregistreringen. Man torde emellertid kunna räkna med att ett register över straff för smugglingsbrott även i fortsättningen kommer att föras hos generaltullstyrelsen. Från denna utgångspunkt har utredningen upprättat förslag till erforderliga föreskrifter angående förandet av ett dylikt register och om skyldighet att lämna uppgifter till och att inhämta uppgifter från registret. Därvid har bestämmelserna angående det hos kontrollstyrelsen förda straffregistret rörande fylleri och vissa andra brott tjänat som förebild. Beträffande frågan huruvida registret skall erhålla sekretesskydd — ett spörsmål som kommer att upptagas av 1956 års utredning — uttalar utredningen att det enligt dess mening saknas anledning att i sekretesshänseende behandla generaltullstyrelsens straffregister på annat sätt än det hos kontrollstyrelsen förda straffregistret.

Yttrandena

Utredningens förslag till återfallsbestämmelser och brottsregistrering har föranlett erinringar av flera remissinstanser.

Generaltullstyrelsen framhåller att förhöjt straff ej bör ådömas vid återfall, om återfallsbrottet är ringa och ej kan anses vara uttryck för vanemässig brottslighet.

Utredningen rörande specialstraffrätten anser bestämmelserna om återfall mindre lyckligt konstruerade såtillvida som de kan nödvändiggöra en

prövning vid iteration huruvida en gärning, som bestraffats enligt äldre lag, är hänförlig under någon av brottsbeskrivningarna i den nya lagen.

Några remissinstanser uttalar sig för att möjligheten att ådöma förhöjt straff vid återfall måtte inskränkas och straffregistreringen begränsas.

Hovrätten för Övre Norrland kan väl biträda utredningens åsikt att vid återfall kan föreligga behov av att utmäta straffet enligt en strängare latitud än den som eljest skulle gälla. Men hovrätten finner också att återfalls-skärpning bör kunna underlätas, där med hänsyn till brottens beskaffenhet, den tid som förflutit mellan dem eller eljest särskilda skäl talar mot sådan skärpning.

Hovrätten för Västra Sverige finner visserligen någon form av registrering påkallad för att tillämpningen av ett stadgande om återfall icke skall bli slumpartad men anser att det rent allmänt kan sägas vara stötande, att de bagatellartade brott som i förslaget avses skola beläggas med penningböter skall göras till föremål för registrering. En sådan är förenad med icke oväsentliga kostnader för det allmänna och med relativt stort besvär. Till lämpligheten av den av utredningen föreslagna utvidgningen av registreringen ställer sig hovrätten tveksam, enär registret torde komma att innehålla uppgifter som blir av ingen eller ringa praktisk betydelse. Hovrätten vill ifrågasätta om det över huvud föreligger behov av en särskild registrering av smugglingsbrotten; i vart fall torde registreringen kunna inskränkas till brott som icke är ringa.

Rådhusrätten i Göteborg ifrågasätter lämpligheten av att låta bagatellartade fall bli återfallsgrundande. Redan det förhållandet att brottet bedömes såsom bagatellartat talar enligt rådhusrättens mening i och för sig för att det icke bör ges återfallsgrundande verkan. Om man därjämte beaktar kännbarheten av förverkandepåföljden torde i fråga om bagatellfallen några bärande invändningar ur allmänpreventiv synpunkt icke kunna resas mot ett slopande av iterationsbestämmelserna i dessa fall. Registrering skulle då kunna underlätas i dylika fall. Liknande synpunkter framföres av *rådhusrätten i Malmö* och *Sveriges advokatsamfund*. *Föreningen Sveriges stadsdomare* förordar en begränsning av registreringsskyldigheten främst ur synpunkten av de praktiska olägenheter en registreringsskyldighet medför. Sålunda skulle innan ett strafföreläggande kunde meddelas i ett bagatellmål först inhämtas utdrag ur straffregistret.

Vissa remissinstanser anser att iterationsbestämmelserna och därmed också den särskilda brottsregistreringen helt kan slopas.

Riksåklagarämbetet förordar som tidigare nämnts att frihetsstraff införes i straffskalorna för normalfallen av varusmuggling. Vid sådant förhållande anser ämbetet dessa straffskalor vara tillräckliga även för gärningar, som utgör återfall. Ämbetet vill därför förorda att iterationsbestämmelserna helt slopas. I sådant fall synes någon registrering av straff för smugglingsbrott ej nödvändig. *Rådhusrätten i Hälsingborg* anser olägenheterna av det vidlyftiga registreringsförfarandet vara så stora, att iterationsbestämmelserna och därmed också registreringen kan slopas. Risken för att i en eller

annan återfallssituation straffet skulle bli för lindrigt synes icke böra tillmätas alltför stor vikt vid ett sådant övervägande.

Också *hovrätten över Skåne och Blekinge* anser att iterationsparagrafen är överflödigt och med fördel kan undvaras. Hovrätten anför därvid bl. a.

Dess syfte är väsentligen att möjliggöra frihetsstraff vid fall av varusmuggling (resp. olovlig befattning med smuggelgods) som icke är grova. Det är dock ett alltför formellt betraktelsesätt att knyta tillämpningen av frihetsstraff enbart till återfall; alla föreliggande omständigheter måste beaktas. Bestämmelser som kan leda till oproportionerligt stränga straff för ringa förseelser är icke ändamålsenliga. Det finns goda skäl att anta att, då det gäller ordinära och ringa fall av varusmuggling, särskilt sådana under resandetrafik, mörktalet är mycket högt. Det kan då icke antagas motsvara en allmän rättsuppfattning, att den som en gång blivit fast för sådan varusmuggling därefter skall dömas enligt en strängare straffskala än den som har haft turen att klara sig men måhända har smugglat mera än den förstnämnde. Inte heller finns det tillräckliga skäl att döma en sjöman, som har smugglat i land några smärre partier sprit eller tobak, efter en strängare straffskala än andra, därför att han tidigare har åkt fast för sådant brott i någon annan hamn. Inte ens i det fallet att någon har varit dömd för grov varusmuggling, t. ex. i samband med affärsverksamhet, föreligger det några skäl att döma honom enligt strängare regler än andra för någon enklare resesmuggling. Någon särskild iterationsbestämmelse förekommer inte i annan jämförlig lagstiftning t. ex. i skattestrafflagen. Strafflagens iterationsregler för förmögenhetsbrott bygger på andra förutsättningar och kan icke återopas i detta sammanhang. Något behov av att döma till fängelse för varusmuggling torde icke uppkomma i andra fall än då brottet är grovt. En särskild iterationsparagraf för brott som icke är grova kan, trots dess fakultativa avfattning, framkalla den föreställningen att en strängare bedömning är obligatorisk, eller i varje fall önskvärd, vid varje återfall. Redan förekomsten av den särskilda iterationsparagrafen står därför i strid med strävandena att förenkla och rationalisera handläggningen av den stora massan av smärre smugglingsmål.

Slopas återfallsbestämmelserna blir enligt hovrättens uppfattning straffregistret över smugglingsbrott onödigt och kan omedelbart avskaffas. Hovrätten yttrar.

Detta register har redan nu ringa betydelse. Allvarliga fall av smuggling, som leder till frihetsstraff, registreras ändå i det allmänna straffregistret. Generaltullstyrelsens särskilda register har sålunda betydelse endast för att redovisa bötesdomar. Att på ett speciellt område föra ett riksomfattande register över sådana är uppenbart överdrivet. Såsom spaningsregister torde generaltullstyrelsens register icke lämpa sig; härför torde krävas lokala register och samarbete med kriminaltekniska anstalten. Utredningsmannen föreslår icke blott att registret skall bibehållas utan vill utvidga detta och införa skyldighet för domstolarna att meddela uppgifter till registret och att inhämta utdrag av detta. Härvid har utredningsmannen tagit det särskilda straffregistret hos kontrollstyrelsen över fylleri med mera till förebild. Denna jämförelse är emellertid alls inte hållbar. Kontrollstyrelsens register kan ha en viss betydelse för att främja nykterhetsvården och uppgifter ur registret kan förhindra att domstol fattar beslut i strid mot de lagbestämmelser som gäller om behandlingen av alkoholister. Då det gäller varusmuggling finns icke någon motsvarighet härtill. Den nytta dom-

stolarna kan ha av generaltullstyrelsens särskilda straffregister är inte värd allt det arbete som skulle följa av utredningsmannens förslag. Hovrätten motsätter sig därför bestämt en utbyggnad av registret med åtföljande skyldighet för domstolar och andra att lämna uppgifter till detta och inhämta utdrag därav i alla smuggelmål. Hovrätten föreslår i stället att registrering- en omedelbart avskaffas och att det arbete som nu nedlägges därpå inbe- sparas.

Riksåklagarämbetet anser att registret, om det finnes böra bibehållas, skall underkastas sekretesskydd.

Departementschefen

I utredningens förslag upptages en bestämmelse av innebörd att förhöjt straff skall kunna ådömas vid återfall i varusmuggling eller olovlig befat- ning med smuggelgods, även om både det återfallsgrundande brottet och återfallsbrottet är ringa. I syfte att möjliggöra en riktig tillämpning av åter- fallsbestämmelserna föreslår utredningen att även ringa brott skall registre- ras i det hos generaltullstyrelsen förda straffregistret rörande smugglings- brott. Utredningens förslag innebär en utvidgning av registreringsskyldig- heten såtillvida, att vissa smugglingsbrott som nu ej är föremål för registre- ring — bl. a. utförselmålen — skall registreras.

Utredningens förslag har framkallat erinringar från flera remissinstan- ser, av vilka några förordat en begränsning i olika hänseenden av möjlighe- ten att döma till förhöjt straff vid återfall samt av registreringsskyldighe- ten, medan andra föreslår, att iterationsbestämmelserna och den särskilda brottsregistreringen helt slopas.

Vad först beträffar återfallsbestämmelserna vill jag framhålla att jag av- ser att förorda, att i straffskalorna för varusmuggling och olovlig befattnig med smuggelgods av normal svårhetsgrad skall ingå frihetsstraff. Vid ett genomförande av detta förslag torde straffskalorna kunna anses fullt till- räckliga även för gärningar som utgör återfall. I fråga om ringa fall av varusmuggling innehåller straffskalan endast penningböter, högst trehund- ra kronor. Behov av en förhöjd straffskala för återfall synes emellertid knappast föreligga för dessa brotts vidkommande. För bagatellfallen torde nämligen erforderliga påföljder kunna utmätas med tillämpning av den ordinära böteskalan jämte förverkande av godset. Härtill kommer, att om man skulle införa bestämmelser om förhöjd straffskala vid återfall även i fråga om ringa brott, detta skulle föranleda praktiska olägenheter, i det att besked i registreringshänseende måste avvaktas innan ett dylikt bagatellfall kunde avgöras genom strafföreläggande. Med hänsyn till vad jag nu anfört anser jag särskilda iterationsbestämmelser ej erforderliga i en ny lagstift- ning på området.

Vad angår frågan om det hos generaltullstyrelsen förda straffregistret fortfarande bör bestå vill jag helt allmänt uttala, att brottsregistrering ej bör ifrågakomma annat än om bärande skäl föreligger. Ur denna synpunkt lärer värdet av straffregistret rörande smugglingsbrott i hög grad kunna ifråga-

sättas. Den i regel bagatellartade smugglingsbrottslighet som förekommer synes utan större olägenhet kunna lämnas utanför registrering. Då den organiserade spritsmugglingen i stort sett upphört, torde kunna hävdas, att det arbete som är förenat med registreringsskyldigheten på intet sätt motsvarar den nytta registret tjänar. I enlighet med dessa överväganden har jag i likhet med flera remissinstanser kommit till den uppfattningen, att registret bör avskaffas.

Åklagarväsen och forumregler

Utredningen

Utredningen lämnar en ingående redogörelse för tidigare förslag, där tullåklagarinstitutionen och de speciella forumreglerna i tullmål varit föremål för övervägande. Redan i ett av 1914 års tullkommission avgivet betänkande föreslogs, att tullfiskalstjänsterna skulle indragas samt åklagarskapet i tullmål överflyttas till de allmänna åklagarna. Samtidigt skulle tullfiskalernas befattningsomfattning med de s. k. ursprungsmålen övertagas av tullverkets ombudsman och deras inventeringsåligganden uppdragas åt andra tjänstemän i tullverket. I yttranden över ett av särskilda sakkunniga avgivet betänkande med förslag till ändrad organisation av den statliga verksamheten för bekämpande av olovlig införsel av spritdrycker (SOU 1935: 24) uttalades att åklagarverksamheten i tullmålen borde överlåtas till de allmänna åklagarna och de allmänna forumreglerna gälla.

1937 års lands- och stadsfiskalsutredning (SOU 1939: 9) uttalade bl. a. att åtskilligt talade för avskaffande av de särskilda reglerna om åtal och forum i tullmål. Överhuvud syntes systemet med specialåklagare för vissa slag av mål tillhöra en förgången tid och borde avvecklas i den mån så lämpligen lät sig göra; några starkt bärande skäl för ett bibehållande av särskilda forumregler i tullmål kunde ej anföras. Då emellertid avskaffandet av tullåklagarinstitutionen med den rådande åklagarorganisationen i städerna skulle innebära en överföring av vissa kostnader från statsverket till städerna, hade de sakkunniga icke ansett sig böra framlägga förslag till en dylik reform.

Att tullåklagarinstitutionen skulle upphöra i samband med ett förstatligande av åklagarväsendet i städerna och bestämmelserna om tullmålsdomstol upphävas föreslogs i betänkande (SOU 1944: 53) av 1939 års polisutredning. Utredningen fann, att tullfiskalstjänsterna, vilka innehades som bisysslor, utan olägenhet kunde indragas och tullfiskalernas åtalsrätt överlåtas på stadsfiskalerna. Samtidigt borde tullförvaltarnas verksamhet som åklagare upphöra. Ett tillämpande av allmänna regler om forum i brottmål för tullmålen syntes utredningen ägnat att medföra fördelar ur processuell synpunkt.

I proposition nr 334 till 1946 års riksdag föreslogs vissa ändringar i varuinförsel- och spritinförsellagarna, innebärande i huvudsak att tullåkla-

gare skulle likställas med allmän åklagare beträffande befogenhet att använda straffprocessuella tvångsmedel. I motioner, som väcktes med anledning av propositionen, ifrågasattes om det var sakligt motiverat att utvidga tullåklagarnas befogenheter med hänsyn till att det i olika utredningar förutsattes att tullåklagarna och tullmålsdomstolarna skulle försvinna. Första lagutskottet anförde i avgivet utlåtande (nr 57) att tillräckliga skäl knappast förelåg att i fråga om de mindre kvalificerade tullåklagarna införa särskilda regler med avseende å användningen av straffprocessuella tvångsmedel, med hänsyn till att det ej torde dröja länge, förrän deras befogenhet att föra talan i tullmål bringats att upphöra.

I samband med tillkomsten av varuutförsellagen (prop. nr 99/1949) var frågan om utvidgning av tullåklagares åtalsrätt till att avse jämväl utförselmål föremål för övervägande. Departementschefen uttalade bl. a. under hänvisning till lagutskottets utlåtande år 1946, att betänkligheter mötte mot att anförtro tullåklagarna nya uppgifter.

För egen del anser utredningen uppenbart att åklagarfrågan bör lösas enhetligt för samtliga med förslaget avsedda brott. Ett bibehållande av tullåklagarinstitutionen skulle därför innebära, att bl. a. åtal i mål om olovlig utförsel överflyttades från de allmänna åklagarna till tullåklagarna.

Utredningen framhåller, att systemet med särskilda åklagare i tullmål kunde fungera tillfredsställande, när brottmålsprocessen i huvudsak var inkvisitorisk och åklagaren spelade en relativt underordnad roll i förfarandet. Efter införandet av nya rättegångsbalken (RB) som i vad avser straffprocessen bygger på den akusatoriska principen, är emellertid läget ett annat, och den nya processordningen ställer i fråga om såväl förundersökningen som utförandet av talan inför rätta väsentligt större krav på åklagarna än den äldre ordningen. För de allmänna åklagarnas del hade rättegångsreformen förberetts i olika hänseenden och dessa åklagares kompetens hade undan för undan höjts, varjämte den allmänna åklagarorganisationen utbyggts och förbättrats, såsom genom 1936 års landsfogdereform och inrättandet av riksåklagarämbetet. Utredningen framhåller att det torde vara allmänt erkänt, att dessa reformer varit nödvändiga och att utan dem RB:s regler om förundersökning och rättegång i brottmål icke skulle kunnat fungera tillfredsställande. Några motsvarande reformer har emellertid ej genomförts i vad avser tullåklagarorganisationen, oaktat RB:s regler om brottmålsförfarandet i huvudsak är tillämpliga även i tullmål. Flertalet tullmål är visserligen av enkel beskaffenhet, men omfattande och invecklade tullmål förekommer i icke alltför obetydlig utsträckning. Särskilt med hänsyn därtill, att brottslingsklientelet till stor del utgöres av utlänningar och sjömän, blir frihetsberövande åtgärder, såsom anhållande och reseförbud, ej sällan aktuella. Utredningen finner det icke kunna bestridas, att tullförvallarna, vilka utgör den vida övervägande delen av tullåklagarkåren, i allmänhet icke äger erforderliga kvalifikationer för de uppgifter, som med avseende å förundersökningen, handhavandet av de straffprocessuella tvångsmedlen och rättegången möter i de större eller

mera invecklade målen, något som för övrigt vitsordats av åtskilliga bland de tullmyndigheter, som utredningen hört i frågan. Vad tullfiskalerna beträffar kan dessa icke fränkännas erforderlig kompetens, men två av de tre tullfiskalstjänsterna i riket uppehålls av allmänna åklagare med tullfiskalstjänsten som bisyssla. Utredningen anser det kunna fastslås, att den nuvarande tullåklagarorganisationen icke fyller de krav som den moderna processen kräver.

Utredningen ingår härefter på vissa förslag som från tullmyndigheterna framkommit om höjning av tullförvaltarnas kompetens för åklagargöromål. Sålunda har föreslagits, att undervisningen i de ämnen, som anknyter till denna gren av tullförvaltarnas verksamhet, avsevärt utökas och lämpliga handböcker och kompendier utgives. Vidare har förslag framkommit om utbyggande av tullfiskalsinstitutionen på sådant sätt, att det blev möjligt att för de mera komplicerade målen i större utsträckning än för närvarande anlita tullfiskal. Vad angår de utbildningskurser, som anordnas inom tullverket, anser utredningen att huvudvikten helt naturligt måste läggas vid andra sidor av tulltjänsten än tullåklagarskapet. Att inom ramen för dessa kurser meddela undervisning av sådan karaktär och omfattning, att kurserna medför erforderliga kvalifikationer för åklagarskap i tullmål, torde därför knappast vara tänkbart. Härvidlag kommer också i betraktande de förhållandevis täta ombytena på tullförvaltartjänsterna och tullförvaltarnas övergång till befattningar av annat slag inom tullverket. Vad beträffar den ifrågasatta omorganisationen av tullfiskalstjänsterna framhåller utredningen, att en befattningshavare, som enbart sysslar med en begränsad grupp av brottmål, torde få svårt att förvärva den allmänna överblick över straffrättens och straffprocessrättens regler, som en åklagare bör besitta för att kunna rätt fylla sin uppgift i mera komplicerade mål av vilken beskaffenhet de må vara. Utredningen finner det vidare möta principiella betänkligheter att i en tid, när systemet med specialdomstolar och specialåklagare är statt på avskrivning, utan mycket tungt vägande skäl utbygga en organisation med särskilda åklagare.

I fråga om de olägenheter som är förenade med systemet med tullåklagare framhåller utredningen, att vid sammanträffande av brott, som skall åtalas av tullåklagare, och brott, som tillhör allmän åklagares kompetensområde, åklagartalan i målet måste utföras av såväl tullåklagare som allmän åklagare. Det är t. ex. icke ovanligt, att olovlig varuinförsel sammanträffar med valutabrott. Att i sådana fall två åklagare måste samtidigt agera i målet medför givetvis åtskilligt onödigt arbete och gör brottmålsförfarandet tungrott. En annan svaghet som vidlåder den nuvarande ordningen är, att tullåklagarnas verksamhet är undandragen riksåklagarens tillsyn. Detta finner utredningen vara särskilt anmärkningsvärt i betraktande av att det ankommer på riksåklagaren att jämväl såvitt avser tullmål besluta om fullföljd till högsta domstolen.

Som skäl för bibehållande av ett system med särskilda åklagare i tullmål har åberopats att tullförfattningarna skulle vara så särpräglade och

deras tolkning förutsätta sådan intim kännedom om tullförhållanden och tullverkets arbetsformer att åklagarskapet i målen icke utan olägenheter för effektiviteten i brottsbekämpandet kunde överflyttas till de allmänna åklagarna. Dessa farhågor finner utredningen ej vara befogade. I sin dagliga verksamhet har de allmänna åklagarna att tolka och tillämpa författningar, berörande de mest skilda områden av samhällslivet. Genomförandet av en modern lagstiftning om straff för olovlig införsel och utförsel av varor, uppbyggd efter enhetliga principer, torde för övrigt medverka till att de berörda svårigheterna blir väsentligt mindre än för närvarande. I frågor av rent tullteknisk natur har den allmänne åklagaren möjlighet att anlita sakkunskap från tullverket. Vad angår de större städerna torde kunna förutsättas, framhåller utredningen, att smugglingsmålen i huvudsak kommer att tilldelas en bestämd åklagare, vilken därigenom erhåller särskild rutin i fråga om handläggningen av dylika mål. Utredningen framhåller vidare att åtal enligt såväl varuutförsellagen som valutalagstiftningen enligt gällande ordning ankommer på allmän åklagare. De rättsliga och faktiska frågor, som möter i dessa mål, är nära besläktade med motsvarande spörsmål i tullmålen. Beträffande yppade farhågor för att ett avskaffande av tullåklagarinstitutionen skulle medföra minskad effektivitet och smidighet hos undersökningsförfarandet framhåller utredningen, att förundersökningen enligt förslaget skall kunna inledas av tullmyndighet samt att den enskilde tulltjänstemannen i stort sett skall ha samma åligganden och befogenheter med avseende å undersökningsförfarandet som för närvarande. Man torde därför kunna räkna med att ett smidigt och effektivt samarbete mellan åklagare och tullmyndigheter skall kunna åvägabringas i hithörande mål.

Med hänsyn till nu anförda synpunkter finner utredningen övervägande skäl tala för att organisationen med särskilda tullåklagare avskaffas. Föreskrifter, som kan visa sig erforderliga för att ernå snabb handläggning av tullmålen, anser utredningen — på sätt i fråga om militärmålen skett genom kungl. cirkulär den 11 maj 1951 — kunna utfärdas i administrativ ordning.

Vad beträffar de särskilda forumreglerna i tullmål framhåller utredningen, att frågan om systemet med tullmålsdomstolar är nära förbunden med motsvarande spörsmål beträffande tullåklagarna. Vid ett avskaffande av tullåklagarinstitutionen föreligger ej skäl att bibehålla systemet med tullmålsdomstolar. Tidigare har som skäl härför kunnat åberopas stadsdomstolarnas tätare sammanträdesturer. Efter den nya rättegångsordningens ikraftträdande föreligger emellertid härutinnan icke någon skillnad av betydelse mellan rådhusrätter och häradsrätter. Ett annat argument har varit, att systemet med tullmålsdomstolar åstadkommer en koncentration av tullmålen till relativt få domstolar, varigenom befordrades enhetlighet och säkerhet i rättskipningen på detta område. Denna synpunkt torde emellertid icke böra tillmätas någon större vikt, enär tullmålen som regel är av enkel beskaffenhet. Härtill kommer att flertalet hithörande mål även efter ett avskaffande av tullmålsdomstolarna liksom för närvarande torde komma att

handläggas vid rådhusrätter i större hamnstäder. En fördel med att de allmänna forumreglerna blir tillämpliga i smugglingsmål finner utredningen vara, att det blir möjligt att handlägga dylika mål vid den misstänktes tvistemålsforum.

Med anledning av de organisations- och kostnadsfrågor som föranledes av ett avskaffande av tullåklagarinstitutionen har utredningen gjort förfrågningar hos statsåklagarna och landsfogdarna i riket i vad mån en överflyttning av tullmålen till de allmänna åklagarna kunde antagas kräva en utökning av åklagarorganisationen. Med ledning av de inhämtade uppgifterna uttalar utredningen att en överflyttning endast i tämligen ringa utsträckning kommer att kräva förstärkning av åklagarorganisationen och den underställda personalen. Att med någon större grad av säkerhet bedöma denna fråga vore emellertid ej möjligt förrän någon tids erfarenhet av reformen vunnits. För Stockholms del torde man i vart fall behöva räkna med att ytterligare en åklagartjänst måste inrättas.

Vad beträffar spörsmålet huruvida städer med kommunalt avlönade åklagare bör äga rätt till gottgörelse av statsverket för tullmålen handläggning av dessa städers åklagare redogör utredningen för vissa tidigare uttalanden i denna fråga. För egen del anser utredningen, att städerna ej äger någon lagligen grundad rätt till gottgörelse av staten för de kostnader för en förstärkning av städernas åklagarorganisation, som kan bli en följd av tullmålen överflyttning till de allmänna åklagarna. Ej heller torde skälighets-synpunkter i något fall böra föranleda, att ersättning i berörda hänseende lämnas. Slutligen framhålles, att efter ett avskaffande av tullmålsdomstolarna tullmålen kommer att fördelas på samtliga underdomstolar i riket efter frekvensen av smugglingsbrott inom respektive domsområden.

Yttrandena

Utredningens förslag att tullåklagarinstitutionen avskaffas samt att de särskilda forumreglerna i tullmål upphäves har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av samtliga remissmyndigheter med undantag av generaltullstyrelsen, kommerskollegium och Sveriges allmänna tulltjänstemannaförening.

1951 års rättegångskommitté anser i likhet med utredningen uppenbart, att frågan om åklagare i mål som avses med förslaget bör lösas enhetligt för samtliga med förslaget avsedda brott. Kommittén finner därvid övervägande skäl tala för att organisationen med särskilda tullåklagare avskaffas och att hithörande mål handlägges av de allmänna åklagarna. Någon anledning att efter en överflyttning av åtalsrätten på de allmänna åklagarna bibehålla det nuvarande systemet med särskilda tullmålsdomstolar kan enligt kommittén ej anses föreligga.

Hovrätten över Skåne och Blekinge uttalar att det ur synpunkten av att ansluta de föreslagna reglerna till vedertagna principer på det straffrättsliga och straffprocessuella området är betydelsefullt, att den särskilda åklagarorganisationen inom tullväsendet avvecklas och att systemet med särskilda tullmålsdomstolar avskaffas. Under förutsättning att även dessa åtgärder

genomföres leder förslaget enligt hovrättens mening till en väsentlig rationalisering av åtgärderna mot varusmuggling.

Hovrätten för Övre Norrland hälsar med tillfredsställelse utredningens förslag om avskaffande av tullåklagarinstitutionen och om upphävande av reglerna om tullmålsdomstol. Frånsett att den nya rättegångsordningen ställer betydligt strängare krav på åklagaren än vad tidigare varit fallet anser hovrätten det vara angeläget att den dualism vartill nuvarande bestämmelser leder undanröjes. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* framhåller att det är principiellt riktigt, att systemet med särskilda domstolar och specialåklagare i dylika mål avskaffas, och *Sveriges advokatsamfund* anser, att avskaffandet av tullåklagarinstitutionen innefattar en ur rättssäkerhetssynpunkt önskvärd reform.

Föreningen Sveriges landsfogdar vill särskilt markera sitt instämmande uti vad utredningen anført i förevarande fråga, och *Föreningen Sveriges stadsfiskaler* och *Föreningen Sveriges landsfiskaler* uttalar sin anslutning till förslaget. Landsfiskalsföreningen tillägger, att en personalförstärkning torde bli nödvändig i vissa distrikt om reformen genomföres.

Riksåklagarämbetet anför, att ämbetet i allo kan ansluta sig till de synpunkter utredningen anført till stöd för sin ståndpunkt att organisationen med särskilda tullåklagare nu bör avskaffas, och fortsätter.

Måhända kan i detta sammanhang också förtjäna att framhållas, att den föreslagna reformen torde möjliggöra en rationellare fördelning i åklagarhänseende av smugglingsmålen i storstäderna. I betraktande därav, att smugglingsmålen till en del äro mycket besvärliga, ha de tullfiskalstjänster, vilka i. n. innehavas av allmänna åklagare såsom bisysslor, anförtratts åt särskilt kvalificerade befattningshavare. I Malmö är sålunda statsåklagaren tullfiskal och i Göteborg den äldste stadsfiskalen. Dessa befattningshavare ha emellertid i egenskap av tullåklagare haft att taga beaktning även med den stora gruppen av bagatellmål. Efter en åklagarreform kan förväntas, att man inom de större åklagarmyndigheterna genomför en fördelning, så att de svåra smugglingsmålen förbehållas särskilt kvalificerade åklagare medan bagatellmålen läggas på andra befattningshavare.

Föreningen Sveriges häradshövdingar, som för sin del gärna vill vitsorda att — så långt föreningens erfarenhet sträcker sig — tullåklagarna på ett förtjänstfullt sätt fullgjort dem anförtrorda åklagaruppgifter, yttrar.

Vad utredningen anført innefattar emellertid övervägande skäl att överföra tullåtal till de allmänna åklagarna. Man har på sina håll befarat, att en sådan reform skulle medföra fördröjning av åtalens handläggning så att möjligheten till beivrande äventyrades när den misstänkte är utläning eller anställd å fartyg i utrikes trafik. Dessa farhågor torde emellertid vara överdrivna. Vid allvarligare brottslighet lär skäl oftast föreligga att kvarhålla den misstänkte. Och när, såsom merendels är fallet, brottet är bagatellartat, kan redan nu åtal mycket ofta icke väckas förrän den misstänkte, om han är sjöman, lämnat landet. Talan anses nämligen icke böra väckas förrän upplysning inkommit huruvida den misstänkte förut dömts för iterationsgrundande brott, vilket i allmänhet icke inträffar förrän vederbörande lämnat landet. Förslaget om upphävande av nuvarande bestämmelser om tullmålsdomstol tillstyrkes under förutsättning, att tullmålen läggas under allmänt åtal.

Rådhusrätten i Hälsingborg hyser inga farhågor för att en överflyttning av åklagaruppgifterna skulle medföra försenad handläggning av tullmålen och tillägger att för Hälsingborgs del skulle förslaget genomförande innebära den avgjorda fördelen att åklagaren är lokalt knuten till orten.

Föreningen Sveriges stadsdomare anser att ett avskaffande av tullmålsdomstolarna och tullåklagarna är ett steg i rätt riktning men framhåller att den ökade belastningen på de allmänna åklagarna kan komma att medföra behov av ytterligare någon åklagartjänst.

Länsstyrelsen i Malmöhus län framhåller att landsfiskalernas arbetsbörda för närvarande regelmässigt är sådan att ytterligare arbetsuppgifter ej utan tvingande skäl bör påläggas dem. Länsstyrelsen vill emellertid icke avstyrka förslaget i denna del, då det enligt länsstyrelsens mening får förut sättas att de med landsfiskalernas verksamhet såsom åklagare förbundna spörsmålen inom en nära framtid kommer att bli föremål för ställnings tagande från statsmakternas sida.

Generaltullstyrelsen avstyrker bestämt att tullåklagarinstitutionen avskaffas men vill ej motsätta sig att den exklusiva åtalsrätten i tullmål för tullåklagare bringas att upphöra samt att de nuvarande forumbestämmelserna i sådana mål avskaffas. Inledningsvis framhåller styrelsen, att vid de utredningar som under årens lopp verkställt icke synes ha förekommit någon mera ingående undersökning av det sätt på vilket tullåklagarinstitutionen i verkligheten fyllt sina funktioner eller av frågans ekonomiska betydelse. Det förefaller ha betraktats som närmast axiomatiskt, att tullåklagarna, med undantag av de juridiskt bildade tullfiskalerna, skulle sakna de kvalifikationer, som efter modern måttstock erfordras för uppgiften, och att institutionen därför finge betraktas som mindre tidsenlig. Även det föreliggande utredningsförslaget finner styrelsen mer grunda sig på principiella betraktelsesätt än på konkreta praktiska överväganden. Styrelsen anför bl. a.

Det ojämförligt största antalet tullmål utgöres av erkända smugglingsbrott av mer eller mindre allvarlig karaktär, vid vilka de brottsliga i allmänhet ertappas på bar gärning i samband med tullverkets bevakning eller kontroll. Flertalet sådana brott avse spritdrycker och tobaksvaror. Drygt 90 % av alla tullmål avse ringa, erkända smugglingsbrott och ordningsförelser. I sådana fall avvecklas målen i regel genom fullmaktsförfarande, varvid målens handläggning vid domstol blir uteslutande formell. Med nuvarande eller föreslagen lagstiftning kan denna grupp av tullmål ej handläggas på ett mera rationellt sätt, än som nu sker. Genom överflyttning av nu nämnda mål på allmänna åklagare skulle dessa belastas med arbetsuppgifter, som utan olägenhet utföras av tullverkets tjänstemän på det för det allmänna billigaste sättet. Vad angår sådana ringa brott, varom nu är fråga, skulle domstolarna besparas onödigt arbete genom användningen av straffföreläggande.

Vid grövre smugglingsbrott och andra mera komplicerade tullförbrytelser, exempelvis tullbedrägeri, övervakas numera såväl förundersökningen som åklagarverksamheten centralt genom de hos Styrelsen anställda juridiskt bildade åklagarna, nämligen tullverkets ombudsman och tullfiskalen i Stockholm, tillika byråsekreterare hos Styrelsen. Därvid avgöres åklagar-

frågan från fall till fall och tillses, att kompetent åklagare tager befattning med åtal. Som följd härav övertaga nyssnämnda åklagare själva åtalen i sådana mål, där den ordinarie åklagaren ej anses besitta tillräcklig juridisk sakkunskap. Tullåklagarverksamheten överensstämmer alltså i detta hänseende med vad som gäller om den allmänna åklagarverksamheten. Vid de grövre smugglingsbrotten och de komplicerade tullförbrytelserna ligger tyngden på förundersökningen. Leder denna till erkännande, blir åtalet i allmänhet en rutinsak. Vid icke erkända, ringa tullförseelser inskränker sig målens handläggning vid domstol i allmänhet till bevisupptagning av enkelt slag, vanligen vittnesförhör med någon tulltjänsteman, som ertappat den tilltalade på bar gärning. För handläggning av erkända smugglingsbrott och icke erkända, ringa tullförseelser erfordras i allmänhet ej någon speciell åklagarutbildning. I England ankommer sålunda åtal för tullförseelser på tjänstemän i förmansställning inom bevakningskåren. Det kan ej råda något tvivel därom, att tullförvaltarna genom de kunskaper och den erfarenhet, de under mångårig tjänstgöring i tullverket förvärvat, äro väl lämpade för handläggning av åklagaruppgifter, som ej kräva speciell juridisk utbildning. På det begränsade lagstiftningsområde, där tullförvaltarna ha att handlägga åklagaruppgifter förvärva de också snart nog en erfarenhet, som gör dem särskilt lämpade för uppgiften. Tullförvaltarnas sakkunskap i allt, som rör tullagstiftningen och den utrikes trafiken, speciellt handelssjöfarten, samt rörande den säregna brottslighet, varmed de ha att taga befattning, utgör dessutom en värdefull tillgång för rättskipningen.

Generaltullstyrelsen framhåller att för ett effektivt bekämpande av smugglingsbrotten är skyndsamhet en oeftergivlig förutsättning. Om åtalsrätten i tullmål överflyttas på de allmänna åklagarna skulle den nuvarande enhetligheten i fråga om förundersökning och åtal i tullmål spolieras och effektivitetskravet härigenom eftersättas. Behovet av specialåklagare i tullmål är dikterat av praktiska och ekonomiska synpunkter. Reformsträvandena bör därför inriktas på att få till stånd ett vidgat samarbete mellan tullåklagare och allmänna åklagare. Styrelsen fortsätter.

Redan nu förekommer understundom, att allmän åklagare, där så av olika skäl finnes lämpligt, förordnas att handlägga tullmål. Härför erfordras emellertid, att åklagaren är villig åtaga sig ett sådant uppdrag. En lämplig arbetsfördelning bör kunna vinnas, om den exklusiva åtalsrätten i tullmål upphäves, så att såväl tullåklagare som allmän åklagare får rätt att åtala brott mot den nya lagen. Riktlinjerna för en lämplig fördelning av åklagarverksamheten och samarbetet mellan olika åklagare böra på förslag av Generaltullstyrelsen och Riksåklagarämbetet kunna uppdragas av Kungl. Maj:t. Härigenom skulle tullåklagarna även kunna tillerkännas den vidgade åtalsbefogenhet, som Styrelsen förordat i sitt yttrande över förslaget till 1949 års varuutförsellag (betänkandet s. 277 och följande). — — — Genom ett vidgat samarbete skulle de olika åklagarna kunna tillgodogöra sig varandras kunskaper och erfarenheter på skilda områden. Härigenom skulle befrämjas en ändamålsenlig och för staten billig åklagarverksamhet, såvitt avser handläggningen av brott mot den nya lagen. Med hänsyn till det samarbete med vederbörande tullmyndigheter och den ständiga beredskap, som erfordras för en effektiv förundersöknings- och åklagarverksamhet inom distrikt, där åtalsverksamheten nu ankommer på tullfiskal, böra dessa åklagare alltjämt bibehållas. Tullverkets ombudsman och tullfiskalen i Stockholm äro oumbärliga såsom åklagare i sådana mål, vari de leda förunder-

sökningen och vari erfordras specialutbildad tullåklagare. Att för åtal i sådana mål anlita allmän åklagare skulle strida mot principerna för den moderna brottmålsprocessen.

Generaltullstyrelsen framhåller avslutningsvis att hinder ej föreligger för riksåklagarämbetet att utöva den tillsyn över tullverkets åklagarverksamhet, som finnes erforderlig.

Kommerskollegium ställer sig mycket tveksamt huruvida icke stora praktiska olägenheter skulle uppstå därest tullens befattning med hithörande ärenden i allt väsentligt skall upphöra. Den nuvarande ordningen för de s. k. tullmålen finner kollegium vara förenad med så påtagliga fördelar att det fordras tungt vägande skäl för att avskaffa den. Erfarenheten visar att tullmålen, vilka till allra största delen har karaktären av bagatellmål, blivit snabbt och effektivt handlagda med förhållandevis små kostnader för statsverket. Kollegium finner uppenbart att det av utredningen förordade systemet i många stycken skulle bli tungrott och mera kostnadskrävande. Jämväl *Sveriges allmänna tulltjänstemannaförening* avstyrker bestämt att tullåklagarinstitutionen avskaffas och anför bl. a. att det förhållandet att smugglingsbekämpandet tagits upp i det internationella tullsamarbetet talar för att det nuvarande tullåklagarsystemet bibehålles. Föreningen yttrar.

I de flesta västeuropeiska länder ledes smugglingsbekämpningen och utredningsverksamheten av till resp. länders tullverk knutna specialorganisationer (tullspaningstjänst, eftersökningstjänst etc.). Ett fast samarbetsorgan har ju även etablerats genom den permanenta tekniska kommittén hos tullsamarbetsrådet i Bryssel, som arbetar genom förbindelser med de till Bryssel-konventionen anslutna länderna. Utredningen av många smuggel mål har hittills skett genom kontakter och samarbete med utländska tullmyndigheter. Detta kontaktnät har redan etablerats och utbyggt och fungerar väl efter flera års arbete. De utländska tullmyndigheterna synes finna det naturligt att vända sig till svensk tullmyndighet i utredningar om smuggelbrott och ett inkopplande av allmän åklagare skulle troligen medföra avsevärda komplikationer i det hittillsvarande etablerade samarbetet.

I den speciella frågan huruvida städerna eller någon av dem kan göra anspråk på ersättning av statsmedel för kostnaden för tullmålens handläggning av dessa städers allmänna åklagare uttalar *1955 års stadsutredning* att den finner att städerna icke kan anses äga någon lagligen grundad rätt till gottgörelse av staten för de kostnader för en förstärkning av städernas åklagarorganisation, som kan bli en följd av tullmålens överflyttning till de allmänna åklagarna. Ej heller skälighetssynpunkter i något fall synes böra föranleda att ersättning i berörda hänseende lämnas.

Departementschefen

I flera tidigare sammanhang har uttalats den meningen, att ett bibehållande av den nuvarande organisationen av domstolar och åklagare vid handläggning av tullmål ej är sakligt motiverat. Jämväl den nu aktuella utredningen föreslår på anförda skäl, att systemet med specialåklagare avskaffas och att åklagaruppgifterna överflyttas till de allmänna åklagarna.

Efter en avveckling av den särskilda åklagarorganisationen anser utredningen ej heller skäl föreligga att bibehålla systemet med tullmålsdomstolar eller eljest i något hänseende speciella forumregler.

Remissinstanserna har i allmänhet förbehållslöst tillstyrkt utredningens förslag i berörda frågor. Främst generaltullstyrelsen har emellertid bestämt motsatt sig förslaget att avskaffa tullåklagarinstitutionen.

Som skäl för tullåklagarinstitutionens avskaffande har i första hand anförts att tullförvaltarna saknar erforderlig åklagarutbildning. Denna synpunkt har också kommit till uttryck i yttranden från vissa tullmyndigheter. Tullförvaltartjänsterna är tulladministrativa befattningar, där huvudvikten vid utbildningen helt naturligt måste läggas på andra sidor av tulltjänsten än tullåklagarskapet. Den teoretiska undervisning som meddelas blivande tullförvaltare med tanke på tullåklagaruppgifter inskränker sig till ett fåtal undervisningstimmar. Med hänsyn till att vid flertalet tullmålsdomstolar smuglingsmål förekommer ganska sällan kan de praktiska åklagarerfarenheter som tullförvaltarna förvärvar ej bli av någon större omfattning. Man kan under sådana förhållanden inte begära att tullförvaltarna i allo skall kunna behärska fullgörandet av de uppgifter som den nya rättegångsordningen ställer på åklagarna. I vart fall gäller detta mål av mera komplicerad natur. Det sagda hindrar inte att tullförvaltarna i enklare mål kunnat fullgöra åklagaruppgifterna på ett tillfredsställande sätt. Föreningen Sveriges häradshövdingar har också betygat att så är fallet.

Ett bibehållande av systemet med tullåklagare och tullmålsdomstolar är emellertid även förenat med andra olägenheter än de förut nämnda. I likhet med utredningen anser jag det sålunda vara angeläget att den dualism i åklagarhänseende, vartill nuvarande bestämmelser leder vid sammanträffande av brott mot tullförfattningar och allmänt brott, blir undanröjd. Det är t. ex. ej ovanligt att olovlig införsel sammanträffar med valutabrott. Att i sådana fall två åklagare måste uppträda inför domstolen medför onödigt dubbelarbete och är ägnat att göra brottmålsförfarandet tungrott. Med hänsyn till att tullmålsdomstolarna är betydligt färre till antalet än de allmänna underrätterna kan en part understundom nödgas vidkännas långa och kostsamma resor för inställelse. Ej heller medger bestämmelserna om tullmålsforum att tullmål kan upptagas av domstol i den tilltalades hemort.

Från vissa tullmyndigheter, som förordar bibehållande av organisationen med specialåklagare i tullmål, har framkommit förslag att avhjälpa de nuvarande bristerna i denna organisation genom att tullförvaltarna erhåller ökad utbildning för åklagarsysslor samt genom utbyggande av tullfiskaltjänsterna. Det torde enligt min mening dock knappast vara möjligt — eller ens lämpligt — att inom ramen för de undervisningskurser, som anordnas för tullpersonal, nämnvärt utvidga utbildningen i hithörande ämnen. Med hänsyn till dessa kursers syftemål måste företrädesvis andra sidor av tulltjänsten än åklagaruppgifterna tillgodoses. Vad beträffar förslaget till omorganisation av tullfiskaltjänsterna skulle detta endast till en del kunna undanröja olägenheterna med den nuvarande ordningen. Härtill kommer de invändningar som kan göras från kostnadssynpunkt.

Mot ett avskaffande av tullåklagarinstitutionen och en överflyttning av tullmålen till de allmänna åklagarna har av tullmyndigheterna framställtts erinringar av praktisk art. Därvid har framhållits, att tullåklagarnas sakkunskap i tullfrågor synnerligen ofta anlitas av domstolarna och att det obestriddigen skulle bli till men för rättskipningen, om rättegångsproceduren skulle berövas tillgången till vederhäftiga upplysningar om tullförhållanden. Generaltullstyrelsen uttalar farhågor för att reformen skulle medföra att den nuvarande enhetligheten i fråga om förundersökning och åtal skulle spolieras och att rättskipningen ej kunde ske med den snabbhet som är erforderlig för ett effektivt bekämpande av smugglingsbrotten. I anslutning härtill anför styrelsen att det ojämförligt största antalet tullmål gäller erkända smugglingsbrott avseende spritdrycker och tobaksvaror vid vilka de brottsliga i allmänhet ertappas på bar gärning i samband med tullverkets bevakning eller kontroll. Drygt 90 % av alla tullmål rör enligt styrelsen sådana ringa, erkända smugglingsbrott och ordningsförseelser, vilka i regel avvecklas genom fullmaktsförfarande och där målens handläggning vid domstol uteslutande blir av formell natur.

Självfallet har det stor betydelse att domstolen beredes möjlighet till upplysning i frågor av tullteknisk natur. Å andra sidan ifrågasätter jag icke de allmänna åklagarnas förmåga att bedöma vad som i sådant hänseende erfordras och att i samband med förundersökningen framskaffa fullständigt utredningsmaterial angående tillämpliga författningsföreskrifter och andra särskilda förhållanden av betydelse för målet. Även efter en åklagarreform måste givetvis åklagaren vid förundersökningen äga anlita biträde av tullmyndighet bl. a. med tanke på sådana frågor som kan kräva speciell kunskap om tullförfattningar. Skulle härutöver domstolen finna erforderligt med speciell sakkännedom i något hänseende torde denna — i enlighet med principerna i RB — böra införas i rättegången enligt reglerna om bevisning. — Intresset av en snabb handläggning av smugglingsmålen bör i och för sig kunna tillgodoses, även om åklagaruppgifterna överföres till de allmänna åklagarna.

En mycket stor grupp av smugglingsmålen är emellertid, såsom generaltullstyrelsen framhåller, av synnerligen enkel och ensartad beskaffenhet. De faktiska omständigheterna i dessa mål är helt klara. Förseelsen uppdragas regelmässigt i samband med tullvisitation, varvid godset tages i beslag. Den misstänkte erkänner vanligen och lämnar fullmakt till någon tulltjänsteman att mottaga delgivning av stämning samt att företräda honom inför rätta. Domstolsförhandlingen blir i dessa mål synnerligen summarisk och inskränker sig till att åklagaren framställer stämningsyrkandet, varefter åtalet erkännes av den tilltalade eller ombud för honom. Domen i sådana mål meddelas som regel i förenklad form (s. k. tabelldom). Ett frångående av systemet med normerade böter torde komma att medföra, att straffföreläggande i allmänhet meddelas i mål av denna beskaffenhet.

Det är tydligt, att behovet av juridisk utbildning och åklagarerfarenhet inte i samma utsträckning som eljest gör sig gällande när fråga är om handläggning av bagatellmål, vilka varken med hänsyn till utredningen

eller den juridiska bedömningen erbjuder några svårigheter. Några betydelsefulla rättssäkerhetskrav torde ej kunna anföras till stöd för att dessa mål överflyttas till de allmänna åklagarna. Å andra sidan talar starka skäl av praktisk natur, på sätt generaltullstyrelsen närmare utvecklat, för att dessa mål även i fortsättningen handläggas av tullverkets befattningshavare. Mot en överflyttning av bagatellmålen till de allmänna åklagarna talar också att man, med hänsyn till dessas arbetsbörda, inte utan tvingande skäl bör tilldela dem nya uppgifter.

Vad här anförts har lett mig till den slutsatsen, att mål som avses med den nya lagen i princip bör ankomma på allmän åklagare samt att de nuvarande reglerna om tullmålsforum bör upphävas och allmänna forumregler tillämpas. I fråga om bagatellmålen — och dessa är till antalet de långt övervägande — bör man emellertid i stort sett bibehålla den nuvarande ordningen. Sålunda bör befattningshavare vid tullverket kunna utföra åklagaruppgifter i varusmugglingsmål av bagatellartad karaktär. Givetvis skall sådana befattningshavare jämväl äga meddela strafföreläggande i mål som nu är i fråga. Å andra sidan bör allmän åklagare, i enlighet med den princip på vilken förslaget bygger, även i dessa fall kunna utföra talan om han finner det påkallat. Om t. ex. smugglingsbrottet sammanträffar med annat brott, torde åtalet städse böra ankomma på allmän åklagare. Till den närmare utformningen av kompetensfördelningen återkommer jag i specialmotiveringen.

Såsom framgår av redogörelsen för gällande rätt är i Stockholm, Göteborg och Malmö förordnade tullfiskaler med åligganden att i dessa städer utöva den på tullverket ankommande åklagarverksamheten. Tullfiskalen i Malmö har dessutom till åliggande att fullgöra motsvarande uppgifter i Hälsingborg. Tullfiskalerna har olika tjänstgöringsdistrikt, tillsammans omfattande hela riket. Tullfiskalsbefattningarna är arvodestjänster, och innehavaren uppbär av generaltullstyrelsen fastställt årligt arvode. Av de nuvarande befattningshavarna är tullfiskalen i Stockholm byråsekreterare i generaltullstyrelsen med halv tjänstgöringstid på denna befattning, medan tullfiskalerna i Göteborg och Malmö är ordinarie befattningshavare vid åklagarmyndigheten i dessa städer med tullfiskalstjänsten som bisyssla. Den ändrade organisationen av åklagarväsendet vid handläggning av smugglingsmål bör medföra att tullfiskalstjänsterna kommer att indragas. Jag anser mig emellertid böra förorda att avvecklingen av dessa tjänster sker successivt och att de nuvarande befattningshavarna skall, därest de så önskar, kunna anlitas fortsättningsvis av generaltullstyrelsen såsom särskilda åklagare i tullmål, dock längst intill dess de avgår från sina nuvarande ordinarie befattningar. Vid ledighet för dem bör givetvis ersättare kunna förordnas. I Göteborg uppnår tullfiskalen pensionsåldern i sin ordinarie befattning inom en nära framtid, medan tullfiskalerna i Stockholm och Malmö har längre återstående tjänstetid. Såsom förutsättning för ett kvarstående i befattningarna torde böra gälla, att alla åklagaruppgifter i mål, som omfattas av den nya lagen, i nämnda städer fullgöres av dessa åklagare. Däremot

torde den nuvarande anknytningen av tullfiskalsbefattningarna till vissa tjänstgöringsdistrikt böra upphöra att gälla. I den mån brott som avses i den föreslagna lagen sammanträffar med annat brott som ankommer på allmän åklagare synes åklagaruppgifterna som regel böra fullgöras av endast en åklagare. Om t. ex. ett smuglingsbrott sammanträffar med brott mot valutalagstiftningen, synes det vara en lämplig anordning att båda målen handlägges av tullfiskalen. Särskild ersättning i sådana fall synes ej böra ifrågakomma. — Det torde få ankomma på generaltullstyrelsen och riksåklagarämbetet i samråd att i enlighet med här angivna riktlinjer utforma de närmare föreskrifterna och villkoren för tullfiskalernas fortsatta tjänstgöring.

Förutom åklagaruppgifter i tullmål åligger tullfiskalerna att fullgöra vissa uppgifter enligt lagen den 4 juni 1913 angående förbud mot införsel till riket av varor med oriktig ursprungsbeteckning. Dessa s. k. ursprungsmål avgöres i administrativ ordning och tillhör generaltullstyrelsens prövning. Innan målet prövas, skall styrelsen höra vederbörande tullfiskal, som äger påkalla vittnesförhör vid domstol. Tullfiskalen kan hos Kungl. Maj:t anföra besvär över styrelsens beslut. Dessa mål torde i samband med att tullfiskaltjänsterna avvecklas lämpligen böra handläggas av tjänsteman som generaltullstyrelsen därtill utser.

I vissa mer omfattande tullmål, som har anknytning till flera platser i vårt land eller till utlandet, torde det såsom generaltullstyrelsen framhåller vara värdefullt att tullverkets ombudsman eventuellt övergångsvis även tullfiskalen i Stockholm förordnas som åklagare. Det synes därför vara en lämplig utväg att i sådana mål i erforderlig utsträckning förordna speciell åklagare. Sådant förordnande torde av riksåklagarämbetet böra meddelas för varje särskilt fall.

Förundersökning m. m.

Utredningen

Utredningen upptager i sitt förslag regler angående förundersökningsförfarandet och om användningen av straffprocessuella tvångsmedel endast i den mån avvikelser från de allmänna reglerna i RB funnits påkallade. Utredningen erinrar om att dess förslag har till utgångspunkt att tullåklagarinstitutionen avskaffas och att tullåklagarnas nuvarande arbetsuppgifter överflyttas till de allmänna åklagarna men att även efter en sådan reform till förundersökningen hörande uppgifter i avsevärd utsträckning måste ankomma på befattningshavare vid tullverket. Hithörande brott upptäcker i regel i samband med tullkontroll, och det är följaktligen tullpersonal som i de flesta fall får den första kontakten med brottet.

I fråga om ledningen av förundersökningen erinrar utredningen om att enligt de nuvarande reglerna undersökningsledaren i smuggelmål i regel är tullåklagare. En ordning enligt vilken såväl undersökningsledare som undersökningspersonal tillhör tullverket finner utredningen ägnad att främja

ett smidigt samarbete vid förundersökningen. Fördelen hos den nuvarande ordningen i detta hänseende kan tillvaratagas genom att tullmyndighet erhåller befogenhet att inleda förundersökning. I utredningens förslag upptas bestämmelser härom. Vid inledandet av förundersökning bör tullmyndighet tillerkännas samma befogenheter som tillkommer förundersökningsledare enligt RB, dock bör tullmyndighet ej äga meddela beslut om anhållande och reseförbud med hänsyn till dessa tvångsmedels allvarliga och ingripande karaktär för den enskilde. Vad som i detta sammanhang bör förstås med tullmyndighet angives närmare i betänkandet. Därmed bör sålunda avses tullverkets ombudsman, tullförvaltare, kustdistriktchef och gränsdistriktchef. Härjämte skall Kungl. Maj:t äga förordna jämväl annan befattningshavare än som nu angivits att fullgöra vad som ankommer på tullmyndighet i egenskap av förundersökningsledare.

I fråga om förhållandet mellan åklagare och tullmyndighet med avseende å förundersökningen anser utredningen att detta bör regleras i överensstämmelse med vad som enligt 23 kap. RB gäller motsvarande förhållande mellan åklagare och polismyndighet. I enlighet härmed föreslås bl. a., att åklagaren skall äga meddela anvisningar rörande undersökningens bedrivande även då undersökningen ledes av tullmyndighet. Utredningen framhåller, att framförallt i mera komplicerade mål är ett intimt och smidigt samarbete mellan tullpersonal, polis och åklagare av den största betydelse. Sådant samarbete förekommer redan i t. ex. utförselmålen. Utredningen har ej ansett sig böra föreslå några närmare riktlinjer för ett dylikt samarbete men framhåller, att vissa skäl kan tala för att en speciell undersökningsorganisation tillskapas för utredning i mera omfattande och invecklade smugglingsmål. Denna organisation, som kunde knytas till generaltullstyrelsen eller kriminalstatspolisen, skulle vid behov kunna insättas var som helst i riket och handha utredningar jämväl i större valutamål, uppgifter av internationell karaktär vid smugglingsbekämpandet o. d. Ett ställningstagande till denna fråga bör dock ej ske i nu förevarande sammanhang.

I fråga om rätt för tulltjänstemän och vissa andra funktionärer att vid brott som avses med förslaget använda tvångsmedel föreslås ej mer väsentliga ändringar i förhållande till vad som för närvarande gäller enligt varuinförsel- och varuutförsellagarna. En allmän bestämmelse föreslås om att beslagtagna egendom skall, om ej föreskrift i särskild författning till annat föranleder, omhändertagas och förvaras av tullverket. Såsom motivering framhåller utredningen, att i det övervägande antalet fall beslag kommer att verkställas av tullpersonal samt att tullverket besitter lokaler för förvaring av beslagttaget gods. Härtill kommer att om beslaget häves egendomen skall omhändertagas av tullverket och behandlas på samma sätt som gäller beträffande till riket i vanlig ordning inkommet gods.

Yttrandena

Utredningens förslag i fråga om förundersökningsförfarandet och handhavandet av straffprocessuella tvångsmedel har av flertalet remissinstanser

biträts eller lämnats utan erinran. 1951 års rättegångskommitté finner ej anledning göra erinran mot förslaget i förevarande hänseende. *Föreningen Sveriges landsfogdar* vill särskilt markera sitt instämmande i vad utredningen anført i berörda avseende. *Statspolisintendenten* uttalar att de föreslagna bestämmelserna i samband med förundersökning m. m. i och för sig synes ändamålsenliga men att de i första hand tager sikte på att klarlägga förhållandet mellan åklagare och tullmyndighet. Det synes kunna ifrågasättas om icke jämväl polismyndighets och tullmyndighets inbördes skyldigheter att biträda varandra vid sådana förundersökningar bör komma till uttryck i särskilt stadgande antingen i den föreslagna lagen eller i RB. I anslutning till den väckta frågan att inrätta en speciell undersökningsorganisation framhåller statspolisintendenten, att en sådan ej bör inrättas förrän erfarenheter vunnits av den föreslagna åklagarreformen. Därest de avsedda uppgifterna lades på kriminalstatspolisens blev en förstärkning av denna i personellt hänseende erforderlig.

Föreningen Sveriges landsfiskaler befarar att vissa praktiska svårigheter kan uppstå då det gäller samarbetet mellan åklagare och tullmyndighet, särskilt under en övergångstid.

Länsstyrelsen i Norrbottens län ifrågasätter om det är nödvändigt att åklagaren skall äga meddela anvisningar rörande undersökningens bedrivande annat än då han själv övertager ledningen. I andra fall synes det tillräckligt om undersökningen bedrivs enligt för tullverket givna instruktioner.

Generaltullstyrelsen anser att den på tullverket ankommande förundersökningsverksamheten och tullmyndigheternas behörighet att använda straffprocessuella tvångsmedel lämpligen kan regleras i överensstämmelse med vad som nu gäller. Styrelsen framhåller att förundersökning rörande smugglingsbrott och andra tullförbrytelser understundom kräver medverkan av polismyndighet. Detta är exempelvis fallet då insmugglat gods spritts på ett flertal händer eller förundersökningen eljest avser brott som ej uppdragats i omedelbart sammanhang med godsets införsel till riket eller utförsel därifrån. Riktlinjer för samarbetet mellan tull- och polismyndigheter är därför önskvärda.

Kritisk mot utredningens förslag i fråga om förundersökningsförfarandet ställer sig *Sveriges allmänna tulltjänstemannaförening* som yttrar bl. a.

Enligt föreningens åsikt bör förundersökningar helt ske i tullverkets regi med bibehållande av de nuvarande möjligheterna att erhålla biträde av polismyndighet. Det av utredningen konstruerade systemet med överflyttande av initiativet och ledningen från tull- till allmän åklagarmyndighet vid en svårbestämbar punkt i förfarandet torde i åtskilliga fall vara tekniskt ogenomförbart och ägnat att helt spoliera bekämpandet av den olovliga verksamheten. Bland annat måste hänsyn tagas till det behov av snabba ingripanden, som föreligger i flertalet fall och till att det allmänna åklagarväsendets distriktsindelning är en helt annan än tullverkets, så att den »preliminära» undersökningsledaren skulle bli tvingad att uppehålla en betungande sambandsverksamhet med ett i vissa fall stort antal allmänna åklagare.

Departementschefen

Utredningen, som i sitt förslag utgår från att tullåklagarinstitutionen avskaffas och att tullmålen överflyttas till de allmänna åklagarna, föreslår, att tullmyndighet det oaktat skall erhålla befogenhet att inleda förundersökning i mål angående brott som avses i lagen.

Även enligt min mening är det lämpligt att till förundersökning hörande uppgifter i hithörande mål i väsentlig utsträckning ankommer på befattningshavare vid tullverket. Såsom utredningen påpekar är en sådan ordning praktiskt lämplig redan av den anledningen att brottet i regel upptäcks av tullpersonal. Jag tillstyrker därför, att tullmyndighet tillerkännes en allmän rätt att inleda förundersökning rörande brott som avses i lagen. I fråga om de befogenheter som därvid bör tillkomma tullmyndigheten anser jag icke erforderligt att stadga de av utredningen föreslagna begränsningarna, utan tullmyndigheterna bör liksom nu äga rätt att meddela beslut jämväl om anhållande och om reseförbud. Vad som avses med tullmyndighet i förevarande hänseende torde särskilt böra anges. Mot vad utredningen föreslagit i detta hänseende har jag intet att erinra.

Beträffande förhållandet mellan åklagaren och tullmyndigheten anser jag i likhet med utredningen att detta bör regleras enligt samma principer som gäller beträffande förhållandet mellan åklagare och polismyndighet enligt 23 kap. RB. I enlighet härmed torde även i tullmål åklagaren böra övertaga ledningen av förundersökning, som ej är av enkel beskaffenhet, så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet. Också i andra fall bör åklagaren kunna övertaga ledningen när det är påkallat av särskilda skäl. I de fall då undersökningen ledes av tullmyndighet torde det i allmänhet inte bli aktuellt att åklagaren ingriper genom att meddela anvisningar rörande undersökningens bedrivande. En befogenhet härtill bör dock tillkomma honom.

Såsom framgår av vad jag anfört beträffande tullåklagarinstitutionen förordar jag, att befattningshavare vid tullverket skall äga väcka och utföra talan inför domstol ävensom meddela strafföreläggande beträffande bagatellmål. Som åklagare i dessa mål avses sålunda tullförvaltarna liksom hittills skola fungera. Den förundersökning som i dessa mål kan visa sig erforderlig torde för övrigt kunna ombesörjas uteslutande i tullverkets regi. I flertalet bagatellfall torde någon förundersökning i RB:s mening överhuvud ej komma att äga rum. Skulle emellertid förundersökningen, oaktat brottets bagatellartade karaktär, visa sig komplicerad, kan det stundom vara lämpligt att allmän åklagare inträder som förundersökningsledare samt utför åtalet.

Ett par remissmyndigheter har ifrågasatt om icke förhållandet mellan tull- och polismyndighet bör särskilt regleras. Jag har ej ansett mig böra i förevarande sammanhang upptaga denna fråga. Skulle det emellertid visa sig, att kompetensfördelningen mellan tull- och polismyndighet kräver särskild författningsmässig reglering får det övervägas att utfärda föreskrifter härom i administrativ ordning.

Till vissa detaljfrågor återkommer jag i specialmotiveringen.

Verkställighet av straff och andra påföljder

Utredningen

Utredningen erinrar inledningsvis om den bristande enhetlighet, som de nuvarande bestämmelserna om befordran till verkställighet av domar i tullmål uppvisar, och framhåller som angeläget, att i en ny lagstiftning på området spørgsmålet om verkställighet i fråga om böter och förverkandepåföljder blir föremål för en enhetlig reglering. En sådan kan vinnas genom att verkställigheten i fråga om här avsedda brott genomgående lägges antingen på de exekutiva myndigheterna eller på tullverket.

Ur principiell synpunkt, framhåller utredningen, förefaller det naturligt, att verkställigheten jämväl i fråga om smugglingsmål skall ankomma på myndighet, utrustad med exekutiva befogenheter. Tullverket, som saknar sådana befogenheter, måste anlita de allmänexekutiva organen så snart fråga är om tvångsåtgärder. Med utredningens ståndpunkt att tullåklagarinstitutionen avskaffas och att tullmålen överflyttas till de allmänna åklagarna synes också bäst förenligt, att beträffande verkställigheten skall gälla samma regler som för brottmål i allmänhet, vartill kommer att befordran till verkställighet av frihetsstraff numera alltid ankommer på de allmänna verkställighetsorganen.

Ej blott principiella utan även sakliga skäl talar emellertid enligt utredningen för att en överflyttning av verkställigheten till de allmänna exekutiva organen äger rum. Sålunda är en sådan reform ägnad att åstadkomma ett enklare och snabbare förfarande i verkställighetshänseende beträffande den del av brottslingsklientelet som utgöres av svenska medborgare med hemvist inom riket, där tullverkets befattning med verkställigheten måste anses innebära en onödig omgång. Ej heller är tullverkets medverkan påkallad i sådana fall, där verkställigheten avser utländska medborgare som ej är anställda inom sjöfarten och med vilka följaktligen tullverket ej har särskilda förutsättningar att erhålla kontakt. Beträffande en del av det brottslingsklientel varom här är fråga, anser utredningen å andra sidan att medverkan från tullverkets sida ej kan undvaras, när det gäller att åstadkomma frivillig betalning av böter och ersättningsbelopp. Detta gäller i fråga om sådana dömda, som utgöres av sjoanställda och som saknar fast hemvist i riket. Med denna kategori har tullverket uppenbarligen de bästa förutsättningarna att erhålla kontakt.

Utredningen anför bl. a. följande.

För att få en mera tillförlitlig uppfattning om sammansättningen av klientelet, har genomgåts de domar i tullmål för åren 1957 och 1958, som insänts till generaltullstyrelsen för befordran till verkställighet. Av undersökningen framgår att år 1957 3 879 personer dömdes för brott mot tullförfattningarna. Av dessa voro 2 129 svenskar och 1 750 utlänningar; av de senare voro 326 danskar och norrmän. Av totalantalet dömda kunna 2 331 personer, varav 832 svenskar och 1 499 utlänningar, d. v. s. ungefär 60 % av det totala antalet dömda, beräknas tillhöra yrkeskategorien sjö-

män. År 1958 utgjorde totalantalet dömda 4 080, varav 2 287 svenskar och 1 793 utlänningar; av de senare voro 320 danskar och norrmän. Sjömännens antal kan beräknas utgöra 2 224, d. v. s. cirka 55 % av totalantalet dömda, därav 823 svenskar och 1 401 utlänningar. De angivna siffrorna utvisa, att, såvitt avser dömda svenska medborgare, endast den mindre delen utgöres av sjöanställda, medan däremot, såvitt avser dömda utländska medborgare, det övervägande antalet är att hänföra till nämnda kategori. Av dömda svenska medborgare torde alltså den övervägande delen (ca 60 %) äga stadigvarande vistelseort inom riket. Det måste för övrigt också antagas att åtskilliga av de till kategorien svenska sjömän hänförliga här ha stadigt hemvist. Det torde alltså kunna antagas, att under åren 1957 och 1958 35 å 40 procent av det totala antalet dömda utgjordes av svenska medborgare med hemvist inom riket.

Deposition till säkerhet för bötes- och ersättningsbelopp är särskilt vanlig när den misstänkte är sjöanställd utan hemvist i riket och medför många gånger att särskilda verkställighetsåtgärder ej behöver vidtagas. Utredningen framhåller, att även efter en verkställighetsreform skall den enskilde tulltjänstemannen äga mottaga sådana depositionsbelopp.

En verkställighetsreform skulle vidare medföra den fördelen, framhåller utredningen, att bötesindrivningsförrordningens bestämmelser blir tillämpliga i smugglingsmål, sålunda också reglerna om avskrivning och avkortning av böter och ersättningsbelopp. Därigenom skulle det förfarande som utbildat sig hos generaltullstyrelsen men som ej reglerats författningsmässigt — avförande av böter — kunna bringas att upphöra. Utredningen anför bl. a. följande.

En enhetlig reglering i dessa hänseenden är uppenbarligen önskvärd. Skillnaden mellan å ena sidan avskrivnings- och avkortningsinstitutet i bötesindrivningsförrordningen och å andra sidan det av generaltullstyrelsen tillämpade förfarandet leder till särskilt påtagliga konsekvenser, när det gäller indrivning av ersättningsbelopp för egendom, som skolat förklaras förverkad. Vid tillämpning av bötesindrivningsförrordningen avskrivs ersättningsbeloppet, om vidtagna exekutiva åtgärder icke lett till resultat, oaktat den tioåriga preskriptionstiden icke gått till ända. Några preskriptionsavbrytande åtgärder komma icke i fråga. När verkställigheten ankommer på generaltullstyrelsen sker avskrivning av ersättningsbelopp endast i mycket begränsad omfattning. Preskriptionsavbrytande åtgärder vidtagas regelmässigt. Det är svårt att inse, varför beträffande smugglingsmålen i detta hänseende skola tillämpas andra eller strängare regler än i fråga om brottmål i allmänhet.

En överflyttning av verkställigheten på de allmänna exekutiva organen skulle vidare undanröja den oformlighet vartill de nuvarande reglerna kan leda, nämligen att vid flerfaldig brottslighet en del av bötesstraffet redovisas i saköreslängd och en annan del i konfiskationsjournal hos tullverket. Även vissa fördelar ur kontroll- och redovisningssynpunkt anser utredningen vara att vinna genom en enhetlig reglering i verkställighetshänseende.

På anförda skäl har utredningen kommit till den uppfattningen, att verkställigheten i de ifrågakvarande målen bör åvila de allmänexekutiva organen.

Yttranden

Detta spörsmål beröres särskilt endast av ett fåtal av remissinstanserna.

Föreningen Sveriges häradshövdingar samt *rådhusrätten i Hälsingborg* förklarar sig icke ha något att erinra mot utredningens förslag i denna del. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* anser i princip att åtgärder för verkställighet bör ankomma på exekutionsmyndigheterna i stället för på tullverket.

Riksräkenskapsverket tillstyrker för sin del, att verkställighet av bötesstraff och andra påföljder överflyttas till de allmänna exekutiva myndigheterna samt tillägger att det är angeläget, att effektiviteten i indrivningsverksamheten ej försämras genom omläggningen. Ur denna synpunkt kan ifrågasättas om icke beträffande böter, som ådömes utlänningar med hemvist utom de skandinaviska länderna, tullmyndighet bör beredas större möjligheter att förmå en för smuglingsbrott misstänkt att deponera medel eller ställa säkerhet för bötesbelopp, som kan komma att ådömas honom.

I avstyrkande riktning uttalar sig *generaltullstyrelsen* som framhåller, att en effektiv straffverkställighet är en oeftergivlig förutsättning för ett framgångsrikt bekämpande av smugglingen samt fortsätter.

Det är ur den synpunkten nödvändigt, att bötesindrivningen i tullmål ombesörjes av tullverket, såvitt angår det betydande brottslingsklientel, som utgöres av sjöfolk och resande. Gällande lagstiftning medger nämligen icke omedelbar verkställighet av bötesstraff endast på den grund, att för smuglingsbrott bötfälld person icke betalar eller ställer säkerhet för böterna, innan han lämnar landet. Det är följaktligen av vikt, att bötesindrivningen beträffande nyssnämnda klientel hålles aktuell preskriptionstiden ut, såvida icke den bötfällda dessförinnan anträffas och betalar sina böter. Det är ej obetydliga belopp, som genom tullverkets bötesindrivning uttagas. Tullverkets medverkan vid bötesindrivningen, på det sätt som nu sker, är under alla förhållanden outhärdlig, om ej effektivitetskravet skall eftersättas. Ur den synpunkten är det mera ändamålsenligt och praktiskt, att domar i tullmål tillställas tullverket direkt, såsom nu sker, än att domarna först överlämnas till exekutionsmyndigheterna och sedan av dem i stor utsträckning överlämnas till tullmyndigheterna. Ett sådant förfarande måste bli onödigt betungande för exekutionsmyndigheterna. Att i saköreslängd redovisa böter i tullmål kan uppenbarligen ej medföra några fördelar, såvida ej därmed åsyftas möjligheten till böternas avskrivning, så snart den bötfälle finnes oanträffbar.

Jämväl *Sveriges allmänna tulltjänstemannaförening* uttalar farhågor för att förfarandet skulle bli mindre effektivt och mer tungrott, om initiativet lägges på de allmänna exekutiva myndigheterna, och föreningen anser det mycket tvivelaktigt om i sådant fall någon verkställighet överhuvud skulle ifrågakomma. Det nuvarande systemet är effektivt, okomplicerat och föga kostnadskrävande och det saknas all anledning att ersätta det med ett oprövat system som ej tar hänsyn till de speciella förhållanden som kan föreligga i fråga om tullmålen.

Departementschefen

De nuvarande reglerna om befordran till verkställighet av bötesstraff och andra påföljder i smuglingsmål är, såsom torde framgå av redogörelsen för gällande rätt, ej enhetligt utformade. Flertalet verkställighetsärenden i sådana mål ankommer sålunda på tullverket, men i vissa fall har de allmänna exekutiva organen att ombesörja indrivningen. Om befordran till verkställighet ankommer på tullmyndighet, tillämpas delvis andra exekutionsrättsliga regler än om åtgärden utföres av exekutiv myndighet. Mest markant är den skillnad som föreligger i fråga om betalningsskyldighet, som ålagts såsom förverkandepåföljd för brott. Beträffande dylika vederlagsfordringar tillämpas i fråga om brott i allmänhet bestämmelserna i bötesindrivningsförordningen, som möjliggör avskrivning för den händelse verkställighet av någon anledning ej kan ske. Fordringsrätten består visserligen även därefter men fordran göres regelmässigt icke vidare till föremål för åtgärd. Sker däremot verkställigheten genom tullmyndighet, blir de nämnda bestämmelserna ej tillämpliga, enär avskrivningsreglerna i bötesindrivningsförordningen ej gäller för dessa fall. I syfte att bevara kronans rätt till utdömda ersättningsbelopp vidtager tullmyndigheten regelmässigt åtgärder, avsedda att avbryta preskription, vilket lett till att åtskilliga sådana verkställighetsärenden sedan lång tid tillbaka kvarstår oavslutade och fordringar, som i realiteten är värdelösa, balanseras i tullverkets journaler. Olägenheterna av detta tillvägagångssätt ligger i öppen dag. De allmänna bestämmelserna i bötesindrivningsförordningen bör därför under alla förhållanden göras tillämpliga vid verkställighet av böter och andra påföljder i smuglingsmål.

För egen del kan jag ansluta mig till den uppfattning vartill utredningen kommit, att verkställigheten i de hithörande målen bör överflyttas till de allmänna exekutiva organen. I enlighet härmed bör böter och andra påföljder i dessa mål på sedvanligt sätt upptagas i saköreslängd och genom exekutiv myndighets försorg befordras till verkställighet. Emellertid kan, såsom utredningen framhåller, medverkan från tullmyndighets sida vid verkställigheten ej undvaras, framför allt i de fall då ärendet avser sjöanställd utan fast hemvist i riket. Till denna kategori hör en stor del av brottslingsklientelet i smuglingsmål. Det är givetvis av stor vikt att tillse att en bötfälld icke blir i tillfälle att undandraga sig betalning av böter eller vederlagsfordringar. För att säkerställa en så effektiv verkställighet som möjligt praktiseras i väsentlig utsträckning det systemet, att den misstänkte redan i samband med upptäckten av brottet hos tullmyndigheten mot erhållande av kvitto deponerar det belopp, vartill böter eller ersättning kan beräknas uppgå. En sådan anordning har visat sig lämplig för dessa fall, och det är tydligt att detta system bör tillämpas också efter en reform av verkställighetsförfarandet. Även i övrigt torde i många fall medverkan från tullverkets sida bli erforderlig för verkställighetsåtgärder. Härom torde föreskrifter böra utfärdas i administrativ ordning. En hänvisning till vad i sådant hänseende stadgas anser jag böra inflyta i lagen.

Riksräkenskapsverket ifrågasätter, om icke tullmyndighet bör beredas större möjlighet att förmå en för smugglingsbrott misstänkt att deponera medel eller ställa säkerhet för bötesbelopp, som kan komma att ådömas honom, och nämner därvid, att i Danmark tullmyndighet tillerkänts jämförelsevis stora befogenheter i detta hänseende. En sådan regel skulle emellertid innebära ett väsentligt avsteg från i vårt land tillämpade principer angående verkställighet i brottmål. Dessutom torde det krävas en tämligen omfattande lagstiftning med ingrepp på skilda områden. Jag kan därför ej förorda, att sådana bestämmelser införes i lagen.

IV. Specialmotivering

Förslaget till lag om straff för varusmuggling

1 §.

I förevarande paragraf upptages det centrala brottsbegreppet. Hithörande frågor har utförligt behandlats i den allmänna motiveringen. Det synes dock erforderligt att ytterligare beröra ett par spörsmål.

Enligt *utredningens förslag* skall lagen vara tillämplig endast å sådana defraudationsbrott, där tullen eller avgiften uppbäres av tullverket.

I fråga om det använda uttrycket tullbehandling av gods anför utredningen att därmed avses varje åtgärd, som tullverket har att vidtaga med godset, innan detta definitivt frigjorts från tullverkets befattning, alltså även åtgärd, som står i samband med godsets utlämnande till varuhavarens fria förfogande. Såsom vilseledande i samband med tullbehandling av gods är alltså att hänföra exempelvis sådana förfaranden som omnämnes i rättsfallet NJA 1940 s. 265. I detta rättsfall hade olovlig införsel av icke tullbeskattade skodon från frihamn till tullinlandet möjliggjorts genom att den vid frihamnsporten tjänstgörande tulltjänstemannen bibragts den oriktiga föreställningen, att tull inom frihamnen erlagts för skodonen.

Med avseende å straffet för varusmuggling uppställer utredningen tre grader. I straffskalan för brott av normal svårhetsgrad upptages endast dagsböter. I ringa fall är straffet penningböter, högst 300 kronor. Vid grov varusmuggling omfattar straffskalan såväl dagsböter som frihetsstraff med möjlighet att döma till fängelse eller straffarbete i högst två år.

Generaltullstyrelsen anser, som redan nämnts, att lagen bör göras tillämplig å alla defraudationsbrott, oavsett om avgiften skall uppbäras av tullverket eller annan myndighet. En sådan utvidgning av tillämpningsområdet för den nuvarande straffbestämmelsen i 1 § 1 mom. varuinförsellagen fyller ett praktiskt behov och kan ej anses vara förenad med några olägenheter. — I fråga om den tulltekniska innebörden av ordet »tullbehandling» anför generaltullstyrelsen att detta utgör en sammanfattande benämning för de olika tullklareringsformerna för gods, såsom förtullning, transitering, uppläggning å tullager etc. Tullbehandling avser en förrätt-

ning som bestämmes av varuhavares viljeförklaring eller anmälan. Den kontroll resandetrafiken är underkastad i tullhänseende och varvid förekommer s. k. avvisitering av resandes effekter utgör ej tullbehandling i teknisk bemärkelse. — Styrelsen, som förordar bibehållandet av systemet med normerade böter vid de hithörande defraudationsbrotten, anser att åtskillnad ej bör göras mellan ringa brott och brott av normal svårhetsgrad.

Riksåklagarämbetet framhåller, såsom antytts i det föregående, i fråga om straffskalans utformning att fall är tänkbara, där brottet väl ej kan betecknas som grovt men det ändå är önskvärt att kunna tillämpa frihetsstraff. Ämbetet vill därför föreslå att straffskalan för dessa fall bestämmes till dagsböter eller fängelse i högst sex månader. *Rådhusrätten i Göteborg* anser å andra sidan att den särskilda straffskalan för de ringa fallen bör utgå och att i stället straffskalan för fall av normal svårhetsgrad bör omfatta böter, högst 300 kronor, eller dagsböter. Därigenom undvikes, att det vida övervägande antalet smuglingsbrott betecknas såsom ringa.

Departementschefen. I likhet med generaltullstyrelsen anser jag att lagen bör göras tillämplig å defraudationsbrott, varom nu är fråga, oavsett om avgiften skall uppbäras av tullverket eller annan myndighet. I vissa fall skall nämligen vid införsel eller utförsel utgående avgifter erläggas till annan myndighet än tullverket. Enligt t. ex. förordningen den 7 juni 1956 (nr 403) angående reglering av införseln av fettråvaror och fettvaror m. m. skall sålunda införsel- och regleringsavgift uppbäras av jordbruksnämnden. Till riket inkommande vara får därvid icke utlämnas från tullverket med mindre bevis företes, att reglerings- och införselavgift erlagts. Motsvarande gäller i fråga om utförselavgift enligt förordningen den 7 juni 1956 (nr 402) angående reglering av utförsel av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m. Även undandragande av dylika avgifter i samband med in- eller utförsel bör bestraffas enligt den nya lagen. I fråga om uttrycket tullbehandling anser jag hinder ej möta mot att detta uttryck i förevarande sammanhang förlänas den innebörd utredningen föreslagit. Härunder inbegripes sålunda varje åtgärd, som tullverket har att vidtaga med godset, innan detta definitivt frigjorts från tullverkets befattning.

I fråga om utformningen av straffskalan vill jag, såsom framhållits redan i den allmänna motiveringen, förorda en skärpning av denna beträffande brott av normal svårhetsgrad. I enlighet härmed upptager i departementsförslaget straffskalan i första hand dagsböter, lägst tio. Genom att stadga ett bötesminimum ernås en ur principiell synpunkt riktigare avgränsning gentemot de ringa fallen, som föreslås skola bestraffas enbart med penningböter. Såsom riksåklagarämbetet påpekat är fall tänkbara, där brottet väl ej kan betecknas som grovt men där det ändå är önskvärt att frihetsstraff kan tillämpas. Detta kan bli aktuellt bl. a. vid återfall, i fråga om vilka jag i det föregående förordat att de av utredningen föreslagna reglerna om straffförhöjning skall utgå. I straffskalan ingår därför jämväl fängelse i högst

ett år. Införandet av frihetsstraff medför att strafföreläggande ej kan ifrågakomma beträffande fall av normal svårhetsgrad. Någon större olägenhet torde emellertid ej föränledas härav. Flertalet smugglingsbrott är av bagatellartad karaktär och torde komma att bestraffas enligt den särskilda straffskalan för ringa brott.

I rättstillämpningen förekommer ofta den situationen, att en vara t. ex. vid införsel är både tullpliktig och underkastad licenstväng. Med hänsyn till att skyddet för dessa båda intressen tillgodoses genom ett gemensamt straffstadgande synes brottskonkurrens ej böra antagas i dylika fall. Vid straffmätningen synes i erforderlig utsträckning kunna beaktas, att båda de angivna intressena kränkts.

2 §.

I *utredningens förslag* upptages i en särskild punkt av 1 § ett stadgande, att i ringa fall av varusmuggling skall dömas till böter, högst 300 kronor. Utredningen uttalar i anslutning härtill att i praktiken det vida övervägande antalet smugglingsbrott torde komma att bestraffas med penningböter. Till belysning av detta uttalande åberopar utredningen en inom generaltullstyrelsen verkställd beräkning, enligt vilken antalet mål om brott mot varuinförsel- och spritinförseggarna i vilka bötesbeloppet ej översteg 300 kronor, under åren 1957 och 1958 uppgick åtminstone till 90 procent av samtliga mål om brott mot dessa lagar.

Riksåklagarämbetet anför i anslutning till utredningens uttalande om frekvensen av bagatellmål, att det använda uttrycket »ringa fall» närmast för tanken till gärningar som med hänsyn till svårhetsgraden avviker från normalfallet. Ämbetet föreslår därför att förutsättningarna för tillämpning av den lindrigare straffskalan utformas efter förebild av bl. a. 20 kap. 2 § strafflagen.

Departementschefen. Med hänsyn till de talrika fallen av bagatellartad smuggling framstår en särskild straffskala för sådana fall såsom önskvärd. Även processuella skäl talar härför. De ringa brotten kan då beivras genom strafföreläggande, och åtalseftergift kan meddelas. Användningen av den lindrigare straffskalan för ringa brott bör emellertid begränsas till fall då brottet endast består i att varan undandrages tullverkets kontroll. Jag kan alltså inte tillstyrka, att en så lindrig bestraffning tillämpas också i fråga om vilseledande förfaranden i samband med tullbehandling. Såsom generaltullstyrelsen framhållit är det särskild anledning att ur allmänpreventiv synpunkt beakta denna brottstyp. Redan förfarandets karaktär av vilseledande innebär ett aktivt brottsligt handlande som bör medföra, att brottet ej bedömes enligt skalan för de rena bagatellbrotten. Jag har därför från den särskilda straffskalan för ringa fall undantagit vilseledande i samband med tullbehandling av gods. Angående gränsdragningen mellan hemlighållande av vara, å ena, samt vilseledande förfarande i samband med tullbehandling, å andra sidan, hänvisar jag till vad som anförts i den

allmänna motiveringen. — Paragrafen har utformats med beaktande av vad riksåklagarämbetet anfört.

3 §.

I denna paragraf stadgas straff för grov varusmuggling, d. v. s. sådana fall av varusmuggling, som är svårare än att de kan hänföras under 1 §. Paragrafen upplager några exempel på omständigheter som skall beaktas vid bedömande huruvida varusmuggling är grov.

Utredningen anger vissa hållpunkter för bedömandet av frågan om ett brott skall bedömas som grovt eller ej. Därvid bör särskilt beaktas om brottet förövats yrkesmässigt eller avsett gods av betydande myckenhet eller värde, om gärningsmannen begagnat vilseledande handling eller lämnat osann försäkran eller om gärningen eljest varit av särskilt farlig art. Straffskalan omfattar såväl dagsböter som frihetsstraff med fängelse eller straffarbete i högst två år.

I anslutning till utredningens förslag, att vid bedömandet huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas bl. a. om gärningsmannen lämnat osann försäkran, ifrågasätter *riksåklagarämbetet* huruvida icke denna komplikation blir tillräckligt beaktad genom att varusmugglingsbrottet straffas i konkurrens med 13 kap. 10 § första stycket strafflagen. Ämbetet, som finner det vara att gå väl långt att anse grov varusmuggling regelmässigt föreligga, när en resande oriktigt ifyllt en blankett på heder och samvete, förordar att bestämmelsen utgår. *Sveriges advokatsamfund* anför liknande synpunkter.

Hovrätten över Skåne och Blekinge anser att gränsen mellan varusmuggling och grov varusmuggling ej dragits på ett fullt tillfredsställande sätt. Å ena sidan synes de i lagförslaget angivna exemplen ge anvisning om att grovt brott skall anses föreligga endast vid kvalificerande omständigheter, medan å andra sidan av straffskalan följer att dit hänföres även tämligen obetydliga fall. För att häva denna motsägelse bör, å ena sidan, dagsböter utgå ur straffskalan för grovt brott och bör, å andra sidan, de uppräknade exemplen på kvalificerande omständigheter tonas ned något. I varje fall bör uttrycket »eller om gärningen eljest varit av särskilt farlig art» utgå.

Departementschefen. Jag finner mig böra tillstyrka riksåklagarämbetets och advokatsamfundets hemställan, att bland exemplen på omständigheter som kan göra brottet grovt ej bör upptagas att gärningsmannen lämnat osann försäkran. Ej heller anser jag särskilt böra angivas den omständigheten att gärningsmannen begagnat vilseledande handling, enär detta uttryck kan vara ägnat att välla missförstånd. Däremot synes den kvalifikationsgrundande omständigheten att gärningen varit av särskilt farlig art böra bibehållas. Grovt brott torde exempelvis föreligga, om smugglingen avsett narkotika eller vapen eller gärningsmannen varit beväpnad. Även ett särskilt förslaget tillvägagångssätt från den brottsliges sida torde under stundom böra föranleda att gärningen bedömes som särskilt farlig. Tilläg-

gas må att det blivande EFTA-samarbetet kan föranleda till att det uppstår nya former av smugglingsbrott, vid vilka straffskalan för grova fall kan bli att tillämpa.

I likhet med hovrätten över Skåne och Blekinge anser jag att dagsböter ej bör ingå i straffskalan vid grovt brott. Redan den av mig förordade höjningen av straffskalan för fall av normal svårhetsgrad motiverar detta.

4 §.

Enligt denna paragraf likställes med varusmuggling vissa förfaranden som ej faller in under den allmänna brottsbeskrivningen i 1 §.

Enligt 2 § i *utredningens förslag* skall såsom varusmuggling anses, om någon med uppsåt 1. obehörigen förfogar över gods, som i vederbörlig ordning anmälts hos tullmyndighet, och därigenom föranleder att godset i strid mot införselförbud utkommer i den fria rörelsen eller att utförsel sker i strid mot utförselförbud eller att tull eller annan allmän avgift undandrages statsverket; eller 2. obehörigen förfogar över gods, för vilket åtnjutits befrielse från tull eller annan allmän avgift i samband med att godset såsom restitutionsgods anmälts till utförsel eller såsom proviant eller förnödenhet ombordtagits å fartyg eller annat transportmedel.

Utredningen framhåller, att punkt 1 närmast motsvarar stadgandet i 5 § c) varuinförsellagen medan punkt 2 saknar motsvarighet i gällande rätt. Motsvarighet till bestämmelserna i 5 § a) och b) varuinförsellagen samt 2 § varuutförsellagen anser utredningen på närmare angivna skäl ej erforderlig.

Utredningen framhåller att under punkt 1 faller t. ex. att någon obehörigen bortför gods som upplagts på tullager eller befinner sig under transitering. Under punkt 2 är hänförligt t. ex. det fallet att gods, som anmälts till utförsel och ombordtagits å transportmedel såsom restitutionsgods, utan tillstånd av tullmyndighet bortföres från transportmedlet. Föreligger redan vid utverkandet av restitution uppsåt att obehörigen förfoga över godset, blir de allmänna bedrägeribestämmelserna i SL uteslutande tillämpliga. För proviant och förnödenheter som ombordtages å vissa transportmedel i utrikes trafik åtnjutes skattebefrielse i enlighet med vissa närmare bestämmelser i förordningen den 15 november 1912 om provianteringsfrilager och i lagen den 11 juni 1943 angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror. Över sådant gods kan obehöriga förfoganden äga rum t. ex. därigenom att godset utan föregående anmälan hos tullmyndighet bortföres från transportmedlet eller förbrukas eller användes, innan resan påbörjas.

I vissa författningar om importförbud finns bestämmelser om straff för den som obehörigen förfogar över gods, som upplagts å provianteringsfrilager, t. ex. importförbudskungörelsen och rusdrycksförsäljningsförordningen. Sådant obehörigt förfogande över provianteringsfrilagergods är, framhåller utredningen, i och för sig hänförligt under punkt 1. Emellertid är de i de speciella författningarna intagna straffbestämmelserna lindrigare. Vid

sådant förhållande anser utredningen riktigast att bibehålla dessa specialbestämmelser.

Utredningen framhåller vidare, att i speciella författningar angående importförbud intagits straffbestämmelser för den som bryter mot villkor, som uppställts för tillgodonjutande av rätt att införa viss vara, t. ex. 6 § importförbudskungörelsen och 20 § veterinära införselkungörelsen. Utredningen fortsätter.

Vad beträffar tullpliktig vara, för vilken åtnjutes tullfrihet enligt där-om gällande bestämmelser under viss tid eller under förutsättning att varan användes på visst sätt, finnas däremot i gällande rätt ej bestämmelser om straff, därest den angivna tiden för varans användande överskrides eller varan, utan att anmälan därom sker hos tullmyndighet, användes i strid mot de uppställda villkoren. Utredningen har övervägt att föreslå ett allmänt stadgande om straff för brytande av villkor, som uppställts för rätt att åtnjuta tullfrihet eller att införa importförbjuden vara, men har ej ansett tillräckliga skäl föreligga för införande av ett dylikt stadgande. I detta avseende må följande framhållas. Vad till en början angår brytande av villkor för tullfrihet, brukar tullbeloppet i regel deponeras i samband med införseln. Överskrides den tillåtna tiden för användning av varan eller användes denna i strid mot uppställda villkor synes därför statens fiskalska intresse bli tillräckligt tillgodosett genom att tullen uttages. Vad här-efter beträffar brytande av villkor, som må ha uppställts för tillgodonjutande av rätt att införa viss vara, är att märka, att de straffbestämmelser i detta hänseende, som för närvarande finnas upptagna i särskilda importförbuds författningar, genomgående äro lindrigare än straffbestämmelserna för olovlig varuinförsel. Vidare förekommer ej förverkande som påföljd för brytande av villkor för införsel. Med hänsyn härtill synas övervägande skäl tala för att ifrågavarande straffstadganden få kvarstå oförändrade och att i den mån straffsanktion för brytande av villkor för införsel eljest anses påkallad, erforderliga bestämmelser härom upptagas i den särskilda importförbuds författningen. I detta sammanhang må emellertid framhållas, att det som regel blir att bedöma såsom varusmuggling enligt 1 § i förslaget, om någon i samband med själva införseln åsidosätter villkor, som uppställts för åtnjutande av rätt att införa varan. Förutsättning för att straff för varusmuggling i sådant fall skall inträda är givetvis, att varan införes utan att det gives tillkänna för vederbörlig myndighet eller medelst vilseledande åtgärd.

I detta sammanhang diskuterar utredningen huruvida speciella straffbestämmelser erfordras för vissa obehöriga förfoganden med gods inom frihamn. Det göres av tullmyndigheterna gällande att det är tveksamt i vad mån smugglingsbestämmelserna är tillämpliga i frihamn. Enligt inom tullverket tillämpad praxis anses gods, som vid visitation anträffas undan- gömt å fartyg i frihamn, ej kunna tagas i beslag. Ej heller gods, som anträffas undandolt inom frihamnsområde, anses kunna tagas i beslag även om syfte att smuggla in godset till tullinlandet ansågs föreligga. Till stöd för denna praxis åberopades bestämmelser främst i frihamnsförordningen samt vissa uttalanden i samband med förarbetena till frihamnslagstiftningen. Efter en redogörelse för bestämmelserna i ämnet och uttalanden under

förarbetena till frihamnslagstiftningen (SOU 1934: 36 s. 165, prop. 1935: 166) anför utredningen följande.

De ovan återgivna uttalandena under förarbetena till frihamnslagstiftningen — vilka närmast äga avseende å obehörig konsumtion o. d. inom frihamn — kunna enligt utredningens mening icke åberopas till stöd för att förfaranden, som vidtagits i syfte att främja olovlig införsel till tullinlandet, skulle vara fritagna från smugglingsansvar enbart på den grund att de förövats inom frihamn. Frihamn är med andra ord icke någon asyl såvitt avser smugglingsbrott. Med utredningens ståndpunkt, att fullbordad varusmuggling enligt förslaget i princip icke föreligger förrän godset mera definitivt undandragits tullbeskattning eller i strid mot införselförbud utkommit i den fria rörelsen, torde visserligen för fullbordat brott böra krävas, att godset från frihamnsområdet införts till tullinlandet. Försök till varusmuggling synes emellertid kunna förövas inom frihamn lika väl som annorstädes. Det avgörande för straffbarheten av en åtgärd, som inom frihamn vidtages med gods i syfte att insmugla godset till tullinlandet, bör sålunda vara om förfarandet kan anses ha fortskridit så långt, att försökspunkten uppnåtts. Detta spörsmål får bedömas från fall till fall efter allmänna straffrättsliga regler. Anträffas gods undandolt inom frihamnsområde torde, innan ytterligare utredning vunnits, regelmässigt föreligga skäligen anledning till antagande, att försök till varusmuggling föreligger. Godset bör följaktligen i dylika fall tagas i beslag. Föreligger eljest anledning till misstanke mot någon person som anträffas i frihamn om förfarande, som innebär försök till att insmugla gods till tullinlandet, kan kroppsvisitation företagas å vederbörande även i annat fall än när han lämnar frihamnsområdet. Vad angår obehörig konsumtion inom frihamn delar utredningen den åsikt, som kom till uttryck i departementschefens ovanberörda yttrande i 1935 års proposition, att sådan konsumtion icke kan anses som ett med smuggling jämförligt brott. Utredningen har därför ej funnit sig böra föreslå någon ändring i fråga om straffbestämmelserna mot obehörig konsumtion i den nuvarande frihamnslagstiftningen. Så länge enligt frihamnslagstiftningen straffet för obehörig konsumtion inom frihamn endast är dagsböter och förverkande icke inträder, kan det uppenbarligen icke komma i fråga att genom särskild föreskrift i 2 § av förslaget med varusmuggling jämställa förfarande, som vidtages i syfte att främja sådan konsumtion. I det föregående har bortsetts från sådana fall, när införselförbudet undantagsvis utgör hinder även mot varans uppläggande i frihamn. (Jfr 1 § andra stycket transiteringsförrordningen.) Upplägges vara i strid mot införselförbud i frihamn utan att det tillkännagives för tullmyndigheten, torde föreligga fullbordad varusmuggling enligt huvudstadgandet i 1 §.

På grund av vad nu anförts har någon bestämmelse om obehörigt förfogande över gods inom frihamn icke ansetts erforderlig.

Generaltullstyrelsen framhåller, att de olika straffbara förfaranden, varom här är fråga, måste specificeras i lagen på ett klart och tydligt sätt. I enlighet härmed anger styrelsen under fem olika punkter förfaranden, vilka bör likställas med varusmuggling.

Punkt 1 avser fall, då oförtullat gods av avgiftspliktigt slag eller obeskattat gods eller restitutionsgods, som vederbörigen anmälts hos tullmyndighet, inom svenskt territorium av någon obehörigen bortföres, förbytes eller förbrukas. Styrelsen framhåller, att stadgandet utgör en efter nuva-

rande förhållanden anpassad fylligare reglering av sådana förfaranden som endast delvis regleras i 5 § varuinförsellagen.

Punkt 2 omfattar fall, då någon i gods dolt eller förstuckit annat gods eller med godset vidtagit annan vilseledande åtgärd, ägnad att undandraga statsverket tull eller annan allmän avgift eller att åsidosätta stadgad inskränkning i införselrätten för gods. Styrelsen anmärker i anslutning till denna punkt, att skyldighet ej föreligger att i transportmedelsanmälan enligt 116 § tullstadgan specificera innehållet i emballerade varukolli. Vilseledande åtgärder med godset bör därför kriminaliseras i och för sig och medföra påföljd även om godset ej är att anse som i teknisk bemärkelse insmugglat och åtgärden ej heller är att hänföra till vilseledande vid tullbehandling. Om varans mottagare ej kan göras ansvarig för medverkan, kommer frågan om beivrande av förfarandet att inskränka sig till en fråga om förverkande av det gods, som varit föremål för vilseledande åtgärd.

Under punkt 3 upptar generaltullstyrelsen fall då gods som är av tull- eller avgiftspliktigt slag eller införselförbudet eller underkastat inskränkning i införselrätten av någon dolts eller hemlighållits i ett till svenskt territorium inkommet transportmedel, såvida av omständigheterna framgår, att döljandet eller hemlighållandet haft till syfte att undandraga godset tullverkets kontroll. Styrelsen anmärker att i dessa fall måste ett potentiellt smugglingsbrott förutsättas föreligga, varjämte ett stadgande av sådan innebörd enligt styrelsens uppfattning står i överensstämmelse med rättspraxis (NJA 1919 s. 315).

Enligt punkt 4 skall såsom varusmuggling straffas om någon Trån fartyg i frihamn ilandför gods för användning därstädes i strid mot föreskrifterna i 7 § andra stycket frihamnsförordningen eller för smuggling från frihamnen till tullinlandet. I anslutning till denna punkt påpekar styrelsen att härigenom kriminaliserats vissa med frihamnstrafiken sammanhängande obehöriga förfoganden över gods, vilka enligt gällande lagstiftning ej är straffbara såsom smugglingsbrott, och fortsätter.

Förfarandena utgöra i princip antingen överträdelse av konsumtionsförbudet i frihamn (7 § 2 stycket frihamnsförordningen) eller förberedelse till smuggling. För det fall att överträdelse av konsumtionsförbudet avser gods, som i behörig ordning införts och upplagts i frihamn, bör sådant förfarande även kriminaliseras på motsvarande sätt. Härför erfordras ändring av 12 § frihamnsförordningen. Sådana obehöriga förfoganden över gods, varom nu är fråga, äro till sin natur tulldefraudationer, och de böra därför underkastas straffrättslig reglering i den nya lagen. Behovet av en sådan reglering har gjort sig starkt gällande med hänsyn till den betydande omfattningen av ifrågavarande defraudationer. Med nuvarande lagstiftning saknar tullverket möjlighet att effektivt stävja dessa missbruk av frihamnens särställning i tullhänseende, med mindre de avancera till försök att smuggla ut gods från frihamnen. Ifrågavarande lagstiftningsåtgärder äro därför ägnade att även hämma denna smugglingstrafik. Motsvarande straffrättsliga reglering har genomförts i den nya danska tullagen. Enligt rättspraxis anses överträdelse av konsumtionsförbudet i frihamnsförordningen föreligga redan i och med att oförtullade eller obeskattade varor eller restitutionsgods disponeras för konsumtionsändamål. Stadgandet under mom. fyra har

begränsats till sådana förfaranden, som äro av praktisk betydelse. Som följd av detta stadgande och ovannämnda ändring i frihamnsförordningen bli den nya lagens bestämmelser om kroppsvisitation (se lagförslaget 17 §) i förekommande fall automatiskt tillämpliga i frihamn.

Enligt punkt 5 straffas såsom varusmuggling om någon i fall, då tullfrihet eller tullnedsättning för infört gods medgivits under stadgad särskild förutsättning, förfogar över godset i strid mot vad sålunda förutsatts och förfarandet uppenbarligen innebär missbruk av den medgivna förmånen. Styrelsen anmärker till denna punkt att den innehåller en straffbestämmelse för vissa tulldefraudationer, vilka sammanhänger med åsidosättandet av stadgad särskild förutsättning för tullfrihet eller tullnedsättning vid införsel av varor för olika ändamål. Åsidosättande av sådan förutsättning kan förekomma, då tullförmån åtnjutits enligt olika stadganden i tulltaxeförordningen och tulltaxan. Behovet av en särskild straffbestämmelse för dylika fall har, framhåller generaltullstyrelsen, accentuerats bl. a. genom den ökade omfattning, som dessa stadganden erhållit i samband med tillkomsten av den nya tulltaxan. Möjlighet bör finnas att inskrida mot påtagliga missbruk av förmån, som nyss sagts. Styrelsen anser detta vara av vikt även ur den synpunkten, att uppsåt att använda vara för annat ändamål, än som uppgives vid införseln, kan föreligga, ehuru vilseledande vid tullbehandlingen av varan icke kan styrkas.

Beträffande brott mot villkor, som må ha föreskrivits i samband med införsel eller utförsel, framhåller *statens handelslicensnämnd*, att importförbudskungörelsen har särskilda straffbestämmelser härför, medan varuutförsellagen innehåller de straffbestämmelser, som tillämpas vid brott mot exportförbudskungörelsen. Nämnden anför bl. a. följande.

Utredningen har övervägt att föreslå ett allmänt stadgande om straff för brytande av villkor för införsel av importförbjuden vara, men har ej ansett tillräckliga skäl föreligga för ett dylikt stadgande. Införes nu, såsom förslagits, begreppet varusmuggling, synes det enligt handelslicensnämndens mening knappast tillfredsställande att i ena fallet, alltså för exporten, räkna med licensvillkor såsom konstituerande för begreppet, men i andra fallet, beträffande importen, fastställa särskilda straffbestämmelser vid sidan av lagen. Antingen böra i exportförbudskungörelsen införas straffbestämmelser, som motsvara de i importförbudskungörelsen meddelade bestämmelserna, eller i varusmuggningslagen införas en straffbestämmelse för brott mot villkor.

Nämnden framhåller vidare, att utredningen i sitt förslag så hårt betonar sambandet med tullbehandlingen, att det torde kunna ifrågasättas, om t. ex. felaktiga uppgifter till licensmyndighet medför straffpåföljd. Någon tvekan om att detta är avsett kan knappast föreligga men det är önskvärt, att det kom till tydligt uttryck.

Departementschefen. I denna paragraf sammanföres vissa obehöriga förfoganden över varor i samband med införsel eller utförsel, vilka ej otvetydigt kan hänföras under den centrala straffbestämmelsen i 1 §. Även be-

träffande dessa gärningar är det emellertid fråga om undandragande av tull eller avgift eller om införsel eller utförsel i strid mot förbud.

Punkt 1 i departementsförslaget avser att träffa vissa obehöriga åtgärder med gods, som i och för sig i föreskriven ordning redan anmälts hos tullmyndighet. Brottsbeskrivningen på varusmuggling i 1 § är följaktligen icke tillämplig. Denna punkt, som motsvarar punkterna 1 och 2 under 2 § i utredningens förslag, har utformats under beaktande av generaltullstyrelsens hemställan om en efter nuvarande förhållanden anpassad fylligare reglering av dessa förfaranden, vilka för närvarande delvis upptages i 5 § c) varuinförsellagen. I praktiken viktiga fall, som avses skola hänföras under stadgandet, är framför allt olovlig förbrukning av obeskattade proviant- eller förnödenhetsvaror, som ombordtagits på transportmedel. Sådana varor får i obeskattat skick tagas ombord på transportmedel i utrikes trafik för användning när fartyget anträtt den utrikes resan. Ett tillgodonjutande av sådana artiklar, innan resan påbörjats, är följaktligen hänförligt under stadgandet. Likaledes blir att hänföra under denna punkt, att dylika artiklar olovligen bortföres från transportmedlet.

Med anledning av vad generaltullstyrelsen anfört finner jag det erforderligt med en kompletterande straffbestämmelse för sådana tulldefraudationer, vilka sammanhänger med åsidosättande av villkor för särskild tullfrihet eller tullnedsättning vid införsel av varor för olika ändamål. En del hit hörande fall torde visserligen vara hänförliga under huvudstadgandet i 1 §, men åtskilliga andra falla utanför stadgandet. Om t. ex. en varuägare vid införseln av viss vara lämnar en oriktig uppgift, att varan är avsedd att användas för ändamål för vilket han är berättigad åtnjuta tullfrihet, och därigenom utverkar sådan förmån, är han straffbar för varusmuggling enligt 1 §. Kan däremot sådant uppsåt ej visas föreligga vid tidpunkten för tullbehandlingen av varan, torde ett förfogande över denna i strid mot visst villkor eller uppställd förutsättning böra bedömas enligt förevarande stadgande.

Punkt 3 avser olovliga förfoganden över import- eller exportreglerat gods. I den mån licensmyndighet föreskrivit villkor för att åstadkomma att vara erhåller önskad användning eller eljest för bestämt syfte bör användning av varan i strid mot uppställda villkor bestraffas enligt förevarande lag.

Under punkt 4 hänföres fall då licensmyndigheten vilseledes angående ändamålet med licensen. Utredningen torde ha avsett att sådana fall är hänförliga under huvudstadgandet i 1 § (jfr NJA 1956 s. 670). Då jag emellertid anser att tvekan kan råda om nu avsedda fall kan hänföras under denna paragraf, har jag för att undanröja varje ovisshet härom intagit ett särskilt stadgande för dessa fall.

Vad avser obehöriga förfoganden över gods, sammanhängande med frihamnstrafiken, har jag funnit mig böra biträda den ståndpunkt utredningen intagit. En särskild bestämmelse av den innebörd generaltullstyrelsen förordat torde därför ej vara erforderlig. Vissa andra av generaltullstyrelsen angivna förfaranden synes — i den mån de är straffvärda — kunna

hänföras under huvudstadgandet i 1 § eller under 8 § såsom försök till varusmuggling. Några särskilda bestämmelser i detta hänseende har därför ej upptagits i departementsförslaget. Vad särskilt angår det av generaltullstyrelsen under punkt 3 angivna förfarandet delar jag i och för sig styrelsens uppfattning att det bör vara straffbelagt. Jag vill emellertid framhålla, att de nu föreslagna reglerna inte ger anledning till ändring i den praxis som utbildat sig att försök till smugglingsbrott regelmässigt anses föreligga, om tullpliktigt eller införselförbjudet gods i samband med in-visitiation av fartyg anträffas undangömt eller hemlighållet. Understundom möter i dylika fall den invändningen från en misstänkt, att insmuggling av godset icke varit avsedd — i vart fall icke i Sverige. Det ligger i sakens natur att sådana invändningar i regel utgör efterhandskonstruktioner som inte förtjänar avseende.

De förfaranden som straffbelägges i förevarande paragraf kan, såsom framgår av det anförda, i vissa fall vara av allvarlig art, medan andra kan vara av mera bagatellartad karaktär, t. ex. mindre avvikelser från stadgade villkor för tullfrihet eller för rätt till införsel av införselförbjuden vara. Straffet bör, liksom fallet är med de egentliga smugglingsbrotten, alltefter gärningens svårhetsgrad utmätas med tillämpning av de i 1—3 §§ upptagna straffskalorna. I bagatellartade fall bör straffskalan i 2 § för ringa brott användas eller åtal underlåtas. Beträffande det under punkten 4 upptagna brottet, vid vilket gärningsmannen vilselett myndigheten, bör dock tillämpning av 2 § vara utesluten.

5 §.

I denna paragraf stadgas straff i vissa fall för den som av grov oaktsamhet begår gärning som avses i 1 eller 4 §.

Utredningens förslag upptager bestämmelser om ansvar för den som i samband med tullbehandling av gods i anmälan, deklaration eller annan dylik handling av grov oaktsamhet lämnar oriktig uppgift, om åtgärden innebär fara i bevishänseende. Utredningen erinrar om att en bestämmelse, som i viss utsträckning kriminaliserar vårdslöshet vid lämnande av uppgifter i samband med tullbehandling av gods, ej kan undvaras bl. a. av den anledningen att den föreslagna lagen i vissa fall är avsedd att ersätta skattestrafflagen enligt vilken jämväl uppgifter som lämnas av grov oaktsamhet kriminaliserats. Utan en bestämmelse varigenom vårdslöshet i viss utsträckning straffbelades skulle förslaget innebära en inskränkning av det för närvarande straffbara området. Ett oaktsamhetsansvar kan även vara motiveerat i fråga om uppgifter, som av tullmyndighet eljest skall läggas till grund för bedömande av frågor om tull- eller avgiftsplikt eller import- eller export hinder. En kriminalisering bör emellertid inskränkas till uppgifter som lämnas i anmälan, deklaration eller annan dylik handling och för straffbarhet bör fordras, att oaktsamheten kan betecknas som grov och att den oriktiga uppgiften varit av betydelse för varans behandling i tullhänseende. I övrigt föreligger enligt utredningen ej något behov att straffa av oaktsam-

het begångna gärningar. Straffskalan för brottet omfattar dagsböter eller fängelse.

Generaltullstyrelsen förordar införande av en allmän straffbestämmelse för oaktsamhetsbrott. Styrelsen framhåller att enligt 1 § 6 mom. varuinförsellagen olovlig varuinförsel torde vara straffbar även då gärningen begås av oaktsamhet och stadgandet torde avse sådana fall, där endast överträdelse av ordningsföreskrift kan antagas föreligga. Det synes oklart om oaktsamhetsbrott är straffbart enligt varuutförsellagen. En generell straffrättslig reglering av oaktsamhetsbrotten bör enligt styrelsens mening ske även av den anledningen att den erhåller subsidiär betydelse för de fall, där omständigheterna tyder på att gärningen begåtts med uppsåt men detta ej kan styrkas.

Departementschefen. I anslutning till vad generaltullstyrelsen anfört angående innebörden av 1 § 6 mom. varuinförsellagen vill jag framhålla att detta lagrum synes avse endast uppsåtliga brott. Straffbestämmelserna i 1 § 1 mom. varuinförsellagen torde nämligen innebära, att gärningsmannen skall ha haft uppsåt att utan behörig tullangivning till riket införa tullpliktig vara. Avsikt anses därmed även ha förelegat att undandraga varan tullavgift. Skulle emellertid framgå av omständigheterna att gärningsmannens uppsåt inte omfattar undandragande av avgift, tillämpas i stället den lindrigare straffbestämmelsen i 6 mom. (se NJA 1951 B nr 33). Likaledes torde straffbestämmelserna i varuutförsellagen avse endast uppsåtliga brott.

Jag har emellertid — oavsett de av tullstyrelsen åberopade bevisssvårigheterna — kommit till den uppfattningen att en generell straffbestämmelse mot oaktsamhetsbrott är påkallad. Behov att kunna straffa gärningar som sker av oaktsamhet torde, såsom utredningen framhåller, föreligga främst när fråga är om lämnandet av oriktiga uppgifter i deklarationer, värdeintyg o. d., som är av betydelse vid tullbehandling av gods. Därmed bör emellertid jämföras att gods, under omständigheter som framstår som oursäktliga, undandragits tullkontroll. Straff bör emellertid vid brott av oaktsamhet inträda endast i fall då oaktsamheten är grov. Eftersom det ligger i sakens natur att oaktsamheten inte blir att anse som grov när gärningen med hänsyn till övriga omständigheter framstår som bagatellartad, synes det vara överflödigt att från straffbarhet uttryckligen undantaga sådana ringa fall.

Gärning som avses i denna paragraf utgör icke varusmuggling, vilket bl. a. innebär att 6, 7 och 8—10 §§ icke blir tillämpliga. Någon särskild brottsbeteckning för de i 5 § avsedda fallen har ej ansetts erforderlig.

6 §.

Denna paragraf svarar i den gällande rätten mot 6 a § varuinförsellagen och 5 § 1 mom. spritinförsellagen samt i utredningens förslag mot 3 §.

I *utredningens förslag* upptages — i likhet med vad som gäller enligt 6 a § varuinförsellagen — en strafffrihetsregel för ringa fall. Utredningen påpekar, att strafffrihetsregeln, som är avsedd att kunna tillämpas på såväl uppsåt-

liga som oaktsamma förfaranden, utformats efter förebild av motsvarande stadgande i 80 § 1 mom. rusdrycksförsäljningsförfordningen. Även i fall som i och för sig måste betecknas som ringa kan det ibland, påpekar utredningen, framstå som ur allmän synpunkt påkallat, att straff inträder t. ex. om gärningsmannen tidigare fällts till ansvar för varusmuggling eller olovlig befattning med smuggelgoods. Regeln torde få betydelse på det sättet, att åtal ej anställs i de bagatellartade fallen.

Stockholms rådhusrätt anser att det använda uttrycket »goods, som varit föremål för varusmuggling» lämnar utrymme för tvekan om den som dömes såsom gärningsman beträffande varusmugglingen av godset, kan dömas för gärningsmannaskap även jämlikt förevarande paragraf.

Riksåklagarämbetet befarar att en straffrihetsregel av det slag, som utredningen förordar, kan medföra vissa svårigheter i tillämpningen, varvid en särskild olägenhet är att åklagarens beslut att ej åtala måste ske i form av åtalseftergift. Risk för ojämnheter vid bedömningen av frågan, om åtalseftergift skall meddelas eller fallet underställas domstol, torde ej kunna uteslutas. Ämbetet vill därför ifrågasätta om icke de ringa fallen av olovlig befattning med smuggelgoods kan lämnas helt straffria.

Departementschefen. I denna paragraf straffbelägges vissa uppräknade förfaranden med goods, som varit föremål för varusmuggling. Dessa förfaranden är desamma som upptages i 6 a § varuinförsellagen, alltså förvärv, forslande, döljande, förvarande och avyttring av goods. Importförbudsförfattningarna innehåller i allmänhet ej några straffbestämmelser för olovlig befattning som här avses. I detta hänseende föreligger alltså en utvidgning av det straffbara området. Häremot torde ej vara något att erinra. I anledning av vad Stockholms rådhusrätt anfört om att den använda formuleringen kunde ge anledning till tvekan vill jag understryka, att straff för olovlig befattning med smuggelgoods givetvis ej skall ådömas den som med avseende å godset är förfallen till ansvar för varusmuggling. Att det i ett visst fall framstår som möjligt eller rent av sannolikt, att den som beträdes med t. ex. forsling av smuggelgoods i själva verket är smugglaren, ehuru detta ej kan till fullo styrkas, utesluter däremot ej tillämpning av straffbestämmelsen i denna paragraf. Någon tveksamhet i detta avseende synes ej behöva uppkomma. Frågan om smugglarens efterföljande befattning med smuggelgodset blir straffbar såsom olovlig befattning efter själva smugglingsbrottets preskription torde böra lösas på samma sätt som motsvarande spörsmål vid andra jämförbara brott (jfr NJA 1953 s. 630). — Då gärningsmannen har vetskap om att godset varit föremål för varusmuggling synes straffet lämpligen böra vara detsamma som vid varusmuggling av normal svårhetsgrad. Har han icke haft vetskap om men skäligen anledning misstänka sådant brott, bör en straffskala med dagsböter vara till fyllest. För att emellertid straff inte skall behöva inträda i bagatellartade fall — någon har t. ex. vid ett enstaka tillfälle för eget bruk köpt ett mindre parti insmugglad tobak — torde en straffrihetsregel för dessa fall böra införas. Enligt min mening saknas

det anledning att, på sätt riksåklagarämbetet föreslagit, avvika från den utformning straffrihetsregeln fått i utredningens förslag. Denna innebär nämligen, i likhet med motsvarande regel i rusdrycksförsäljningsförordningen, att åklagaren, med hänsyn till sannolikheten för att domstolen friar från straff, kan besluta att icke åtala den misstänkte. Någon åtalseftergift erfordras alltså icke. Gentemot riksåklagarämbetets förslag i denna del kan härutöver framhållas, att det skulle innebära en uttrycklig legalisering av bagatellartade förseelser av hithörande slag.

7 §.

Denna paragraf motsvaras av 3 § varuinförsellagen och 6 § spritinförsellagen. *Utredningen* föreslår en bestämmelse om ansvar för befälhavare å fartyg, luftfartyg och tåg för bristande tillsyn, om gods anträffas undandolt i transportmedlet och av omständigheterna framgår, att smuggling eller olovlig forsling av godset är tillämnad eller har ägt rum. Böter för bristande tillsyn skall dock ej ådömas om godset anträffas å plats, som är upplåten åt medföljande resandes eller anställds personliga begagnande eller om befälhavaren gjort vad på honom skäligen ankommit för att förhindra smuggling eller olovlig forsling av godset. Bestämmelsen är subsidiär såtillvida att, om befälhavaren med avseende å godset gjort sig skyldig till annat brott som avses i lagen, ansvar för bristande tillsyn ej bör ådömas honom. Vad som gäller befälhavare skall, där tillsynen över transportmedlet i det avseende varom här är fråga anförtrotts annan person av befälsgrad, i stället gälla denne.

Utredningen framhåller, att den föreslagna bestämmelsen innebär såväl utvidgningar som inskränkningar av det enligt gällande bestämmelser straffbara området, och anför.

I förstnämnda hänseende är till en början att märka, att ansvaret för bristande tillsyn enligt förslaget utvidgats till att avse jämväl befälhavare å luftfartyg. Den utveckling, som den internationella lufttrafiken undergått på senare år, synes motivera en dylik utvidgning. — — — De nuvarande bestämmelserna om ansvar för bristande tillsyn avse vidare endast befälhavare. Ofta, såsom t. ex. när fråga är om ett större last- eller passagerarfartyg, torde det emellertid vara orimligt att begära att befälhavaren själv skall utöva tillsynen. Har å andra sidan befälhavaren anförtrott tillsynen åt någon honom underlydande befälsperson synes ansvar för bristande tillsyn böra åvila denne. — — — Bestämmelserna i 3 § varuinförsellagen och 6 § 1 mom. spritinförsellagen avse vidare endast fall, där det anträffade godset måste antagas vara avsett att olovligen införas. Spritinförsellagen upptager emellertid i 6 § 2 mom. en bestämmelse om ansvar för befälhavare å fartyg i inrikes trafik för det fall, att i fartyget påträffas olovligen införda spritdrycker under sådana omständigheter, att olovlig forsling av dryckerna måste anses tillämnad eller ha ägt rum. Någon motsvarighet till denna bestämmelse finnes ej i varuinförsellagen. Förklaringen till denna olikhet mellan varuinförsellagen och spritinförsellagen torde vara att varuinförsellagen ursprungligen ej upptog några bestämmelser om straff för olovlig forsling. Dylika infördes först år 1953. Eftersom olovlig forsling straffbelägges i 3 § av förslaget, synes det påkallat att låta en bestämmelse om ansvar

för bristande tillsyn omfatta jämväl fall, när gods anträffas i transportmedel av här avsett slag under sådana förhållanden, att olovlig forsling av godset måste antagas vara tillämnad eller ha ägt rum.

Utredningen framhåller, att en inskränkning av det straffbara området ligger däri, att från tillsynsplikten undantagits icke blott, såsom för närvarande, utrymmen, upplåtna till medföljande resandes personliga begagnande, utan jämväl utrymmen, avsedda att personligen disponeras av personer, anställda å transportmedlet. Beträffande såväl det ena som det andra slaget av utrymmen gäller, att det torde vara praktiskt taget omöjligt för befälhavaren att utöva en effektiv tillsyn i de hänseenden, varom här är fråga. Såvitt avser besättningsutrymmen tillkommer den synpunkten, att en regel om tillsynsplikt för befälhavaren kan befaras leda till icke önskvärda komplikationer i förhållandet mellan befälhavare och besättning. Utredningen fortsätter.

Enligt såväl varuinförsellagen som spritinförsellagen skall befälhavaren straffas »såsom för olovlig varuinförsel», om det föreligger skälig anledning antaga, att han haft kännedom om godsets anbringande i transportmedlet. Någon motsvarighet till dessa bestämmelser har ej upptagits i förslaget. I detta avseende må följande framhållas. När gods anträffas i transportmedel under sådana omständigheter, som angivas i paragrafen, torde med avseende å godset regelmässigt få anses föreligga åtminstone försök till varusmuggling eller till olovlig forsling från någon persons sida (Bagge s. 123—124). Enligt allmänna straffrättsliga grundsatser jämställs underlåtenhet att handla med positiv handling, om det kan anses åvila den som förhåller sig passiv en rättslig plikt att ingripa till förebyggande av den brottsliga effekten (se bl. a. Bergendal s. 59—60 och Beckman s. 109). Med hänsyn till det för befälhavaren i förevarande paragraf stadgade ansvaret för bristande tillsyn, torde det få anses åvila honom en rättslig plikt att ingripa till förebyggande av att transportmedlet användes som hjälpmedel vid varusmuggling eller olovlig forsling. Har befälhavaren ägt kännedom om att gods anbringats i transportmedlet under omständigheter, som avses i paragrafen, torde han därför, om han ej ingripit, även utan särskild föreskrift därom vara förfallen till ansvar såsom medverkande till varusmuggling eller olovlig befattning med smuggelgods eller till försök till sådant brott. Å andra sidan synes dylikt ansvar ej böra ådömas befälhavaren med mindre det blir i vanlig ordning styrkt, att han ägt kännedom om åtgörandet.

Generaltullstyrelsen anser att ifrågavarande bestämmelser om tillsyn bör gälla alla transportmedel och vara tillämpliga på, förutom befälhavaren, envar annan som intager befälsställning och i denna egenskap har till åliggande att utöva tillsyn, oavsett om han därvid företräder befälhavaren eller ej (exempelvis maskinchef å fartyg). I likhet med vad som för närvarande gäller bör tillsynsplikten vidare omfatta även sådana utrymmen i transportmedlet, vilka disponeras av därå anställda personer (54 § sista stycket sjömanslagen).

Järnvägsstyrelsen påpekar att å vissa tåg lokföraren är befälhavare, vilket omöjliggör en mera effektiv kontroll över tåget i smugglingshänseende. Styrelsen utgår emellertid ifrån att vid tillämpning av den föreslagna paragrafen vederbörlig hänsyn tas till tågchefens tjänsteåligganden.

Utredningen rörande specialstraffrätten anlägger följande synpunkter på frågan att delegera ansvaret från befälhavaren till annan befälsperson och ytttrar.

Den i betänkandet föreslagna nyheten, att ansvaret för tillsynen över transportmedlet skall kunna överflyttas från befälhavaren till annan befälsperson, liknar den möjlighet, som bl. a. enligt arbetstidslagstiftningen finnes att överflytta det företagaren eljest åvilande straffansvaret på annan befattningshavare i ledande ställning inom företaget. Det är dock att märka, att sådan överflyttning ej kan ske genom privata, kanske tillfälliga överenskommelser. Myndighet (arbeterskyddsstyrelsen, länsstyrelse) skall efter framställning ha godtagit vederbörande som arbetsföreståndare i arbetsgivarens ställe. Det har ansetts vara ett offentligt intresse att pröva dels behovet av överflyttning, dels den föreslagnes ställning inom företaget, dels ock hans personliga kvalifikationer. Vad angår ansvar för befälhavare enligt 6 § i den föreslagna lagen är det sannolikt obehövt att gå så långt som att kräva myndighets godkännande av överflyttningen. En överflyttning bör emellertid — närmast med tanke på de bevisvärigheter som eljest skulle kunna uppkomma i en rättegång — ej få ske helt formlöst. Man kan överväga att kräva någon form av skriftligt förordnande, t. ex. klausul i anställningsavtal eller av redare, befälhavare eller annat överordnat organ meddelad instruktion.

Departementschefen. I likhet med utredningen anser jag att tillsynsplikten ej bör utsträckas till andra befälhavare än å fartyg, luftfartyg eller tåg. Att utvidga tillsynsplikten till att omfatta exempelvis bussförare eller reseledare synes vara att gå för långt. Däremot anser jag mig kunna biträda vad generaltullstyrelsen anför om att tillsynsplikten bör omfatta även sådana utrymmen i transportmedlet som disponeras av anställd person. Några olägenheter härav torde ej behöva befaras. Förslaget att möjlighet skall föreligga att överflytta ansvaret från befälhavaren till annan person av befälsgrad kan jag ansluta mig till. Jag vill emellertid understryka att det framför allt ur bevissynpunkt måste krävas, att en dylik överflyttning ej sker formlöst. En delegering av tillsynsplikten i angivet hänseende bör — för att få verkan med avseende på det straffrättsliga ansvar varom här är fråga — ske i skriftlig instruktion eller på annat dylikt sätt, t. ex. genom anteckning i skeppsdagboken.

8 §.

Utredningen föreslår att lika med varusmuggling eller olovlig befattning med smuggelgods skall anses försök därtill samt att i fråga om medverkan till gärning som enligt lagen är belagd med straff skall gälla vad i 3 kap. SL är stadgat.

Departementschefen. Försök till varusmuggling bör liksom nu och i överensstämmelse med utredningens förslag vara straffbelagt oavsett gärningens svårhetsgrad. Däremot kan jag inte dela utredningens uppfattning att

jämväl försök till olovlig befattning med smuggelgoods skall vara straffbart. Enligt gällande lagstiftning är t. ex. försök till häleri ej straffbelagt.

Vid bagatellbrotten synes vara tillräckligt att ansvar ifrågakommer endast för gärningsmannen men ej för övriga eventuella medverkande i brottet. I enlighet härmed har jag låtit vidtaga den jämkningen i utredningens förslag, att medverkandereglerna i SL föreslås skola tillämpas endast vid gärningar som är belagda med svårare straff än penningböter.

Att försök skall straffas lika med fullbordat brott är ett utmärkande drag för smuggellagstiftningen. Gränsdragningen mellan försök och fullbordat brott kan understundom vara föremål för tvekan och kan få praktisk betydelse t. ex. vid tillbakaträdande från försök. Vad angår införsel torde, när tullstället kringgås, fullbordat införselbrott få anses föreligga i och med att godset inkommit över rikets landgräns, förts i land från fartyg eller lossats ur luftfartyg. Därmed har godset, om det är tullpliktigt, undandragits vederbörlig tullbeskattning och, om det är underkastat importförbud, tillämpning av förbudet. När fråga är om gods, som inkommer i legitim varu- trafik och omhändertages av tullverket, ställer sig spørgsmålet i viss mån annorlunda. Fullbordad varusmuggling — den brottslige har t. ex. vilselett tulltjänstemannen — torde i sådana fall ej kunna anses vara för handen, förrän godset tullklarats eller eljest kommit ur tullverkets besittning. Dessförinnan kan nämligen godset icke anses ha definitivt undandragits tullbeskattning eller tillämpning av importförbud. Enligt samma betraktelsesätt torde, så länge gods, som förts över landgränsen, är under transport på den vanliga vägen fram mot tullstället, fullbordad varusmuggling icke kunna anses föreligga, även om den som forslar godset skulle ha för avsikt att vid lämpligt tillfälle vika av på en sidoväg och kringgå tullstället. I fråga om resandetrafiken torde i överensstämmelse härmed få anses gälla, att av resande medfört resgoods, såvitt nu är fråga, är att anse som infört först när tullkontrollen passerats.

I vissa fall innebär ett införselförbud hinder för transitering och uppläggande å tullager. Såväl den ena som den andra åtgärden förutsätter tullklarering. Det torde bli att bedöma som fullbordad varusmuggling, om någon genom vilseledande av tullmyndighet föranlett, att gods i strid mot införselförbud transiterats eller upplagts å tullager.

Vad angår utförsel synes fullbordat utförselbrott i regel föreligga först när godset lämnat tullområdet.

Enligt stadgad praxis anses försök till olovlig varuinförsel föreligga, när en besättningsman å ett fartyg vid invisitation enligt 41 § tullstadgan underlåter att på förfrågan lämna uppgift om tullpliktigt gods, som han förstuckit ombord. Likaledes torde det bli att bedöma som försök till varusmuggling, att en fartygsbefälhavare i smuggelavsikt underlåter att upptaga en vara på inkommande fartygsanmälan enligt 116 § tullstadgan.

9 §.

Denna paragraf, som avfattats i nära anslutning till utredningens förslag, upptager bestämmelser om förverkande av smuggelgoods samt emballage eller kärl, vari godset förvaras.

Utredningen framhåller, att såsom huvudregel synes böra gälla, att gods, som varit föremål för smuggling, skall vara förverkat i sin helhet tillika med emballage eller kärl, vari det förvaras. För sådana fall, när av särskilda skäl förverkandepåföljden finnes uppenbart obillig, bör emellertid domstolen ha möjlighet att helt eller delvis eftergiva förverkande. Som ett särskilt skäl att eftergiva förverkande anser utredningen att gärningsmannen handlat under inflytande av rättsvillfarelse.

Jämväl vid brott som förövas av grov oaktsamhet anser utredningen möjlighet böra finnas att förklara gods, som varit föremål för gärningen, helt eller delvis förverkat. Förverkande bör dock i dessa fall ske endast där det är motiverat av särskilda skäl, varjämte som en ytterligare inskränkning bör gälla att påföljden ej är uppenbart obillig. Presumtionen är alltså i dessa fall mot förverkande och domstolen har en vidsträckt prövningsrätt. Såsom ett särskilt skäl för förverkande kan enligt utredningen ibland åberopas brottets grovhet eller egendomens ur någon synpunkt farliga beskaffenhet.

Riksåklagarämbetet erinrar att uttrycket »av särskilda skäl» såsom förutsättning för eftergift av förverkandepåföljd kan föranleda tveksamhet huruvida, utöver det förhållandet att påföljden är uppenbart obillig, för eftergift skall krävas något ytterligare rekvisit. Då detta ej syntes vara meningen torde uttrycket kunna utgå. Liknande synpunkter framföres av *Sveriges advokatsamfund* och *hovrätten för Övre Norrland*.

Vissa remissinstanser vänder sig mot att förverkandepåföljd skall kunna ådömas även vid ej uppsåtliga brott. Sålunda anser *generaltullstyrelsen*, att oaktsamhetsbrotten ej bör vara förenade med förverkandepåföljd. *Riksåklagarämbetet* anser att tillräcklig reaktion kan åstadkommas inom ramen för straffskalan och att förverkandebestämmelsen därför bör utgå. *Utredningen rörande specialstraffrätten* framhåller att det inom ramen för straffskalan torde finnas möjlighet att utmäta tillräckligt stränga straff utan att förverkande skall behöva tillgripas som ett slags tilläggsstraff. I fråga om egendom av farlig beskaffenhet synes det riktigast att reglera förverkande i de författningar, som behandlar allmänfarlig egendom.

Stockholms rådhusrätt påpekar under hänvisning till utgången i rättsfallet NJA 1951 s. 544 att dubbel förverkandepåföljd kan framstå som stötande för rättskänslan och att i fall som det angivna regeln om eftergift av förverkandepåföljd, som är uppenbart obillig, kan komma till användning.

Departementschefen. Såsom framgår av stadgandet skall gods, som varit föremål för varusmuggling eller försök därtill, regelmässigt dömas förverkat, så snart de formella förutsättningarna är för handen. Förverkandepå-

följden anknyter därvid till själva egendomen och det är i princip utan betydelse om egendomens ägare låtit något komma sig till last (NJA 1948 s. 420). I regel torde kunna antagas att egendomens ägare på ett eller annat sätt medverkat till smugglingen. Då förverkandepåföljden ej är obligatorisk utan fakultativ, torde stötande resultat kunna undvikas. Däremot kan förverkandeförklaring ej riktas mot den som i god tro förvärvat egendomen eller särskild rätt därtill. Förverkande kan ske partiellt. Domstolens möjlighet att efter skälighetsprövning helt eller delvis eftergiva förverkandepåföljd avser även förverkande av värdet. Med anledning av vad som anförts av vissa remissinstanser finner jag uttrycket »av särskilda skäl» såsom förutsättning för eftergift av förverkandepåföljd böra utgå. Anledning torde saknas att för eftergift kräva mera än att påföljden är uppenbart obillig.

Med hänsyn till de invändningar som framkommit vid remissbehandlingen anser jag att förverkandepåföljd icke bör kunna ådömas annat än vid uppsåtligt brott.

Med anledning av vad Stockholms rådhusrätt påpekat vill jag endast uttala att enligt min uppfattning dubbel förverkandepåföljd ej bör ifrågakomma.

10 §.

Denna paragraf som innehåller bestämmelser om förverkande av hjälpmedel har utformats med ledning av 2 kap. 17 § SL.

11 §.

Denna paragraf överensstämmer, fränsett en jämkning av formell beskaffenhet, med 1 § 10 mom. varuinförsellagen och 4 § tredje stycket varuinförsellagen. Bestämmelserna avser såväl smuggelgods som hjälpmedel.

12 §.

Utredningen anför, att partiell eftergift av förverkandepåföljd bör kunna ske även i den formen att godset förklaras förverkat intill visst värde.

Hovrätten över Skåne och Blekinge yttrar med anledning härav att utredningens förslag synes mindre lämpligt formulerat med tanke på de fall, då en enstaka sak exempelvis en bil varit föremål för varusmuggling eller försök därtill och saken finnes i behåll. I sådana fall torde förverkandepåföljden böra avse en del av godsets värde.

Departementschefen. Med förevarande stadgande avses att rätten, när egendom finnes böra förverkas allenast till viss del men egendomen ej är delbar, i stället skall äga meddela sådan förklaring med avseende å motsvarande del av egendomens värde. Utredningens förslag på denna punkt har förtydligats i enlighet med vad som förordats av hovrätten över Skåne och Blekinge. Den penningssumma som skall erläggas i här avsedda fall för att utfå egendomen från tullverket synes lämpligen böra anges i domen.

13 §.

Såsom framgår av det förut anförda bygger departementsförslaget på den förutsättningen att åklagaruppgifterna i mål som avses i lagen skall — bortsett från den till antalet i och för sig betydande gruppen bagatellartade mål — ombesörjas av de allmänna åklagarna. Även efter en åklagarreform måste emellertid förundersökningsverksamheten rörande dessa brott av praktiska skäl i betydande utsträckning ankomma på tullverket. Brotten upptäckes i de flesta fall av tullpersonal och förövas ofta av besättningsmän på fartyg. Medverkan av polismyndighet torde bli aktuell först om utredningen är av mer omfattande eller invecklad beskaffenhet eller om brottet ej uppdagats i omedelbart sammanhang med godsets införsel till eller utförsel från riket. Enligt förevarande paragraf äger tullmyndighet inleda förundersökning rörande brott som avses i lagen. Tullmyndigheten äger därvid utöva alla de befogenheter som enligt rättegångsbalken ankommer på undersökningsledare, således också beslut om anhållande och reseförbud. Förhållandet mellan åklagaren och tullmyndigheten har ansetts böra regleras i enlighet med de grundsatser som kommit till uttryck i 23 kap. 3 § RB rörande motsvarande förhållande mellan åklagare och polismyndighet. Bestämmelserna innebär, att tullmyndighet likställas med polismyndighet och tulltjänsteman med polisman.

Det har ansetts erforderligt att definiera vad som i detta sammanhang förstås med tullmyndighet. Det kan nämnas, att begreppet tullmyndighet i förevarande sammanhang till sin innebörd är betydligt mer begränsat än motsvarande uttryck i 26 § tjänstgöringsreglementet för tullstaten.

14 §.

Bestämmelserna i första stycket av denna paragraf har viss motsvarighet i 9 § första stycket varuutförsellagen. Stadgandet i paragrafens andra stycke motsvaras av 11 § tredje stycket varuinförsellagen och 9 § fjärde stycket varuutförsellagen.

Utredningen framhåller att det allmänna åliggandet att övervaka att brott som avses i lagen ej äger rum bör utvidgas i förhållande till vad för närvarande gäller till att avse jämväl tjänsteman vid lots- och fyrstaten. Den nuvarande rätten för posttjänsteman enligt varuutförsellagen att föranstalta om undersökning av postpaket, som vid postanstalt i riket inlämnats för befordran till utrikes ort, bör utvidgas till att omfatta jämväl postpaket, som ankommer till riket. I detta hänseende synes ej finnas anledning göra skillnad mellan inkommande postpaket och postpaket som skall befordras till utrikes ort.

Generalpoststyrelsen påpekar, att utredningens förslag i ett betydelsefullt hänseende synes innebära en utvidgning av posttjänstemans m. fl. övervakningsskyldighet i förhållande till nuvarande lagstiftning på området, och yttrar.

Eftersom övervakningsskyldigheten för bl. a. posttjänsteman omfattar »brott, som avses i denna lag», kommer den att gälla även andra i lagen

nämnda slag av brott än olovlig utförsel och införsel, t. ex. olovlig befattning med smuggelgods. Detta innebär i sin tur, att övervakningsskyldigheten icke längre är inriktad enbart på försändelser till och från utlandet utan kommer att omfatta även inrikes försändelser, dvs. försändelser, som är inlämnade vid och adresserade till svensk postanstalt. Utredningen har i sina kommentarer icke berört denna utvidgning av paragrafens tillämpningsområde.

Styrelsen vill ifrågasätta om icke posttjänstemans övervakningsskyldighet och rätt att föranstalta om undersökning av postpaket borde begränsas till varusmugglingsbrott.

Departementschefen. Vid sidan av polisen har i förevarande paragraf tulltjänsteman, lotstjänsteman, posttjänsteman samt tjänsteman vid statens järnvägar ålagts en allmän skyldighet att övervaka att brott som avses i lagen ej äger rum.

Såsom generalpoststyrelsen framhåller innebär utredningens förslag en principiellt betydelsefull utvidgning i övervakningsskyldigheten jämfört med vad som nu gäller. Den av utredningen föreslagna bestämmelsen är givetvis i första hand utformad med tanke på olovlig införsel och utförsel. Möjligheterna för de angivna befattningshavarna att kontrollera lagens efterlevnad i fråga om andra brott än varusmuggling torde i och för sig vara små. En allmän skyldighet för t. ex. en posttjänsteman att granska innehållet i inrikes postförsändelser kan självfallet ej komma i fråga. Lika litet torde en sådan skyldighet kunna åläggas en järnvägstjänsteman med avseende å gods som befordras i inrikes trafik. Den föreslagna bestämmelsen skulle beträffande andra brott än varusmuggling egentligen endast kunna få betydelse tillfälligtvis, t. ex. vid granskning av öppen försändelse eller vid inträffad skada på omslaget till brev eller paket. Det är å andra sidan tydligt, att en övervakningsskyldighet i den omfattning utredningen föreslagit bör gälla för tulltjänsteman och lotstjänsteman. Jag anser det även kunna vara av värde att få fastslaget, att järnvägs- och posttjänsteman, när omständigheterna ger anledning därtill, skall uppmärksamma och ingripa mot brott som avses i lagen. Jag anser mig emellertid såtillvida böra beakta generalpoststyrelsens invändningar att den särskilda rätten för posttjänsteman att föranstalta om undersökning av postpaket föreslås begränsad till försändelser av detta slag, som inlämnats för befordran till utrikes ort eller ankommer till riket.

Rätt för tullbevakningspersonalen att tillgripa frihetsberövande åtgärder infördes i samband med tillkomsten av varuutförsellagen även i varuinförsellagen. Som en följd av rättegångsreformen hade nämligen möjligheterna för tulltjänsteman att på eget ansvar gripa för brott misstänkt blivit så begränsade att effektiviteten i övervakningen äventyrades. De föreskrifter som då infördes har med i sak oförändrat innehåll överflyttats till den nya lagen.

15 §.

Förevarande paragraf saknar motsvarighet såväl i gällande rätt som i utredningens förslag.

Generaltullstyrelsen framhåller i sitt yttrande att det är angeläget att tullmyndighet erhåller befogenhet att kvarhålla transportmedel, där så oundgängligen erfordras för behörigt fullgörande av förundersökning. Ett sådant stadgande skulle ha praktisk betydelse huvudsakligen beträffande fartyg.

Departementschefen. Enligt 19 § tullstadgan är tullverket berättigat att, om transportmedel skall hållas under tullkontroll, omhändertaga och, så länge för tullkontrollen erfordras, kvarhålla till transportmedlet hörande handlingar. Omhändertagande och kvarhållande må ock ske såsom säkerhet för utfående av avgift, som befälhavare eller förare å eller ägare av transportmedel har att i sådan egenskap inbetala till tullverket. Det skulle med visst fog kunna göras gällande, att tullmyndighet bl. a. med stöd av detta stadgande äger kvarhålla transportmedel vid förundersökning i anledning av misstänkt smugglingsbrott. Då det emellertid kan vara föremål för tvekan huru därmed förhåller sig och då frånvaron av tvångsmedel mot t. ex. fartyg, ombord å vilket smuggling förekommer, kan utgöra ett svårt handikapp för tullmyndigheten att hinna anställa erforderlig förundersökning, vill jag ej motsätta mig att ett stadgande av den innebörd generaltullstyrelsen förordar intages i lagen. Emellertid vill jag understryka att utrymmet för tillämpning av en sådan bestämmelse av hänsyn till trafikens behöriga bedrivande måste bli begränsat. Stadgandet måste därför erhålla en restriktiv avfattning. Det bör fordras att det rör sig om misstänkt brottslighet av allvarigare art. Vidare bör såsom förutsättning för tillämpning av bestämmelsen krävas, att undersökningsåtgärder är erforderliga i själva transportmedlet, såsom undersökning för uppdagande av lönnrum e. d. Härjämte måste givetvis berättigad hänsyn tagas till de kostnader eller olägenheter som kan uppkomma genom ett kvarhållande av transportmedel.

16 §.

Denna paragraf, som innehåller bestämmelser om beslagsrätt, äger i gällande rätt viss motsvarighet i 9 § första stycket varuinförsellagen, 15 § 1 mom. spritinförsellagen och 9 § tredje stycket varuutförsellagen. Enligt vissa speciella importförbuds författningar äger tulltjänsteman taga egendom i beslag t. ex. enligt 49 § lagen den 11 juni 1943 angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror och 37 § vapenförordningen den 10 juni 1949.

I *utredningens förslag* har tulltjänsteman, lotstjänsteman, posttjänsteman och tjänsteman vid statens järnvägar ävensom polisman ålagts att taga egendom, som kan antagas vara förverkad enligt lagen, i beslag.

Generalpoststyrelsen konstaterar, att detta innebär en utvidgning i förhållande till vad för närvarande gäller, samt anför.

För postverkets del innebär dessa bestämmelser i första hand, att beslagsförfarandet skall tillgripas på postförsändelser, icke blott såsom för närvarande vid olovlig varuutförsel utan även vid olovlig varuinförsel. Då det icke torde finnas någon saklig grund för att olovlig varuutförsel och olovlig varuinförsel i här berörda avseende skall behandlas på olika sätt, finner generalpoststyrelsen anledning icke föreligga att motsätta sig, att beslagsförfarandet utvidgas till att gälla även vid olovlig varuinförsel. Den mest betydelsefulla konsekvensen av bestämmelsen är emellertid, att samtliga här ovan uppräknade kategorier av tjänstemän samt polisman åläggas att taga även inrikes postförsändelser i beslag utan iakttagande av de strängare föreskrifter, som i fråga om beslag av postförsändelse finnes intagna i 27 kap. rättegångsbalken. Det särskilda immunitetsskydd, som försändelser i postverkets vård till en viss grad tillförsäkras genom stadgandena i 27 kap. rättegångsbalken, skulle således enligt här föreliggande lagförslag beskäras, när det gäller de speciella slag av brott, som avses i lagen om straff för varusmuggling m. m. Detta är enligt generalpoststyrelsens uppfattning särskilt betänkligt, när det gäller *inrikes* postförsändelser, eftersom allmänheten bör kunna räkna med att sådana försändelser utan försening eller andra olägenheter till följd av fiskaliska ingripanden från postverkets eller annan myndighets sida befordras till adressaten. Generalpoststyrelsens åsikt härvidlag är grundad på det förhållandet, att risken för objektivt felaktiga ingrepp torde öka vid en utvidgning av beslagsrätten.

Departementschefen. Enligt 9 § första stycket varuinförsellagen skall tulltjänsteman, polisman eller lotstjänsteman, som anträffar egendom, vilken skäligen kan antagas vara förverkad enligt lagen, taga egendomen i beslag. Enligt 9 § tredje stycket varuutförsellagen må tulltjänsteman, posttjänsteman och tjänsteman vid statens järnvägar taga egendom i beslag, där anledning förekommer att olovlig varuutförsel eller försök till sådan utförsel ägt rum. Genom förevarande paragraf tillerkännes de nämnda befattningshavarna en självständig rätt att verkställa beslag vid brott som avses i lagen. Tulltjänstemans rätt att taga egendom i beslag har utvidgats såtillvida att han med avseende å brott som avses i lagen tillagts samma rätt som enligt RB tillkommer polisman att taga egendom i beslag. Med stöd av denna bestämmelse kan han följaktligen, om fara är i dröjsmål, taga i beslag föremål som kan antagas ha betydelse för utredningen, t. ex. en faktura. Såsom generalpoststyrelsen anför innebär utredningens förslag i angivna hänseenden även i övrigt en ej obetydlig utvidgning av de nuvarande reglerna. Även om vissa betänkligheter kan anföras häremot, anser jag dock att det för ett effektivt bekämpande av smugglingen erfordras att ingripande skall kunna ske i den utsträckning utredningen föreslår. Enligt vad jag inhämtat förekommer nämligen stundom, att varor, som smugglats i land av sjöanställda i samband med besök i någon hamn, försändes postledes t. ex. till gärningsmannens hemort. I dylika fall anser jag angeläget, att posttjänstemannen, om han misstänker att smuggling föreligger, tar varan i beslag eller i vart fall underrättar polis- eller tullmyndighet för vederbörlig åtgärd. Beträffande inrikes försändelser i övrigt torde emellertid en tillämpning av stadgandet såsom jag tidigare framhållit bli mycket sällsynt. Nå-

gon allmän undersökning ur förevarande synpunkt från postverkets sida av inrikes försändelser skall givetvis ej ifrågakomma.

17 §.

Denna paragraf överensstämmer med motsvarande stadganden i 9 § varuinförsellagen och 5 § varuutförsellagen.

Föreningen Sveriges häradshövdingar ifrågasätter om tillräckliga skäl föreligger att bibehålla den i andra stycket föreskrivna avvikelsen från RB, vilken kan vara ägnad att motverka snabb handläggning av tullmålen.

Departementschefen. Det lär icke kunna bestridas att i många fall jämförelsevis lång tid förflyter mellan beslaget och rättegången. Praktiska skäl talar emellertid för att man inte frångår hittills tillämpade principer. Jag får därför förorda att berörda avvikelse från vad RB föreskriver alltjämt bibehållas.

18 §.

Denna paragraf har i den gällande rätten sin närmaste motsvarighet i 10 § 1 mom. varuinförsellagen. Enligt paragrafen skall tullverket i regel omhändertaga och förvara egendom som beslagtagits och kan antagas vara förverkad.

I vissa fall innehåller de speciella författningarna angående importförbud särskilda bestämmelser om förfarandet med beslagtaget gods. Sådana föreskrifter skall gälla framför bestämmelserna i förevarande paragraf.

Anledningen till att tullverket ansetts böra i regel omhändertaga beslagtagen egendom är dels att brotten oftast upptäckes i samband med tullkontrollen, dels att tullverket besitter erforderliga utrymmen och lokaler för godsets förvarande. Det bör emellertid få ankomma på åklagaren att bedöma om egendomen bör omhändertagas och förvaras av tullverket. Om det t. ex. är fråga om olovlig befattning med smuggelgods som uppdagas inne i landet kan det vara lämpligare att egendomen förvaras av åklagaren än att den översändes till tullmyndighet. Finner åklagaren att egendom ej lämpligen bör omhändertagas av tullverket, bör han alltså vara berättigad att låta förvara den på annat lämpligt sätt.

19 §.

Paragrafen motsvaras i gällande rätt av 12 § varuinförsellagen.

Tulltjänsteman och polisman äger enligt de nu föreslagna bestämmelserna rätt att för eftersökande av egendom, som kan antagas vara enligt lagen förverkad, utan förordnande företaga husrannsakan i lägenheter som avses i 28 kap. 3 § RB samt i magasin, upplagsbodar och uthus. I övrigt får tulltjänsteman samma rätt att utan förordnande företaga husrannsakan som enligt RB tillkommer polisman. Såvitt avser tulltjänsteman överensstämmer förslaget med 12 § varuinförsellagen. I fråga om polisman föreligger däremot den ändringen i förhållande till vad nu gäller, att polisman likställs med

tulltjänsteman i fråga om rätten att utan förordnande företaga husrannsakan för eftersökande av egendom, som antages vara förverkad. Det torde nämligen ej föreligga bärande skäl att polismans befogenheter skall i detta hänseende vara mer begränsade än tulltjänstemans. Tilläggas kan, att tullmyndighet, som leder förundersökning, givetvis i denna egenskap är berättigad att förordna om husrannsakan.

20 §.

Förevarande paragraf överensstämmer med de bestämmelser om kroppsvisitation som är intagna i varuinförsel-, spritinförsel- och varuutförsellagarna.

Stockholms rådhusrätt ifrågasätter om behov föreligger av de från RB avvikande föreskrifterna om att förande av protokoll och utfärdande av bevis om företagen kroppsvisitation ej erfordras med mindre föremål, som påträffas, tages i beslag. Rådhusrätten kan ej finna annat skäl till den ifrågasatt avvikelsen från vad i allmänhet gäller än att det kan bli fråga om massvis företagna kroppsvisitationer, då upprättandet av protokoll skulle möta praktiska svårigheter. Med hänsyn till att kroppsvisitation är ett djupgående ingrepp i den personliga integriteten är en bestämmelse att protokoll skall föras ägnad att hos vederbörande tjänsteman inskräpa ansvaret i det ingripande som en kroppsvisitation innebär. Därest fråga i särskilt fall uppstår om talan mot vederbörande tjänsteman för ämbetsbrott vid företagande av kroppsvisitation, är protokoll och bevis om förrättningen av stort värde. Rådhusrätten vill på anförda grunder förorda att de föreslagna avvikelserna från RB i berört hänseende utgår eller i vart fall inskränkes till att avse förande av protokoll.

Departementschefen. Denna paragraf, som överensstämmer med motsvarande bestämmelser i de nuvarande centrala smugglingsförfattningarna, behandlar frågan om tullpersonalens rätt att företaga kroppsvisitation till förhindrande av varusmuggling. Då det av praktiska skäl är uteslutet att föra protokoll och utfärda bevis i alla här avsedda fall, kan jag ej biträda vad Stockholms rådhusrätt föreslagit i detta hänseende.

21 §.

Förevarande paragraf motsvarar bestämmelser i 17 § varuinförsellagen, 16 och 17 §§ spritinförsellagen och 6 § varuutförsellagen med den avvikelserna att värdegränsen för förverkande utan beslut av domstol föreslås höjd från etthundra till femhundra kronor.

Ifrågavarande bestämmelser har visat sig vara av stor praktisk betydelse, och särskilt möjligheten att ernå ett avgörande av förverkandefrågan utan att gå till domstol användes ganska ofta. I praktiken är det därvid fråga om förverkande av smärre kvantiteter sprit- och tobaksvaror, som anträffas undanstuckna i samband med visitation ombord å fartyg. Någon ägare till dylika varor framträder i regel ej. Att eftergiva kravet på domstolsprövning

av förverkandefrågan i dessa fall finner jag av praktiska skäl nödvändigt, och det torde ej innebära några risker ur rättssäkerhetssynpunkt. Utredningen föreslår att, liksom hittills, forslingsredskap skall undantagas från att kunna förverkas i denna förenklade ordning. Detta förslag kan jag biträda.

22 §.

Denna paragraf, som reglerar förfarandet med förverkad egendom, har i gällande rätt viss motsvarighet i 21 § varuinförsellagen, 22 § spritinförsellagen och 7 § varuutförsellagen.

Utredningen anför beträffande förfarandet vid försäljning av förverkad egendom samt vid förtida försäljning som i vissa fall finnes böra ske, att skäl kunde anföras för att låta tullverket ombesörja försäljningen. Till stöd för en sådan mening kunde åberopas dels att tullverket i regel omhänderhar egendomen, dels att tullverket anordnar regelbundna auktioner för bl. a. försäljning av förverkad egendom. Å andra sidan blev det då enligt utredningen erforderligt att införa någon form av underrättelseskyldighet gentemot tullverket för åklagare och domstol och vid förtida försäljning syntes under alla omständigheter initiativet böra ankomma på åklagaren. Utredningen fann med hänsyn till det anförda att övervägande skäl talar för att försäljning av förverkad egendom liksom förtida försäljning — i likhet med vad som gäller enligt varuutförsellagen — skall ankomma på åklagaren. En dylik ordning utgör ej hinder för att egendom efter överenskommelse mellan åklagaren och tullverket försäljes på tullauktioner. Om i särskild författning meddelats avvikande föreskrifter, skall dessa föreskrifter gälla.

Generaltullstgrelsen anför, att enär beslagtagen egendom skall omhändertagas och förvaras av tullverket, bör det lämpligen även ankomma på tullverket att ombesörja försäljning och annat förfarande med förverkad egendom.

Riksåklagarämbetet finner betänkligheter möta mot att på åklagarna lägga uppgiften att ombesörja försäljning av förverkad egendom. En sådan uppgift ligger utanför deras egentliga verksamhet. Problemet, som visserligen redan föreligger enligt varuutförsellagen, blir av helt annan storleksordning, när försäljningen avser såväl införselbrott som utförselbrott.

Riksräkenskapsverket framhåller att, bl. a. som en följd av att bötesindrivningsförordningen i allmänhet är tillämplig på verkställighet av dom om förverkande, försäljningen av till kronan förverkad egendom bör ombesörjas av utmätningssmannen, därest ej annat är särskilt föreskrivet. I smuggelmål beslagtagen egendom torde emellertid i allmänhet förvaras hos tullmyndighet, och den bör då av praktiska skäl efter förverkande försäljas på tullauktion. Riksräkenskapsverket förordar i anslutning härtil, att förverkad egendom efter åklagarens bestämmande skall försäljas på offentlig auktion, antingen genom vederbörande utmätningssman eller genom tullverket och i sistnämnda fall redovisning av vid försäljningen influtna medel

skall ske direkt till utmätningssmannen genom insättning å dennes tjänstepostgirokonto.

I anslutning till att utredningen i sitt förslag intagit en föreskrift om att vid förtida försäljning influtna medel skall mot ränta insättas i bank ifrågasätter riksräkenskapsverket om icke denna föreskrift bör utgå och yttrar.

Generell föreskrift om räntebärande placering finnes icke meddelad i fråga om penningmedel, som beslagtagits med tillämpning av rättegångsbalkens allmänna regler om beslag eller influtit vid förtida försäljning av enligt nämnda regler beslagtaget gods. Enligt ämbetsverkets mening böra dylika medel placeras å räntebärande räkning i bank endast under vissa förutsättningar, såsom att desamma uppgå till större belopp och kunna väntas bliva förvarade under längre tid. Då av landsfiskal omhänderhavda medel — frånsett förskottsmedel — förutsättes skola innestå å tjänstepostgirokonto, böra medlen i sådant fall gireras till vederbörande länsstyrelse. Föreskrifter i angivna avseenden synes lämpligen kunna utfärdas i administrativ ordning.

Departementschefen. Rättegångsbalken innehåller inte några allmänna regler om huru förverkade föremål skall behandlas. I den mån bestämmelser härom meddelas i speciella författningar skall givetvis dessa lända till efterrättelse. Enligt varuutförsellagen skall försäljning av förverkad egendom ske genom åklagarens försorg på offentlig auktion, medan enligt varuinförsellagen försäljning skall ske genom tullverkets försorg. Det senare innebär att egendomen regelmässigt försäljes på de offentliga auktioner tullverket regelbundet brukar anordna (tullauktion). Enligt min mening bör försäljning av förverkad egendom liksom hittills äga rum å offentlig auktion. Försäljningen bör därvid, på sätt riksräkenskapsverket förordat, efter åklagarens bestämmande ske antingen genom utmätningssmannen eller genom tullverket. I sistnämnt fall torde influtna medel direkt kunna redovisas till utmätningssmannen genom insättning på dennes tjänstepostgirokonto. Med anledning av vad riksräkenskapsverket anfört beträffande vissa medels insättning i bank torde den av utredningen föreslagna bestämmelsen härom kunna utgå.

23 §.

Såsom framgår av avsnittet om åklagarväsen och forumregler bygger departementsförslaget på den förutsättningen att befattningshavare vid tullverket skall äga handha åklagaruppgifterna i mål av bagatellkaraktär. En lämplig och enkel gränsdragning synes kunna åstadkommas om till nämnda befattningshavares kompetensområde hänföres mål rörande brott, varå endast böter kan följa. Därigenom kommer praktiskt taget alla fall av bagatellartad smuggling att kunna åtalas av befattningshavare vid tullverket. Sammanträffar smugglingsbrott med annan brottslighet bör alla målen i regel lagföras samtidigt och åklagaruppgifterna handhas av allmän åklagare.

Genom förevarande paragraf i förening med punkten 3 av övergångsbestämmelserna upphäves vad i exempelvis frihamnsförordningen och tull-

stadgan föreskrives om att åtal skall utföras av tullverkets åklagare. I stället skall beträffande åtalsrätten här meddelade bestämmelser tillämpas.

24 §.

Bestämmelsen i denna paragraf motsvarar 8 § varuutförsellagen.

25 §.

Såsom i den allmänna motiveringen framhållits blir tullmyndighets medverkan vid indrivning av böter och ersättningsbelopp erforderlig i tämligen stor utsträckning. Bl. a. torde vissa bestämmelser härom böra intagas i bötesindrivningsförfordningen. Närmare anvisningar torde böra utfärdas av generaltullstyrelsen och riksräkenskapsverket i samråd.

26 §.

Förevarande paragraf innehåller bestämmelser om undantag från lagens tillämpningsområde. Stadgandet härom, som i utredningens förslag upptagits bland övergångsbestämmelserna till den föreslagna lagen, torde vara av sådant innehåll att det bör — i likhet med vad som skett i t. ex. 6 § skattestrafflagen — intagas i själva författningstexten.

Övergångsbestämmelserna

Av allmänna straffrättsliga regler följer, att de nya straff- och förverkandebestämmelserna skall tillämpas även på gärningar begångna före den nya lagstiftningens ikraftträdande, om resultatet därigenom blir lindrigare för den tilltalade. Någon uttrycklig föreskrift härom i lagen om varusmuggling synes ej nödvändig. Det kan framhållas, att frågan om gammal eller ny lag skall tillämpas blir att bedöma med hänsyn till den sammanlagda reaktionen beträffande såväl straff som förverkande. Det går sålunda i. ex. icke att tillämpa gammal lag i fråga om straffet och ny lag beträffande förverkande.

Förslaget till lag om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker till svenskt territorialvatten

Såsom framgår av vad i den allmänna motiveringen anförts har de nuvarande bestämmelserna i spritinförsellagen och de därtill knutna lagarna av 1925 och 1935 om olovlig införsel till svenskt territorialvatten, m. m. ansetts böra upptagas i en gemensam lag. Den föreslagna lagstiftningen överensstämmer beträffande 1—3 §§ i sak med de nuvarande bestämmelserna i 2—4 §§ spritinförsellagen fränsett att den avser endast spritdrycker och ej, såsom för närvarande, jämväl vin. Bestämmelserna i 4 § motsvarar i gällande rätt lagen den 27 november 1925 om utsträckt tillämpning av lagen den 20 juni 1924 med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin. Den i ämnet gällande lagstiftningen har genom beslut

av Kungl. Maj:t satts i kraft i förhållande till samtliga östersjöstater även som Norge. Reglerna i 5 § slutligen motsvaras i gällande rätt av lagen den 31 maj 1935 med tillägg till gällande bestämmelser rörande införsel av spritdrycker och vin till svenskt territorialvatten. Den nu gällande lagen har satts i kraft endast i förhållande till Danmark.

Förslaget till förordning om ändrad lydelse av 19 § förordningen den 26 februari 1954 angående tillverkning av brännvin

Till denna paragraf har överförts de bestämmelser i 2 kap. spritinförsellagen, vilka ansetts allttjämt böra bibehållas. Jag har härvid ansett mig kunna följa utredningens förslag, som i denna del lämnats utan erinran vid remissbehandlingen. Enligt 2 kap. 10 § 1 mom. första stycket spritinförsellagen straffas den, som utan att kunna fällas till ansvar för olovlig tillverkning av spritdrycker eller vin eller delaktighet i sådant brott, för egen eller annans räkning förvärvar, forslar, döljer eller förvarar spritdrycker eller vin, där det är uppenbart att dryckerna olovligen tillverkats, med normerade böter eller fängelse. Kan den tilltalade göra sannolikt, att han vid tiden för gärningens begående icke ägt kännedom om eller anledning misstänka, att dryckerna olovligen tillverkats, är han enligt momentets andra stycke fri från ansvar. Beträffande återfall hänvisas i momentets tredje stycke till iterationsbestämmelserna i brännvinstillverkningsförordningen. Enligt 2 mom. anses lika med brott, som avses i 1 mom., försök därtill. I fråga om medverkan hänvisas i samma moment till 3 kap. SL. Enligt 11 § 1 mom. skall spritdrycker eller vin, vilka påträffas och uppenbarligen har olovligen tillverkats, vara förverkade ändå att icke någon fälls till ansvar för den olovliga tillverkningen. Förverkandepåföljd skall enligt 11 § 2 mom. också inträda beträffande drycker, vilka, utan att hava olovligen införts eller olovligen tillverkats, uppenbarligen åtkommit genom olovlig överlåtelse av dryckerna eller av inköpsrätt till dessa, dock endast för så vitt dryckerna anträffas under sådana omständigheter, att det tillika är uppenbart, att de är avsedda att i befintligt eller förarbetat skick olovligen avyttras. I 3 mom. av 11 § finnes bestämmelser om förverkande av kärl och emballage. Enligt 4 mom. skall den som förskingrar egendom, som enligt bestämmelserna i 2 kap. skolat dömas förverkad, gälda dess värde. I 12 § föreskrives slutligen, att i de avseenden, varom i spritinförsellagen stadgas, lika med olovlig tillverkning skall anses obehörig åtgärd varigenom denatureringsmedel avskiljes eller denaturering försvagas. Lika med drycker, vilka uppenbarligen har olovligen tillverkats, skall vidare anses spritdrycker samt rusgivande ersättningsmedel därför, med vilka uppenbarligen vidtagits obehörig renatureringsåtgärd, så ock spritdrycker och vin, vilka uppenbarligen har antingen olovligen införts eller olovligen tillverkats eller varit föremål för obehörig renatureringsåtgärd, utan att dock arten av det olovliga förfarandet kan utrönas.

Det torde ej vara av behovet påkallat med några straffbestämmelser rörande befattning med olovligen tillverkat vin eller öl. Ej heller synes det vara behov av att till brännvinstillverkningsförordningen överföra bestämmelser motsvarande dem i 2 kap. 12 § spritinförsellagen om olovlig befattning med sprit eller alkoholhaltigt preparat, som varit föremål för obehörig renatureringsåtgärd. I fråga om sprit eller preparat, som nyss sagts, innehåller förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit och förordningen samma dag angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m. bestämmelser om s. k. efterföljande delaktighet. Dessa synes i nu förevarande avseende vara fullt tillräckliga. Särskilda bestämmelser torde ej heller erfordras för de sällan förekommande fall, där det är uppenbart, att påträffade spritdrycker varit föremål för illegalt förfarande, men arten av förfarandet ej kan utrönas. Förverkande torde i dessa fall även utan särskild föreskrift kunna ske enligt det lindrigaste av de stadganden om förverkande, som kan komma i fråga. Vad angår bestämmelsen i 11 § 2 mom. spritinförsellagen infördes i samband med 1957 års ändringar i rusdrycksförsäljningsförordningen i 80 § 4 mom. ett stadgande enligt vilket rusdrycker som olovligen försåts, jämte kärl och emballage skall vara underkastade beslag och förbrutna. Härutöver synes någon förverkandebestämmelse rörande olovligen försålda drycker ej erforderlig. En bestämmelse om förverkande på grund av olovlig överlåtelse av inköpsrätt är givetvis ej aktuell efter restriktionssystemets avskaffande. Stadgandet i 11 § 2 mom. spritinförsellagen synes sålunda kunna helt utgå.

Vad angår den lagtekniska utformningen av bestämmelser i brännvinstillverkningsförordningen om olovlig befattning med olovligen tillverkat brännvin är att beakta, att de förfaranden som för närvarande straffbeläggas i 10 § 1 mom. spritinförsellagen, är förvärv, forsling, döljande och förvaring. Enligt 24 § 1. brännvinstillverkningsförordningen är den, till vilken olovligen tillverkat brännvin avyttrats eller eljest anskaffats, ej förfallen till annan medverkan till olovlig brännvinstillverkning än anstiftan. På motsvarande sätt stadgas i 89 § 2 mom. rusdrycksförsäljningsförordningen, att den till vilken rusdrycker försåts eller eljest anskaffats, ej är förfallen till ansvar för annan medverkan än anstiftan. Rusdrycksförsäljningsförordningen gäller även olovligen tillverkade drycker. De nuvarande bestämmelserna i 10 § 1 mom. spritinförsellagen är, i vad de avser förvärv av olovligen tillverkade drycker, ej väl förenliga med nyssnämnda stadganden i brännvinstillverknings- och rusdrycksförsäljningsförordningarna om förvärvares medverkandeansvar. Förvärv av olovligen tillverkat brännvin torde böra bestraffas endast under de förutsättningar, som anges i dessa stadganden. De nya straffbestämmelserna i brännvinstillverkningsförordningen kan därför begränsas till att avse endast forsling, döljande och förvaring av olovligen tillverkat brännvin. Föreskrifterna om iteration, fortsatt brott och medverkan är automatiskt tillämpliga på nu nämnda förfaranden. Bestämmelserna i 11 § 1 mom. spritinförsellagen om förverkande av olovligen tillverkade spritdrycker har överförts till 19 § 2. brännvinstillverkningsförordningen.

Övriga författningsförslag

Den föreslagna lagen om straff för varusmuggling föranleder följdändringar i ett stort antal författningar. Vissa av dessa har antagits av riksdagen, nämligen

lagen den 4 juni 1913 (nr 159) angående förbud mot införsel till riket av varor med oriktig ursprungsbeteckning;

lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror;

atomenergilagen den 1 juni 1956 (nr 306);

strålskyddslagen den 14 mars 1958 (nr 110);

förordningen den 1 juli 1918 (nr 564) angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m.;

förordningen den 19 maj 1939 (nr 174) angående tillverkning, införsel och försäljning av gasskyddsmateriel;

förordningen den 25 maj 1941 (nr 251) om varuskatt;

förordningen den 5 mars 1948 (nr 85) om försäljningsskatt;

förordningen den 5 juni 1953 (nr 372) angående reglering av införseln av vissa slag av fisk och skaldjur;

rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521);

förordningen den 7 juni 1956 (nr 401) angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m.;

förordningen den 7 juni 1956 (nr 403) angående reglering av införseln av fettråvaror och fettvaror, m. m.;

förordningen den 23 november 1956 (nr 545) angående omsättningsskatt å motorfordon i vissa fall.

Förslag till erforderliga ändringar i nämnda författningar torde böra underställas riksdagen i detta sammanhang.

De ändringar, som föreslås, torde icke erfordra särskild motivering. Jag vill emellertid nämna att vissa smärre tekniska jämkningar företagits i förordningarna om varuskatt, försäljningsskatt och omsättningsskatt på motorfordon i vissa fall. — Beträffande övriga författningar, som behöver ändras i anslutning till den nya lagstiftningen, kan nämnas att vissa av dem utfärdats av Kungl. Maj:t efter riksdagens hörande. Detta är fallet med förordningen den 30 mars 1900 (nr 17) angående förbud mot tillverkning, införsel och försäljning av tändstickor, i vilkas tändmassa vanlig (vit eller gul) fosfor ingår, förordningen den 9 september 1938 (nr 569) med vissa bestämmelser angående fosterfördrivande medel, vapenförordningen den 10 juni 1949 (nr 340), förordningen den 10 juni 1949 (nr 341) om explosiva varor, förordningen den 21 december 1951 (nr 830) om införsel och utförsel av margarinarvaror samt om kontroll över tillverkningen av dessa varor samt förordningen den 5 juni 1959 (nr 312) om förbud mot innehav av vissa stiletter m. m. — Ytterligare bör i enlighet med utredningens förslag den nya lagens straffbestämmelser göras tillämpliga på ett antal av Kungl. Maj:t ensam beslutade administrativa författningar. Däribland må nämnas apoteksvarustadgan den 14 november 1913 (nr 308), kungörelsen den 16

september 1933 (nr 559) med vissa bestämmelser angående narkotiska ämnen och beredningar, giftstadgan den 26 november 1943 (nr 877), kungörelsen den 14 mars 1947 (nr 82) angående allmänt importförbud, veterinära införselkungörelsen den 21 november 1958 (nr 551), kungörelsen den 28 maj 1959 (nr 229) angående införsel av växter m. m. samt veterinära utförselkungörelsen den 21 november 1958 (nr 552).

Den nya lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 januari 1961, då varuinförsel- och varuutförsellagarna bör upphöra att gälla samt giltighetstiden för spritinförsellagen utgår.

V. Departementschefens hemställan

I enlighet med vad i det föregående anförts har alltså inom finansdepartementet upprättats förslag till

- 1) *lag om straff för varusmuggling;*
- 2) *lag om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker till svenskt territorialvatten;*
- 3) *lag om ändring i lagen den 4 juni 1913 (nr 159) angående förbud mot införsel till riket av varor med oriktig ursprungsbeteckning;*
- 4) *lag om ändring i lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror;*
- 5) *lag om ändrad lydelse av 7 och 8 §§ atomenergilagen den 1 juni 1956 (nr 306);*
- 6) *lag om ändrad lydelse av 23 § 1 mom. och 26 § strålskyddslagen den 14 mars 1958 (nr 110);*
- 7) *förordning om ändrad lydelse av 11 § 3 mom. och 20 § förordningen den 1 juli 1918 (nr 564) angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m.;*
- 8) *förordning om ändrad lydelse av 9 § förordningen den 19 maj 1939 (nr 174) angående tillverkning, införsel och försäljning av gasskyddsmateriel;*
- 9) *förordning angående ändrad lydelse av 3 a och 11 §§ förordningen den 25 maj 1941 (nr 251) om varuskatt;*
- 10) *förordning angående ändring i förordningen den 5 mars 1948 (nr 85) om försäljningsskatt;*
- 11) *förordning om ändring i förordningen den 5 juni 1953 (nr 372) angående reglering av införseln av vissa slag av fisk och skaldjur;*
- 12) *förordning om ändrad lydelse av 19 § förordningen den 26 februari 1954 (nr 73) angående tillverkning av brännvin;*
- 13) *förordning om ändrad lydelse av 86 § 2 mom. rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521);*
- 14) *förordning om ändring i förordningen den 7 juni 1956 (nr 401) angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m.;*

15) *förordning om ändring i förordningen den 7 juni 1956 (nr 403) angående reglering av införseln av fettråvaror och fettvaror, m. m.;*

16) *förordning om ändrad lydelse av 5 och 28 §§ förordningen den 23 november 1956 (nr 545) angående omsättningsskatt å motorfordon i vissa fall.*

Författningsförslagen torde såsom *Bilaga*¹ få fogas vid statsrådsprotokollet för denna dag.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över de under 1—6 omförmälda lagförslagen ävensom det under 12 upptagna författningsförslaget måtte för det i 87 § regeringsformen avsedda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemstäl-
lan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Alice Magnusson

¹ De under 4), 5) samt 7)—16) upptagna förslagen, vilka, fränsett några smärre redaktionella jämkningar, äro likalydande med de vid propositionen fogade författningsförslagen, har här utelämnats.

Förslag
till
lag om straff för varusmuggling

Härigenom förordnas som följer.

Om straff

1 §.

Den som utan att giva det tillkänna hos vederbörlig myndighet till riket inför eller från riket utför gods, för vilket tull eller annan allmän avgift skall erläggas till statsverket eller som enligt stadgande i lag eller författning ej må införas eller utföras, dömes, om gärningen sker uppsåtligen, för *varusmuggling* till dagsböter, lägst tio, eller fängelse i högst ett år. Samma lag vare, om någon medelst vilseledande i samband med tullbehandling av gods uppsåtligen föranleder, att tull eller annan allmän avgift undandrages statsverket eller att gods införes eller utföres i strid mot förbud.

2 §.

Är varusmuggling som avses i 1 § första punkten med hänsyn till godsets värde och övriga omständigheter vid brottet att anse som ringa, dömes till böter, högst trehundra kronor.

3 §.

Är varusmuggling att anse som grov, skall dömas till straffarbete i högst två år eller fängelse.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas om det förövats yrkesmässigt eller avsett gods av betydande myckenhet eller värde eller om gärningen eljest varit av särskilt farlig art.

4 §.

Såsom varusmuggling skall ock anses, om någon uppsåtligen

1. förfogar över oförtullat eller obeskattat gods, restitutionsgods eller införsselförbud eller utförsselförbud underkastat gods, som i vederbörlig ordning anmälts hos tullmyndighet, och därigenom föranleder att tull eller annan allmän avgift undandrages statsverket eller att godset i strid mot införsselförbud utkommer i den fria rörelsen eller att utförsel sker i strid mot utförsselförbud;

2. förfogar över infört gods, för vilket åtnjutits tullfrihet eller tullnedsättning under stadgad särskild förutsättning, i strid mot vad sålunda förutsatts;

3. förfogar över gods, för vilket meddelats tillstånd till införsel eller utförsel under stadgad särskild förutsättning, i strid mot vad sålunda förutsatts;

4. medelst vilseledande förmår tillståndsgivande myndighet att medgiva införsel eller utförsel av gods och därigenom föranleder att godset införes eller utföres i strid mot förbud.

5 §.

Den som av grov oaktsamhet förövar gärning som i 1 eller 4 § sägs, dömes till dagsböter.

6 §.

Den som förvärvar, forslar, döljer, förvarar eller avyttrar gods, som varit föremål för varusmuggling, dömes, om gärningen sker uppsåtligen, för *olovlig befattning med smuggelgods* till dagsböter, lägst tio, eller fängelse i högst ett år.

Om gärningsmannen icke insåg men hade skäligen anledning antaga, att godset varit föremål för varusmuggling, dömes till dagsböter.

Är brott som avses i denna paragraf ringa, må från straff frias.

7 §.

Påträffas gods undandolt i fartyg, luftfartyg eller tåg på plats, som icke är upplåten till medföljande resandes personliga begagnande, och framgår av omständigheterna, att varusmuggling, som ej är att anse som ringa, är tillämnad eller har ägt rum, dömes befälhavaren för *bristande tillsyn över transportmedel* till dagsböter, där ej ansvar bör ådömas honom enligt annan bestämmelse i denna lag. Har befälhavaren gjort vad på honom skäligen ankommit för att förhindra varusmuggling, vare han fri från ansvar. Vad nu sagts om befälhavare skall, där tillsynen över transportmedlet i det avseende, varom här är fråga, genom skriftlig instruktion eller på annat dylikt sätt anförtrotts annan person av befälsgrad, i stället gälla denne.

8 §.

Lika med varusmuggling anses försök därtill.

Hava flera medverkat till gärning, som enligt denna lag är belagd med svårare straff än böter, högst trehundra kronor, skall gälla vad i 3 kap. strafflagen är stadgat.

Om förverkande

9 §.

Gods, som varit föremål för varusmuggling eller försök därtill, skall, tillika med emballage och kärl, vari godset förvaras, förklaras förverkat till kronan; finnes egendomen ej i behåll, skall i stället värdet förklaras förverkat. Är påföljd som nu sagts uppenbart obillig, må den helt eller delvis eftergivas.

Vad i första stycket sägs skall ej gälla mot den som i god tro förvärvat egendomen eller särskild rätt därtill.

10 §.

Vad som använts som hjälpmedel vid varusmuggling eller försök därtill eller vid olovlig befattning med smuggelgods må, såvitt ägaren eller någon som var i hans ställe uppsåtligen förövat gärningen eller medverkat därtill, förklaras helt eller delvis förverkat till kronan, om det är påkallat till förebyggande av brott, som nu sagts, eller eljest särskilda skäl föreligga och det ej är uppenbart obilligt; finnes egendomen ej i behåll må i stället värdet, helt eller delvis, förklaras förverkat. Vad nu sagts skall dock ej gälla mot den som i god tro förvärvat egendomen eller särskild rätt därtill. I stället för förverkande äge rätten föreskriva åtgärd till förebyggande av missbruk.

11 §.

Avser förverkandeförklaring fartyg, som besväras av sjöpanträtt eller in-teckning, eller luftfartyg, besvärat av luftpanträtt eller in-teckning, må dom-stolen ock förklara, att panträtten skall upphöra i den förverkade egendo-men. Finnes i annat fall någons rätt till föremål, som förklaras förverkat, böra oaktat förklaringen bestå, göre domstolen förbehåll därom.

12 §.

Rätten må, i stället för att förklara egendom förverkad till viss del, med-dela sådan förklaring med avseende å motsvarande del av egendomens värde.

Om förundersökning m. m.

13 §.

Förundersökning rörande brott, som avses i denna lag, må inledas av tullmyndighet. Har den inletts av tullmyndighet, skall beträffande myndig-heten gälla vad i rättegångsbalken är stadgat om undersökningsledare. Är saken ej av enkel beskaffenhet, skall ledningen övertagas av åklagaren, så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet. Åklagaren skall ock eljest övertaga ledningen, när det finnes påkallat av särskilda skäl.

Åklagaren äge, då undersökningen ledes av tullmyndighet, meddela an-visningar rörande undersökningens bedrivande.

Då undersökning ledes av åklagaren, äge han vid undersökningens verk-ställande anlita biträde av tullmyndighet, så ock uppdraga åt tulltjänsteman att vidtaga särskild till undersökningen hörande åtgärd, om dess beskaffen-het tillåter det.

Med tullmyndighet avses i denna paragraf tullverkets ombudsman, tull-direktör, tullförvaltare, kustdistriktchef och gränsdistriktchef. Generaltull-styrelsen äge förordna jämväl annan befattningshavare i tullverket än nu sagts att fullgöra vad enligt denna paragraf ankommer på tullmyndighet.

14 §.

Tulltjänsteman, tjänsteman vid lots- och fyrstaten, posttjänsteman och tjänsteman vid statens järnvägar åligger att i den mån honom anbefalld tjänstgöring därtill föranleder noggrant övervaka, att brott, som avses i denna lag, icke äger rum. Vid sådan tillsyn äge, utan hinder av vad eljesi är stadgat, posttjänsteman föranstalta om undersökning av postpaket, som inlämnats för befordran till utrikes ort eller ankommer till riket.

Tulltjänsteman äge enahanda rätt som enligt rättegångsbalken tillkommer polisman att gripa den som misstänkes för brott, som avses i denna lag, samt att till förhör medtaga den som är tillstädes å plats, där sådant brott förövats.

15 §.

Vid verkställande av förundersökning rörande varusmuggling eller för-sök därtill eller olovlig befattning med smuggelgoods må undersökningsle-daren meddela förordnande om kvarhållande på platsen av transportmedel, om detta är oundgängligen erforderligt för undersökningens behöriga bedri-vande. Åtgärd som nu sagts må dock vidtagas endast om med hänsyn till den misstänkta brottslighetens art och omfattning synnerliga skäl äro där-till samt åtgärden i betraktande av kostnader eller olägenhet som må för-anledas därav ej är uppenbart obillig.

Om beslag

16 §.

Befattningshavare, som avses i 14 § första stycket, ävensom polisman må taga egendom, som kan antagas vara enligt denna lag förverkad, i beslag. I övrigt äge tulltjänsteman i fråga om brott, som avses i denna lag, den rätt att taga egendom i beslag, som enligt rättegångsbalken tillkommer polisman.

Verkställes beslag av annan än undersökningsledaren eller åklagaren och har denne ej beslutat beslaget, skall anmälan skyndsamt göras hos honom, och skall han därvid omedelbart pröva, om beslaget skall bestå.

17 §.

När beslag lagts å egendom, som kan antagas vara enligt denna lag förverkad, skall åklagaren antingen så snart ske kan väcka talan vid domstol med yrkande om egendomens förverkande eller ock förfara på sätt i 21 § 2 mom. sägs.

Vad i rättegångsbalken är stadgat om den tid, inom vilken åtal sist skall hava väckts, skall ej äga tillämpning.

18 §.

Beslagtagen egendom skall, där ej föreskrift i särskild författning till annat föranleder eller åklagaren annorlunda bestämmer, omhändertagas och förvaras av tullverket.

Om husrannsakan och kroppsvisitation

19 §.

För eftersökande av egendom, som kan antagas vara enligt denna lag förverkad, må polisman och tulltjänsteman utan förordnande företaga husrannsakan i lägenhet, som avses i 28 kap. 3 § rättegångsbalken, samt i magasin, upplagsbodar och uthus. I övrigt äge tulltjänsteman i fråga om brott, som avses i denna lag, samma rätt att utan förordnande företaga husrannsakan som enligt nämnda balk tillkommer polisman.

20 §.

Förekommer mot någon, som anträffas vid gräns- eller kustort eller ankommer till plats, där förbindelse med utlandet äger rum, anledning att han har på sig gods, som enligt denna lag är underkastat beslag, må för eftersökande av sådant gods tulltjänsteman företaga kroppsvisitation å honom. Om vederbörande chef för tull-, kust- eller gränsbevakning finner skärpning av tullkontrollen å persontrafiken till eller från utlandet med viss lägenhet eller för viss tidrymd å någon plats oundgängligen nödvändig, må efter bevakningschefens förordnande kroppsvisitation verkställas å envar, som med lägenheten eller under tidrymden till platsen ankommer från eller från platsen avreser till utlandet. Sådant förordnande skall ofördröjligen underställas generaltullstyrelsens prövning men går likväl genast i verkställighet.

Kroppsvisitation, som är av mera väsentlig omfattning, skall verkställas inomhus i avskilt rum eller i lämpligt utrymme i fartyg samt, om under-

sökningsman eller den undersökte begär det och det kan ske utan större omgång, i vittnens närvaro. Kroppsvisitation å kvinna må ej verkställas eller bevittnas av annan än kvinna.

Förande av protokoll och utfärdande av bevis om företagen kroppsvisitation erfordras ej med mindre föremål, som påträffas, tages i beslag.

Förfarandet i vissa fall i fråga om egendoms förverkande

21 §.

1 mom. Är fråga om förverkande av annan egendom än forslingsredskap och är ägaren ej känd eller har han icke känt hemvist inom riket eller kan eljest ej på sätt om stämning i brottmål är stadgat delgivning ske här i riket, må talan om egendomens förverkande föras mot forslare eller annan innehavare av den beslagtagna egendomen, om han kan anträffas med stämning.

2 mom. Kan ej mot någon föras ansvarstalan för brott, som föranlett, att egendom enligt denna lag tagits i beslag, må åklagaren, där fråga är allenast om annan egendom än forslingsredskap och egendomens värde uppskattas till mindre än femhundra kronor, i stället för att vid domstol väcka talan om egendomens förverkande meddela skriftligt förordnande, att beslaget skall tills vidare bestå; och skall i sådant fall egendomen vara förverkad, därest icke inom en månad, sedan förordnandet meddelats, ägaren eller annan, som påstår sig äga rätt till egendomen, hos åklagaren anmäler missnöje med beslaget.

Anmäles missnöje, skall åklagaren, om ej beslaget finnes böra hävas, väcka talan vid domstol med yrkande om egendomens förverkande. Väckes ej talan inom en månad, sedan anmälan gjorts, skall beslaget gå åter.

Har förordnande enligt första stycket meddelats och anställes, innan frågan om egendomens förverkande blivit avgjord i den ordning, som ovan angivits, åtal angående brott, som föranlett beslaget, skall frågan om egendomens förverkande i stället prövas i samband med åtalet; och skola förty jämlikt första och andra styckena vidtagna åtgärder förfalla.

Förfarandet med förverkad egendom

22 §.

1 mom. Sedan slutligen avgjorts, att egendom, som enligt denna lag tagits i beslag, skall vara förverkad, skall egendomen, där ej föreskrift i särskild författning till annat föranleder, efter åklagarens bestämmande försäljas på offentlig auktion genom tullverkets eller utmätningsmannens försorg. Förvaringspersedel, som på grund av sin beskaffenhet är särskilt ägnad att användas för varusmuggling, må dock försäljas allenast om den gjorts otjänlig för sådant ändamål. Där detta ej lämpligen kan ske, skall med persedeln förfaras på sätt generaltullstyrelsen bestämmer.

Har med avseende å egendom meddelats förklaring som i 12 § sägs och erlägges ersättningsbelopp som där avses inom två månader efter det saken slutligen avgjorts, skall egendomen återställas. I annat fall må egendomen för ersättningsbeloppets uttagande försäljas i den ordning som i första stycket föreskrives.

2 mom. Är beslagtagna egendom underkastad förskämning eller snar förstörelse eller annan nedgång i värde, må den genast försäljas på offentlig auktion, och skall så alltid ske om ägaren begär det. Uppskattas egendomens värde till femhundra kronor eller mera och har ej försäljning påkal-

lats av ägaren, skall dock tillstånd till försäljningen sökas hos rätten. Rätten må utan ägarens hörande meddela beslut om egendomens avyttring.

Om åtal

23 §.

I mål rörande brott enligt författningar, vilkas efterlevnad tullverket har att övervaka, må, om ej svårare straff än böter kan följa å brottet, talan föras av befattningshavare vid tullverket som generaltullstyrelsen bestämmer.

Vad nu stadgats skall icke lända till inskränkning i allmän åklagares åtalsrätt i fråga om brott, som nyss sagts.

Särskilda bestämmelser

24 §.

Häves beslag å utländskt oförtullat gods, skall egendomen eller, om godset redan försålts, köpeskillingen överlämnas till tullmyndigheten för behörig redovisning.

25 §.

Tullmyndighet skall i enlighet med vad därom är särskilt stadgat medverka vid verkställighet av böter och andra påföljder, som ådömas enligt denna lag.

26 §.

Hava i lag eller författning angående förbud mot införsel eller utförsel av visst gods givits särskilda föreskrifter om påföljd för överträdelse av förbudet, skola bestämmelserna i denna lag, där ej annat uttryckligen anges, icke äga tillämpning.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1961.

2. Genom denna lag upphävas lagarna den 8 juni 1923 (nr 147) om straff för olovlig varuinförsel och den 18 juni 1949 (nr 398) om straff för olovlig varuutförsel.

3. Vad i lag eller författning är stadgat om tullmålsdomstol och tullåklagare skall ej vidare äga tillämpning; dock att mål, vari talan väckts före den nya lagens ikraftträdande, i sådant hänseende skall handläggas enligt äldre lag.

4. Utan hinder av vad i denna lag stadgas om åtalsrätt må åklagaruppgifter fullgöras av de nuvarande tullfiskalerna i Stockholm, Göteborg och Malmö enligt de närmare föreskrifter generaltullstyrelsen i samråd med riksåklagarämbetet äger meddela.

5. Har åklagare före denna lags ikraftträdande meddelat skriftligt förordnande, som avses i 17 § 2 mom. lagen om straff för olovlig varuinförsel, 17 § lagen med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin eller 6 § 2 mom. lagen om straff för olovlig varuutförsel, skall, utan hinder av vad i den nya lagen är föreskrivet, förfaras enligt förordnandet.

6. Där i lag eller författning förekommer hänvisning till stadgande, som ersatts genom bestämmelse i denna lag, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

Förslag
till
lag om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker till
svenskt territorialvatten

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

1 mom. Spritdrycker må icke med farkost av mindre nettodräktighet än femhundra ton införas från internationellt eller utländskt område till svenskt territorialvatten.

Då särskilda omständigheter därtill föranleda, må Konungen beträffande farkoster av större nettodräktighet, än nu sagts, meddela motsvarande förbud att gälla i fråga om införsel till visst område av svenskt territorialvatten.

2 mom. Förbud, som i 1 mom. avses, skall icke utgöra hinder för införsel till svenskt territorialvatten av spritdrycker

a) då dryckerna äro att hänföra till skeppsproviant för den farkost, med vilken de forslas, eller tillhöra med farkosten följande resande eller ombord å densamma anställda personer, allt i den mån dryckerna prövas icke överstiga behovet under resan eller dryckerna eljest enligt gällande stadgande må av den resande för eget bruk till riket införas; samt

b) vid genomfart utan onödigt uppehåll genom Öresund mellan Falsterbo rev och Kullens fyr från internationellt eller utländskt område till annat sådant område, såvida det av omständigheterna uppenbarligen framgår, att dryckerna icke äro avsedda att olovligen införas till riket; dock må vattenområde inom en halv kilometer från svenska landet icke befaras.

3 mom. Generaltullstyrelsen må för särskilda fall medgiva undantag från förbud, som avses i denna paragraf.

2 §.

1 mom. Bryter någon mot förbud, som avses i 1 §, vare det ansett såsom varusmuggling enligt lagen om straff för varusmuggling.

Framgår uppenbarligen av omständigheterna, att dryckerna icke varit avsedda att olovligen införas till riket, skall dock förverkande icke äga rum.

Visas, att den farkost, med vilken dryckerna forslats, på grund av sjönöd för räddande av fartyg, last och människoliv tvingats att ingå på svenskt territorialvatten och att där förbliva, vare den tilltalade från ansvar fri.

2 mom. Åtal för brott, som avses i 1 mom., må ej äga rum med mindre generaltullstyrelsen lämnar tillstånd därtill.

3 §.

1 mom. Tulltjänsteman äger, där honom anbefalld tjänstgöring därtill föranleder, å farkost företaga den visitation, som oundgängligen erfordras för utrönande, huruvida mot förbud, som avses i 1 §, spritdrycker medföras å farkosten.

2 mom. Har chef för tull- eller kustbevakning med hänsyn till befarad

olovlig införsel av spritdrycker funnit särskild tullbevakning böra anordnas å farkost av mindre nettodräktighet än femhundra ton, vilken ankommer från eller avgår till utrikes ort, må, därest beslag ägt rum å drycker, vilka under resan medförts å farkosten, bevakningschefen kunna förordna, att kostnaden för bevakningen skall gäldas av farkostens ägare.

Kostnaden för bevakningen skall utgå efter gällande taxa för extra tullförrättningar samt gäldas i den ordning, som härutinnan är stadgat i fråga om ersättningsbelopp för sådan förrättning.

4 §.

Hava spritdrycker med fartyg av mindre nettodräktighet än femhundra ton införts till farvatten, som ligger utanför svenska territorialvattengränsen och sträcker sig intill tolv sjömil från svenska kusten eller där utanför belägna yttersta skär, och framgår uppenbarligen av omständigheterna, att syftet med fartygets uppehåll i nämnda farvatten är att företaga eller främja olovlig införsel av dryckerna till riket, vare det ansett såsom olovlig införsel till svenskt territorialvatten enligt 1 §.

I gränsvatten av mindre bredd än tjugofyra sjömil skall gränsen för det farvatten, som avses i första stycket, anses sammanfalla med mittellinjen eller den gränslinje, som eljest är fastslagen genom överenskommelse, hävd eller annorledes.

Vad i denna paragraf är stadgat skall icke tillämpas med avseende å fartyg av främmande nationalitet, med mindre Konungen förordnar, att paragrafen skall äga tillämpning beträffande fartyg av den nationaliteten.

5 §.

Vad enligt 1 § 2 mom. b) och 2 § 1 mom. andra stycket gäller för de fall, då beträffande spritdrycker, som införts till svenskt territorialvatten, av omständigheterna uppenbarligen framgår, att dryckerna icke äro eller varit avsedda att olovligen införas till riket, skall, i den mån Konungen så förordnar, icke äga tillämpning vid införsel till område inom territorialvattnet, i fråga om vilket avtal med främmande stat om gemensam bevakning för bekämpande av olovlig införsel av alkoholvaror träffats, med mindre av omständigheterna tillika uppenbarligen framgår, att dryckerna icke äro eller varit avsedda att olovligen införas till den stat, med vilken avtalet ingåtts.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1961. Där i lag eller författning förekommer hänvisning till stadgande, som ersatts genom bestämmelse i denna lag, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

Förslag

till

lag om ändring i lagen den 4 juni 1913 (nr 159) angående förbud mot införsel till riket av varor med oriktig ursprungsbeteckning

Härigenom förordnas, att 5, 11, 13 och 14 §§ lagen den 4 juni 1913 angående förbud mot införsel till riket av varor med oriktig ursprungsbeteckning skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Gällande lydelse)***5 §.**

Innan målet av generaltullstyrelsen företages till avgörande, skall tillfälle lämnas *den tullfiskal, inom vars tjänstgöringsdistrikt beslaget skett*, ävensom varuägaren, varmed i denna lag förstås emottagaren av varan eller, om han är ombud för annan här i riket, vilken över densamma äger förfoga, denne senare, att i målet sig yttra; och förelägge styrelsen för sådant ändamål envar av dem att inom viss tid från erhållen del av föreläggandet avgiva dylikt yttrande, vid äventyr att målet ändå avgöres. Är ägaren ej känd, eller kan han icke med kallelse anträffas, skall styrelsen låta i allmänna tidningarna införa kungörelse angående beslaget med föreläggande för ägaren att, vid nyssnämnda äventyr, inom tre månader från kungörandet inkomma med yttrande i målet. Där så prövas nödigt, inhänte styrelsen jämväl yttrande från den, som verkställt beslaget.

11 §.

Påkallar *tullfiskalen* eller varuägaren vittnesförhör vid domstol, eller finner generaltullstyrelsen eljest sådant förhör erforderligt, må styrelsen därom förordna.

13 §.

Är *tullfiskalen* eller varuägaren missnöjd med beslut, som generaltullstyrelsen jämlikt 6, 7, 8 eller 9 §

*(Föreslagen lydelse)***5 §.**

Innan målet av generaltullstyrelsen företages till avgörande, skall tillfälle lämnas *befattningshavare, som generaltullstyrelsen förordnar*, ävensom varuägaren, varmed i denna lag förstås emottagaren av varan eller, om han är ombud för annan här i riket, vilken över densamma äger förfoga, denne senare, att i målet sig yttra; och förelägge styrelsen för sådant ändamål envar av dem att inom viss tid från erhållen del av föreläggandet avgiva dylikt yttrande, vid äventyr att målet ändå avgöres. Är ägaren ej känd, eller kan han icke med kallelse anträffas, skall styrelsen låta i allmänna tidningarna införa kungörelse angående beslaget med föreläggande för ägaren att, vid nyssnämnda äventyr, inom tre månader från kungörandet inkomma med yttrande i målet. Där så prövas nödigt, inhänte styrelsen jämväl yttrande från den, som verkställt beslaget.

11 §.

Påkallar *den av generaltullstyrelsen förordnade befattningshavaren* eller varuägaren vittnesförhör vid domstol, eller finner generaltullstyrelsen eljest sådant förhör erforderligt, må styrelsen därom förordna.

13 §.

Är *den av generaltullstyrelsen förordnade befattningshavaren* eller varuägaren missnöjd med beslut, som

(Gällande lydelse)

meddelat, äge han att, vid talans förlust, däröver hos Konungen anföra besvär före klockan tolv å tjugonde dagen från beslutets dag; dock att *tullfiskalen* ej må fullfölja talan mot beslut enligt 8 §, såvitt angår sättet för den oriktiga ursprungsbeteckningens oskadliggörande.

Över beslut, — — — icke föras.

14 §.

Förklarar före besvärstidens utgång såväl *tullfiskalen* som varuägaren hos generaltullstyrelsen sig åtnöjas med styrelsens jämlikt 6 eller 8 § meddelade beslut, skall detsamma såsom lagakraftvunnet anses.

Har talan — — — finnes stadgat.

(Föreslagen lydelse)

generaltullstyrelsen jämlikt 6, 7, 8 eller 9 § meddelat, äge han att, vid talans förlust, däröver hos Konungen anföra besvär före klockan tolv å tjugonde dagen från beslutets dag; dock att *den av generaltullstyrelsen förordnade befattningshavaren* ej må fullfölja talan mot beslut enligt 8 §, såvitt angår sättet för den oriktiga ursprungsbeteckningens oskadliggörande.

Över beslut, — — — icke föras.

14 §.

Förklarar före besvärstidens utgång såväl *den av generaltullstyrelsen förordnade befattningshavaren* som varuägaren hos generaltullstyrelsen sig åtnöjas med styrelsens jämlikt 6 eller 8 § meddelade beslut, skall detsamma såsom lagakraftvunnet anses.

Har talan — — — finnes stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1961.

Förslag

till

**lag om ändrad lydelse av 23 § 1 mom. och 26 § strålskyddslagen
den 14 mars 1958 (nr 110)**

Härigenom förordnas, att 23 § 1 mom. och 26 § strålskyddslagen den 14 mars 1958 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Gällande lydelse)***23 §.**

1 mom. Med dagsböter eller fängelse straffes

1. den som olovligen bedriver radiologiskt arbete *eller obehörigen inför eller söker inför* radioaktivt ämne eller som eljest bryter mot vad i 2, 4 eller 6 § sägs;

2. den som — — — andra föreskrifter;

3. den som — — — eller 19 §;

4. den som — — — uppgift; och

5. den som — — — 21 § sägs.

26 §.

Brukas radioaktivt ämne olovligen i radiologiskt arbete *eller införes eller söker någon obehörigen till riket införa* eller innehar någon här olovligen sådant ämne, må detta jämte strålskyddsanordning, vari det förvaras, förklaras förverkat till kronan, om det ej är uppenbart obilligt. Finnes ämnet ej i behåll, må i stället värdet förklaras förverkat.

Anordning, som — — — äro därtill.

Med förverkad — — — strålskyddsmyndigheten bestämmer.

*(Föreslagen lydelse)***23 §.**

1 mom. *Angående påföljd för olovlig införsel av radioaktivt ämne och försök därtill stadgas i lagen om straff för varusmuggling.*

Med dagsböter eller fängelse straffes

1. den som olovligen bedriver radiologiskt arbete eller som eljest, *anordnades än genom olovlig införsel*, bryter mot vad i 2, 4 eller 6 § sägs;

2. den som — — — andra föreskrifter;

3. den som — — — eller 19 §;

4. den som — — — uppgift; och

5. den som — — — 21 § sägs.

26 §.

Brukas radioaktivt ämne olovligen i radiologiskt arbete eller innehar någon här olovligen sådant ämne, må detta jämte strålskyddsanordning, vari det förvaras, förklaras förverkat till kronan, om det ej är uppenbart obilligt. Finnes ämnet ej i behåll, må i stället värdet förklaras förverkat.

Anordning, som — — — äro därtill.

Med förverkad — — — strålskyddsmyndigheten bestämmer.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1961.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 24 mars 1960.

Närvarande:

justitieråden BECKMAN,
E. SÖDERLUND,
TAMMELIN,
regeringsrådet NEVRELL.

Enligt lagrådet den 5 mars 1960 tillhandakommet utdrag av protokoll över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 19 februari 1960, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till

- 1) lag om straff för varusmuggling;
- 2) lag om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker till svenskt territorialvatten;
- 3) lag om ändring i lagen de 4 juni 1913 (nr 159) angående förbud mot införsel till riket av varor med oriktig ursprungsbezeichnung;
- 4) lag om ändring i lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror;
- 5) lag om ändrad lydelse av 7 och 8 §§ atomenergilagen den 1 juni 1956 (nr 306);
- 6) lag om ändrad lydelse av 23 § 1 mom. och 26 § strålskyddslagen den 14 mars 1958 (nr 110); samt
- 7) förordning om ändrad lydelse av 19 § förordningen den 26 februari 1954 (nr 73) angående tillverkning av brännvin.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av tingsdomaren Stig Jungefors.

Lagrådet yttrade:

Den föreslagna lagstiftningen avser att reglera smugglingsproblemen på ett enklare och överskådligare sätt genom att sammanföra de nu på flera författningar uppdelade påföljdsbestämmelserna till en lag om straff för varusmuggling. Genom denna skulle 1923 års lag om straff för olovlig varuinförsel och 1949 års lag om straff för olovlig varuutförsel upphävas. Vad angår 1924 års lag om olovlig befattning med spritdrycker och vin, vilken tillkommit som en tidsbegränsad lag men gång efter annan erhållit förlängd giltighet, senast t. o. m. innevarande års utgång, avses den icke skola ytterligare förlängas. Vissa av bestämmelserna i 1924 års lag samt därtill knutna kompletterande lagar av 1925 och 1935 upptagas i den föreslagna lagen om

förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker till svenskt territorialvatten; andra bestämmelser i 1924 års lag föreslås överflyttade till 19 § brännvinstillverkningsförordningen. I övrigt skola de föreslagna allmänna reglerna om varusmuggling gälla även för spritsmuggling. Den föreslagna lagen om straff för varusmuggling föranleder följdändringar i ett stort antal författningar, av vilka blott några få remitterats till lagrådet. Av övriga författningar, som behöva ändras i anslutning till den nya lagstiftningen, ha några antagits av riksdagen eller utfärdats av Kungl. Maj:t efter riksdagens hörande. Den nya lagens straffbestämmelser måste emellertid ytterligare göras tillämpliga på ett stort antal av Kungl. Maj:t ensam beslutade administrativa författningar, av vilka några nämnts i remissprotokollet (s. 107—108)¹.

Det kan vitsordas, att de nuvarande spridda och skiftande bestämmelserna visat sig svårtillämpliga och i viss utsträckning lett till obilliga resultat samt att det därför är av värde att erhålla enklare, klarare och mera enhetliga regler. Gällande rätt har emellertid blivit skiftande och i vissa hänseenden ovanligt sträng ej blott därför att den tillkommit vid skilda tidpunkter utan även därför att de lagstiftande myndigheterna då funnit tidsläget kräva kraftigt verkande ingripanden mot vissa ur samhällets synpunkt allvarliga former av brottslighet, särskilt spritsmuggling. Att för närvarande brottsfrekvensen på detta område minskat och smugglingen blivit ett mindre påfallande samhällsproblem är därför ägnat att i viss mån underlätta en reform av påföljdsbestämmelserna, men man måste räkna med att förhållandena kunna ändras, varför möjligheterna till effektivt brottsbekämpande icke böra bestämmas blott med avseende på nuvarande konjunktur. Den höjning av straffskalorna som genomförts under departementsbehandlingen får ur denna synpunkt anses fullt befogad. Lagtekniskt sett innebär den föreslagna lagstiftningen avsevärda förbättringar. Att en så genomgripande omläggning å andra sidan kan ge upphov till nya problem, som ej alltid låta sig lösas på ett helt tillfredsställande sätt, torde i viss mån ligga i sakens natur. Lagrådet har funnit anledning till allenast följande erinringar, vilka visserligen delvis äro av principiell natur men dock lämpligen ansetts kunna hänföras till de särskilda lagförslagen.

Förslaget till lag om straff för varusmuggling

I den föreslagna lagen, som avser att i princip omfatta all slags införsel och utförsel av varor i strid mot gällande bestämmelser, sammanföras med få undantag alla påföljder för olovlig införsel eller utförsel till en enda s. k. blankettstrafflag, vars påföljdsbestämmelser erhålla sitt materiella innehåll genom författningar om tull- eller avgiftsplikt eller angående import- eller exportförbud. Tullar och andra allmänna avgifter bestämmas av riksdagen, varemot Kungl. Maj:t kan ensam meddela import- och exportförbud. Såvitt angår överträdelse av sådana förbud, kan alltså det straffbara områdets omfattning till en del bestämmas i administrativ ordning. En så vittgående fullmakt för Kungl. Maj:t är i viss mån ägnad att inge betänkligh-

¹ Prop. s. 131—135.

heter, särskilt som grovt brott enligt 3 § kan medföra straffarbete upp till två år. Redan vid tillkomsten av 1923 års lagstiftning om olovlig varuinförsel framhölls som en vedertagen mening, att bestämmelserna rörande straff för sådan införsel rätteligen utgjorde icke så mycket ekonomisk lag som fastmera sådan lagstiftning, beträffande vilken Konung och riksdag hade att gemensamt besluta. I fråga om olovlig varuutförsel valdes emellertid 1949 samma metod som nu föreslås beträffande varusmuggling överhuvud. Lagen om straff för olovlig varuutförsel utgör sålunda en blankettstrafflag, enligt vilken i administrativ ordning utfärdade exportförbud kriminaliserats; såsom straff kan därvid i grova fall förekomma straffarbete upp till två år. För framtiden måste beträffande varusmuggling överhuvud anses önskvärt att det straffbara områdets gränser så långt det är möjligt ändras endast genom allmän lagstiftning jämlikt § 87 regeringsformen.

1 §.

I enlighet med vad utredningen förordnat har i lagförslaget brottsbeskrivningen genomgående anknutits till skyldigheten att vid införsel eller utförsel av gods anmäla godset hos vederbörlig myndighet. Förslaget överensstämmer i detta avseende i stort sett med gällande bestämmelser om straff för olovlig införsel och utförsel av varor ävensom med vedertagen praxis att i de fall, då anmälan skett, icke döma till straffpåföljd vid tillämpning av författningar, där straffbestämmelserna ej anknyta till tullangivningsplikten och straff för försök således efter ordalagen icke uteslutes därav att varan anmäles. Vad departementschefen anfört såsom motivering för att brottsbeskrivningen bör utformas på nu angivet sätt synes övertygande, och lagrådet har icke funnit anledning till erinran mot förslaget i denna del. De betänkligheter och invändningar beträffande straffbestämmelsernas utformning i nu berörda avseende, som framförts i vissa remissyttranden, gälla brottsbeskrivningens anknytning till anmälningsplikten i fråga om brott mot import- eller exportförbud. Lagrådet anser det icke uteslutet att i framtiden erfarenheten kan komma att giva vid handen, att det i vissa fall av praktiska skäl är olämpligt att såsom rekvisit för straffbarhet kräva att in- eller utförseln sker utan anmälan till vederbörlig myndighet. Detta är tänkbart bl. a. i fråga om förbud, som tillkommit för att skydda landet mot epidemier eller epizootier. Om det framdeles skulle befinnas, att den nu föreslagna brottsbeskrivningen i ett eller annat fall leder till otillfredsställande resultat, bör för dylika fall i särskild lag eller författning införas bestämmelser om att olovlig införsel eller utförsel bestraffas utan avseende å om anmälningsskyldighet fullgjorts eller icke.

2 §.

Såsom departementschefen framhållit (remissprotokollet s. 79)¹ föreligga vägande praktiska skäl att för de talrika fallen av bagatellartad smuggling uppställa en särskild straffskala, innehållande allenast direkt i pengar bestämda böter. Det är emellertid av vikt att användningen av denna lindriga

¹ Prop. s. 106.

straffskala begränsas till brott, som verkligen äro ringa. För tillgodoseende härav har från den föreslagna 2 §:s tillämpningsområde undantagits sådan varusmuggling, som avses i 1 § andra punkten. Redan det där beskrivna förfarandets karaktär av vilseledande har nämligen ansetts innebära ett aktivt brottsligt förfarande som bör medföra, att brottet ej bedömes enligt skalan för de rena bagatellbrotten. I anledning härav vill lagrådet framhålla, att gränsen mellan vilseledande och hemlighållande ofta kan vara svår att draga (jfr remissprotokollet s. 34)¹ samt att även det blotta hemlighållandet ofta bör likställas med ett aktivt brottsligt förfarande. Så snart syftet är att försälja en insmugglad vara med vinst eller förfarandet eljest har någon anstrykning av yrkesmässighet bör, vare sig något vilseledande förekommit eller ej, en brottslighet av mer än ringa beskaffenhet anses föreligga. Under förutsättning att detta beaktas i tillämpningen har lagrådet intet att erinra mot stadgandets avfattning.

5 §.

Vid sidan om straff för uppsåtlig varusmuggling enligt föregående paragrafer föreslås här straff för motsvarande gärning av grov oaktsamhet. Häremot är intet att invända, förutsatt att ringa fall lämnas straffria. Att det här föreslagna straffet, dagsböter, icke bör gälla ringa fall framgår redan därav att straffet för uppsåtligt bagatellbrott enligt 2 § är böter högst 300 kronor. Departementschefen har också avsett att undanta sådana ringa fall från straffbarhet men ansett uttryckligt stadgande därom överflödigt. Enligt departementschefens uppfattning skulle det nämligen ligga i sakens natur att oaktsamheten inte bleve grov när gärningen med hänsyn till övriga omständigheter framstode som bagatellartad. Lagrådet kan icke dela denna uppfattning. Grov oaktsamhet kan föreligga även vid ringa brott. På grund härav får lagrådet hemställa om upptagande i paragrafen av ett uttryckligt stadgande, att i ringa fall ej skall dömas till straff.

6 §.

Till den här upptagna straffbestämmelsen för olovlig befattning med smuggelgods har fogats en föreskrift att, om brottet är ringa, må från straff frias. Mot utredningens förslag, vari straffskalan var en annan men straffrihetsregeln densamma anmärkte riksåklagarämbetet, att åklagares beslut att ej åtala måste ske i form av åtalseftergift, varför ämbetet ifrågasatte hel straffrihet för ringa fall. I det remitterade förslaget, vari straffskalan ändrats så att åtalseftergift enligt 20 kap. 7 § 1 rättegångsbalken ej kan ifrågakomma, bibehölls emellertid straffrihetsregeln i den utformning utredningen föreslagit. Denna straffrihetsregel skulle nämligen enligt departementschefens mening innebära, att åklagaren, med hänsyn till sannolikheten för att domstolen friade från straff, kunde — utan åtalseftergift — besluta att icke åtala den misstänkte. Lagrådet kan icke dela denna mening. Om den föreslagna avfattningen bibehålles, torde åklagaren icke ha annat val än att åtala samt låta domstolen avgöra om från straff skall frias. Då

¹ Prop. s. 61.

detta icke är lämpligt utan bagatellfallen böra generellt lämnas utanför det straffbara området, hemställer lagrådet, att orden »må från straff frias» utbytas mot »skall ej till straff dömas».

9—12 §§.

Den nu gällande smuggellagstiftningens bestämmelser om förverkande äro oenhetliga och ha, såsom departementschefen framhållit, i vissa fall lett till resultat som tett sig stötande. Det måste anses tillfredsställande att förverkandepåföljderna på sätt som skett i förslaget regleras genom enhetliga stadganden, utformade i nära anslutning till reglerna i 2 kap. 16 och 17 §§ strafflagen. Genom att, i överensstämmelse med föreskrifterna i dessa lagrum, domstol gives möjlighet att efter skälighetsprövning helt eller delvis eftergiva förverkandepåföljd, som finnes uppenbart obillig, kunna sådana stötande resultat som nyss nämnts undvikas. Det förtjänar att i detta sammanhang påpekas att, om vid flera personers medverkan till visst smugglingsbrott någon eller några befinnes ha medverkat endast i ringa mån, bestämmelsen i 9 § första stycket andra punkten kan tillämpas på det sätt att förverkandepåföljden för deras vidkommande helt eller delvis eftergives.

Att, såsom skett genom det i 12 § upptagna stadgandet, giva domstol möjlighet att, i stället för att förklara egendom förverkad till viss del, förordna om förverkande av motsvarande del av egendomens värde är en konsekvent tillämpning av principen att förverkandepåföljd bör kunna delvis eftergivas, om det befinnes obilligt att förklara egendomen i dess helhet förverkad. Stadgandet är ur berörda principiella synpunkt erforderligt för fall då egendomen finnes i behåll och praktiskt taget är odelbar. För betydande av rättspraxis i detta avseende må hänvisas till det i NJA 1958 i not å s. 276 refererade nådeärendet.

En särskild fråga är, hur förverkandebestämmelser med nu föreslagen avfattning kunna inverka på möjligheten att använda strafföreläggande, när varusmuggling enligt 2 § bedömes såsom ringa. Den omständigheten, att förverkandepåföljden är fakultativ, synes i och för sig icke utgöra hinder för att åklagaren, om han finner att både straff och förverkandepåföljd bör ifrågakomma och laga förutsättningar i övrigt föreligga, utfärda strafföreläggande som upptar straff och förverkandepåföljd. Ett sådant betraktelsesätt har tydligen under i viss mån liknande förhållanden anlagts beträffande lagen den 9 maj 1958 om förverkande av alkoholhaltiga drycker m. m. Mera tveksamt är, om åklagaren, därest han finner förverkandepåföljd vara uppenbart obillig, skall äga utfärda strafföreläggande som upptar endast böter. Då en sådan ordning kan innebära fara för godtycke och ojämnhet i tillämpningen, synas övertvägande skäl tala för att det i allmänhet bör ankomma på rätten att avgöra, om förverkandepåföljd bör eftergivas, och att följaktligen åklagaren i här berörda fall i regel bör väcka åtal för brottet. Det måste antagas, att tillämpning av reglerna i 10—12 §§ praktiskt taget alltid förutsätter domstolsförfarande.

I vanliga fall kan strafföreläggande ej anlitas, om förverkandepåföljden angår även annan än den misstänkte. Enligt 17 § promulgationslagen till rättegångsbalken skall nämligen talan väckas mot den som påföljden sålunda angår, och domstolsförfarande blir således erforderligt för att pröva förverkandefrågan. Såvitt lagrådet kan finna skulle emellertid undantag från denna ordning kunna ske med stöd 21 § 1 mom. förevarande lagförslag. Med stöd av där upptagna bestämmelser synes sålunda vara möjligt att för ringa varusmuggling förelägga smugglaren böter och förverkandepåföljd, även om han påstår att godset tillhör annan och detta påstående ej kan avvisas men för anträffande av den uppgivne ägaren föreligger hinder som avses i sistnämnda lagrum.

13 §.

I denna paragraf meddelas bestämmelser om tullmyndighets befogenhet att leda förundersökning rörande smugglingsbrott samt åklagarens rätt att övertaga ledningen eller meddela anvisningar och, när undersökningen ledes av honom, anlita biträde av tullmyndighet. Bestämmelserna ansluta sig i huvudsak till vad i 23 kap. 3 § rättegångsbalken för motsvarande fall stadgats om polismyndighets befattning med förundersökning i brottmål. Enligt utredningens förslag skulle tullmyndighet ej äga meddela beslut om anhållande eller reseförbud. Denna begränsning har av departementschefen ansetts obehövlig. Någon sådan inskränkning har ej heller i 23 kap. 3 § rättegångsbalken gjorts beträffande polismyndighet. Lagrådet erinrar emellertid, att i förarbetena till sistnämnda stadgande som exempel på fall, då åklagaren även om saken var enkel borde övertaga ledningen, angavs, att det kunde bli fråga att använda tvångsmedel rörande vilket åklagaren lämpligen borde besluta (se NJA II 1957 s. 414, 416). Denna synpunkt kräver beaktande även på förevarande område. Det ligger sålunda nära till hands att antaga, att med den förutsatta begränsningen av tullmyndighets åtalsrätt kommer att följa även en begränsning i befattningen med sådana tvångsmedel, som kräva snar förhandling vid rätten.

Lagrummet skiljer mellan tullmyndighet och åklagare. I vissa fall kan emellertid även tullmyndighet vara åklagare. Tullförvaltare, vilken är att hänföra till tullmyndighet, avses sålunda enligt 23 § skola få åtalsrätt beträffande sådana hithörande brott, å vilka ej kan följa svårare straff än böter. Måhända kunde under dessa omständigheter göras gällande att lagtexten i formellt hänseende borde förtydligas. Som departementschefen (s. 72 i remissprotokollet)¹ framhållit torde dock i de mål, som hädanefter skola ankomma på tullförvaltare som åklagare, i regel icke förekomma någon förundersökning i rättegångsbalkens mening, ett förhållande som har stöd i 23 kap. 22 § nämnda balk. Uttrycket åklagare i förevarande paragraf får därför uppfattas såsom avseende allmän åklagare. Att det i undantagsfall kan tänkas gälla även för tullmyndighet såsom åklagare torde icke behöva särskilt utmärkas. Det nu sagda utesluter ej att på andra ställen i förslaget

¹ Prop. s. 99.

uttrycket åklagare enligt vad sammanhanget utvisar kan avse såväl allmän åklagare som åtalsberättigad tullmyndighet.

14 §.

Liksom för närvarande beträffande varuutförsel har det ansetts böra åligga bl. a. posttjänsteman att i den mån honom anbefalld tjänstgöring därtill föranleder övervaka, att brott enligt förevarande lag ej äger rum, ävensom att vid sådan tillsyn, utan hinder av vad eljest är stadgat, föranstalta om viss undersökning av postpaket. Med hänsyn till det skydd som i allmänhet vid brottsutredning beredes försändelser hos postverket — se t. ex. 27 kap. 3, 4, 9 och 12 §§ rättegångsbalken — måste särskild varsamhet anses påkallad vid tillämpning av bestämmelserna om undersökning av postpaket. Som generalpoststyrelsen framhållit (remissprotokollet s. 96)¹ synes sådan undersökning böra ifrågakomma endast för uppdagande av varusmugglingsbrott. Måhända ligger en tillräcklig begränsning härutinnan i det av departementschefen gjorda förtydligandet, att undersökningen må avse endast postpaket som inlämnats för befordran till utrikes ort eller ankommer till riket. — Enligt uppgift tillgår för närvarande i praxis så, att när posttjänsteman finner att ett postpaket bör undersökas, tulltjänsteman anlitas för att verkställa undersökningen. Ett sådant förfaringssätt bör såvitt möjligt alltjämt användas, varom erforderliga anvisningar torde böra meddelas.

15 §.

Vid den översyn av tullagstiftningen som verkställdes i samband med rättegångsreformen erinrade processlagberedningen om svårigheten att på detta område uppdraga en bestämd gräns mellan medgivna tvångsmedel, vilka reglerades i lag, samt andra ifrågakommande åtgärder för tullkontroll, vilka behandlades enbart i tullstadgan. Bl. a. framhölls, att tullstadgans bestämmelser om visitation av transportmedel stundom kunde erhålla en tillämpning som motsvarade befogenheten att anlita tvångsmedel, medan å andra sidan anlitandet av tvångsmedel i vissa fall framstod mera som ett led i den allmänna tullkontrollen. I betraktande av det sålunda anförda kan det i och för sig vara förklarligt, att generaltullstyrelsen i nu förevarande sammanhang i remissyttrandet framställt förslag om att i lagen måtte regleras tullmyndighets befogenhet att för behörigt fullgörande av förundersökning kvarhålla transportmedel. Av remissprotokollet framgår, att det ifrågasatta stadgandet tänkts skola användas främst beträffande fartyg. Risken för oskäligen kostnad och olägenhet i anledning av åtgärden är i ett sådant fall särskilt stor. Även i övrigt synes frågan vara av alltför ömtålig beskaffenhet för att en lagbestämmelse i ämnet skulle kunna meddelas enbart på grundval av generaltullstyrelsens i remissvaret gjorda hemställan. Som framgår av departementsförslaget måste vid en sådan reglering framför allt tillses, att den enskildes rätt icke otillbörligt förnärmas, och särskild utredning torde i detta hänseende vara erforderlig. Tillsvidare synas tull-

¹ Prop. s. 124.

stadgans bestämmelser om tullkontrollen ge rimliga möjligheter att å transportmedel verkställa undersökning för upptäckande av smugglingsbrott. Tänkbart är, att dessa bestämmelser i något fall kunna kompletteras av stadgandet i 27 kap. 15 § rättegångsbalken.

På grund av det anförda hemställas, att förslaget bestämmelser i 15 § måtte utgå.

16 §.

Mot den utsträckta beslagsrätt som avses med förslaget har generalpoststyrelsen framställt allvarliga erinringar. Särskilt vände sig styrelsen mot att samtliga i förslaget åsyftade kategorier av tjänstemän kunde taga även inrikes postförsändelser i beslag utan iakttagande av de stränga föreskrifter, som i fråga om beslag av postförsändelser finnas intagna i 27 kap. rättegångsbalken (se remissprotokollet s. 99)¹. Enligt lagrådets mening böra beslagsbestämmelserna ses i samband med den i 14 § föreskrivna övervakningsskyldigheten. Redan härav torde föranledas en viss begränsning i möjligheten att utöva beslagsrätt. Övervakningen hänför sig till den tjänstgöring som blivit tjänstemannen ålagd och det är under denna tjänstgöring som han kan bli i tillfälle att verkställa beslag (jfr NJA II 1949 s. 589 vid slutet av det där återgivna departementschefsanförandet). Vad angår posttjänstemän och tjänstemän vid statens järnvägar, vilka framför allt skulle få sin beslagsrätt utökad enligt förslaget, har lagrådet under 14 § förordat, att den där avsedda övervakningen för dem skulle begränsas till vad som erfordrades för uppdagande av varusmugglingsbrott. En däremot svarande inskränkning i deras beslagsrätt synes böra komma till uttryck i förevarande paragraf. Farhågorna för att de skulle kunna beslagtaga inrikes postförsändelser borde därmed kunna undanröjas. Beträffande tulltjänstemän samt tjänstemän vid lots- och fyrstaten, liksom i fråga om polismän, kan någon liknande inskränkning knappast anses behövlig. För deras del innebär förslaget icke någon egentlig utvidgning såvitt angår första punkten i första stycket. Tulltjänstemans befogenhet enligt andra punkten i samma stycke innebär däremot en nyhet. I denna del må erinras, att polismans befogenhet enligt 27 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken icke medger beslag av försändelse i postverkets vård.

I enlighet med det anförda hemställer lagrådet, att paragrafens första stycke jämkas på förslagsvis följande sätt. I en första punkt stadgas, att tulltjänsteman, tjänsteman vid lots- och fyrstaten ävensom polisman må taga egendom, som kan antagas vara enligt lagen förverkad, i beslag. Som en andra punkt inskjutes därefter, att i samband med tillsyn enligt 14 § första stycket för uppdagande av varusmuggling må ock posttjänsteman och tjänsteman vid statens järnvägar verkställa beslag å egendom, som kan antagas vara enligt lagen förverkad. Slutligen följer som en tredje punkt, att tulltjänsteman äge i övrigt i fråga om brott, som avses i lagen, den rätt att taga egendom i beslag, som enligt rättegångsbalken tillkommer polisman.

¹ Prop. s. 126.

17 §.

Med hänsyn till möjligheten att i 2 §:s fall använda strafföreläggande synes lagrummet böra förtydligas. Detta kan förslagsvis ske genom att i stället för orden »väcka talan vid domstol med yrkande om egendomens förverkande» skriva »väcka åtal för brott, som föranlett beslaget, eller talan vid domstol med yrkande om egendomens förverkande». Av 48 kap. 1 § rättegångsbalken framgår, att åklagaren i stället för att väcka åtal mot den misstänkte kan anlita strafföreläggande.

I övrigt hänvisas till lagrådets yttrande vid 9—12 §§.

21 och 22 §§.

Ifrågavarande båda paragrafer äro de enda i den föreslagna lagen, som uppdelats i olika moment. Anledningen till denna uppdelning synes vara, att bestämmelserna i tämligen oförändrat skick hämtats från de nu gällande lagarna i ämnet. Tillräckliga skäl synas dock icke föreligga att bibehålla momentindelningen i den nya lagen, särskilt som de föreslagna rubrikerna på ett överskådligt sätt ge en sammanfattning av bestämmelsernas innehåll. Lagrådet får därför föreslå, att momentindelningen slopas och bestämmelserna uppdelas på fyra paragrafer.

23 §.

Till bestämmelsen i första stycket om viss befogenhet för befattningshavare vid tullverket bör läggas ett stadgande, att sådan befattningshavare ock må såsom åklagare meddela förordnande enligt 21 § 2 mom. första stycket i förslaget.

16—26 §§.

Iakttages vad lagrådet hemställt om borttagande av 15 § samt uppdelning av 21 och 22 §§, får paragrafnumreringen fr. o. m. 16 § ändras. Även hänvisningen i 17 § första stycket till 21 § 2 mom. måste ändras. Den av lagrådet förordade hänvisningen i 23 § får också anpassas till den nya numreringen.

Övergångsbestämmelserna

I frågan, huruvida ny eller gammal lag skall tillämpas på gärningar begångna före nya lagens ikraftträdande, hänvisar departementschefen till allmänna grundsatser, enligt vilka de nya bestämmelserna vore att tillämpa, om resultatet därigenom bleve lindrigare för den tilltalade. Enligt departementschefens uttalande borde därvid tagas hänsyn till den sammanlagda reaktionen beträffande såväl straff som förverkande. Det ginge sålunda t. ex. icke att tillämpa gammal lag i fråga om straffet och ny lag beträffande förverkande.

Till grund för detta uttalande synes ligga en uppfattning, att förverkandepåföljder vore att i stort sett jämställa med straff. Rörande grunderna för förverkande råda emellertid ofta skilda meningar, och dylika påföljder kun-

na jämväl i samma författning ha att tillgodose vitt skilda syften. Även i den mån de anses fullfölja ett liknande syfte som straff, äro de i olika avseenden att behandla enligt andra regler än dem som gälla för straff. Hänvisas må exempelvis till 2 kap. 18 § samt 5 kap. 19 a § strafflagen. Departementschefens uttalande att, såvitt nu är i fråga, skulle tagas hänsyn till den sammanlagda reaktionen, d. v. s. summan av straff och förverkandepåföljder, är därför ägnat att inge tvekan. Första lagutskottet synes, låt vara i ett annat sammanhang, ha intagit den ståndpunkten, att vid jämförelse mellan ny och gammal lag de olika påföljderna borde betraktas var för sig (NJA II 1949 s. 598). Tillgängliga rättsfall visa icke mera än att, när en tidigare gällande förverkandepåföljd ej bibehållits i nya lagen, den tilltalade under åberopande därav friats från förverkande samt att, om tillika lindrigare straff kan ådömas enligt nya lagen, denna tillämpats även i fråga om straffet (se NJA 1922 s. 527 och Svensk juristtidning 1923 rf s. 60; jfr SOU 1953: 14 s. 427, Agge, Straffrättens allmänna del, 1944 s. 114, T. Strömberg, Konfiskation s. 103). I själva verket förefaller det ej orimligt, att om ny lag i motsats till äldre lag medger jämkning av eller befrielse från förverkandepåföljd som befinnes uppenbart obillig, nya lagen därutinnan tillämpas, medan man däremot underlåter att tillämpa annan, först i nya lagen införd förverkandepåföljd, t. ex. angående förvaringspersedlar eller forslingsredskap. Under hänvisning till det nu anförda finner lagrådet det böra överlämnas åt rättstillämpningen att närmare taga ställning till de frågor som möta i hithörande sammanhang.

Förslaget till lag om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker till svenskt territorialvatten

Såsom inledningsvis berörts har den stränga speciallagstiftning angående spritsmuggling, som upptagits i 1924 års lag om olovlig befattningsmed spritdrycker och vin, icke längre ansetts erforderlig, utan avsikten är att denna tidsbegränsade lag samt därtill knutna kompletterande lagar av 1925 och 1935 automatiskt skola upphöra att gälla med innevarande års utgång. Enligt 2 § i den föreslagna lagen om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker till svenskt territorialvatten skall brott mot dylikt förbud anses såsom varusmuggling enligt lagen om straff för varusmuggling. Dess bestämmelser skola alltså ersätta ej blott stadgandet om straff för olovlig spritinförsel i 1 § av 1924 års lag utan även vad 5—9 och 13—24 §§ innehålla om olovlig befattningsmed spritdrycker, som olovligen införts, om förverkande m. m. samt om rättegången. Häremot är ur principiell synpunkt intet att invända.

Bestämmelserna om olovlig införsel till svenskt territorialvatten i 2—4 §§ av 1924 års lag ha väsentligen oförändrade överförts till de tre första paragraferna i nu förevarande lagförslag, varvid dock tillämpningsområdet begränsats till att omfatta endast spritdrycker och icke vin. Det torde härvid

utan särskilt stadgande få anses klart, att ordet spritdryck skall förstås på det sätt som anges i 1 § rusdrycksförsäljningsförordningen.

Enligt lag den 27 november 1925 om utsträckt tillämpning av 1924 års lag gälla dess bestämmelser i vissa fall för införsel till farvatten, som ligger utanför svenska territorialvattengränsen. Innehållet i 1925 års lag har överförts till 4 § i den föreslagna lagen. Dess rubrik blir på grund därav icke fullt adekvat. Lagrådet hemställer därför, att orden »till svenskt territorialvatten» få utgå ur lagens rubrik.

I 1—3 §§ användes flerstädes det från 1924 års lag hämtade ordet farkost, varemot i 4 § — liksom i 1925 års lag — i samma betydelse användes ordet fartyg. Lagrådet hemställer, att ordet fartyg införes på alla ställen i lagen.

Förslaget till lag om ändring i lagen den 4 juni 1913 (nr 159) angående förbud mot införsel till riket av varor med oriktig ursprungsbeteckning

Det må framhållas, att 1913 års lag är i behov av saklig omarbetning men att någon sådan icke föreslås nu utan torde komma att ske i samband med den pågående omarbetningen av varumärkes- och firmalagstiftningen. Här föreliggande förslag avser blott att som följd av tullfiskalstjänsternas avveckling överflytta tullfiskalernas uppgifter enligt 5, 11, 13 och 14 §§ på befattningshavare, som generaltullstyrelsen förordnar. Då tullfiskal nämnes jämväl i 15 § tredje stycket, hemställer lagrådet, att motsvarande ändring vidtages där.

Enligt lagen den 21 juni 1946 om rätt att i mål och ärenden som tillhöra stats- eller kommunalmyndighets handläggning insända handlingar med posten m. m. har vad i lag eller författning är stadgat därom, att handling skall ha inkommit till stats- eller kommunalmyndighet före visst klockslag å dagen, upphört att gälla. I samband med den nu föreslagna ändringen av 13 § i 1913 års lag synes därför vad där stadgas om att besvär skola anföras före klockan tolv å dagen böra borttagas.

Förslaget till lag om ändring i lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror

De föreslagna ändringarna i 36 och 46 §§, till vilka särskild motivering icke ansetts erforderlig, innefatta tydligen icke annat än vad som ändå skulle följt av sjätte punkten i övergångsbestämmelserna till lagen om straff för varusmuggling. Det synes emellertid lämpligt att uttryckligen ändra 36 och 46 §§ i samband med att 44 och 49 §§ upphävas. Stadgandet i 44 § ersättes av 4 § 1 i lagen om straff för varusmuggling, och bestämmelserna i dess 16 § göra 49 § överflödig.

*Förslaget till lag om ändrad lydelse av 7 och 8 §§ atomenergilagen
den 1 juni 1956 (nr 306)*

Bestämmelserna i 7 och 8 §§ om straff och förverkande föreslås, såvitt angår olovlig utförsel, ersatta med lagen om straff för varusmuggling men i övrigt bibehållna. Då straffskalorna härigenom bli olika i de båda fallen, aktualiseras frågan, i vad mån de nya straff- och förverkandebestämmelserna skola tillämpas även på gärningar begångna före den nya lagstiftningens ikraftträdande. Härutinnan hänvisas till vad som anförts vid övergångsbestämmelserna till lagen om straff för varusmuggling.

I övrigt kan framhållas, att 12 § atomenergilagen förblir gällande även beträffande varusmuggling efter den nya lagstiftningens ikraftträdande.

*Förslaget till lag om ändrad lydelse av 23 § 1 mom. och 26 §
strålskyddslagen den 14 mars 1958 (nr 110)*

Förslaget innebär, att lagen om varusmuggling skall tillämpas angående påföljd för olovlig införsel av radioaktivt ämne och försök därtill. De i strålskyddslagen givna särskilda bestämmelserna om förfarandet med förverkad egendom skola däremot tydligen förbliva tillämpliga även i fråga om varusmuggling.

Enligt 27 § första stycket skall tulltjänsteman taga i beslag av honom påträffad egendom, som skäligen kan antagas vara förverkad. Då denna bestämmelse torde sakna berättigande, sedan smugglingsfallen borttagits ur lagen, hemställer lagrådet, att den får utgå.

*Förslaget till förordning om ändrad lydelse av 19 § förordningen den
26 februari 1954 (nr 73) angående tillverkning av brännvin*

Förslaget, som innebär att 2 kap. i 1924 års lag om olovlig befattning med spritdrycker och vin skulle erhålla viss motsvarighet i 19 § brännvinstillverkningsförordningen, föranleder ingen erinran från lagrådets sida.

Ur protokollet:

Clas Amilon

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 mars
1960.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, EDENMAN, NETZÉN, AF GEIJERSTAM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter, lagrådets den 24 mars 1960 avgivna utlåtande över de den 19 februari samma år till lagrådet remitterade förslagen till

lag om straff för varusmuggling;

lag om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker till svenskt territorialvatten;

lag om ändring i lagen den 4 juni 1913 (nr 159) angående förbud mot införsel till riket av varor med oriktig ursprungsbeteckning;

lag om ändring i lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror;

lag om ändrad lydelse av 7 och 8 §§ atomenergilagen den 1 juni 1956 (nr 306);

lag om ändrad lydelse av 23 § 1 mom. och 26 § strålskyddslagen den 14 mars 1958 (nr 110); samt

förordning om ändrad lydelse av 19 § förordningen den 26 februari 1954 (nr 73) angående tillverkning av brännvin.

Efter redogörelse för utlåtandet anför föredraganden följande.

Lagrådet har i allt väsentligt godtagit den föreslagna lagstiftningen.

Med anledning av vad lagrådet anförte om att det för framtiden måste beträffande varusmuggling överhuvud anses önskvärt att det straffbara områdets gränser så långt det är möjligt ändras endast genom allmän lagstiftning enligt 87 § regeringsformen, vill jag framhålla, att tillkomsten av lagen om straff för varusmuggling ej bör medföra någon ändring i den omfattning, i vilken författningar må utfärdas annorledes än genom allmän lagstiftning enligt 87 § regeringsformen.

Jag vill understryka lagrådets varning mot att slentrianmässigt tillämpa den i 2 § upptagna straffskalan för ringa brott. Det kan emellertid förtjäna påpekas, framför allt i fråga om smuggling från fartyg, att sådan smuggling, oaktat försäljningssyfte kan ha förelegat, ofta nog avser så små kvan-

titeter och även i övrigt är så bagatellartad att en tillämpning av 2 § är motiverad.

Med hänsyn till vad lagrådet anfört vid 5 § vill jag ej motsätta mig att det såsom lagrådet hemställt uttryckligen angives att paragrafen inte omfattar ringa fall.

Gentemot vad lagrådet anfört beträffande 6 § kan framhållas att den i remissprotokollet föreslagna formuleringen har använts i vissa författningar, varvid syftet varit att åklagaren i de ifrågavarande bagatellfallen skall kunna, utan formellt beslut om åtalseftergift, underlåta att väcka åtal. Jag har också i remissprotokollet anfört vissa betänkligheter mot det alternativ till frågans lösning som nu förordats av lagrådet. Då emellertid lagrådet uttalat en motsatt uppfattning om innebörden av det i remissprotokollet föreslagna stadgandet och det är angeläget att den ifrågavarande bestämmelsen tillämpas såsom avsett är, anser jag mig kunna godtaga vad lagrådet hemställt.

Med hänsyn till vad lagrådet anfört om tillämpligheten av tullstadgans bestämmelser biträder jag lagrådets hemställan att ur lagförslaget utesluta stadgandet i 15 § om rätt att kvarhålla transportmedel.

Vad lagrådet härutöver förordat beträffande den föreslagna lagen om straff för varusmuggling kan jag ansluta mig till. Även i fråga om övriga författningsförslag bör lagrådets erinringar beaktas. Vidtages den av lagrådet förordade ändringen beträffande den i 13 § lagen om oriktig ursprungsbeteckning meddelade föreskriften om besvärstid, bör emellertid även genomföras sådan ändring att 1954 års lag om besvärstid blir tillämplig. Härjämte bör några mindre redaktionella jämkningar vidtagas.

Föredraganden hemställer härefter att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att antaga

dels de av lagrådet granskade författningsförslagen med nyss angivna jämkningar; och

dels de vid statsrådsprotokollet den 19 februari 1960 fogade förslagen till förordning om ändrad lydelse av 11 § 3 mom. och 20 § förordningen den 1 juli 1918 (nr 564) angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m.;

förordning om ändrad lydelse av 9 § förordningen den 19 maj 1939 (nr 174) angående tillverkning, införsel och försäljning av gasskyddsmateriel;

förordning angående ändrad lydelse av 3 a och 11 §§ förordningen den 25 maj 1911 (nr 251) om varuskatt;

förordning angående ändring i förordningen den 5 mars 1948 (nr 85) om försäljningsskatt;

förordning om ändring i förordningen den 5 juni 1953 (nr 372) angående reglering av införseln av vissa slag av fisk och skaldjur;

förordning om ändrad lydelse av 86 § 2 mom. rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521);

förordning om ändring i förordningen den 7 juni 1956 (nr 401) angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m.;

*förordning om ändring i förordningen den 7 juni 1956 (nr 403) angående reglering av införseln av fettråvaror och fettvaror, m. m.; samt
förordning om ändrad lydelse av 5 och 28 §§ förordningen den 23 november 1956 (nr 545) angående omsättningsskatt å motorfordon i vissa fall.*

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Ragnar Sohlman

Utredningens författningsförslag**Förslag
till****lag om straff för varusmuggling m. m.**

Häri genom förordnas som följer.

Om straff**1 §.**

Den som utan att giva det tillkänna hos vederbörlig myndighet till riket inför eller från riket utför gods, som enligt stadgande i lag eller författning ej må införas eller utföras eller för vilket tull eller annan allmän avgift skall för statsverkets räkning erläggas till tullverket, dömes, där gärningen sker med uppsåt, för *varusmuggling* till dagsböter. Samma lag vare, om någon medelst vilseledande i samband med tullbehandling av gods uppsåtligen föranleder, att gods införes eller utföres i strid mot införsel- eller utförsel-förbud eller att tull eller annan allmän avgift undandrages statsverket. I ringa fall vare straffet böter, högst trehundra kronor.

Är varusmuggling med hänsyn till omständigheterna att anse som grov, må dömas till fängelse eller straffarbete i högst två år. Vid bedömande huruvida brottet är grovt, skall särskilt beaktas, om det föröfvats yrkesmässigt eller avsett gods av betydande myckenhet eller värde, om gärningsmannen begagnat vilseledande handling eller lämnat osann försäkran eller om gärningen eljest varit av särskilt farlig art.

2 §.

Såsom varusmuggling skall ock anses, om någon med uppsåt

1. obehörigen förfogar över gods, som i vederbörlig ordning anmälts hos tullmyndighet, och därigenom föranleder, att godset i strid mot införsel-förbud utkommer i den fria rörelsen eller att utförsel sker i strid mot utförsel-förbud eller att tull eller annan allmän avgift undandrages statsverket; eller

2. obehörigen förfogar över gods, för vilket åtnjutits befrielse från tull eller annan allmän avgift i samband med att godset såsom restitutionsgods anmälts till utförsel eller såsom proviant eller förnödenhet ombordtagits å fartyg eller annat transportmedel.

3 §.

Den som förvärvar, forslar, döljer, förvarar eller avyttrar gods, som varit föremål för varusmuggling, dömes, där gärningen sker med uppsåt, för *olovlig befattning med smuggelgods* till dagsböter. Är brottet grovt må dömas till fängelse eller straffarbete i högst två år. Om gärningsmannen icke insåg

men hade skäligen anledning antaga, att godset varit föremål för varusmuggling, dömes till böter, högst trehundra kronor. I ringa fall må från straff frias.

4 §.

Begår någon, efter det han genom lagakraftvunnen dom fällts till ansvar för gärning, som avses i 1 eller 2 § eller 3 § första punkten, ånyo sådant brott, som icke är grovt, må dömas vid ringa fall av varusmuggling till dagsböter eller fängelse i högst sex månader och eljest till fängelse i högst ett år.

5 §.

Lämnar någon i samband med tullbehandling av gods i anmälan, deklaration eller annan dylik handling av grov oaktsamhet oriktig uppgift, dömes, där åtgärden innebär fara i bevishänseende, till dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

6 §.

Påträffas gods undandolt i fartyg eller luftfartyg eller å tåg å plats, som icke är upplåten till medföljande resandes eller anställds personliga begagnande, och framgår av omständigheterna, att smuggling eller olovlig forsling av godset är tillämnad eller har ägt rum, dömes befälhavaren för *bristande tillsyn* över transportmedlet till dagsböter, där ej enligt annan bestämmelse i denna lag ansvar bör ådömas honom. Har befälhavaren gjort vad på honom skäligen ankommit för att förhindra smuggling eller olovlig forsling av godset, vare från ansvar fri. Vad nu sagts om befälhavare skall, där tillsynen över transportmedlet i det avseende, varom här är fråga, anförtrotts annan person av befälsgrad, i stället gälla denne.

7 §.

Lika med varusmuggling eller olovlig befattning med smuggelgods anses försök därtill.

Hava flera medverkat till gärning, som enligt denna lag är belagd med straff, gälle vad i 3 kap. strafflagen är stadgat.

Om förverkande

8 §.

Gods, som varit föremål för varusmuggling eller försök därtill, skall, tillika med emballage eller kärl, vari godset förvaras, förklaras förverkat till kronan; finnes egendomen ej i behåll, skall i stället värdet förklaras förverkat. Är av särskilda skäl påföljd, som nyss sagts, uppenbart obillig, må den helt eller delvis eftergivas.

I fall, som avses i 5 §, må, om särskilda skäl därtill föranleda och det ej är uppenbart obilligt, gods, som varit föremål för gärningen, förklaras helt eller delvis förverkat till kronan tillika med emballage eller kärl, vari godset förvaras; finnes egendomen ej i behåll, må i stället värdet förklaras förverkat.

Vad i denna paragraf sägs gälle ej mot den som i god tro förvärvat egendomen eller särskild rätt därtill.

9 §.

Vad som använts som hjälpmedel vid varusmuggling eller olovlig befattning med smuggelgods eller vid försök till sådant brott må, såvitt ägaren

eller någon som var i hans ställe uppsåtligen förövat gärningen eller medverkat därtill, förklaras helt eller delvis förverkat till kronan, om det är påkallat till förebyggande av brott, som nyss sagts, eller eljest särskilda skäl föreligga och det ej är uppenbart obilligt; finnes egendomen ej i behåll, må i stället värdet förklaras förverkat. Vad nu sagts gälle dock ej mot den som i god tro förvärvat egendomen eller särskild rätt därtill. I stället för förverkande äge rätten föreskriva åtgärd till förebyggande av missbruk.

10 §.

Avser förverkandeförklaring fartyg, som besväras av sjöpanträtt eller inteckning, eller luftfartyg, besvärat av luftpanträtt eller inteckning, må domstolen ock förklara, att panträtten skall upphöra i den förverkade egendomen. Finnes i annat fall någons rätt till föremål, som förklaras förverkat, böra oaktat förklaringen bestå, göre domstolen förbehåll därom.

Om förundersökning m. m.

11 §.

Förundersökning rörande brott, som avses i denna lag, må inledas av tullmyndighet.

Har förundersökning inletts av tullmyndighet skall beträffande myndigheten gälla vad i rättegångsbalken är stadgat om undersökningsledare; dock äge tullmyndighet ej meddela beslut om anhållande eller reseförbud. Är saken ej av enkel beskaffenhet, skall ledningen övertagas av åklagaren, så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet. Åklagaren skall ock eljest övertaga ledningen, när det finnes påkallat av särskilda skäl.

Åklagaren äge, då undersökningen ledes av tullmyndighet, meddela anvisningar rörande undersökningens bedrivande.

Då förundersökningen ledes av åklagaren, äge han vid undersökningens verkställande anlita biträde av tullmyndighet så ock uppdraga åt tulltjänsteman att vidtaga särskild till undersökningen hörande åtgärd, om dess beskaffenhet tillåter det.

Med tullmyndighet avses i denna paragraf tullverkets ombudsman, tulldirektör, tullförvaltare, kustdistriktchef och gränsdistriktchef. Konungen äger förordna jämväl annan befattningshavare än nyss sagts att fullgöra vad enligt denna paragraf ankommer på tullmyndighet.

12 §.

Tulltjänsteman, lotstjänsteman, posttjänsteman och tjänsteman vid statens järnvägar åligger att i den mån honom anbefalld tjänstgöring därtill föranleder noggrant övervaka, att brott, som avses i denna lag, icke äger rum. Vid sådan tillsyn äge, utan hinder av vad eljest är stadgat, posttjänsteman föranstalta om undersökning av postpaket.

Tulltjänsteman äge enahanda rätt som enligt rättegångsbalken tillkommer polisman att gripa den som misstänkes för brott, som avses i denna lag, samt att till förhör medtaga den som är tillstädes å plats, där sådant brott förövals.

Om beslag

13 §.

Befattningshavare, som i 12 § första stycket sägs, ävensom polisman skall taga egendom, som kan antagas vara enligt denna lag förverkad, i beslag. I övrigt äge tulltjänsteman i fråga om brott, som avses i denna lag, den rätt att taga egendom i beslag, som enligt rättegångsbalken tillkommer polisman.

Verkställes beslag av annan än undersökningsledaren eller åklagaren och har denne ej beslutat beslaget, skall anmälan skyndsamt göras hos honom, som har att omedelbart pröva, om beslaget skall bestå.

14 §.

När beslag lagts å egendom, som kan antagas vara enligt denna lag förverkad, skall åklagaren antingen så snart ske kan väcka talan vid domstol med yrkande om egendomens förverkande eller ock förfara på sätt i 18 § 2 mom. sägs.

Vad i rättegångsbalken är stadgat om den tid, inom vilken åtal sist skall hava väckts, skall ej äga tillämpning.

15 §.

När beslag lagts å egendom, som kan antagas vara enligt denna lag förverkad, skall egendomen, där ej föreskrift i särskild författning till annat föranleder, omhändertagas och förvaras av tullverket.

Om husrannsakan och kroppsvisitation

16 §.

För eftersökande av egendom, som kan antagas vara enligt denna lag förverkad, må polisman och tulltjänsteman utan förordnande företaga husrannsakan i lägenhet, som avses i 28 kap. 3 § rättegångsbalken. I övrigt äge tulltjänsteman i fråga om brott, som avses i denna lag, samma rätt att utan förordnande företaga husrannsakan som enligt nämnda balk tillkommer polisman.

Till lägenhet, som avses i 28 kap. 3 § rättegångsbalken, skola även hänföras magasin, uplagsbodar och uthus.

17 §.

Förekommer mot någon, som anträffas vid gräns- eller kustort eller ankommer till plats, där förbindelse med utlandet äger rum, anledning att han har på sig gods, som enligt denna lag är underkastat beslag, må för eftersökande av sådant gods tulltjänsteman företaga kroppsvisitation å honom. Om vederbörande chef för tull-, kust- eller gränsbevakning finner skärpning av tullkontrollen å persontrafiken till eller från utlandet med viss lägenhet eller för viss tidrymd å någon plats oundgängligen nödvändig, må efter bevakningschefens bestämmande kroppsvisitation verkställas å envar, som med lägenheten eller under tidrymden till platsen ankommer från eller från platsen avreser till utlandet. Sådant förordnande skall ofördörligen underställas generaltullstyrelsens prövning men går likväl genast i verkställighet.

Kroppsvisitation, som är av mera väsentlig omfattning, skall verkställas inomhus i avskilt rum eller i lämpligt utrymme i fartyg samt, om undersökningsman eller den undersökte begär det och det kan ske utan större

omgång, i vittnens närvaro. Kroppsvisitation å kvinna må ej verkställas eller bevittnas av annan än kvinna.

Förande av protokoll och utfärdande av bevis om företagen kroppsvisitation erfordras ej med mindre föremål, som påträffas, tages i beslag.

Förfarandet i visst fall i fråga om egendoms förverkande

18 §.

1 mom. Är fråga om förverkande av annan egendom än forslingsredskap och är ägaren ej känd eller har han icke känt hemvist inom riket eller kan eljest ej på sätt om stämning i brottmål är stadgat delgivning ske här i riket, må talan om egendomens förverkande föras mot forslare eller annan innehavare av den beslagtagna egendomen, om han kan anträffas med stämning.

2 mom. Kan ej mot någon föras ansvarstalan för brott, som föranlett, att egendom enligt denna lag tagits i beslag, må åklagaren, där fråga är allenast om annan egendom än forslingsredskap och egendomens värde uppskattas till mindre än trehundra kronor, i stället för att vid domstol väcka talan om egendomens förverkande meddela skriftligt förordnande, att beslaget skall tills vidare bestå; och skall i sådant fall egendomen vara förverkad, därest icke inom en månad, sedan förordnandet meddelats, ägaren eller annan, som påstår sig äga rätt till egendomen, hos åklagaren anmäler missnöje med beslaget.

Anmäles missnöje, skall åklagaren, om ej beslaget finnes böra hävas, väcka talan vid domstol med yrkande om egendomens förverkande. Väckes ej talan inom en månad, sedan anmälan gjorts, skall beslaget gå åter.

Har förordnande enligt första stycket meddelats och anställs, innan frågan om egendomens förverkande blivit avgjord i den ordning, som ovan angivits, åtal angående brott, som föranlett beslaget, skall frågan om egendomens förverkande i stället prövas i samband med åtalet; och skola förty jämlikt första och andra styckena vidtagna åtgärder förfalla.

Förfarandet med förverkad egendom m. m.

19 §.

1 mom. Sedan slutligen avgjorts, att egendom, som enligt denna lag tagits i beslag, skall vara förverkad, skall egendomen, där ej föreskrift i särskild författning till annat föranleder, genom åklagarens försorg försäljas på offentlig auktion. Förvaringspersedel, som på grund av sin beskaffenhet är särskilt ägnad att användas för varusmuggling, må dock försäljas allenast om den gjorts otjänlig för sådant ändamål. Där detta ej lämpligen kan ske, skall med persedeln förfaras på sätt länsstyrelsen bestämmer.

2 mom. Är beslagtagen egendom underkastad förskämning eller snar förstörelse eller annan nedgång i värde, må den genast försäljas på offentlig auktion, och skall så alltid ske om ägaren begär det. Uppskattas egendomens värde till trehundra kronor eller mera och har ej försäljning påkallats av ägaren, skall dock tillstånd till försäljningen sökas hos rätten. Rätten må utan ägarens hörande meddela beslut om egendomens avyttring.

Köpeskilling, som influtit vid avyttring enligt detta mom., skall, intill dess frågan om förverkande blivit slutligen avgjord, mot ränta insättas i bank.

20 §.

Häves beslag å utländskt oförtullat gods, skall egendomen eller, om godset redan försålts, köpeskillingen överlämnas till tullmyndigheten för behörig redovisning.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1961.

2. Genom denna lag upphävas lagarna den 8 juni 1923 (nr 147) om straff för olovlig varuinförsel och den 18 juni 1949 (nr 398) om straff för olovlig varuutförsel.

3. Där i lag eller författning angående förbud mot införsel eller utförsel av visst gods givits särskilda föreskrifter om påföljd för överträdelse av förbudet, skall vad i denna lag stadgas icke äga tillämpning.

4. Vad i lag eller författning är stadgat om tullmålsdomstol och tullåklagare skall ej vidare äga tillämpning; dock att mål, vari talan väckts före den nya lagens ikraftträdande, skall handläggas enligt äldre lag.

5. Här åklagare före denna lags ikraftträdande meddelat skriftligt förordnande, som avses i 17 § 2 mom. lagen om straff för olovlig varuinförsel, 17 § lagen med särskilda bestämmelser angående olovlig befattningsmed spritdrycker och vin eller 6 § 2 mom. lagen om straff för olovlig varuutförsel, skall, utan hinder av vad i den nya lagen är föreskrivet, förfaras enligt förordnandet.

6. Där i lag eller författning förekommer hänvisning till stadgande, som ersatts genom bestämmelse i denna lag, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

Förslag

till

lag om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker till svenskt territorialvatten

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

1 mom. Spritdrycker må icke med farkost av mindre nettodräktighet än femhundra ton införas från internationellt eller utländskt område till svenskt territorialvatten.

Då särskilda omständigheter därtill föranleda, må Konungen beträffande farkoster av större nettodräktighet, än nu sagts, meddela motsvarande förbud att gälla i fråga om införsel till visst område av svenskt territorialvatten.

2 mom. Förbud, som i 1 mom. avses, skall icke utgöra hinder för införsel till svenskt territorialvatten av spritdrycker

a) då dryckerna äro att hänföra till skeppsproviant för den farkost, med vilken de forslas, eller tillhöra med farkosten följande resande eller ombord å densamma anställda personer, allt i den mån dryckerna provas icke överstiga behovet under resan eller dryckerna eljest enligt gällande stadgande må av den resande för eget bruk till riket införas; samt

b) vid genomfart utan onödigt uppehåll genom Öresund mellan Falsterbo rev och Kullens fyr från internationellt eller utländskt område till annat

sådant område, såvida det av omständigheterna uppenbarligen framgår, att dryckerna icke äro avsedda att olovligen införas till riket; dock må vattenområde inom en halv kilometer från svenska landet icke befaras.

3 mom. Generaltullstyrelsen må för särskilda fall medgiva undantag från förbud, som avses i denna paragraf.

2 §.

1 mom. Bryter någon mot förbud, som avses i 1 §, vare det ansett som varusmuggling enligt lagen om straff för varusmuggling m. m.

Framgår uppenbarligen av omständigheterna, att dryckerna icke varit avsedda att olovligen införas till riket, skall dock påföljd av förverkande icke äga rum.

Visas, att den farkost, med vilken dryckerna forslats, på grund av verklig sjönöd för räddande av fartyg, last och människoliv tvingats att ingå på svenskt territorialvatten och att där förbliva, vare den tilltalade från ansvar fri.

2 mom. Åtal för brott, som avses i 1 mom., må ej äga rum med mindre generaltullstyrelsen lämnar tillstånd därtill.

3 §.

1 mom. Tulltjänsteman äger, där honom anbefalld tjänstgöring därtill föranleder, å farkost företaga den visitation, som oundgängligen erfordras för utrönande, huruvida mot förbud, som avses i 1 §, spritdrycker medföras å farkosten.

2 mom. Har chef för tull- eller kustbevakning med hänsyn till befarad olovlig införsel av spritdrycker funnit särskild tullbevakning böra anordnas å farkost av mindre nettodräktighet än femhundra ton, vilken ankommer från eller avgår till utrikes ort, må, därest med stöd av denna lag beslag ägt rum å drycker, vilka under resan medförts å farkosten, bevakningschefen kunna förordna, att kostnaden för bevakningen skall gäldas av farkostens ägare.

Kostnaden för bevakningen skall utgå efter gällande taxa för extra tullförrättningar samt gäldas i den ordning, som härutinnan är stadgat i fråga om ersättningsbelopp för sådan förrättning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1961.

Förslag

till

lag om utsträckt tillämpning av lagen om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker till svenskt territorialvatten

Härigenom förordnas som följer.

Hava spritdrycker med fartyg av mindre nettodräktighet än femhundra ton införts till farvatten, som ligger utanför svenska territorialvattengränsen och sträcker sig intill tolv sjömil från svenska kusten eller där utanför belägna yttersta skär, och framgår uppenbarligen av omständigheterna, att syftet med fartygets uppehåll i nämnda farvatten är att företaga eller främja olovlig införsel av dryckerna till riket, vare det ansett såsom olovlig inför-

sel till svenskt territorialvatten enligt lagen om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker till svenskt territorialvatten.

I gränsvatten av mindre bredd än tjugofyra sjömil skall gränsen för det farvatten, som avses i första stycket, anses sammanfalla med mittellinjen eller den gränslinje, som eljest är fastslagen genom överenskommelse, hävd eller annorledes.

Vad i denna lag är stadgat skall icke tillämpas med avseende å fartyg av främmande nationalitet, med mindre Konungen förordnar, att beträffande fartyg av den nationalitet lagen skall äga tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1961.

Förslag

till

lag med tillägg till gällande bestämmelser rörande införsel av spritdrycker till svenskt territorialvatten

Härigenom förordnas som följer.

Vad enligt 1 § 2 mom. b) och 2 § 1 mom. andra stycket lagen om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker till svenskt territorialvatten gäller för de fall, då beträffande spritdrycker, som införts till svenskt territorialvatten, av omständigheterna uppenbarligen framgår, att dryckerna icke äro eller varit avsedda att olovligen införas till riket, skall, i den mån Konungen så förordnar, icke äga tillämpning vid införsel till område inom territorialvattnet, i fråga om vilket avtal med främmande stat om gemensam bevakning för bekämpande av olovlig införsel av alkoholvaror träffats, med mindre av omständigheterna tillika uppenbarligen framgår, att dryckerna icke äro eller varit avsedda att olovligen införas till den stat, med vilken avtalet ingåtts.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1961.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 19 § förordningen den 26 februari 1954 (nr 73) angående tillverkning av brännvin

Härigenom förordnas, att 19 § förordningen den 26 februari 1954 angående tillverkning av brännvin skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

19 §.

1. Den som olovligen tillverkar brännvin eller bereder mäsik i uppenbart syfte att därav framställa brännvin, så ock den som *forstar, döljer eller för-*

varar brännvin, vilket uppenbarligen är olovligen tillverkat, eller mäsik, som uppenbarligen är avsedd för olovlig brännvinstillverkning, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet — — — två år.

Vid bedömande — — — framställt brännvin.

Begär någon — — — äro däremot.

2. Har någon *olovligen tillverkat brännvin eller berett mäsik*, skola därvid nyttjade redskap samt å stället befintliga förråd av för den olovliga tillverkningen eller beredningen uppenbarligen avsedda råämnen tagas i beslag och dömas förverkade. *Påträffas brännvin, som olovligen tillverkats, skall brännvinet, tillika med kärl, vari det förvaras, tagas i beslag och dömas förverkat. Vad nu sagts om brännvin, som olovligen tillverkats, skall äga motsvarande tillämpning i fråga om mäsik, som uppenbarligen är avsedd för olovlig brännvinstillverkning.*

3. Den som — — — etthundra kronor.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1961.

Förslag till lag om ändring i lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror

Härigenom förordnas, att 36 och 46 §§ lagen den 11 juni 1943 angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives samt att 44 och 49 §§ samma lag skola upphöra att gälla.

36 §.

Till riket inkommen vara, som enligt denna lag ej må införas, må, därest den ej är att enligt *lagen om straff för varusmuggling m. m.* anse såsom olovligen införd, av varuägaren återutföras i enlighet med de föreskrifter generaltullstyrelsen äger meddela. Sker ej återutförelse, skall med varan förfaras på sätt Konungen förordnar.

46 §.

I denna lag avsedd egendom, som enligt denna lag eller *lagen om straff för varusmuggling m. m.* förklarats förbruten eller skolat enligt tullstadgan eller annan författning försäljas, skall behandlas på sätt Konungen förordnar.

Förslag till lag om ändrad lydelse av 23 § 1 mom. och 26 § strålskyddslagen den 14 mars 1958 (nr 110)

Härigenom förordnas, att 23 § 1 mom. och 26 § strålskyddslagen den 14 mars 1958 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

23 §.

1 mom. *Angående påföljd för olovlig införelse av radioaktivt ämne eller försök därtill stadgas i lagen om straff för varusmuggling m. m.*

Med dagsböter eller fängelse straffes

1. den som olovligen bedriver radiologiskt arbete eller som eljest bryter mot vad i 2, 4 eller 6 § sägs;

2. den som — — — andra föreskrifter;

3. den som — — — eller 19 §;
4. den som — — — ofullständig uppgift; och
5. den som — — — 21 § sägs.

26 §.

Brukas radioaktivt ämne olovligen i radiologiskt arbete eller innehar någon här olovligen sådant ämne, må detta jämte strålskyddsanordning, varit det förvaras, förklaras förverkat till kronan, om det ej är uppenbart obilligt. Finnes ämnet ej i behåll, må i stället värdet förklaras förverkat.

Anordning, som — — — äro därtill.

Med förverkad — — — strålskyddsmyndigheten bestämmer.

Förslag till förordning om ändring i förordningen den 30 mars 1900 (nr 17) angående förbud mot tillverkning, införsel och försäljning av tändstickor, i vilkas tändmassa vanlig (vit eller gul) fosfor ingår

Härigenom förordnas, att 2 och 4 §§ förordningen den 30 mars 1900 angående förbud mot tillverkning, införsel och försäljning av tändstickor, i vilkas tändmassa vanlig (vit eller gul) fosfor ingår, skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges samt att 3 och 5 §§ samma förordning skola upphöra att gälla.

2 §.

Bryter någon — — — innehaves, förbrutet.

Angående påföljd för olovlig införsel av tändstickor, som i 1 § avses, eller försök därtill stadgas i lagen om straff för varusmuggling m. m.

4 §.

Gods, som blivit med beslag belagt enligt denna förordning eller lagen om straff för varusmuggling m. m., skall med beslagarens sigill förseas samt förvaras under lås och på säkert ställe, till dess genom lagakraftvunnet beslut är avgjort, huruvida godset skall såsom förbrutet anses.

Har på grund av denna förordning eller lagen om straff för varusmuggling m. m. gods dömts förbrutet, skall det genom vederbörande myndighets försorg förstöras.

Förslag till förordning om ändrad lydelse av 11 § 3 mom. och 20 § förordningen den 1 juli 1918 (nr 564) angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m.

Härigenom förordnas, att 11 § 3 mom. och 20 § förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m. skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

11 §.

3 mom. Den, som — — — femhundra kronor.

Lag samma vare, därest någon i strid mot förbud eller annan föreskrift, varom i 9 och 10 §§ sägs, fortsätter tillverkning eller försäljning av alkoholhaltigt preparat.

20 §.

Till riket inkommen vara, som enligt denna förordning icke får införas, må, därest den icke enligt lagen om straff för varusmuggling m. m. är att anse såsom olovligen införd, av varuägaren återutföras. Sker ej — — — Konungen förordnar.

Förslag till förordning om ändrad lydelse av 6 och 7 §§ förordningen den 9 september 1938 (nr 569) med vissa bestämmelser angående fosterfördrivande medel

Härigenom förordnas, att 6 och 7 §§ förordningen den 9 september 1938 med vissa bestämmelser angående fosterfördrivande medel skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

6 §.

Angående påföljd för olovlig införsel av fosterfördrivande medel eller försök därtill stadgas i lagen om straff för varusmuggling m. m.

Tillhandahåller någon i strid mot bestämmelsen i 2 § fosterfördrivande medel,

eller bryter någon mot vad i 4 § första stycket är stadgat eller mot förbud att tillverka eller tillhandahålla fosterfördrivande medel, varom förmäles i 5 §,

straffes med fängelse eller dagsböter.

Fosterfördrivande medel, som påträffas hos någon som nu sagts och uppenbarligen är avsett att olovligen tillhandahållas, vare förverkat.

Asidosätter någon vad i 4 § andra stycket är stadgat angående förvaring av rekvisition å fosterfördrivande medel, vare straffet dagsböter.

7 §.

Böter, som ådömas enligt denna förordning, samt fosterfördrivande medel, som är förverkat, tillfalla kronan. Med fosterfördrivande medel som förklarats förverkat enligt denna förordning eller lagen om straff för varusmuggling m. m. skall förfaras på sätt medicinalstyrelsen bestämmer.

Förslag till förordning om ändrad lydelse av 9 § förordningen den 19 maj 1939 (nr 174) angående tillverkning, införsel och försäljning av gasskyddsmateriel

Härigenom förordnas, att 9 § förordningen den 19 maj 1939 angående tillverkning, införsel och försäljning av gasskyddsmateriel skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

9 §.

1 mom. Angående påföljd för olovlig införsel av gasskyddsmateriel av första klass eller försök därtill stadgas i lagen om straff för varusmuggling m. m.

2 mom. Tillverkar någon olovligen gasskyddsmateriel av första klass, eller saluhåller eller försäljer någon gasskyddsmateriel i strid mot bestämmelserna i denna förordning,

straffes med dagsböter eller fängelse, och vare egendomen förverkad.

Äro omständigheterna synnerligen mildrande, äge rätten pröva, huruvida egendomen skall vara förverkad.

Kan egendom, som förklarats förverkad, ej tillrättaskaffas, skall dess värde gäldas.

Förslag till förordning om ändrad lydelse av 11 § förordningen den 25 maj 1941 (nr 251) om varuskatt

Härigenom förordnas, att 11 § förordningen den 25 maj 1941 om varuskatt skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

11 §.

Angående påföljd i vissa fall för den, som i samband med införsel av skattepliktig vara i deklaration eller försäkran lämnat oriktig uppgift, skall gälla vad i lagen om straff för varusmuggling m. m. är stadgat.

Om ansvar i vissa fall för den, som eljest i deklaration lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

Förslag till förordning om ändring i förordningen den 5 mars 1948 (nr 85) om försäljningsskatt

Härigenom förordnas, att 33 § förordningen den 5 mars 1948 om försäljningsskatt skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges samt att 34 § samma förordning skall upphöra att gälla.

33 §.

Angående påföljd i vissa fall för den, som i samband med införsel av skattepliktig vara i deklaration eller försäkran lämnat oriktig uppgift, skall gälla vad i lagen om straff för varusmuggling m. m. är stadgat.

Om ansvar i vissa fall för den, som eljest i deklaration lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

Förslag till förordning om ändring i vapenförordningen den 10 juni 1949 (nr 340)

Härigenom förordnas, att 36 § 6 mom., 37 och 38 §§ vapenförordningen den 10 juni 1949 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

36 §.

6 mom. Angående påföljd för olovlig införsel av vapen eller ammunition eller försök därtill stadgas i lagen om straff för varusmuggling m. m.

37 §.

Påträffar polisman eller tulltjänsteman egendom, som skäligen kan antagas vara förverkad enligt 36 § 1 mom., skall han taga egendomen i beslag. Äger han — — — skall bestå.

Vad nu — — — och lapptillsynsman.

38 §.

Böter, som — — — tillfalla kronan.

Med förverkad — — — särskilt föreskrivet.

Skall egendom vara förverkad såväl jämlikt denna förordning som enligt annan författning, skall beträffande förverkandet gälla vad i sådan författning är stadgat. I fråga om förfarandet med egendom, som förverkats enligt lagen om straff för varusmuggling m. m., skall i stället för bestämmelserna i sagda lag gälla vad som är föreskrivet beträffande egendom, som förverkats jämlikt denna förordning.

Förslag till förordning om ändring i förordningen den 10 juni 1949 (nr 341) om explosiva varor

Härigenom förordnas, att 61 § 2 mom. och 63 § förordningen den 10 juni 1949 om explosiva varor skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

61 §.

2 mom. Angående påföljd för olovlig införsel av explosiv vara eller försök därtill stadgas i lagen om straff för varusmuggling m. m.

63 §.

Explosiv vara, som tagits i beslag *enligt denna förordning eller lagen om straff för varusmuggling m. m.*, skall sättas under försegling av den, som verkställt beslaget, samt förvaras på sätt i 31 § föreskrives till dess genom lagakraftvunnen dom avgjorts, om varan skall anses förverkad. Om beslaget — — — varans förvaring.

Explosiv vara, som genom lagakraftvunnen dom *enligt denna förordning eller lagen om straff för varusmuggling m. m.* förklarats förverkad, skall försäljas på sätt länsstyrelsen bestämmer; länsstyrelsen må dock förordna att varan i stället skall oskadliggöras efter sprängämnesinspektionens eller polismyndighetens hörande.

Förslag till förordning om ändring i förordningen den 21 december 1951 (nr 830) om införsel och utförsel av margarinvaror samt om kontroll över tillverkningen av dessa varor

Härigenom förordnas, att 5 och 13 §§ förordningen den 21 december 1951 om införsel och utförsel av margarinvaror samt om kontroll över tillverkningen av dessa varor skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives samt att 3 och 16 §§ samma förordning skola upphöra att gälla.

5 §.

Vara, som enligt 2 § ej får från tullverket utlämnas, må av varuhavaren inom tid och i ordning, som i tullstadgan är föreskriven beträffande retur-förtullning, under behörig tullkontroll återutföras till det land, varifrån varan kommit, under förutsättning att varan icke *enligt lagen om straff för varusmuggling m. m.* är förverkad.

Där ej — — — till kronan.

13 §.

Angående påföljd för olovlig införsel eller utförsel av margarinvara, som i denna författning avses, eller försök därtill stadgas i lagen om straff för varusmuggling m. m.

Förslag till förordning om ändring i förordningen den 5 juni 1953 (nr 372) angående reglering av införseln av vissa slag av fisk och skaldjur

Härigenom förordnas, att 11—14 §§ förordningen den 5 juni 1953 angående reglering av införseln av vissa slag av fisk och skaldjur skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives samt att 15 § skall upphöra att gälla.

11 §.

Till riket inkommen vara som på grund av bestämmelserna i denna förordning icke får införas må, därest varan ej enligt *lagen om straff för varusmuggling m. m.* skall vara förverkad samt hinder ej heller eljest möter mot utförsel av varan, under tullkontroll återutföras enligt de föreskrifter som i tullstadgan äro givna för gods anmält till returfortullning.

Vad i — — — föreskriven tid.

12 §.

Skall i denna förordning avsedd vara enligt tullstadgan eller *lagen om straff för varusmuggling m. m.* eller på grund av stadgande i denna förordning säljas å auktion genom tullverkets försorg, må försäljning ske endast till någon, som erhållit tillstånd varom i 1 § sägs, eller ock under förbehåll att varan återutföres.

Kan försäljning — — — generaltullstyrelsen förordnar.

13 §.

Angående påföljd för olovlig införsel av vara, som enligt denna förordning ej får införas, eller försök därtill stadgas i *lagen om straff för varusmuggling m. m.*

14 §.

Den som, utan att vara förfallen till ansvar enligt *lagen om straff för varusmuggling m. m.*, bryter mot villkor för tillgodonjutande av tillståndsbervis eller i strid mot stadgandet i 4 § första stycket disponerar å provianteringsfrilager upplagd vara annorledes än till fartygs, buss eller luftfartygs proviantering eller utrustning i föreskriven ordning straffes med dagsböter.

Förslag till förordning om ändrad lydelse av 86 § 2 mom. rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521)

Härigenom förordnas, att 86 § 2 mom. rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

86 §.

2 mom. Angående påföljd för olovlig införsel av rusdrycker eller försök därtill stadgas i *lagen om straff för varusmuggling m. m.*

Förslag till förordning om ändring i förordningen den 7 juni 1956 (nr 401) angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m.

Härigenom förordnas, att 13—16 §§ förordningen den 7 juni 1956 angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m. skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges samt att 17 § samma förordning skall upphöra att gälla.

13 §.

Till riket inkommen vara som på grund av bestämmelserna i denna förordning icke får införas må, därest varan ej enligt *lagen om straff för varusmuggling m. m.* skall vara förverkad samt hinder ej heller eljest möter mot

utförsel av varan, under tullkontroll återutföras enligt de föreskrifter som i tullstadgan äro givna för gods anmält till returfortullning.

Vad i — — — föreskriven tid.

14 §.

Angående påföljd för olovlig införsel av vara, som enligt denna förordning icke får införas, eller försök därtill stadgas i lagen om straff för varusmuggling m. m.

15 §.

Den som, utan att vara förfallen till ansvar enligt lagen om straff för varusmuggling m. m. bryter mot villkor för tillgodonjutande av tillstånd enligt 1 § eller i strid med stadgandet i 5 § första stycket disponerar å provianteringsfrilager upplagd vara annorledes än till fartygs eller luftfartygs proviantering eller utrustning i föreskriven ordning eller underlåter att fullgöra i 4 § stadgad uppgiftsskyldighet, straffes med dagsböter.

16 §.

Skall i denna förordning avsedd vara enligt tullstadgan eller på grund av stadgande i denna förordning eller *lagen om straff för varusmuggling m. m.* säljas å auktion genom tullverkets försorg, må försäljningen ske endast till någon, som enligt denna förordning äger införa varan, eller ock under förbehåll att varan återutföres.

Kan försäljning — — — generaltullstyrelsen förordnar.

Förslag till förordning om ändring i förordningen den 7 juni 1956 (nr 403) angående reglering av införseln av fettråvaror och fettvaror m. m.

Härigenom förordnas, att 5, 18, 19 och 24 §§ förordningen den 7 juni 1956 angående reglering av införseln av fettråvaror och fettvaror m. m. skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives samt att 25 § samma förordning skall upphöra att gälla.

5 §.

Till riket inkommen vara som på grund av bestämmelserna i denna förordning icke får införas må, *därest varan ej enligt lagen om straff för varusmuggling m. m.* skall vara förverkad samt hinder ej heller eljest möter mot utförsel av varan, under tullkontroll återutföras enligt de föreskrifter som i tullstadgan äro givna för gods anmält till returfortullning.

Vad i — — — föreskriven tid.

18 §.

Angående påföljd för olovlig införsel av vara, som enligt denna förordning ej får införas, eller försök därtill stadgas i lagen om straff för varusmuggling m. m.

19 §.

Den som, utan att vara förfallen till ansvar enligt lagen om straff för varusmuggling m. m., bryter mot villkor för tillgodonjutande av tillstånd enligt 1 § eller i strid med stadgandet i 4 § första stycket disponerar å provianteringsfrilager upplagd vara annorledes än till fartygs eller luftfartygs proviantering eller utrustning i föreskriven ordning eller underlåter att fullgöra i 3 § stadgad uppgiftsskyldighet straffes med dagsböter.

24 §.

Skall i denna förordning avsedd vara enligt tullstadgan eller på grund av stadgande i denna förordning eller *lagen om straff för varusmuggling m. m.* säljas å auktion genom tullverkets försorg, må försäljningen ske endast till någon, som enligt denna förordning äger införa varan, eller ock under förbehåll att varan återutföres.

Kan försäljning — — — generaltullstyrelsen förordnar.

Förslag till förordning om ändrad lydelse av 28 § förordningen den 23 november 1956 (nr 545) angående omsättningsskatt å motorfordon i vissa fall

Härigenom förordnas, att 28 § förordningen den 23 november 1956 angående omsättningsskatt å motorfordon i vissa fall skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

28 §.

Angående påföljd i vissa fall för den, som i samband med införsel av skattepliktigt motorfordon i deklaration lämnat oriktig uppgift, skall gälla vad i lagen om straff för varusmuggling m. m. är stadgat.

Om ansvar i vissa fall för den, som *eljest* i deklaration lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

Förslag till förordning om ändring i förordningen den 5 juni 1959 (nr 312) om förbud mot innehav av vissa stiletter m. m.

Härigenom förordnas, att 3—5 §§ förordningen den 5 juni 1959 om förbud mot innehav av vissa stiletter m. m. skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

3 §.

Angående påföljd för olovlig införsel av springstilet och springkniv eller försök därtill stadgas i lagen om straff för varusmuggling m. m.

Bryter någon *eljest* mot vad i 2 § sägs, straffes med dagsböter. Stiletten eller kniven skall i sådant fall, även om straff ej ådömes, vara förverkad till kronan, om det ej är uppenbart obilligt.

Innehaves springstilet — — — förhindra det.

4 §.

Angående beslag av springstilet och springkniv i fall som i 3 § *andra stycket avses* skall vad i allmänhet är stadgat om beslag i brottmål äga motsvarande tillämpning med följande avvikelser.

1. Vad i — — — sådan tid.

2. Väcker ej åtal, prövar åklagaren, huruvida stiletten eller kniven skall vara förverkad enligt vad i 3 § *andra stycket* sägs. Förordnande därom meddelas skriftligen. Om ej påföljden förelagts och godkänts i samband med straffföreläggande, äge den, från vilken beslaget skett, hos åklagaren anmäla missnöje med förordnandet inom en månad från det han erhöll del därav. Anmäles missnöje, har åklagaren att, om ej beslaget finnes böra hävas, väcka talan om stiletens eller knivens förverkande. Sker det ej inom en månad från det anmälan gjorts, skall beslaget gå åter.

5 §.

Har springstilett eller springkniv inkommit till riket, må stiletten eller kniven, därest den icke skall vara förverkad enligt 3 § *eller lagen om straff för varusmuggling m. m.* och hinder ej heller eljest möter mot utförsel, återutföras på de villkor och i den ordning tullstadgan föreskriver i fråga om returfortullning. Sker ej återutförsel inom föreskriven tid, tillfaller stiletten eller kniven kronan.

Författningarna föreslås skola träda i kraft den 1 januari 1961.

Innehåll

Propositionens huvudsakliga innehåll	2
Författningsförslag	3
Statsrådsprotokoll den 19 februari 1960	28
I. Inledning	28
II. Gällande rätt	31
III. Allmän motivering	38
Inledande synpunkter	38
Lagstiftningens omfattning och utformningen av smug-	
lingsbegreppet	45
Bötessystemet	62
Förverkande m. m.	68
Smuggling av rusdrycker	75
Återfall och brottsregistrering	79
Åklagarväsen och forumregler	84
Förundersökning m. m.	96
Verkställighet av straff och andra påföljder	100
IV. Specialmotivering	104
V. Departementschefens hemställan	135
Vid statsrådsprotokollet den 19 februari 1960 fogade författ-	
ningsförslag	137
Lagrådets utlåtande den 24 mars 1960	148
Statsrådsprotokoll den 25 mars 1960	160
Bihåll. Utredningens författningsförslag	163